

Dumitru BELENES

Coperta 1: Satul Rotari.com. Ceptura, jud. Prahova (azi), (în roman, Testări), cu biserica în care a slujit părintele Ioan Gafton (părintele Ioan Mirea, lucrătorul Viei)

Coperta 4: Mormântul preotesei Valeria (în roman, Paula, împreună-lucrătoare în Via Domnului, alături de cel soț cu altarul), aflat sub streășină din dreapta bisericii, lângă ușa de intrare în altar

© Toate drepturile rezervate Editurii «Oastea Domnului» – Sibiu str. Ch. Darwin, nr. 11 tel. 069/216677; tel. fax 216914

ISBN 973 – 9364 – 16-0

Dumitru Belenes

LUCRĂTORII VIEI

ROMAN

Tipărit cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte GALACTION

— Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura «Oastea Domnului» – Sibiu 2001

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale BELENEȘ, DUMITRU

Lucrătorii viei: roman / Dumitru Beleneș.

— Sibiu: Oastea Domnului, 2001 308 p.; 17, 5 cm. ISBN 973 – 9364 – 16-0

821.135.1 – 31

Părintelui IOAN GAFTON, în prezent (1977) P.S. Episcop Iosif, cel care mi-a îndrumat pașii pe calea cea sănătoasă a trăirii Evangheliei, și celorlalți lucrători în via Domnului, preoți și laici.

24 ian. 1912 – 15 iulie 1979

ÎN MEMORIA – DUMITRU BEIUȘANU BELENEȘ

Cinstirea și readucerea în memoria contemporanilor a unor înaintași, reconsiderarea unor modele reale, dintre cele care dăinuie și după trecerea în eternitate, sunt deziderate ce trebuie situate deasupra unor interese de grup, pentru că modelul contribuie la formarea personalității umane. Sunt identități umane ce clădesc în acest sens prin propria lor ființă, prin însăși existența lor. Evident, aura lor este copleșitoare, pentru cei care au sensibilitatea de-a o percepe. Cu alte cuvinte, OMUL ales de Dumnezeu, cu reale virtuți intrinseci, are o menire, un destin și o conduită care îi marchează și pe cei cu care vine în contact, iar semnificația lui istorică poate fi înscrisă alături de cea a marilor personalități. Pentru că, așa cum formele sunt realizate din puncte, tot astfel noosfera este creația indivizilor. Credem că relevarea esenței umanului se impune cu acuitate astăzi, într-o lume

în care, adesea, răul este ridicat la rang de virtute. Prin urmare, fermentul emulației creatoare a unui popor este sămânța nealterată sădită de fiecare dintre noi. Dumitru Beiușanu Beleneș „a sădit” în vremuri de restriște, vremuri în care trăirea în credință și adevăr deveneau nestemate intelectuale rare.

Întreaga existență și-a clădit-o prin credință și iubire: credința în Dumnezeu și dragostea pentru Biserica Ortodoxă; dragostea de neam și țară; iubirea și grija față de om.

Aceste trei coordonate ale profesiei sale de credință rezidă din familia lui Dumitru Beleneș, familie de țărani din părțile Bihorului, dintr-un sat ascuns între dealurile de la sud-est de Oradea – satul suntelec – pe care avea să-l evoce cu nostalgie mai târziu.

Născut în anul 1912, la 24 ianuarie, zi ce și-a pus parcă amprenta semnificației istorice asupra întregii sale vieți, Dumitru Beleneș avea să urmeze doar câteva clase în satul natal, sub îndrumarea preotului, învățământul în limba română fiind în organizare imediat după Unirea din 1918. Dotat cu o rară inteligență și cu un pregnant simț artistic, el a reușit să atingă nivele superioare ale instruirii nu prin școli, ci printr-o autoinstruire și autoeducație permanente și tenace, fiind conștient că „lucrarea viei” nu se poate realiza prin ignoranță.

Vicisitudinile vremurilor, alături de mirajul Capitalei, l-au determinat să-și făurească destinul în București, încă din fragedă tinerețe. A porni în Vechiul Regat sau peste Atlantic nu era un fenomen singular în acel timp nici în sat și nici în toată Transilvania.

Muzica, pictura, literatura au fost domeniile de predilecție ale intelectului lui Dumitru Beleneș, pe care le îmbina armonios cu activități extrem de pragmatice, ca acelea de șofer (cu care susținea familia), grădinar, zidar, mecanic. Nu putem aprecia în care a avut performanțe speciale, pentru că în fiecare puneă extrem de multă pricepere și pasiune; pentru fiecare vibra într-un anume fel și toate la un loc creau un sistem de existență în care ura, bârfa, pizma, răul că tot, nu-și găseau locul.

În deceniul cinci și începutul deceniului șase, la biserica Sfânta Ecaterina exista o adevărată școală creștină, ai cărei mentori erau

preoții I. Gafton și apoi G. Teodorescu, precum și dirijorul corului, Dumitru Beleneș.

Educația creștină a tinerilor (care constituiau majoritatea în corul bisericii) a fost considerată delict de către ateii vremii, prin urmare propovăduitorul trebuia anihilat. Astfel, Dumitru Beleneș a intrat în atenția securității, anchetat și trimis la Canal (Capu' Midia) pentru aproape doi ani (1951 – 1953), fără a fi judecat. Ulterior (1957 – 1958?), părintele Teodorescu, corul și o parte din credincioși se mută la Schitul Darvari. În anii '70, nucleul format în jurul lui Dumitru Beleneș se va găsi la biserica «Popa Rusu».

Conducerea unui cor de biserică presupunea, pe lângă participarea la sfintele slujbe, repetiții, descifrarea partiturilor, întocmirea și continua completare a repertoriului pentru concertele de sfintele sărbători, pe scurt, o muncă asiduă în care cunoștințele muzicale își aveau rostul lor.

Icoanele și peisajele pictate în ulei de Dumitru Beleneș se găsesc astăzi în numeroase biserici din țară și în casele prietenilor. A pictat și câteva biserici pe lângă zugravi autorizați. La 13 noiembrie 1978, Comisia de Pictură Bisericească, prin Autorizația nr. 37, semnată de Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, îi legitimează „dreptul de a angaja și executa lucrări de pictură morală, din nou, de restaurare și de icoane la bisericile din parohiile ortodoxe”. De acest drept, care a venit totuși prea târziu, nu se va putea bucura, decedând peste câteva luni, la 15 iulie 1979, după o scurtă dar grea suferință (se pare sechele ale detenției de la Canal). Actul respectiv a avut totuși o relevanță deosebită, pentru că recunoștea valoarea picturilor sale.

Numeroasele manuscrise pe care le avem moștenire se înscriu într-o paletă diversă de specii literare: romane, extinse pe zeci și sute de pagini, ca: Adrian, Galileenii, Șoferul Tache Lache; piese de teatru: Jertfa unei surori, Trei virtuți, Cataramă, Matei Tocilarul, Mesia, Robii etc; poezii și poeme: Scrisoarea I, Scrisoarea II, Scrisoarea III (dafafe 1952, Midia), Petre Manea; însemnări, note, comentarii (unele evocând întâlniri cu prietenii din Mateiaș, Paloș, Sâmbăta de Sus etc). Dintre acestea nu au văzut lumina tiparului decât câteva poezii și însemnări publicate în revistele «Ortodoxia» (până în 1950) și «Oastea

Domnului».

Iată de ce considerăm că inițiativa Editurii «Oastea Domnului» din Sibiu de a deschide seria romanelor cu «Lucrătorii viei», de Dumitru Beleneș, se înscrie într-o acțiune lăudabilă de recuperare a unor valori spirituale ale neamului. Credem că nu greșim afirmând că aceasta se constituie într-un omagiu adus autorului la 20 de ani de la moarte.

Cea mai valoroasă moștenire lăsată de Dumitru Beleneș o constituie însă modelul său de creștin, care se rotunjește din puzzlele vieții de zi cu zi, model pe care semnatara acestor rânduri a reușit doar să-l creioneze în amintirea tuturor celor care l-au cunoscut, respectat și urmat.

Florina Beleneș-Grecu

București, 16.02.1999

I.

DIN PRAGUL MISIUNII

Secretarul era foarte ocupat. Lucrările de sfârșit de an școlar nu-l hărțuiseră așa de mult ca acestea cu repartizările absolvenților pe la posturi. Două săptămâni de zile i-au răpit numai întocmirea dosarelor și trimiterea lor la minister, iar acum alergăturile cu executarea hotărârilor ministeriale i-au rupt o pereche de pingele.

Formal, multe dintre acestea nu depind de el, însă, efectiv, toate îi treceau prin mână. Om de acțiune cum este, pe toți știe să-i servească, fapt ce pe mulți dintre solicitanții de favoruri i-a făcut să-l numească cheia școlii și robinetul Episcopiei. Adevărat că pentru mulți a pus câte-o vorbă la Vlădica, dat fiind faptul că avea multe rudenii și numeroși prieteni. Dar acesta, gândea el, nu era un motiv de nemulțumire pentru unii care-l acuză în ascuns de ploconire. Ba unul care venise pentru un nepot i-a spus în față că umbrește meritul unora de dragul grăsimii leneșilor avuți. Noroc însă că nu-i omul să le pună pe toate la inimă.

— Gata formalitățile cu repartizarea? întrebă el pe unul din cei doi funcționari ajutători.

— Gata, domnule secretar, răspunse cel întrebat.

— Dar Ioan Mirea și-a ales parohia? mai întrebă el.

— Cred că da, însă nu mi-a comunicat. Mă duc să-l caut, spuse funcționarul, ieșind din cancelarie, în timp ce, pe ușa lăsată deschisă, intră un preot grăsuliu și roșcovan la față.

Preotul nu avea mai mult de treizeci și cinci de ani după înfățișare, și, cu toate că nu avea nicio distincție, purta un baston protopopesic cu mânerul argintat. Ras ca-n palmă, avea pe cap o pălărie neagră, ce cu greu se distingea de părul rotunjit la ceafă cu briciul. După mișcările agitate și hainele prăfuite, se vedea că alergase mult. Cu aerul omului căruia-i merg afacerile, se opri la biroul secretarului care stătea în picioare întors cu fața la oglinda din perete, pieptănându-și părul.

— Am onoarea să te salut, șefule, zise preotul, lovind cu bastonul în dușumea.

Secretarul îl privi prin oglindă, apoi se întoarse și-i strânse mâna peste birou.

— Cu tot respectul, părinte Mălureanu. Poftim, ia loc, spuse el, arătând spre scaunul din fața biroului, în timp ce se așează și el pe al său.

— Să stau puțin, deși mai am de alergat, zise Mălureanu, respirând adânc, după ce-și liberă picioarele de greutatea trupului. Să mă ierți că n-am venit ieri, cum ne-a fost vorba, se scuză el.

— Mai bine mai târziu decât niciodată, vorba ceea, râse secretarul.

— Adică, credeai că nu mai vin, șefule? Te îndoiești de cuvântul meu?

— Vai de mine, dar nici prin gând, părinte Mălureanu, doar vă cunosc!

— Glumesc, dragă, zâmbi preotul. Dar să intrăm în subiect, adăugă el, scoțând din buzunarul reverendei un plic umflat și strecurându-l în sertarul biroului întredeschis sub pieptul secretarului. Și acasă ți-am lăsat un grohăitor pentru Ignat, completă el în limbajul surdo-mușilor, iscodind cu privirea pe funcționarul care lucra la biroul din spatele lui. Acesta era așa de adâncit în hârțogăria lui, încât nu vedea și nu auzea nimic, chiar dacă i-ar fi întors cineva capul cu forța spre ei. Așa sunt educați de obicei unii dintre subalterni, fie că-și

iubesc șefii prea mult, fie dimpotrivă. Ei știu că nu e bine să vezi și să auzi toate câte face și spune un șef care-ți înlesnește mâncarea unei pâini mai bune, sau unul pe care-l obligi să te iubească ori îl ajuți la coborâș...

— Te rog dă-i hotărârile ministeriale, ceru secretarul subalternului său. Acesta se supuse automat, apoi își făcu de lucru în camera de alături, închizând ușa în urma lui.

Rămași singuri, cei doi erau mai în largul lor, deși secretarul nu se ferea de conlucrătorii săi inferiori, dar, vorba ceea, nu este bine să știe clientul că secretele negustorului le cunosc și ucenicii săi.

Din mănunchiul de repartizări, secretarul scoase una și i-o înainta musafirului.

— Poftim, părinte, pâinea și cuțitul pentru vărul sfinției tale. Este cea mai grasă parohie.

— O cunosc, dragă șefule, de aceea ți-am și spus să mi-o păstrezi, zise Mălureanu, examinând satisfăcut hârtia cu antetul și ștampila ministerului.

Știi, n-a fost ușor. Era o parohie prea cunoscută și râvnită de mulți. Dacă nu aveam oamenii mei pe la minister să spună ca mine... dar...

În sfârșit, s-a făcut cu destule sacrificii, însă, pentru viitorul protopop ce nu se face? – râse lingușitor secretarul.

— Cred că ai întâmpinat destule greutăți, dar dumneata ești... dumneata. Dacă nu obțineam această parohie pentru vărul meu, îi schimbam firea. Renunțam la popie și apelam la comerț. Știi, este mai rentabil astăzi, într-un timp mai scurt devii cineva.

— Adevărat, însă nu era o afacere mai bună ca aceasta. O parohie mănoasă este un izvor de...

— Mie îmi spui? Dar nici negustoria nu-i de lepădat.

— Nu, dar cere mai multă osteneală, alergătură multă. Conversația se mărgini la parohia în care intra vărul părintelui Victor Mălureanu, vacantă numai de un an, prin decesul unui preot bătrân. Din discuție, se vedea că Mălureanu cunoștea mai bine parohia decât secretarul care, pe măsură ce o descria preotul, devenea mai nemulțumit pentru atenția primită în contul ei. El nu știa că are gara

sub nas tânărul rânduie să păstorească aici și nici două case parohiale atât de confortabile, cu lumină electrică și gaz metan. Cât despre bunăstarea enoriașilor și contribuțiile acestora către biserică, abia acum o auzea. Parcă îi părea rău de ea ca de un bun propriu pe care l-a vândut cu pierdere.

Funcționarul care ieșise să-l caute pe Ioan Mirea intră supărat, vorbind singur.

— Păcat de istețimea ta că a dat în prostie.

— Ce s-a întâmplat? întrebă șeful.

— Mirea și-a ales Teslarii, cu toată stăruința mea de a renunța la această parohie mizerabilă.

Secretarul înghiți în sec, și pe fața lui nemulțumirea își desena trăsăturile. Câteva clipe rămase tăcut, bătând absent darabana pe tabla biroului.

— Teslarii din Prahova? – întrebă Mălureanu.

— Da, încuviință el, îndreptându-și spatele în scaun și respirând adânc. Păcat de el, că e băiat silitor. În fiecare an a fost premiant, și Vlădica mi-a spus să-l am în vedere; dar el n-a dat pe la cancelarie, ca toată lumea. Mi-a spus doar – așa în treacăt – să-i caut și lui o parohie. Dacă venea din timp, îi puneam lista în față. Poate avea și el o preferință. Cu toate acestea, din trei parohii ce le aveam aici, i-am făcut dosarul pentru una și l-am înaintat. Totuși, pentru a mă conforma regulii și pentru a mă achita de unele obligații, i-am dat zilele trecute să-și aleagă una din cele trei, crezând că va alege Vârtejul pentru care îi făcusem dosarul și, poftim, și-a ales-o pe cea mai proastă!

Da, zise Mălureanu. Parohia Teslari este monumentul mizeriei, cu ciomăgași vestiți și neîntrecuți birnici ai lui Bachus.

— Ce fac acum cu hotărârea ministerului? întrebă funcționarul.

— Simplu, îi răspunse secretarul, după un timp de gândire. Retur la minister cu raport anexat că numitul renunță la Vârtejul, preferând Teslarii. Cei de acolo n-au decât să se bucure că au scăpat de mizeria aia de care fug toți.

— Și care-i a treia parohie supusă acestui tânăr pentru alegere? întrebă preotul.

— A treia... a treia... făcu secretarul încurcat și cu gest de uitare,

iată că îmi scapă din memorie.

— Pârloagele, îl ajută funcționarul spre nemulțumirea șefului său.

Mălureanu își îndreptă spatele în scaun, înghițind în sec, apoi, răsucind bastonul între degete, spuse compătitor:

— Bietul băiat! Din trei mizerii și-a ales pe cea mai mare!

În timpul acesta, în fața cancelariei era puțină forfotă. Absolvenții școlii – unii veniți după hotărârile ministeriale asupra parohiilor alese, alții cu diferite treburi școlare – consultau nerăbdători pentru a nu știu câta oară lista cu rezultatul examenului afișată în panoul din stânga ușii cancelariei.

Pe una din cele două bănci din dreptul ușii, în partea cealaltă, doi venerabili preoți, cu mulțimea anilor scrisă cu argint în plete și pe fețele lor bisericești, priveau cu drag la tineretul din jur, schimbând câte un cuvânt între ei, din când în când.

— Tineretul acesta este același cu cel din vremea școlărițății noastre, spuse unul. Aceleași năzuințe, același avânt.

— Da, însă alta era problema în fața noastră și alta în fața acestora, zise celălalt. Noi aveam atunci în suflet dorul întregirii Neamului, pe când ei îl au înfăptuit. În schimb, au o sarcină și ei tot așa de mare: cimentarea nației într-un cuget și o simțire, cum spune cântecul.

— Așa este, dar merge greu. Să nu uităm că suntem în 1928, zece ani de la unirea tuturor românilor și unitatea sufletească parcă se destramă mai mult în bătaia diferitelor curente ideologice și a dezmațului politic. Dacă avântul tineretului nu este canalizat pe albia sănătoasă a strămoșilor noștri, clocotul tinereții e primejdios.

Alături de cei doi preoți, în picioare, un tânăr înalt sta liniștit, privindu-și colegii care își așteptau repartizările. Din felicitările reciproce se vedea că majoritatea își cunoștea bine locurile de păstorire. Se făceau planuri de viitor, se promiteau corespondențe, ba și vizite între ei, numai tânărul înalt de lângă preoții bătrâni a rămas parcă mai liniștit de când a venit funcționarul din birou și-i ceruse să-și schimbe preferința parohiei. Dacă era altul, poate ajungea la ceartă cu funcționarul enervat care aproape îi impunea Vârtejul, dar el, calm și

hotărât, a rămas la Teslari. Unii dintre colegi l-au privit cu compătimire, alții de sus...

— Da' cine ți-a recomandat această prea aleasă parohie, tată Ioane? Întrebă în derâdere unul din colegi.

— Dumnezeu, răspunse Ioan Mirea scurt.

— Hm!? Dumnezeu... făcu acela zâmbind sarcastic. Oricum, bine te-a potcovit cu ea!

— La Teslari îți trebuie cel puțin două moșii, ca să trăiești, râse Traian Dobre, un tânăr de statură mijlocie, plin și roșu la față ca o pătlăgică pârguită.

— Și un pluton de jandarmi, să te apere de mâinile iscusite la furat și ieftine la bătăi, completă al treilea.

La acestea, Ioan Mirea nu răspunse nimic, ci se uita la ei de parcă era vorba de altcineva. Vedea că au cunoștință de sărăcia materială și morală a testărenilor, însă nu înțelegea disprețul și compătimirea adresate lui. Nu înțelegea nici rostul averii materiale în acțiunea spirituală a unui preot într-un sat, o dată ce are un salariu, și nu pricepea deloc rostul forței publice ca pază a unui sfințitor de suflete. Că testărenii erau descentrați moralicește și bogați în sărăcie, aflase și de la alții, dar nici Vârtejul și Pârloagele nu străluceau mai mult, după spusa lor.

El!... «nu cei sănătoși au nevoie de doctor»", își zise el, referindu-se la cuvintele Domnului, și gândindu-se la procedeul său cu alegerea uneia din cele trei parohii vacante, comunicate cu câteva zile în urmă. Atunci rămăsese până seara târziu în cumpănă, neștiind pe care s-o aleagă, pentru ca, în cele din urmă, să-și îndrepte mintea spre Dumnezeu, rugându-L să-i facă El alegerea. A doua zi dimineată, văzând pe copilul gazdei jucându-se prin curte, l-a chemat la el, a făcut un cerc pe o hârtie, pe care l-a împărțit în trei, scriind în despărțituri numele celor trei parohii, apoi i-a zis copilului:

— În numele lui Dumnezeu, pune tu degetul pe una din aceste despărțituri. Și copilul a pus degetul său pe locul unde scria Teslari.

— Amin! Teslari să fie, a zis el.

Copilul și-a urmat joaca, iar el s-a îndreptat spre cancelaria școlii cu parohia aleasă. Era ferm convins că Dumnezeu a făcut

alegerea, căci și tragerea la sorți socotea că nu-i un procedeu străin în creștinism. L-au folosit și primii ucenici ai învățătorului, și, ca atare, nu banaliza lucrul Domnului, cum îl acuzase un coleg căruia îi comunicase procedeul.

— Și zici că Dumnezeu ți-a ales parohia? i se adresa Traian Dobre, zâmbind cu dezgust.

— El! confirmă cu tărie Ioan Mirea.

Hm! făcu Dobre. Vei fi și tu un sfânt ca Ilie Tezviteanu, de vorbești cu Dumnezeu. De fapt, te cunoșteam noi de mult că faci pe lupul moralist între noi, cerând să se introducă uniformă clericală elevilor și studenților în teologie, pentru a nu intra unde ne place, când mergem în oraș.

În realitate, altul ceruse aceasta la o întrunire a studenților cu profesorii. În schimb, Ioan Mirea susținuse propunerea unui coleg care ceruse ca unii dintre viitorii preoți ce frecventează anumite localuri din oraș să fie constrânși să le părăsească, pentru a nu deprinde în ele obiceiuri contrare viitoarei lor misiuni duhovnicești. Traian Dobre, care fusese citat ca fruntaș în astfel de frecventări de către propunător, susținuse că este bine să se cunoască și ceea ce ai de combătut, și, ca atare, el studiază acestea.

— Este greu să rupi cu răul din care ți-ai făcut o plăcere, a spus cineva atunci, iar Mirea a adăugat că și mai grea este vindecarea unei boli molipsitoare în popor de către un doctor infectat de aceasta.

Din ceasul acela, Traian Dobre nu putea suferi pe Ioan Mirea și căuta mereu să-l înjosească în fața colegilor.

— De fapt, ești cunoscut de toți ca bigot care voiai să îngroși rândul ipocriților din mănăstiri, dar până la urmă tot ispita Evei a biruit – chicoti acum Dobre, răsucindu-se într-un picior prin fața grupului de tineri care nu-i încuviințaseră grosolănia nici măcar cu o schițare de zâmbet. Chiar și cei doi preoți de pe bancă se priviră nemulțumiți.

La auzul acestor cuvinte, zâmbetul lui Mirea se stinse de pe buzele lui, nu atât pentru jignirea personală, cât pentru ironizarea evlaviei și a monahismului ce le avea în suflet. Un sâmbure de mânie încolți în inima lui, dar îl strivi cu gândul la mila lui Dumnezeu cel

lesne-iertător. Spuse totuși, aproape fără să vrea, compătitor:

— Vai de turma ce va avea un păstor fals ca tine, Dobre!

— Ba mai degrabă păcat de animalele din Teslari care vor avea în fruntea lor un fecior de vacă – se stropși Dobre, schimbându-și culoarea feței în pământiu.

După atitudinea lui, divergențele ar fi degenerat în bătaie, dacă Mirea ar fi plătit cu aceeași monedă și dacă voinicia lui n-ar fi fost problematică pentru pretenția de boxer a provocatorului. Dar insultatul și-a adunat puterile pentru a nu se măsura cu micimea însetatului de studii de prin localurile rău famate.

Dacă Ioan Mirea nu a răspuns provocării, colegii lui, însă, n-au răbdat ieșirea aceasta a unuia ce nu făcea onoare misiunii în a cărui prag se găseau cu toții. L-au luat în primire cu biciul cuvântului, încercând să-i îndrepte devierea, dar nu a fost chip. Din argumentele colegilor și riposta lui, se făcuse un pui de scandal ce fu strivit de ușa cancelariei deschisă de secretarul care își conducea musafirul.

— Traian Dobre! strigă el.

— Aici! răspunse Dobre.

— Hai să mergem, vericule – zise Mălureanu, salutând pe secretar și plecând urmat de vărul lui, în timp ce șeful cancelariei se retrase, închizând ușa după el.

— Tinere, te felicit pentru stăpânirea de sine ce o ai, se adresă lui Ioan Mirea unul din cei doi preoți de pe bancă.

— Și pentru credința fermă ce o dovedești, completă celălalt preot.

— Numai că vei avea neazuri de întâmpinat cu ea, mai spuse cel dintâi.

— Și eu voi îndrăzni, părinte, căci Stăpânul a biruit lumea, afirmă Ioan Mirea, respirând adânc și mulțumind celor doi preoți pentru felicitare.

II.

O RECOMANDARE PE DRUM ȘI O PRIMIRE ÎN SAT

Drumul mai mult suia și numai în unele locuri cobora, pentru a urca mai pieptiș câte-o coastă mâncată de ploi. Praful drumului, în care se îngropa piciorul până la glezne, îngreua mersul celor doi călători și

mărea dogoarea soarelui ce înclinase după muchia zilei către apus.

Pe alături de șleaul înecat de praf, nu se putea merge din cauza noroiului cleios scrijelat de roțile căruțelor și încremenit așa de focul secetei din august.

Oboseala începuse să le frâneze mersul și ei abia făcuseră o oră de drum.

— Mai poți, Paula? își întrebă el soția rămasă mai în urmă.

— Încă da, Ionele, răspunse ea, respirând obosită, în timp ce mută valiza dintr-o mână în cealaltă, făcând schimb cu legătura de mărunțișuri legată de geanta ei. Grăbi pasul pentru a-și ajunge soțul, care mergea destul de încet, dar înainta cu spor din cauza pasului său mai mare. El ducea pe umăr un balot voluminos de lucruri țesute, cuprinse într-o cuvertură cafenie și pe care-l ținea cu o mână, iar cu cealaltă ducea un geamantan respectabil.

Acestea erau toată averea familiei lor compusă din doi și cu o vechime de cincizeci de zile de căsnicie.

— O mai fi mult, oare? întrebă Paula după un timp de mers, punând valiza jos și ștergându-și fruntea de sudoarea ce-i intra în ochi.

— O mai fi, Paula. Din cei nouă kilometri câți sunt până acolo, după cum se spune, cred că ne apropiem de jumătate.

Călătoria aceasta era prea mult pentru sănătatea Paulei, abia întremată. Din gara Măgurele și până la Cricov, au venit cu o căruță plătită prea scump pentru lucrușoarele lor. Cât despre ei, mai mult au împins la vehiculul agățat de scheletul vârat în pielea unui cal, mulțumiți că acesta nu și-a dat ultima răsufare pe drum. La Cricov s-au dus mai întâi la părintele protopop pentru binecuvântarea de intrare în parohia Teslari, pentru hârtia de repartizare a ministerului și totodată cu speranța că vor căpăta și o îndrumare oarecare cum pot ajunge acolo. Au primit numai binecuvântarea, fiindcă părintele protopop avea doar o șaretă cu care tocmai atunci trebuia să plece undeva. Și-a cerut scuze că nu poate merge nici el, a treia zi, duminică, la Teslari, să-i facă instalarea, după cum se obișnuiește, având nu știu ce de rezolvat cu cei doi preoți de la Biserica în care slujea la Cricov. De aici au plecat să caute un mijloc de transport până în satul lor de acum, dar pe care nu-l cunoșteau și în care nu-i aștepta nimeni. Căutarea le-a

fost zadarnică. Găsiseră pe unii cu căruțele. Aceștia se cinsteau dintr-o sticlă, dar n-a fost chip să-i convingă de primirea banilor cu care-i îmbia pentru transport.

— Nu încercați, părinte, le-a spus o femeie. Zic că le merge rău dacă iau popă în căruță. Așa sunt testărenii ăștia.

Neavând ce aștepta, au pornit-o pe jos.

Drumul pe care mergeau șerpuia printre maluri prăpăstioase, împănate cu măracini și scaieți. Nicio adiere de vânt nu simțeau de nicăieri, deoarece zăpușeala amortise totul. Doar pe deasupra lor prin aerul uscat se rotea o gaie, țipând a secetă. După un timp de mers, auziră un tunet vag în depărtare, ca din altă lume.

— O să ne apuce ploaia, lonele, zise Paula, după ce privi în urma lor spre pătura de nori albaștri-pământii ce se apropiau pe cer.

Ioan Mirea se întoarse pe jumătate și măsură cu privirea volbura norilor ce se încălecau biciuiți de fulgere.

— Așa-i, Paula, zise el. Numai să ajungem cel puțin la pomii ce se văd pe colina din fața noastră, să ne adăpostim puțin.

Soarele începu să pălească mai întâi, apoi o pâclă îi lăsă doar conturul care se ascunde după plapuma aducătoare de furtună. Pe drum, după o cotitură, în urma lor se ivi o căruță în trapul cailor pe netezișul dintre cele două sușuri. Mirea făcu semn să-i ia și pe ei, dar abia avură timp să se dea la o parte, căci vizitiul dădu bici cailor ce o luară în galop, îngropându-i într-un nor de praf. Zgomotul căruței și gălăgia chefliilor din ea se topiră după buza dâmbului din față, iar în urma lor furtuna îi ajungea cu tunetele și fulgerele ei.

* * *

În ultimul timp, Vâlcu Stan, șeful postului de jandarmi din Cricov, nu se mai ducea la Teslari decât foarte rar, într-un fel de rond oficial, sau când era chemat pentru vreo constatare, cum a fost cea de astăzi la care întârziase, încât l-a apucat ploaia la întoarcere. Adăpostit cu cei doi însoțitori, un caporal și un sergent, în scobitura unui mal de unde s-a scos nisip, ploaia a fost îngăduitoare cu ei. Totuși, în cei patruzeci de metri de drum până aici, stropii ca aluna, repeziți de furtună, le ajunseseră la piele. Acum, după ce ploaia s-a oprit tot așa de brusc cum a început, plutonierul și-a pus bluza să se usuce la soarele

ce-i privea printr-o spărtură de nor din pragul apusului.

— Ia uitați-vă, don plutonier! îi atrase atenția caporalul, arătând în jos pe drumul ce suia spre ei.

Plutonierul întoarse capul în direcția arătată, apoi se sculă în picioare de pe buturuga pe care ședea. Pe muchia dealului din fața lor, apăruse coama unei mogâldete cafenii ce creștea cadențat, apoi dispăru după un mărăcine, ca să apară mai aproape de ei, până ce se ridică de la pământ sprijinit de mâna rezemată în șoldul unui om ce înainta din greu. La o mică distanță în urmă, se ivi un cap împodobit cu bucle femeiești, apoi și purtătorul lui.

— Un preot, măi băieți, se miră plutonierul. Ce-o fi căutând pe aici?

— S-o fi rătăcit, don plutonier, își dădu cu părerea caporalul.

Dacă ploile de vară sunt o binecuvântare când vin la timp sau când nu sunt prea multe, pentru soții Mirea, ploaia de acum a fost o împovărare în plus peste greutatea drumului lor. Praful abundent după o secetă lungă se prefăcuse în noroi cleios ce le smulgea încălțăminte din picioare. Șuvoaiele de apă ce se scurseseră de pe coaste formau bălți din loc în loc pe făgașul drumului. Preotul, ud până la piele, își schimbase doar reverenda, fiindcă se apropiau de sat. îl văzură de pe vârful unei coline pierdut după dealul ce îl suiau acum. În ceea ce o privește pe Paula, soțul o ferise de umezeală, improvizând un cort. A întins, pe un mărăcine, un covoraș din zestrea lor.

— Da-ncotro, părinte? auziră ei glasul plutonierului, după ce se apropiară de jandarmi, fără să-i vadă.

Mirea se întoarse pe jumătate, liberând privirea de obstacolul balotului de pe umăr, și văzu jandarmii.

— Până aici, în Teslari – răspunse el, după ce-i salută, urmat de Paula.

— Cu ce ocazie? mai întrebă șeful de post.

— Să-mi iau parohia în primire – răspunse preotul, punând balotul pe un mărăcine și geamantanul alături.

— La Teslari... preot la Teslari – făcu plutonierul

Valeu Stan, îmbrăcând bluza și apropiindu-se de ei, urmat de însoțitori. Da' cine v-a nenorocit cu satul ăsta, părinte, că eu ca

jandarm nu am curajul să întârzii în el după apusul soarelui? Preot n-am avut de douăzeci de ani și nici din alt sat nu vine aici decât să îngroape pe câte un mort, când e chemat. A venit unul acum șase ani și a stat tocmai bine trei zile. Apoi a plecat cum a venit, mulțumit că nu a fost bătut.

Mă tem să nu pățiți și dumneavoastră la fel.

Preotul nu-i spuse nimic, iar Paula își scutura îmbrăcămintea, îngrijorată de cele ce auzea despre satul în care intrau. Acestea erau ca un fel de confirmare a bănuielilor ce se născuseră în sufletul ei, din contactul cu enoriașii lor de la Cricov până aici. Cu toată firea ei curajoasă, schiță o îngrijorare ce i se întipări pe față. Soțul însă observă că aceasta se deosebea de aceea lăsată de oboseala drumului.

— Apoi, domnule plutonier – zise Mirea după un răstimp – preotul este tot un oștean ca și dumneavoastră. Este trimis unde-i nevoie de el și porunca trebuie s-o execute. Cred că la Teslari se simte această nevoie și nu voi fi de prisos.

— Nu veți fi de prisos, părinte, dar veți fi ca un singur soldat în mijlocul unui batalion inamic și, la prima ofensivă, cu siguranță vă veți da bătut.

— Aceasta rămâne de văzut. Cred că și dumneavoastră, ca militar, tot așa ați face, ca mine, în astfel de ocazii. Nu cred că până la vârsta ce o aveți n-ați avut prilejul să țineți piept unui inamic superior ca forță și număr, poate, chiar cu izbândă.

Prin aceste cuvinte, Ioan Mirea aprinse în plutonier mândria lui de militar destul de încercat. Deși numai plutonier, Vâlcu Stan avusese câteva acte de eroism în cei optsprezece ani de carieră militară, ce l-au așezat la loc de cinste în fața superiorilor săi, afară de un caz cu testărenii, unde, dintr-o tactică greșită, a fost reținut la avansare în grad. Fire dârză și cam impulsivă, își crea de multe ori situații neplăcute din care totuși scăpa cu dibăcia lui.

Povesti drumeților câteva din acestea, cu mândrie, mai ales aceea când numai cu doi soldați și o mitralieră ținuse piept două zile unui batalion inamic, în timpul războiului.

— Din această luptă m-am ales cu o decorație și cu gradul de sergent – confirmă el – dar cu testărenii nu mi-a mers așa. Eram tot cu

doi soldați. Ne împresurase tot satul și oamenii ne bombardau cu tot ce le venea la mână. Dar nu ne-am lăsat. Am reușit să strecor un soldat neobservat de testăreni și a anunțat Ploieștii, care ne-au trimis zece jandarmi călări, iar eu și celălalt soldat ne baricadasem în turla bisericii. Din această bătălie m-am ales cu „un bun în grad” și un soldat cu trei coaste rupte.

Din istorisirea plutonierului, părintele Ioan înțelese, printre altele, că satul în care intra să-l păstorească este împărțit în două tabere aflate într-o continuă dușmănie și cu bătăi între ele. Bețiile se țin lanț, adulterul este o tradiție și furtul obișnuință indispensabilă tuturor. Amenzile date pentru infracțiuni au rămas doar pe hârtie, iar câteva încercări de arestare n-au făcut decât să accentueze dușmănia între ei și ordinea publică.

— După cum vedeți – conchise Vâlcu – dacă eu, cu destulă experiență și cu forța Statului în mână, n-am făcut nimic, mă întreb ce veți face dumneavoastră singur și cu mâna goală.

— Hm, singur și cu mâna goală! – făcu preotul. Nu, domnule plutonier, un preot nu-i niciodată singur în misiunea sa și nici cu mâna goală. El are ajutor puterile nevăzute ale cerului și o mulțime de arme la îndemână.

— Ajutor și arme – zise Vâlcu Stan, zâmbind ironic și cu superioritate! Așa spunea și preotul despre care v-am amintit, dar a dat bir cu fugiții după trei zile.

— Eu nu știu cum a lucrat fratele despre care spuneți. Poate nu s-a folosit de tot ajutorul și armamentul Celui ce l-a trimis.

— Ba, dimpotrivă, părinte, tocmai aceste arme despre care vorbiți i-au grăbit plecarea.

Și Vâlcu Stan povesti cum preotul călugăr vorbise poporului la instalare cu amenințări din partea lui Dumnezeu și cum își înălțase privirea în sus, cerând biciul Atotputernicului, astfel încât aproape toți au părăsit biserica murmurând, iar când a ieșit și el, mulți l-au împroșcat cu invective.

— Aceștia-s testărenii, părinte, n-ai ce să le faci. Sunt înrăiți și incorigibili, încât nici dracu’, Doamne, iartă-mă!... (scuzați-mă, părinte.

— Dar te scoate din răbdări numai gândul la îndreptarea lor...)

n-are ce le face. Dacă eu, în cei zece ani de când sunt aici, n-am fost în stare să-i strunesc nici cât pe un catâr năvălaş – că, slavă Domnului, am și eu experiență și destule cunoștințe cu cele câteva clase. liceale ce le posed, plus forța Statului în mână – atunci cum vei putea dumneata s-o faci?

Ioan Mirea rămase mai mult timp în tăcere, încercând să-și curețe încălțăminte cu un bețișor, în timp ce plutonierul continuă să vorbească despre tactul și experiența lui.

— Vedeți, domnule plutonier – zise preotul după destulă tăcere în care șeful de post își cam pierduse firul vorbirii alunecând în banalități – omul, pentru a-și ușura viața, a împlânzit animale și a scos energie din elementele naturii cu metode exterioare, dar pentru domolirea

— Pornirilor dăunătoare din el mijloacele acestea din afară nu-i prea folosesc. Pentru aceasta trebuie ceva mai presus de fizic, ceva ce vine de sus și pătrunde în sufletul său, făcând să alunge de acolo toate pornirile rele. Omul nu se poate corecta moralicește prin forța venită din afară. Pentru devierile îndărătnice de la drumul sănătos este nevoie, ce-i drept, și de unele metode mai puțin civilizate, dar totdeauna cu mai puține rezultate plauzibile. Va fi constrâns la cumințenie, dar nu încumințit. Convingerea despre bine cultivă omul și desființează forța educatoare chiar când vine prin civilizația ce este o povară când lipsește cultura. Dar, domnule plutonier, singura metodă de educație a omului civilizat sau primitiv este iubirea lui Hristos.

— Iubirea lui Hristos? exclamă Vâlcu Stan.

— Da, iubirea, domnule plutonier, confirmă preotul.

— Ha, ha, ha! – izbucni șeful de post, molipsindu-și însoțitorii cu râsul său zgomotos. Iubirea pentru fiare! Știți că are haz, părinte?

Preotul îl privi cât se poate de serios, până ce râsul acestuia păli.

— În orice caz – afirmă Ioan Mirea – eu sunt trimisul lui Hristos aici la făpturile Lui și cu armamentul Lui voi lupta.

— Dacă arma de care vreți să vă folosiți este iubirea, atunci eșecul luptei este de la început asigurat, părinte, iar eu nu vă pot da niciun ajutor decât un soldat să vă ajute la bagaje până în sat și o strângere de mână, urându-vă succes – conchise Vâlcu Stan, strângând

mâna preotului

* * *

Sentimentul pe care-L ai în fața unui răsărit de soare pe vârful Caraimanului, sau ieșirea lunii la orizontul mării după înserare, nu-l poate produce descrierea lor. Și nici priveliștea înfățișată prin viu grai sau scris a dimineților înrourate de pe Valea Oltețului, nici panorama de pe Dealul Persanilor sau Piatra Craiului nu produc emoția ce o dă realitatea. Cu atât mai mult nu se poate simți fericirea sau mizeria prin descrierea lor ca trăire efectivă.

Situația morală din Teslari întrecea orice închipuire, și Paula, dacă ar fi citit undeva sau i s-ar fi descris de către cineva o decădere asemănătoare, n-ar fi crezut-o.

— Vai, ce necuviințe mi-au auzit urechile în timp ce băteai din poartă în poartă cerșind găzduire pentru noaptea asta, lonele! zise Paula. Cu greu am să uit ocările deșucheate ce ți se aruncau în urmă, în timp ce te așteptam.

Preotul nu zise nimic, privind parcă absent la umbrele fantastice pe care le proiecta din vatră pe pereții înnegriți de fum din tinda casei unde se găseau. Și lui i-a venit foarte greu să se abțină de la o ripostă oarecare la necuviințele întâmpinate în loc de bună primire, aici în sat. Nu le oferise nimeni în tot satul găzduire, decât această bătrână săracă de la marginea satului. Iar ea nu avea decât o căruță și tinda în care se găseau acum.

Femeia plecase cam de multisor undeva, prin sat, după ce le aprinse în vatră focul la care ei își uscau hainele muiate de ploaia de pe drum. Apoi nici răcoarea ce se lăsase afară, odată cu noaptea, după ploaia de peste zi, nu era mai atrăgătoare ca mângâierea focului, fie el și pe o vatră afumată.

— Adevărat, Paula, purtările lor n-au fost prea încântătoare, dar când le compari cu necuviința și invectivele suferite de Acela în numele Căruia am venit aici, sunt neînsemnate – adăugă omul, ca să mai risipească amărăciunea tinerei sale soții. Sfințenia Cărții nu se putea știrbi cu notarea josniciilor celor aleși pentru defăimare pe drumul Calvarului. Gândește-te și la invitația politicoasă, dar categorică, pe care gadarenii l-o adresează Mântuitorului spre a pleca

din hotarele lor, sau la pătimirea celor doi mărturisitori din Listra.

— Eu te-am comparat cu Sfântul Ilie în Sarepta Sidonului – zâmbi Paula înviorată de cuvintele soțului.

— Asta-i bună! râse Mirea cu toată gura. Ce te-a făcut să mă compari cu acest profet al focului? Știi că a făcut această comparație și un coleg, bineînțeles, cu ironie!

— În orice caz, eu nu te ironizez.

— Știi, Paula, dar cum ți-a venit această imagine?

— Nici eu nu știu. Poate figura ta impunătoare, firea perseverentă și barba care ți s-a făcut de o mărime respectabilă – răspunse Paula, zâmbind cu admirație și respect. Până și bătrâna aceasta care ne-a primit și te-a numit omul lui Dumnezeu este întocmai ca văduva din Sarepta Sidonului.

— Ești extraordinară, Paula! zise Mirea, privindu-și cu drag soția pe fața căreia lumina focului din vatră făcea ape purpurii și semăna fire jucăușe de beteală în părul ei castaniu.

Bătrâna gazdă intră din afară cu o oală de lut în mână, spunând necăjită:

— Doamne, ce lume real! Cum poate să ne rabde pământul?

— Ce s-a întâmplat? întrebă preotul.

— Am fost prin vecini după lapte pentru dumneavoastră; da' crezi că mi-a dat careva? Și știu că au, da's tare răi, că poți muri în casă de foame.

— Nu trebuie să te obosești pentru noi, mătușica! o consolă Paula. Mai avem ceva merinde.

— Da, maică, dar veniți de la drum și un lapte calduț v-ar prinde bine. Și apoi mi-i rușine că n-am ce vă pune înainte.

Tânărul preot privi la femeie, zâmbi Paulei cu gândul la comparația ei și își făcu de lucru la foc.

— Ei, nu-i nimica, soro, că mai ai dumneata un pumn de făină și o picătură de untdelemn pe fundul urciorului – zise el mai mult pentru Paula, aluzie la primitoarea gazdă a prorocului din satul sidonian.

Bătrâna făcu ochii mari și rămase cu gura căscată. Preotul, ocupat cu tăciunii din vatră, nu observă această uimire a femeii, ci glumi cu soția mai departe.

— Dumneata ești văduvă și ți-a murit feciorul, nu-i așa?

— Aha! Încuviință femeia, înghițind în sec a spaimă. Apoi, după ce puse oala pe vatră lângă musafiri, ieși afară, închinându-se în neștire, șoptind cuvinte neînțelese. Se auzi după aceea cotrobăind undeva prin întunericul de afară. Paula rămase mult timp tăcută, cu privirea în urma ei.

— De ce-ai rămas așa, Paula?

Preoteasa nu răspunse. Privea ușa pe unde dispăruse femeia în negrul nopții de afară. Soțul ei, ocupat cu focul, nu văzuse scena, de aceea continuă:

— Mai lipsește corbul să ne hrănească cu carne în pustiul acesta și-i gata întreg tabloul imaginației tale, Paula.

— În orice caz, gluma noastră a prins rădăcini de adevăr în mintea ospitalierei noastre văduve – râse cu poftă tânăra preoteasă.

— Adică?

— N-ai văzut?

— Nu. Ce să văd?

— Adevărat. Erai ocupat cu tăciunii din vatră și n-ai văzut cât de uluită a ieșit femeia afară, după spusele tale.

— Te pomenești că din glumele noastre o să răsară vreo trăснаie în capul bătrânei.

— În mod sigur.

Și părerea tinerei preotese se confirmă a doua zi de dimineață.

Încă înainte de răsăritul soarelui, Paula se trezi odihnită, cu pecetea zâmbetului din vis pe buze. La culcare, soțul ei comparase parohia în care au intrat cu o vie păraginită. El imaginează cu atâta iscusință un pastel cu lu-irătorii care o cultivau, transformând-o într-o vie model, încât ea adormise în descrierea aceasta ce se preschimbăse într-un vis cât noaptea de lung.

Paula se văzuse, în vis, împreună cu soțul ei, pe un povârniș plin de măracini și bălării, prin care mișunau o sumedenie de târătoare scârboase, rozând butașii unei vii pipernicite, abia observați printre găteje. Înarmați cu sape, au început să alunge jivinele hidoase, dar parcă mai mult se întărâtau, nu numai asupra viei, ci și asupra lor. Atunci, ea cu soțul ei, părintele Ioan Mirea, au dat foc stufărișului de

buruieni și, ca prin minune, lighioanele, ciulinii și pălămida s-au topit, iar via a rămas înfrumusețată de flăcările focului. Au săpat și au legat via și, tot ca prin minune, strugurii au și apărut în pârgă sub ochii lor. Însă, când să guste din ei, s-a trezit cu zâmbetul mulțumirii pe buze.

— Ionele, mai dormi? șopti Paula, cu ochii pe jumătate deschiși. Dar soțul nu-i răspunse.

Se ridică în capul oaselor și constată că preotul se sculase. Sări din așternutul lor de pe vatra casei, rușinată că a dormit așa de greu încât nu i-a simțit plecarea de lângă ea. Deschise fereștriuca de-o șchioapă, pentru aerisire, și auzi dialogul gazdei cu o vecină de peste gard.

— E!... I-o fi spus cineva că ești văduvă și că ți-a murit feciorul, Ileana.

— Cine să-i spuie, Marie, că n-a fost niciodată p-aci. Și apoi cu untdelemnul și făina ce zici? Știi că le țineam de mult ca să le duc pentru prescuri la Ciolanu, la mănăstire, și untdelemnul pentru candelă, că iaca se apropie Sâmedru cu hramul de acolo. Le-am ascuns bine colo după coteț, să nu le găsească hoța de nepoată-mea când vine în lipsa mea p-aci. Numai eu știam de ele și Dumnezeu Sfântul; dar când mi-o zis de ele m-am crucit.

— Eee!... făcu vecina mirată, punându-și mâna la gură.

— Dă, Marie, zău așa. Apoi nu-i ăsta omul lui Dumnezeu? Le-am adus din ascunzătoare la el, dar n-o vrut sora să le primească. O zis că au merinde destulă.

— Da' ce, i-i soră doamna cea tânără care-o venit cu el?

— Da, soră, Marie.

— Eu credeam că-i preoteasa lui.

— Nuuu... Și eu gândeam așa, da' l-am auzit aseară când se ruga cu ea și zicea el să păzească Dumnezeu și pe sora aceasta a lui, tovarășă de viață.

— Eee!...

— Zău așa!

— O fi Sfântu' Petru cu Sfânta Duminică, Ileana, care o umbla iar prin lume, ca mai de demult, cum spunea tata.

— Ba, io m-am gândit să nu fie Sfântu' Ilie cu Sfânta Vineri, că

tare ne-am împăgânit!

— Să știi că ăla e, Ileana. S-o scoborât ieri cu trăsnetul acela mare de care m-am speriat așa de rău.

Paula bufni în râs și, fără să vrea, lovi cu cotul fereastra care se închise cu zgomot. Dialogul se întrerupse, iar preoteasa ieși afară cu gândul să risipească din mintea celor două femei această prostie, dar vecina dispăru și Paula se răzgândi.

„E mai bine să las lui Ionel această problemă s-o rezolve cum o ști” – își zise ea.

după o jumătate de oră, Ioan Mirea își găsi soția singură în curte, ciopbind cu o sapă buruienile crescute sălbatic în jurul casei.

Paula îi povesti cu haz dialogul celor două femei, dar preotul, care venise din sat abătut, nu-i împărtăși veselia.

— Situația este cât se poate de serioasă, Paula! i se adresă el. Cele ce-mi spui fac parte din rândul lighioanelor ce sug vlaga din sufletele acestor oameni. Superstiția este una din cele mai scârboase lipitori ce slăbește vederea luminii divine. Am fost să văd biserica. E ceva de neînchipuit. Este cel mai autentic simbol al omului fără Dumnezeu. În loc de ușă, o leasă din scânduri putrede în care timpul a scobit găuri pe unde pătrund jigăniile în voie. Am găsit înăuntru șopârle și broaște scârboase. Nu mai vorbesc de gândaci și furnici, viespi și alte murdării. Chipurile sfinte nu se mai văd din mucegaiul uscat și praful de un deget. Prin bălăriile din curte, desigur, sunt și vipere. Că una mi-a tăiat drumul când am ieșit din biserică. Cred că numai un pârjol poate curați locul.

— Pârjol? se miră preoteasa, făcând ochii mari, încât soțul își fixă privirea asupra ei.

— Da, Paula, pârjol. Dar de ce te miri așa?

— E visul meu de astă noapte, Ionele – zise ea, rezemând sapa de zidul casei.

Apoi, Paula îi povesti cele visate cu un lux de cuvinte vrednice de o licențiată în litere, cum era.

Deși de trei ani Ioan Mirea legase o bună prietenie cu Paula, nu avusese ocazia să o audă povestind atât de fermecător o întâmplare, fie ea și un vis. Cu iscusință zugrăvi ea la început prima parte a visului său,

mimând hidoșenia lighioanelor și încâlcirea buruienilor, în așa manieră, încât bărbatul său strâmbă din gură cu scârbă. Apoi descrie creșterea viei într-un peisaj paradiziac în care ei, ca lucrători, pluteau prin aer de la butuc la butuc.

Nălțuță cum era, când ridica mâinile delicate, ajungea la streășină cocioabei cu acoperișul de stuf cârpăcit și pleoștit pe-o parte, asemenea unei căciuli jerpelite de bețiv-Soarele, care se ridicase de o palmă la orizont, făcea să scânteieze conturul buclelor ei ca o aureolă, catifelându-i fața de heruvim rafaelian scăldată de lumina ochilor ei albaștri punctați cu luciu de safir.

În cadrul acesta al curții năpădite de buruieni și mutilate de un coteț dărăpănat, cu troace de tot felul, murdare și fără forme, Paula părea zâna florilor din poveste, căzută în infernul zmeilor.

Ioan Mirea nu o văzuse niciodată atât de frumoasă. El renunțase la celibatul monahal tocmai pentru frumusețea ei spirituală inegalabilă.

— Mi-a părut rău că m-am deșteptat – sfârși Paula cu descrierea visului. Voiam să gust din strugurii ce mi-i ofereai zâmbind, pe când eu pluteam undeva în sus, ușoară ca un fulg.

— Frumos vis, Paula – rosti preotul, revenind la realitate. Aș dori ca măcar o parte din acest vis să-l trăiesc: acela de a da foc bălăriilor din ograda bisericii și a turna „cărbuni aprinși” pe capul enoriașilor mei din acest sat, conform rețetei Apostolului neamurilor.

— Și eu o să te ajut – completă Paula sprintenă.

III.

PRIMUL PAS ÎN SERVICIUL CERESC

De dimineață și până după apusul soarelui, părintele Ioan Mirea cu tovarășa lui de viață și de apostolat a făcut revoluție în dezordinea din locașul de închinare al testărenilor și din preajma acestuia, îmbrăcați în două cearșafuri, ca niște beduini, au devastat cuibarele insectelor, nimicind puzderia de târâtoare ce răscoleau praful prin care abia se zăreau.

— Da' ce, mă, a luat biserica foc? se întrebau unii, trecând prin apropiere și văzând trâmbele de praf albicios năvălind din lăuntru pe ușă și prin ferestrele fără geamuri ale bisericii.

O femeie mai curioasă și-a luat îndrăzneala să intre și să vadă ce se petrece; dar, zărindu-i prin pâcla albicioasă ca pe niște arături, a ieșit, închinându-se și scuipând în sân speriată.

— Au intrat stafiile în biserică, ziua 'nămiaza mare, soro! a șoptit ea, tremurând, unei consătence. Le-am văzut eu cu ochii mei.

Vestea s-a dus ca fulgerul în tot satul și a stârnit o adevărată revoluție în mentalitatea lui bolnavă de superstiții. Și făcea bine. Știrile noi nu credeau în stafii, dar comenta și el noutatea. Ceva se petrecea la biserică, și aceasta era o noutate ce atrăgea atenția într-acolo.

După ce au curățit biserica de gunoiul nepăsării, cei doi licențiați au trecut în curte, la botanică și chimie. Au combinat bălăriile de aici cu focul, obținând un teren pârjolit, presărat cu hoituri de șobolani, dihori, șerpi și alte dihănii, întocmai ca un câmp de luptă în urma unei bătălii. Lucrul n-a fost ușor. Pericolul de a se întinde focul și la vecini, prin păișul uscat de secetă și înfrățit cu gardurile, i-a făcut ca, mai întâi, să croiască poteci izolatoare. Cât despre primejdia de a fi mușcați de vipere și-au adus aminte abia când le-au auzit pe acestea fluierând sinistru din flăcările focului pus din afară spre înăuntru. Șerpii și năpârcile fugeau de focul mâniei viitoare...

— În sfârșit, ne văzurăm și jertfitorii zeilor, zise Paula, privind la fumul alb-gălbui ce se ridica din gătejele în flăcări.

Tânărul preot, cu toată hotărârea de a-și impune seriozitatea, izbucni într-un râs cu hohote, auzindu-i comparația și văzând-o stând ca o statuie, cu o mână în șold, iar în cealaltă cu furca de fier ca o lance și cu fața pătată de funingine.

— Bun și acest tablou mitologic, Paula – zise el. Numai că altarul de jertfă este ca și risipit.

— Ca orice lucru ce se descompune și piere sub presiunea altuia superior ce-i ocupă locul – spuse Paula, devenind serioasă.

Astrul zilei își pleca fruntea după rariștea de stejari de la apus, când au isprăvit curățenia. Satul tresări de sunetul clopotului, singurul obiect al Sfântului Locaș nealterat de nepăsarea testărenilor. Doar praful așezat pe fundul și laturile clopotului mai polei sutana abia scuturată a preotului Ioan carE-L trăgea. Preoteasa îl aștepta jos, pe pragul bisericii, cu vădite semne de oboseală. Văzând-o, soțul s-a

așezat lângă ea. Pentru a zăbovi mai mult la acest repaus de întremare, intră într-un fel conversație-monolog-meditație.

— Câtă nepăsare, Doamne, și ce ravagii face diavolul acolo unde oamenii uită de Dumnezeu! oftă el obosit.

— Ceea ce se vede aici – adăugă Paula – este modelul autentic al omenirii, dacă L-ar izgoni pe Dumnezeu.

— Adevărat – confirmă preotul. Apoi continuă, după o pauză: Considerând creștinismul numai ca un principiu de morală, Biserica, într-o organizație socială, este de prisos. Această funcție poate să o îndeplinească o școală oarecare. Dacă numai bunurile materiale pot fericii pe oameni, religia nu are rost, iar dacă scopul credinței este exclusiv viața viitoare, atunci, lucrurile pipăibile nu sunt decât o parodie, un dezacord în simfonia Creației.

— Adevărat, Ionele, spiritul veșnic este creat de Dumnezeu ca și materia temporală – filosofă și tânăra preoteasă, când părintele Ioan zăbovi mai multe clipe asupra gândirii.

— Bunuri materiale folositoare tuturor – continuă el – nu se pot realiza fără morală, irealizabilă fără religie, izvorul celor două: morală și bunuri folositoare. Numai spiritul iluminat de religie instruește morala minții producătoare de dreptate civică, aducător de mulțumire și zămislicor de fericire.

Numai religia creștină, această „perpetuum mobile” a iubirii lui Hristos, imaterială și veșnic creatoare, poate fericii omul, acest element rațional din complexul creației materiale...

Prin întunericul ce cobora, cei doi soți auziră câteva înjurături bărbătești și un glas de femeie guralivă concurându-l în țipetele unor copii. După câteva clipe, glasurile se topiră în dosul unei uși ce se auzi trântindu-se. Preotul, după o tăcere mai lungă, reveni la gândurile-i anterioare:

— ...Omul, această podoabă a Creației, este cel mai supus descompunerii, când nu ține seama de aceste precepte coexistente și inseparabile: religia, morala și cultura materială. Fără una din acestea, ori cultivându-le inegal, cele neglijate se destramă, dispar, iar elementele componente ale complexului uman se macină între ele și se desfigurează. Religia nu este numai o morală și nici morala nu e o

religie; cu atât mai mult, realul nu devine o perfecțiune fără cele două.

— După cum nicio grămadă de cărbuni nu este un foc fără lumina și căldura specifică – exemplifică Paula, aprobându-i cugetarea.

Și, cu adevărat, soții Mirea au constatat, de ieri și până azi, că aici la Teslari nu se cunoștea niciunul din aceste elemente necesare omului complet, sau, mai bine spus, rămăsese doar conturul vag al acestora, nereprezentând nimic. Religia, desfigurată de superstiția care sugruma tresăririle de conștiință ale unora, era o plagă. Morala era înmormântată de mult de către oamenii care și-au mutat creierul în poftete telurice. Cât privește bunurile materiale, acestea erau oglinda fidelă a goliciunii lor sufletești. Dezastrul gospodăriilor individuale l-au zărit în treacăt astă dimineață, venind spre biserică, făcându-i să trăiască grozăvia dramei celui mai decăzut sat românesc.

* * *

Peste noapte, Paula a făcut temperatură. Munca din cursul zilei ar fi fost prea multă și pentru cel mai robust salahor, darămite pentru o ființă atât de delicată, nedeprinsă cu munca brută din cursul unei zile de vară. Preotul își făcea reproșuri: „Ar fi trebuit să vin singur, pentru a-mi cunoaște păstoriții mai de aproape și să pregătesc oarecum terenul” – își zicea el, privind grijuliu la preoteasă. De fapt, așa și plănuise, dar Paula i-a stricat planul: „Vrei de la început să guști, fără mine, bucuria amărăciunii misiunii tale?”, îi reproșase ea. Dar ea nici n-ai fi avut unde să rămână la oraș. Gazda lui Mirea, unde stătuseră amândoi două luni, s-ar fi simțit împovărată Camera închiriată fostului student Mirea trebuia reînchiriată altcuiva pentru întreg anul școlar ce se apropia. Orfană cum era, n-avea pe nimeni apropiat, în afară de acest om care-i devenise soț și părinte ocrotitor. De el se legase cu toată ființa ei.

Încă de dimineață, în cea de-a doua zi a sosirii lor ici și care era duminică, Paula adunase un mănunchi de flori de câmp în lipsa celor cultivate. Temperatura i-a scăzut în zori și i-a devenit normală. Adunând florile de prin Iarbă, prin roua dimineții, le-a pus în două oale de pământ, împrumutate de la gazda lor, și le-a dus în biserică: una la icoana Maicii Domnului, și alta la Fiul ei. Preotul a făcut față pentru masa din Sfântul Altar dintr-un cearșaf din albiturile lor, iar preoteasa

a înzestrat iconostasul cu un ștergar brodat, căpătat la onomastica ei de la o colegă de facultate. Apoi, după ce el aminti din nou satului, prin clopot, de Ziua Domnului, se așază în genunchi la icoana Stăpânului său. Preoteasa înngenunche și ea în fața Neprihănitei celei pline de har, pentru a-i cere ajutor, ca la începutul oricărui lucru. Era acesta lucrul Cerului pentru înălțarea pământului...

Este bine să amintim aici că preotul Ioan Mirea își trăia preoția încă înainte de a fi hirotonit. Niciodată nu a socotit pe preot un funcționar bisericesc uscat, care nu rodește nimic, și nici puterea sfințitoare din el o lucrare divină numai pentru alții, excluzându-se pe sine. Știa el că formalitatea seacă nu poate dinamiza pe lucrător și lucrarea lui, iar povățuitorul care nu-și trăiește spusa este bufonul cel mai ilariant. Cât despre Paula, ea era mai întâi o preoteasă prin luptă și cuvânt, apoi soție de preot. Amândoi practicau creștinismul; făceau parte din „preoția împărătească”. Rugăciunea individuală era la amândoi respirația sufletească de fiecare clipă, iar cea comună, bătăile inimilor lor sudate, de ei and s-au cunoscut prin iubire desăvârșită.

— Doamne, al Tău este lucrul, iar noi numai servitorii Tăi suntem! zise părintele Ioan, încheindu-și rugăciunea rostită împreună.

— Amin! răspunse preoteasa.

S-au ridicat apoi din genunchi și și-au inversat locurile de la icoane. După câteva minute, au intrat în slujbă, făcând primul pas în lucrul mântuirii la Teslari. Preotul, în altar, cu soția lui la strană, a săvârșit prima Liturghie cu antepregătitoarea Utrenie.

Din lipsă de cântăreț, părintele inițiasse întrucâtva pe Paula în ale Tipicului. Cât despre muzică, mai cunoștea ea ceva din timpul cât a cântat în corul unei biserici, ca altistă, în studenție. Erau încălcate unele reguli muzicale, dar pentru asistența din Sfântul Locaș, compusă din trei bătrâne și doi moșnegi, era operă desăvârșită.

Primele venite au fost gazda lor și vecina ei, iar după „Sfinte Dumnezeule”, când citea Paula Apostolul, au mai venit doi: moș Haralambie, sau Lampe, cum îi zicea satul, cu băbuța lui mărunțică. Cam pe la sfârșit, după „Tatăl nostru”, s-a mai ivit unul în pragul ușii.

Numărul redus al credincioșilor din biserică nu a putut face pe liturghisitor să grăbească sau să ciuntească slujba, ori s-o lipsească de

cuvântul de învățătură, pe care-L socotea ca parte integrantă în serviciul divin dintr-o biserică. La acest cuvânt de învățătură a ezitat el puțin. Nu pentru că se îndoia dacă trebuie să-l rostească sau nu, ci pentru faptul că nu știa cum trebuie să se adreseze ascultătorilor:

ca unor fii spirituali, sau ca străinilor. În primul caz trebuie limbajul părintelui către fii; în al doilea, cel al conferențiarului către auditori. Știa el că preotul trebuie să fie un părinte în faptă și în cuvânt pentru păstoriți; dar el se gândea la epitetul de politețe: „voi” pentru fii și „dumneavoastră”, pentru străini. În cele din urmă birui combinația celor două, ca urmare a posturii în care se găsea, aceea de părinte al unor fii înstrăinați ce trebuia să-i iei cu binișorul, să-i întorci la căldura părintească.

— Mă bucur că ați împodobit Casa lui Dumnezeu cu cele mai scumpe lumânări care sunt sufletele

— Dumneavoastră și pe care le iubește El atât de mult – își începu el predica.

Apoi, în cuvinte calde și simple, ca slova Evangheliei, le vorbi despre bunătatea lui Dumnezeu, despre ploaia binefăcătoare de alaltăieri și recunoștința celor cinci suflete din biserică venite să mulțumească Cerului pentru binefacerile sale.

Dintre ascultători, cea mai impresionată a fost Paula. Poate zbuciumul prin care a trecut în primul lor pas aici, ori semănatul Cuvântului Sfânt cu atâta iubire de către soțul ei în acest pustiu i-a înrourat ochii în timpul predicii. Nu-i vorbă că și suratele ei bătrâne care erau de față se ștergeau la ochi cu colțurile pestelcilor, iar Moș Lampe își tot netezea mustața-i de lână albă cu dosul palmei. Celălalt bătrân își sufla mereu nasul în poala mânecii largi. Lasă că și lucirea bunătății din ochii părintelui Ioan spunea mai multe chiar decât cuvântul său. Sfintele veșminte preotești nou-nouțe, căpătate în dar la hirotonire, cu care era îmbrăcat, aveau și ele partea lor în emoția asistenței.

— Tu, Marie, care suferi, Gheorghe, Ileana și voi toți, veniți cu necazurile voastre la Hristos, să vi le ușureze! – își încheie preotul prima lui predică în Teslari.

Peste câteva minute, cei cinci inși de la biserică se întorceau la

casele lor mai mult tăcuți, scăpând din plinul gândurilor câte unul pe strunele limbii:

— Să știi că are dreptate popa ăsta, măi! Își dădu cu părerea Moș Lampe.

— Apoi cum să n-aibă dreptate, dacă-i sfânt? spuse Ileana.

— N-ai auzit cum ne-a spus pe nume la toți și de ce suferim? Întări Maria, pe care o uimise pomenirea numelui său.

— Ei, a zis și el numai așa, dar se potrivește cu ale noastre, rosti bătrânul celălalt, trăgănat.

— De ce vorbești așa, Gheorghe? Îl certă Maria. Tu n-ai auzit cum te-a pomenit și pe tine cu necazul tău?

— Nu degeaba v-am zis eu să veniți la biserică, unde o să auziți multe! se lăudă Ileana.

Drumul celor cinci trecea pe la răspântia celor două ulițe care se întretaie la Primărie. La încrucișarea aceasta, este un fel de lărgime, mai degrabă maidan decât piață, cu terenul scrijelit de copitele vitelor. În mijlocul acestui maidan se vede epava unui monument, poate al eroilor, dar mutilarea nepăsării n-a lăsat din el decât postamentul crăpat, prin care iarba și-a făcut loc, crescând în voie. Aici este centrul satului, cum s-ar zice „unde se vântură toate noutățile. Aici și presupunerile devin realități. În special duminicile, oamenii, adunați ciopoare, ca la bâlci, precupețeau tot ce le cădea în discuție. De multe ori, acestea se transformau în certuri și degenerau câteodată în bătaie, mai cu seamă că nu era departe nici cârciuma. Politica de partid contribuia în mare măsură la divergențele dintre ei.

Trecerea celor cinci care veneau de la biserică pe acolo a fost ca un băț ce zgândărește o viespărie. Cele ce spuneau femeile nu prea erau luate în seamă; doar unii mai naivi împărtășeau părerile lor despre „Știe-tot”, preotul nou-venit. Însă cele povestite de cei doi bărbați despre el au iscat controverse.

— Auzi, mă, ce spun ăștia că zice popa! Cică Dumnezeu iubește pe toți păcătoșii pământului, zise unul în batjocură.

— Te pomenești că și pe Firică, cel cu două omoruri, îl cheamă în rai, râse altul.

— ăsta a luat-o ca Floruță, cu pocăiții lui, după cum spun

bisericoșii ăștia, mormăi cineva, flegmatic.

— Ehe, ce hoți sunt popii ăștia, măi! chicoti unul cu ifos. O fi auzit ce-a pățit cel de acum câțiva ani și a sucit oiștea într-alt chip, dar tot în gard o să nimerească la Teslari.

— Nu se știe, zise cineva, poate și-a adus aminte și de noi Dumnezeu și ne-a trimis un popă bun.

Subiectul acesta nou înlocui pe cele vechi între testăreni și, în gura lor, sfințenia se războia cu șarlatania, cu perspectiva victoriei celei din urmă. Așa ajunse această noutate și la urechile lui Turcu Aurel, primarul satului.

Din tată în fiu, familia Turcu a deținut ștampila satului Teslari, sub toate guvernele. Era cea mai potrivită pentru felul de viață al celor de aici. Cât privește primarul de acum, Turcu Aurel, era urmașul autentic al acestei „dinastii” primărești. Știa să împace lucrurile spre mulțumirea, dacă nu a tuturor, cel puțin a majorității, fapt ce i-a întărit autoritatea. Avea un fel al său de a împăciui pe împricinați, dând dreptate celor ce n-o aveau, de multe ori, numai ca să restabilească o ordine oarecare în satul dezordonat. Există și între astfel de oameni o disciplină oarecare. Numai autorităților din afara satului lor nu prea dădea dreptate. Și asta plăcea mai mult celor de aici. Au încercat cei de la prețură odată să înlocuiască pe Turcu Aurel, dar nimeni din Teslari n-a voit să primească, dată fiind și neutralitatea lui în certurile din sat, intervenite între diferitele grupuri. Când era vorba despre cineva din afară să le strice tihna mizeriei morale sau materiale, taberele vrăjmașe se uneau într-o luptă comună și în fruntea lor era primarul Aurel Turcu. Într-un cuvânt, acesta era omul cel mai potrivit, din toate punctele de vedere, morale și sociale.

Despre venirea noului preot, primarul aflase încă de vineri seara, când sosise. Acesta îl căutase la primărie și acasă, dar el nu venise de la Cricov. A doua zi de dimineață, îl căutase iar, însă preotul nu s-a dus la cârciumă, unde i s-a zis că-l poate găsi. Aseară, tot acolo a fost îndrumat, dar nu venise. Acum avea de gând să-l înfrunte cum i se cuvine, zicea el.

Adevărul alterat și părerile devenite realități cu privire la preot au ajuns până în primărie la el.

— Lasă că mi-l pun eu la punct, să mă țină minte în toată popia lui! tună primarul unuia ce-i aduse vestea că acesta se apropie. Da' ce crede el că a găsit un sat fără câini?... mai zise el, pecetluindu-și revolta cu o înjurătură.

Preotul Ioan Mirea tocmai urca cele două trepte ale scării de lemn de la intrarea în localul primăriei și luă cunoștință de „felicitățile” primarului prin ușa și ferestrele deschise.

— Mă rog, cine-i domnul primar? întrebă el vioi, după ce salută pe cei dinăuntru.

Turcu Aurel, care se ridicase în picioare mai mult surprins decât să-l înfrunte, rămase tăcut în fața preotului ce-și plimba privirea zâmbitoare printre cei prezenți.

— Eu! spuse el după câteva clipe.

— Preotul Ioan Mirea, se recomandă păstorul testărenilor, întinzându-i mâna prietenește.

În fața privirii senine și pline de bunătate a părintelui Ioan, primarul depuse armele. Ambiția lui trufașă ce-i întunecase fața dispăru, lăsând loc unei roșețe binefăcătoare în obrajii săi plinuți; și-i strânse mâna.

— Deși serviciul nu mă obligă, bună-cuviința îmi cere să fac întâi cunoștință cu mai-marele satului unde sunt trimis păstor sufletesc, zise Mirea. Încă de vineri seara, de când am sosit, v-am căutat.

— Mi s-a spus după ce am venit și eu de la Cricov, dar a doua zi mă găseați acolo unde ați fost îndrumat.

— Știu, însă îndatoririle mele mă opresc de a călca anumite praguri. Pierderea este a mea că nu ne-am întâlnit. Voiam să vă poftesc la biserică astăzi și, drept să vă spun, am simțit lipsa dumneavoastră de la prima mea slujbă din satul în fruntea căruia sunteți.

Felul acesta de a vorbi al preotului a derutat pe Turcu Aurel și pe cei de față în părerile lor contrare adevărului, născute de cele două curente din ulița satului. Nu vedeau în el nici pe șarlatanul și nici pe bigotul cu vederea scurtă. Inima lui deschisă a risipit aceasta din mintea lor, iar lipsa de ripostă asupra ofensei, pe care erau siguri că preotul o auzise, i-a dezarmat cu totul.

Dacă ar fi văzut cineva interiorul bisericii din Teslari, acum,

după un an de la venirea celui preot, ar fi jurat că nu s-ar fi adus în starea aceasta fără contribuția unui sat întreg de buni creștini. Cu toate acestea, afară de ușa cumpărată de Moș Lampe tocmai de la Ploiești și de fața de masă din Sfântul Altar lucrată de baba Ileana și, de vecina ei, toată înzestrarea era datorată părintelui Ioan și doamnei preotese. Micile economii din modestul salariu de preot de sat au făcut minuni. S-au reparat și spoit pereții, s-au cârpit dușumeaua și ferestrele. Au făcut o sobă mare de zid. Cu câteva grame de vopsea albastră s-au înfrumusețat giurgiuvelele ferestrelor, ușa de la intrare și tâmpla Sfântului Altar. E drept că toate acestea au secătuit punga soților Mirea. Încălțăminte de oraș i-a lăsat, prin noroiul satului, iarna trecută și vara ce a urmat. Aveau acum îmbrăcămintea destul de uzată, dar bine că au mai dres și casa babei Ileana unde locuiau. I-au făcut o marchiză de scânduri la intrarea în tindă, iar din materialul câtorva lăzi procurate de la Cricov și-au meșterit o masă, un pat și un dulăpior în odaia lor.

Mâna de lucru la toate acestea de aici și de la biserică, afară de sobă și de pereți, au fost cele două perechi de mâini ale soților Mirea. Uneltele de lucru, prost întreținute, pe care le-au căpătat cu mare greutate de prin sat, au dat de furcă preotului până să le facă folositoare.

— Parcă ești Robinson Crusoe, i-a spus Paula într-o zi friguroasă de la începutul iernii trecute, văzându-l cum își confecționa o daltă dintr-o custură.

— Sunt, a râs Mirea, numai că Robinson Crusoe avea clima ceva mai dulce acolo, iar eu am, în schimb, o Robinsoneancă ce mă face să nu simt pustia insulei Teslari.

Adevărat, dacă nevoia l-a făcut pe Mirea să mânuiască orice lucru ca un meșter iscusit, apoi și Paula întrecea toate așteptările. Din casa babei Ileana făcuse modelul de ordine și curățenie pentru testărence, numai că acestea nu o prea imitau. Se mulțumeau doar să laude priceperea și hărnicia preotesei, fără a se urni și ele din smârcul nepăsării în care se tăvăleau. A trebuit să treacă multe luni de zile până ce Paula a reușit să smulgă din trândăvie pe unele dintre ele și să le insuflă gustul curățeniei și al frumosului. Mai întâi a fost nevoie să lege

prietenie cu ele, să le câștige încrederea că le voia binele, dar, o dată spartă gheața lenei îndătinată, sloiurile au început să se scurgă, dând naștere la câte o limpezime, din loc în loc.

— Cu ce-ai spălat rufele de au ieșit așa de albe, doamnă preoteasă? întreba de acum câte o săteancă.

Alta întreba cum se stârpesc paraziții din casă și cu ce se scoate mirosul din oale. Fetele îi cereau rețete pentru scoaterea pecinginii de pe față sau cum se fac plăcintele cu mere. Mamele tinere o întrebau cum se lecuiesc bubele dulci la copii și cum se vindecă vărsatul.

Și la toate întrebările tânăra preoteasă dădea câte un sfat, de multe ori cu deplasarea la fața locului și cu demonstrații. Dacă avea vreo nedumerire, Paula se consulta cu soțul, care avea și el, la rândul său, „clientela” sa în probleme de gospodărie. Cât a fost iarna de lungă și toată vara următoare, n-a reușit părintele Ioan Mirea să-l facă măcar pe unul din enoriașii săi mai gospodar. Se mulțumeau doar, și ei, să-i dea dreptate în cele ce spunea și atât. Adevărat, și atât era lucru mare că a reușit să și-i apropie într-o măsură oarecare. Dar preotul nu era mulțumit numai să-i primească sfatul fără să-l și pună în aplicare. El și cu preoteasa nu lucrau în felul acesta pentru a-și apropia satul sau în schimbul umplerii bisericii cu credincioși. Aceasta ar fi socotit-o ei ca pe o pornire negustorească, vrednică de condamnat. Nu se poate spune că nu se bucurau când vedeau adăugându-se la biserică îndoit, dacă ar fi văzut și în familia acestora o schimbare pe plan material-spiritual. Idealul soților Mirea era să vadă pe toți testărenii deopotrivă ridicați, spiritual și material, folosindu-se în egală măsură cartea de rugăciuni, ca și plugul, fiecare la vremea potrivită.

Încă de când au început să se lungească nopțile, anul trecut, și oamenii au fost siliți de timpul friguros să stea pe lângă vetrele cu foc, cei doi soți au început să se mai „rătăcescă” pe la câte un gospodar, zăbovind până târziu după aprinsul lămpilor. Aici, el, cu bărbății, ea, cu femeile, schimbau câte o părere și mai cercetau câte un necaz sau se veseleau cu câte o glumă. La început au întâmpinat piedici, au întâlnit nedumeriri, ba și nemulțumiri, dar, până la urmă, era o cinste pentru casa în care intra preotul cu preoteasa lui.

— La noi când vii, părinte, să ne onorezi casa? striga de acum

câte un enoriaș peste gard, când trecea preotul pe uliță.

— Iaca, acuma, se grăbea și Mirea cu răspunsul.

Și intra chiar și numai pentru câteva minute, timp în care lăuda un lucru bun cu care se mândrea gospodarul, sau o îmbunătățire frumoasă a unui membru din familie. La plecare, gazda se simțea îndatorată să promită întoarcerea vizitei; la biserică, bineînțeles.

Pe altă parte, „lucrau” și sătenii între ei. Cei cinci din prima duminică s-au dublat în duminica următoare și, până când s-a întărit frigul, se înmulțiseră binișor oamenii la biserică. Dar au dat înapoi, din cauza frigului din biserică, până înspre Paști, pe la sfârșitul Postului Mare, când au început iarăși să se îngroașe rândurile. Veneau pentru slujba frumoasă unii, dar cei mai mulți, pentru predică, fiindcă felul cum le vorbea preotul minuna pe testăreni.

Părintele Ioan nu-și căuta predica în cărți. Pornea de la lucrul cel mai simplu și te ducea până în slăvile cerului. Știa el că predica livrescă nu aduce rod și istorisirea evangheliilor fără aplicarea la viața cotidiană rămâne piesă de muzeu istoric. Aducea în fața oamenilor pe Hristos Cel viu și prezent întotdeauna, și nu pe unul izolat undeva în zăările stinse ale trecutului îndepărtat. Pornea de multe ori de la o întâmplare banală sau chiar una hazlie ce făcea pe ascultători să zâmbească, aproape să râdă, ca apoi să le stoarcă lacrimi de umilință, oglindind în cazul ilariant cruda mizerie morală a celor de față.

Călătorea cu auditoriul din Betleemul istoriei, trecea cu el prin Golgota prezentului, ca să ajungă la învierea viitorului.

Exemplele erau luate pe viu, din apropiere. Băbuța lui Moș Lampe, care și-a adus feciorul cu ea la biserică, era văduva din Nain cu fiul ei înviat de Hristos. Fața de masă din Sfântul Altar, făcută de baba Ileana cu vecina ei era giulgiul Arimateianului și al lui Nicodim cu care. Se înfășurase Domnul. Ordinea din gospodăria cutărui enoriaș o asemena cu casa lui Lazăr și a surorilor sale din Betania, unde. Se odihnea Iisus. Celor mândri le da exemplul lui Moș Lampe, care a înzestrat biserica cu o ușă, fără să afle din gura lui despre această faptă niciun testărean. Celor bolnavi le da cu bunătate exemple pe unii ce și-au mai rărit paharele de când vin la biserică. Gurilor harnice la blesteme și vorbe deocheate le pune în față pe Maria, vecina gazdei

lor, care fusese cea mai renumită în meșteșugul înjurăturilor și care s-a lecuit de această meteahnă prin puterea rugăciunilor. Cu un cuvânt, temele predicilor erau luate din viața testărenilor, rostite în graiul lor simplu și pentru nevoile lor.

Rodul acestor metode pastorale se vedea în biserică și nu numai atât. Chiar și clevetitorii contribuiau, fără să vrea, la îngroșarea rândurilor de aici.

— Ia să mă duc să ascult și eu poveștile popii, zicea câte unul din aceștia, mergând spre locașul de închinăciune cu gând de ispitire.

Când se întorcea de acolo, omul avea fruntea mai aplecată și mai gânditoare, pentru că, în afară de slujba înălțătoare, cuvântul de învățătură spus din suflet în felul acesta avea darul de a mișca și cea mai împietrită inimă. Numai că, de la tresărirea din somn și până la scularea din pat, este o cale mai lungă. În felul de trăire a testărenilor aproape nimic nu s-a modificat, doar că, pe lângă locul de întâlnire de la răspântia celor două ulițe, s-a mai adăugat și cel de la biserică, de la care, adevărat, oamenii se întorceau mai potoliți, vorbind despre lucruri mai înalte, dar numai atât. Cei câțiva care și-au schimbat oarecum limbajul deocheat, reducând înjurăturile de Dumnezeu la blesteme sau stârpindu-le și pe acestea din gura lor, nu însemnau prea mare lucru, fiindcă nu și-au sfințit și trupul odată cu sufletul, îngrijindu-l mai omenește.

Cucuta și lipanul creșteau tot în voie prin ogrăzile lor nesupărate de vreo sapă. Gardurile aveau doar numele, pe unde mai existau, un fel de înșiruire neregulată de leaturi, închipuiri de scânduri mâncate de vreme, ori măracini putreziți, prin care spărturile se aflau din belșug. Cât despre case, ele aveau acoperișuri de diferite forme și culori. Unele aplecate spre uliță, ca niște căciuli ciorsăite lăsate pe fețe posomorâte; altele în partea opusă, cum își țin flecarii pălăriile învechite, sau într-o parte, ca filfizonii dornici de dichiseală și certați mereu cu munca. Se mai găseau și unele aplecate de mijloc în jos, ca gloaba de cal cu care au venit soții Mirea de la Măgurele până la Cricov. Șindrila, stuful sau țigla erau peticite, dar totuși mai avea și vântul destul loc să intre în voie prin spărturi. Cât despre pereți, aceștia erau mai degrabă niște paravane cârpite care, în timpul friguros, țineau cu

greu aerul de afară să nu schimbe miasma dinăuntru, fiindcă în Teslari se făcea multă economie de săpun și chimia nu prea era cunoscută în fabricarea le-șiei din apă și cenușă din vatră.

În această ținută a testărenilor dorea părintele Ioan să vadă o revoluție pe lângă cea spirituală, în care, cât de cât, se vedeau unele înmuguriri. Dar, ce folos? Pentru schimbarea aceasta, oamenii aveau nevoie de bani și testărenii aveau puține izvoare de câștig. Dacă apucau să lucreze pe undeva, abia câștigau cât să mai îngroașe punga lui Mă-nole Stavin, cârciumarul satului. Pentru vreo țolă, mai ciuguleau ei de pe unde apucau, de pe la târgurile apropiate sau de pe la cei care aveau două haine.

Pământurile lor semănau cu ei la rodire, fiindcă testărenii nu le chinuiau cu prea multe arături adâncite și nici nu le murdăreau cu bălegarul ce împodobește curțile lor, îngrășând bălăriile și alimentând muștele verzui, harnice la împrăștierea bolilor. Viile lor, „nepângărite” cu altoi de soi, mai cunoșteau câte o sapă și câte un arac; dar din strugurii lor, când se făceau și aceștia, nu se prea vedeau bani, căci nu puteau oamenii să-și tragă de la gură vinișorul după care jinduiau atât de mult.

— Ce facem cu oamenii aceștia, Paula? întrebă părintele Ioan pe preoteasă, într-o duminică seara, venind de prin sat.

După felul cum pusese Mirea această întrebare, cam abătut și oarecum mai mult pentru sine, Paula înțelese că ceva deosebit s-a petrecut în drumul său prin sat. De aceea întrebă și ea cu oarecare întârziere:

— Cu care oameni?

— Cu... testărenii ăștia, spuse Mirea cu puțină șovăială. Nu vor să se urnească la treabă deloc. Tot ce le spun în privința propășirii gospodărești rămâne doar vorbă în vânt. Simt că aceste îmboldiri ce le fac au început să-i cam plictisească și că le comentează defavorabil între ei.

— Se comentează defavorabil? Ce te face să crezi lucrul acesta?

— O conversație pe care am auzit-o venind înapoi.

Aceasta avea loc în curtea lui Floruță, între câțiva inși adunați în jurul unui foc de sub ceaunul cu mămăligă. Și, cum afară este întuneric

beznă, m-am oprit o clipă să-i ascult, căci mă interesa discuția lor însoțită de gesturi ce spuneau mai mult chiar decât vorbele.

În predica de duminică, preotul spusese la biserică, printre altele, și de stupărit, care ar aduce câștig frumos în casele testărenilor, pe lângă hrana atât de îmbelșugată în nutriție. Oamenii au plecat de la biserică încântați, ca și de la alte predici, ba unul chiar îndrăzni să-i spună, la miruit: „Parcă niciodată n-ai vorbit atât de frumos, părinte!” Ca tocmai pe acela să-l audă spunând acum, în curtea lui Floruță: „Dacă ar fi bună stupăria, și-ar face-o popa întâi”. La aceasta, altul adăugase: „Popa spune multe, că asta e meseria lui, dar nu face nimic, așa cum spune învățătoarea”. „Numai că voi ascultați mai mult de popă și de preoteasa lui, decât de învățătoarea care vă spune mereu să nu vă luați după ei”, întărise Floruță celor doi.

— Îmi face impresia că învățătoarea aceasta caută să împiedice carul la care noi împingem să-l urnim din loc, spuse Paula, gânditoare.

— Lucrul acesta îl cunosc de mult, Paula, zise preotul. Ca să pălească cinstea unui om despre care-ți vorbește cineva, este destul zâmbetul ironic al cuiva. Dar învățătoarea aceasta, ca să ne înjosească pe noi, lovește în lucrarea noastră care încolțește atât de anevoios aici, mai spuse Mirea, oftând.

— Și de ce spui aceasta așa de abătut, Ionele? Își „certă” Paula soțul, zâmbind. Parcă spuneai odată că datoria noastră este semănatul, lăsând rodirea în seama Domnului.

— Așa este, Paula, făcu tânărul preot, înviorat de imboldul soției. Numai că ți-e necaz când vezi că tocmai cine trebuie să colaboreze cu noi la ridicarea satului acestuia se pune de-a curmezișul.

— Așa este, dar ce poți să faci? Eu mă gândesc mai mult cum au putut ajunge învățătorul și învățătoarea în starea aceasta, căci oamenii spun că erau foarte activi când au venit aici, acum cinci ani.

— Am aflat și eu aceasta, Paula. Trebuie să fie vreun păcat la mijloc; dar pe noi ne interesează baterea pe loc a mersului nostru. După conversația din curtea lui Floruță, am dedus că trebuie să vorbim cu faptele în problemele de gospodărie ale oamenilor. Chiar de mâine trebuie să ne interesăm de unde putem cumpăra doi stupi.

— Bun, Ionele, așa să facem!

Și preotul Ioan Mirea a plecat a doua zi în zori spre Cricov, cu căruța, din sat, să cumpere stupii de albine.

FĂCLIERII SATULUI

În anul acela, iarna descălecaser mai devreme ca de obicei pe meleagurile Teslarilor. Oamenii, obișnuți cu toamnă mai lungă, acum abia își aruncaseră câteva boabe de grâu în potecuța lor de pământ. Zăgazurile cerului s-au rupt, înecând pământul cu ploi reci care 8-au transformat în lapoviță, și apoi în zăpadă. După o săptămână, ninsoarea s-a oprit și un ger destul de aspru a întărit omătul pe metereze.

În sat, viața pâlpâia mai mult în jurul vetrelor cu foc, iar vinul, fiind mai puțin în anul acela, a făcut pe localnici mai cuminiți, pentru că nevoile i-au împins să vândă și rezervele „pentru consum intern”, cum s-ar zice.

Pentru domnul Dinu Ovezea, învățătorul satului, timpul acesta era cel mai preferat. Vânător pasionat cum era, plaiurile înveșmântate în alb îl atrăgeau, așa că, la școală și acasă, era un musafir grăbit. Locul său la clasa de băieți îl ținea doamna învățătoare, Lizica sau Lizi, cum îi spunea el soției, fiindcă și el o înlocuia la clasa de fete, ori de câte ori pleca și dumneaei la Cricov sau la Ploiești. Și pleca destul de des pe acolo, unde stătea mai multe zile pe la prieteni. Dacă se întâmpla să lipsească amândoi de la școală, soții Ovezea erau înlocuiți cu câte un chestor dintre școlarii mai răsăriți, nu atât la minte, cât mai ales la făptură, în stare să păstreze ordinea în clasă și să evite deteriorarea mobilierului acesteia. Testărenii nu se prea supărau când școlarii mai aveau câte o zi, două de „vacanță” în lipsa învățătorilor chemați de mai-marii lor la oraș, mai cu seamă în timpul muncilor. Cât despre notele elevilor, nu se putea spune nimic. Atât la învățătură, cât și la purtare, niciun școlar nu avea sub șapte. Repetenți nu s-au pomenit la școala din Teslari nici într-un an, iar examenul de la sfârșitul anului era totdeauna asistat de domnul Viforeanu, revizor școlar, care era ca la el acasă în familia Ovezea. De fapt, serbarea școlară și premiarea elevilor era de ajuns, întrucât ascultarea acestora era de prisos, o dată ce aveau note frumoase...

Acum, în pridvorul locuinței sale din curtea școlii, învățătorul își

curăța arma de vânătoare rezemată cu patul în tăblia mesei și țeava pe genunchiul piciorului stâng pus pe scăunelul de lângă masă. Nu era el prea gras, dar hainele de vânătoare căptușite cu blană îl umflau încă pe cât era. Pantalonii bufanți din piele cafenie, strânși pe pulpe, erau vârâți în cizmele cu carâmbii tiviti la bază. De statură mijlocie, cu pălăria vânătoarească de culoarea mușchiului pe cap, părea un flăcăiandru dolofan, dacă n-ar fi fost firele de argint prin părul de la tâmpile. Fața nu era buhăită. Avea trăsături fine de bărbat inteligent și o privire puțin melancolică.

— Lizi! strigă el, fără să întrerupă lucrul, învățătoarea, care lucra de zor prin bucătărie ajutată de două școlărițe mai mărișoare, nu-i răspunse imediat. După câteva clipe, lărgi fereastra întredeschisă spre pridvor și își arătă capul, rozând un os de găină ce-i ieșea din gură ca o măciulie de fus.

— De ce mă strigi, dragă, când am atâta treabă pe capul meu? întrebă ea cu gura plină.

— Voiam să-ți spun să dai drumul copiilor, că e sâmbătă și vor avea și ei de lucru pe acasă.

— Tu știi că trebuie să ne mai ținem de program atâta timp cât vom avea pe popa ăsta aici. De la preoți de aceștia care-s fripți după serviciu te poți aștepta la orice.

— Te gândești la vreo reclamație din partea lui?

— Mai știi?

— Nu este el în stare să facă așa ceva. Și dacă face, e să ajungă la Viforeanu sau, în cel mai rău caz, pe mâna lui Ianculescu, la Inspectorat.

— Nu se știe. Poate să treacă peste Inspectorat și să ajungă chiar la Minister. Înapoiți ca aceștia se pricep la rele mai bine decât unii dintre noi, așa că mai bine să te mulțumești cu vânătoarea ta numai după-amiaza și în sărbători, mai ales când lipsesc și eu de pe la școală.

— Bine, bine, lasă că vorbesc eu cu revizorul mâine la vânătoare, numai să vină, așa cum a promis.

— Cum să nu vină, o dată ce a promis? Ce, el e fără cuvânt ca tine? Mi-a spus omul și aseară, la Cricov. Ba spunea că vine cu familia Țugui și s-ar putea chiar și cu pretorul.

— Ce? făcu Oveză satisfăcut. O, atunci vom avea o vânătoare împărătească, Lizi.

— Desigur! De ce crezi că stau în bucătărie de azi dimineață? Doar ți-am spus aceasta și astă-noapte când ai sosit de la Cricov.

— Poate, dar eram somnoros.

— Și destul de beat, completă învățătoarea.

— Mă duc în clasă pentru recrutarea hăițașilor, spuse învățătorul, scuturându-și hainele și plecând spre clasă.

— Dar nu în cadrul școlii, Dinule, îi strigă soția, retrăgându-se de la fereastră.

Pentru învățătoarea Lizica Oveză era o sărbătoare de câte ori venea revizorul școlar Titu Viforeanu la Teslari. Și venea destul de des în cursul anului, chiar și în vacanța mare, căci îi pria de minune clima de aici, spunea el, deși stătea mai mult în jurul casei. Dar spre seară, în anotimpurile mai dulci, o lua pe coclauri cu Lizi să caute pe vânătorul ce-și făcea veacul cu vânătoarea lui, însoțit de jumătățica de rom în care-și ostoia necazul că pușca nu-l prea asculta când se rătăcea vreun urecheat fricos prin dreptul ei. Din când în când, domnul revizor mai făcea bucurie lui Dinu Oveză cu o „vânătoare domnească”, cum spunea primarul. Vânătoarea se sfârșea totdeauna cu o petrecere în sălile școlii, cu prelungire până a doua zi. Copiii, bucuroși că scapă de lecții câteva zile, veneau cu toții la vânătoarea învățătorului lor, ca hăițași. Una din aceste bucurii se prea poate să fie și cea de acum.

Pregătirile pentru primirea musafirilor au reținut pe învățătoare toată ziua la bucătărie, și pe soțul ei, de când a aflat în întregime bucuria, în una din sălile școlii, pe care o aranja ca salon de petrecere. Știa învățătorul că timpul atât de prielnic unei vânători de iarnă o să îngroașe rândul musafirilor de la oraș, plus numărul frunțașilor din sat, în cap cu primarul Aurel Turcu.

— Ei, copii, v-ați învățat de bomboane și pentru mâine la vânătoare de la domnul revizor – spuse Dinu Oveză școlarilor, după ce isprăvi de aranjat sala. Dar mâine să veniți cât mai de dimineață și cât mai mulți, măi, să vadă și domnii de la oraș cât iubiți voi de mult școala. Ați înțeles, măi?

— Da! răspunseră câțiva dintre ei cu jumătate de gură.

— Și acum puteți pleca, le mai zise învățătorul, ieșind din „salon”.

Copiii și-au adunat lucrurile școlarești fără prea mare bucurie de promisiunea învățătorului. Unii dintre ei au ieșit din clasă mai alene ca alte dăți, când la astfel de chemare din partea școlii o zbugheau spre casă gălăgioși.

— Eu nu mă duc la vânătoare, mă, zise unul din cei câțiva ce rămăseseră în urmă. Abia aștept duminica să cânt la biserică, și acum s-o iau peste haturi pentru câteva bomboane? completă el.

— Nici eu, zise altul. Vreau să ascult mai departe povestirea din cartea aceea din care citește doamna preoteasă la biserică duminica după-masă.

— Și eu, să prind mai bine cântarea cea nouă de la ea.

— Mie mi-a spus părintele să citesc Apostolul!

— Ce, mă, să citești Apostolul tu, din clasa a treia, când nu l-a putut citi Barcă dintr-a patra?

— O să vedeți voi mâine. L-am citit cu doamna preoteasă de cinci ori și acuma îl știu ca pe apă.

— Nu veniți?! O să vă pună note rele în catalog! spuse unul, gânditor.

— Ei, și? Parcă notele domnului învățător mă învață pe mine carte? Voi nu vedeți, mă, că mai mult învățăm singuri după carte? Eu am auzit deunăzi pe părintele spunând doamnei preotese: „Săracii copii! Cei dintr-a patra abia știu cât ar fi trebuit să știe într-a doua”. Așa zicea el încet, când treceau pe uliță amândoi.

* * *

În bucătărie, învățătoarea isprăvisese cu gătitul și făcea curat cu cele două școlărițe, schimbând câte un cuvânt între ele.

— Și zici că preoteasa a venit la voi fără să fie chemată? întrebă ea pe una din fete.

— Da. Auzise că-i mama bolnavă. Era gata să moară.

— Și ce i-a făcut?

— A frecat-o peste tot cu nu știu ce apă dintr-o sticlă mică și i-a dat niște bomboane albe, ca nasturii de mici.

— Și s-a făcut bine acum?

— Da. A stat toată noaptea lângă ea și a tot primenit-o de nu știu câte ori. Azi dimineață s-a sculat din pat, dar tot mai tușește.

— Așa a făcut și părintele fratelui meu, deunăzi, spuse cealaltă.

— Am auzit că a fost și la șezătoare, mai ispiti învățătoarea.

— A fost, și zicea soră-mea cea mare că le-a învățat multe.

— Da' voi ați fost acolo?

— Nuuu... îngânără fetele prelung.

— Dar nouă acasă ne spune frate-meu cel mare toate cele, zice cealaltă.

— Și de mine ce zice preoteasa?

— Nimic, da' frate-meu spunea că Hâncu a zis la șezătoare că și doamna învățătoare ne-ar învăța multe, dar nu poate că...

— Da' taci, fată! o întrerupse cealaltă.

— Că, ce? întrebă Lizi.

Fata puse capul în piept tăcută.

— Hai, spune!

— Că dumneavoastră... cu domnul revizor... adică nu... ăăă... domnul învățător dă cu țiuca după iepuri... bângui școlărița încurcată.

Învățătoarea trânti ușa dulapului unde stivua niște farfurii, încât se auziră câteva răsturnându-se.

— Sunteți niște animale cu toții! scrâșni ea. Hai, plecați acasă!

A doua zi în zori, clopotul bisericii trezi din somn pe soții Ovezea. Oboseala și, poate, o nemulțumire sufletească a făcut-o pe doamna Lizi să se răsucească multă vreme în așternut până să adoarmă. Cât despre domnul Dinu, sticla de vin golită la culcare l-a făcut una cu patul până dimineața. Nu-i vorbă că și muncise din greu, ostenindu-se cu aranjatul lemnelor de foc, cu croirea potecilor prin zăpadă și, după ce a dat drumul școlarilor, cu punerea vinului în sticle. La urmă, ca să poată dormi, a și golit una din ele.

— Dinule! strigă învățătoarea, sărind speriată din pat. Scoală, că s-a luminat de ziuă și o să ne găsească musafirii în pat!

— Doar n-or să vină cu noaptea în cap, că abia-i opt, mormăi bărbatu-său, consultându-și ceasul de pe scăunelul de lângă pat.

— Și popa ăsta a înnebunit cu clopotul lui! Se ține numai de biserică, de strică liniștea oamenilor. Cred că acolo și doarme.

— E bun și clopotul la ceva; ne-a trezit din somn.

— Acuma, da! Însă e prea de tot! Seara bate, dimineața bate, ziua...

— Ei, lasă, că așa-i la început, Lizi dragă. Încet, încet o să se dea el pe brazdă.

— Așa ai spus de când au venit aici, dar văd că prinde rădăcini. Ziceai că aranjezi cu protopopul, ba cu Vâlcu, ba cu pretorul și cu un mai știu cine, dar tot aici sunt.

— Ce vrei, dragă? Cu protopopul nu m-am întâlnit, iar plutonierul Vâlcu prea își respectă îndatoririle ca să-i pot propune ceva. Pretorul – ai spus că vine astăzi aici și poți vorbi tu cu el, că vă cunoașteți mai bine.

— Așa ai fost o viață întreagă! Un molău, de își bate joc de tine mitocanca de preoteasă acum. Spune că dai cu țuica după iepuri.

— Ei, asta-i acum! Cum poți crede așa ceva? E prea fină ca să râdă de cineva!

— Hm, prea fină! O să te convingi tu de cele ce-ți spun eu, dar să nu fie prea târziu, șuieră ea printre dinți, ieșind afară și trântind ușa furioasă.

Învățătorul strâmbă din buze nedumerit, apoi se ridică alene din așternut. De afară pătrundea până la el sunetul unor zurgălăi din ce în ce mai apropiat. Abia avu timp să se îmbrace, că două sănii se și opriră în fața școlii. Dinu Oveză ieși ca să-și primească musafirii, în timp ce soția lui nu se arată decât după un sfert de oră, timp în care se aranja cu multă grijă.

De cum au intrat în Teslari, musafirii de la oraș ai domnului Oveză au văzut o oarecare schimbare față de alte ierni, când au venit aici. Mai întâi clopotul bisericii care chema satul la închinare și câteva grupuri de săteni mai potoliți care suiau într-acolo. Din cele câteva cuvinte, schimbate cu unii dintre localnici, au constatat că aceștia mai gândesc și la alte lucruri decât la cele de odinioară. Informațiile domnului Viforeanu, pe care le primise de la doamna Oveză, se refereau mai mult la Ioan Mirea și la Paula, „oameni cu puțină pregătire”, care nu pot fi comparați cu „intelectuali” din sat.

— Un biet popă cu câteva clase de seminar, spusese Viforeanu

celor din sania cu care veneau la Teslari.

Doamna Oveză afirmă că nu se deosebesc prea mult de țărani: preotul, doar prin rasa popească, de care nu se desparte niciodată, iar preoteasa, printr-o rochie simplă de oraș. Locuiesc într-o cocioabă, la marginea satului, și fac vizite pe la casele țăranilor.

— O fi găsit și el potcapul și sutana, ca popa din poveste, a râs pretorul.

După ce au intrat în sat și au aflat, în treacăt, unele lucruri frumoase despre soții Mirea, pretorul, care se fălea cu oarecare erudiție ce, după concepția lui îl așază între așa-zișii liber-cugetători, schimbă placa.

— O fi vreun flecar dibaci popa ăsta, domnilor, completă el. Aș vrea să-l cunosc și eu cât voi sta aici, nu de altceva, dar să văd în ce ape se scaldă. Dacă va fi om de ispravă, n-are decât să câștige de la noi; însă, după câte miros, a cam intrat în cele popești pe sub pielea țăranilor acestora.

În fața școlii, sania a fost întâmpinată de învățător, primar și câțiva săteni care au urat musafirilor «Bun-sosit!», în special doamnei și domnului pretor. Revizorul, fără familie, era aici, cum s-ar zice, ca la el acasă, iar cele două familii care au mai coborât din sanie nu erau cunoscute decât de învățător. Una din ele era Petre Țugui cu doamna, iar cealaltă, Rodan Roșca și soția.

Pretorul venea la vânătoare mai mult pentru propaganda electorală în vederea alegerilor ce se apropiau. Primul lucru ce l-a făcut după coborârea din sanie a fost să se informeze de la primar despre influența „popii” și ce politică face.

— E un om rar, domnule pretor, i-a spus primarul Turcu. A început lumea să-l îndrăgească. Chiar și eu, care nu puteam înghiți popii, mi-am cam schimbat părerea.

— Ce spui, domnule?! Și din care tabără politică face parte, primare?

— Din niciuna. Îmi spunea într-o zi că politica de partid este o plagă pe capul oamenilor și că, înlăturând aceasta dintre ei, n-ar mai fi vrajbă, ci mai multă înțelegere.

Pretorul strâmbă din gură a silă, tușind înfundat.

Afară de Petre Țugui, proprietarul morii din Cricov, ceilalți nu prea aveau înfățișare de vânători, nici măcar după îmbrăcăminte. Pretorul – extrem de uscat și de înalt, de parcă „îi uitase Dumnezeu măsura”, cum zicea Hâncu, poreclindu-l „piele lungă”, la vânătoria de anul trecut – părea mai degrabă o sperietoare pentru bielele sălbăticiuni. Mustața stufoasă, de culoarea șofranului, îi făcea fața lunguiață și mai pipernicită de cum era. Cu pălăria verzuie pe cap, jurai că vezi un bot de viezure enorm, cu o jumătate de dovleac deasupra. Cât despre pretoreasă, soția dumnealui, nu te puteai plânge. Din volumul dumneai puteai face trei ca pretorul în grosime, iar ca înălțime, doi. Ca frumusețe era categoria mijlocie a femeilor pline, numai fața părea ca un fund de strecurătoare din cauza pistruiilor pe care căuta să și-i ascundă sub stratul respectabil de pudră și roșeață artificială. Încolo, nimic deosebit.

Revizorul era destul de bine legat, dar mai degrabă părea un lăutar de care și-a bătut cineva joc, îmbrăcându-l vânător. Cât despre celălalt domn, Iordan Roșca, învățător la Albești, nici nu avea pretenția de vânător. Îmbrăcat obișnuit, venea cu soția lui în vizită la fostul său coleg de școală, domnul Dinu Ovezea.

La intrarea în casă, musafirii au fost întâmpinați cu toată politețea de doamna Ovezea, îmbrăcată de gală. Cu doamnele s-a îmbrățișat, deși cu pretoreasă și cu doamna Țugui mai nimerit era dacă se mușcau, după sentimentele lor. În ceea ce privește bărbății, mai bine se putea spune că ei o primeau pe învățătoare, copleșind-o cu laude pentru frumusețea ei, nu atât a feței, cât a corpului său ispititor, ce făcea pe revizor să-i stea în preajmă atât de mult. Nici fața nu-i era urâtă; numai gura, ca o tăietură oblică făcută cu sapa într-un cartof, o strica puțin. Mijlocul buzelor în sus și colțurile în jos, tipul gurilor clevetitoare și oglinda sufletelor mici.

* * *

Se știe că oamenii de la țară sunt mai răbdători în așteptare decât cei de la oraș, și aceasta în mare măsură datorită lipsei de distracții în timpul lor liber. Mai ales iarna, când munca se reduce la cele de pe lângă casă, sătenii se mulțumesc să trândăvească, ori să se adune mai mulți la gura sobei și să discute vrute și nevrute, din care

prea puține sunt folositoare. Cel puțin așa stăteau lucrurile la Teslari.

Părintele Ioan Mirea și Paula, știind lucrul acesta, s-au sfătuit că n-ar fi rău să înființeze niște șezători, pentru folosirea după-amiezilor de duminică, chiar în biserică, deoarece la școală nu era chip. Învățătorul și mai ales învățătoarea le erau de la început ostili. Fără niciun motiv.

De săptămâna trecută, de când se strânsese noroiul sub albeața omătului, părintele Ioan a poftit pe credincioși la un fel de șezătoare religioasă la biserică în după-amiezile de duminică, așa că acum se găseau la a doua șezătoare de acest fel. Căldura și curățenia din locașul de închinare erau îmbietoare pentru testăreni. Cele ce auzeau aici erau ceva nou și ca un parfum pentru sufletele lor acrite de mizerie.

După o cântare în cor a celor de față, tocmai când Paula se ridicase să citească ceva dintr-o carte, ușa bisericii se deschise și intră zgomotos un om care se adresă preotului cu glas tare, fără să salute și să se descopere:

— Părinte, dom pretor...!

— Ssst! făcu Ioan Mirea cu degetul în dreptul buzelor ținute - apropiindu-se de el. Aici ești în biserică, fiule!

— Domnul pretor spune să veniți la școală, zise omul cu glas mai scăzut, scoțându-și căciula.

— Bine, am luat cunoștință!

— Veniți? mai întrebă omul.

— Să vedem. După ce vom sfârși aici.

Omul se retrase alene și ieși îngândurat, urmărit de privirile celor din biserică.

VI.

BOLȘEVICUL

Vânătoarea a fost slabă în ziua aceea, din cauza gonacilor prea puțini. Nu s-au împușcat decât doi iepuri de către primarul satului, Turcu

Aurel. Dar pentru aceasta nu și-a făcut nimeni inimă rea, fără de învățător, care era fiert, fiindcă l-au făcut copiii de rușine în fața oaspeților. Dintre toți școlarii, abia au venit opt. Mai mulți erau săteni mari, cincisprezece la număr cu primar cu tot. Aceștia veniseră mai

mult pentru recepția de după vânătoare.

— Ai văzut că ți-a făcut-o popa, mă? a șuierat doamna azi soțului ei, într-un loc mai ferit. Ți-a stricat vânătoarea și ca mâine o să-ți poruncească și la școală. N-ai fost

— În stare să-l pui la punct până acum, cu toată pretenția de om descurcăreț.

— Ce vrei să fac, dragă, dacă tu te-ai supărat numai and ți-am spus că am stat de vorbă cu el! Puteai și tu să cauți prietenia preotesei, nu să te ții atât de sus.

— Eu? Prietenie cu țoapa aia, cu o țărancă de rând, a care... ufl!... Lasă-mă-n pace! Da' ce să mai vorbesc cu n molău ca tine! Las că vorbesc eu cu pretorul să mute iezele astea rele de aici.

Și plecă furioasă, lăsându-și bărbatul nedumerit. La masa îmbelșugată din „salonul” școlii, doamna izica Oveză a fost mai drăguță ca niciodată, nu numai cu intelectualii, cum spunea dumneai mereu, ci și cu sătenii, față de care se purta acum cu aere de superioritate. Îmbrăcată după ultima modă de la oraș, fardată exagerat, nu avea astâmpăr. Alerga de la unii la alții, cu mișcări ispititoare pentru orășeni și materne pentru localnici, deși sătenii își dădeau coate când mângâia șăgalnic, pe câte unul pe obraz.

Prin înțelegere tacită cu Viforeanu, învățătoarea deschise problema ce o frământa de când a venit aici preotul Ioan Mirea cu Paula. De la prima întâlnire cu ei, Lizica Oveză nu i-a putut suferi. Ea, care cunoaște viața de sat, ca și pe cea de oraș, mai bine decât ei, nu poate fi de acord cu părerile lor. Paula îi spusese atunci, printre altele, că, după părerea ei, intelectualii dintr-un sat trebuie să fie exemplu viu de morală și hărnicie în toate și că, fără acestea, cuvintele lor n-au nicio valoare.

Iar când, cu altă ocazie, Lizica i-a povestit preotului despre unele nemulțumiri sufletești ce le are din cauza diferenței de vârstă dintre ea și bărbatul ei, preotul i-a răspuns că aceasta nu-i partea sufletului, ci a poftelor josnice din om pe care unii și-o cultivă, făcând din ea cel mai înalt țel în viață. Pe lângă aceasta, satul a început din ce în ce mai mult să o laude pe preoteasă, iar pe ea s-o desconsidere. Până și cele două eleve pe care le-a invitat. Și, pe deasupra, poate jura că le-a

auzit adineaori spunându-și una alteia că mai bine se duceau la biserică cu preoteasa, decât să slujească aici pe domnii care au venit să jujulească” pe doamna învățătoare.

— Vă felicit pentru podul nou ce l-ați făcut peste gârlă, la intrarea în Cricov, domnule pretor, spuse doamna Oveză, făcând ochi dulci pretorului care tocmai îi admira unduirile șerpești cu care se apropia de el.

— Mulțumesc, prea încântătoare doamnă, zise pretorul, ridicându-se de la locul său și sărutându-i mâna prelung. Dacă partidul meu era mai de mult la putere, podul era de piatră, dar așa, din sărăcia lăsată de cei dinainte, atât am putut face.

— În orice caz, e frumos și din lemn. Mie îmi place cum l-ați făcut și nici nu se putea să iasă altfel de la un om de ispravă ca dumneavoastră. Tot ce faceți este bun și cu rost bine determinat, numai cu popa de aici nu știu cum ați făcut. Desigur, o scăpare din vedere, pentru că aveți atâtea pe cap. De când au venit acești bădărani aici, s-a stricat veselia satului! A zăpăcit satul popa ăsta numai în câteva luni. Dacă mai stă, o să ajungem de râs în tot ținutul.

Apoi, cu glas scăzut, dar într-un delir de ură greu de stăpânit, învățătoarea făcu o descriere jalnică a decăderii în care intra satul ademenit de un „popă incult și de o înapoiată”. Pretorul, de altfel fire influențabilă, ca să-i facă pe plac și să scape de unele neplăceri din partea neveste-sii carE-L pândea din grupul doamnelor de la capătul opus al mesei, se grăbi cu promisiunea:

— Prea stimată doamnă, aveți toată încrederea că am să-l pun eu la punct. O să-i spun protopopului.

— Să-l ia de aici!

— Da, doamnă, să-l ducă în altă parte.

Doamna Lizica îi mulțumi cu un surâs promițător, apoi se îndreptă spre grupul doamnelor.

O dată deschisă această problemă, pretorul căută modul în care s-ar putea rezolva cât mai mulțumitor pentru toți. De aceea, se consultă din nou cu primarul, interesându-se îndeaproape despre preot. Acesta, în loc să întărească descrierea făcută de învățătoare pretorului, povesti cele mai frumoase lucruri despre Ioan Mirea și

Paula. Istorisi despre priceperea acestora în toate problemele țărănești, de la nevoile gospodărești până la necesitățile morale, descriind alergarea lor pe la casele oamenilor cu leacuri pentru suflet și trup. N-a uitat nici metoda preotului de a lumina poporul care-i umplea biserica.

— Măcar de-ar fi domnul și doamna învățătoare ca părintele Ioan și doamna preoteasă... s-ar ridica mult satul acesta, domnule pretor, încheie Turcu Aurel descrierea sa în șoaptă. Atunci copiii noștri ar învăța măcar puțină carte.

— Cum, nu învață bine? – se miră pretorul.

— Nu prea. Dar de la un timp încoace nu știu ce le spune popa la biserică și ce face preoteasa cu ei, că toată ziua învață și cântă când nu-s la școală.

— Ce vorbești, primare! Vreau și eu să cunosc oamenii aceștia. Poate că sunt de ispravă, măi, și avem nevoie de astfel de elemente pentru alegerile ce se apropie. Dacă-i chemăm aici, vin?

— Cum să nu vină, domnule pretor?!

Și primarul a trimis pe un om la biserică să cheme pe soții Mirea la școală, unde-i așteaptă pretorul. De felul cum au fost chemați, am văzut mai sus.

Am amintit mai înainte de firea influențabilă a pretorului din Cricov. Mai adăugăm la aceasta și duhul grandomaniei, manifestat la petrecerea din școală, și pe cel al geloziei. Privind la revizorul care avea trecere la doamnele în mijlocul cărora se găsea, îi făcu semn să vină la el.

— Ascultă, domnule Viforeanu – îi zice pretorul destul de tare ca să fie auzit și de cei doi de lângă el, Țugui și Iordan Roșca. Sunt informat că școala de aici merge destul de prost. Iartă-mă că-ți spun aceasta, fiind lucru străin de atribuțiile mele, dar îmi spuneai odată că școala din Teslari poate fi dată ca exemplu pe întreaga mea plasă. Să nu iei în nume de rău această întrebare, pentru că ți-o pun prietenește.

Buna dispoziție cu care venise dintre doamne se topi de pe fața revizorului, lăsând loc unui surâs forțat ce cu greu ascundea nemulțumirea produsă de întrebarea pretorului.

— Desigur, domnule pretor – zise el – ochii pizmăreți nu văd

bine prietenia noastră și gurile clevetitoare caută să o strice. Nu mă interesează de unde vin aceste informații false, dar eu nu sunt omul care să polemizez. Îmi place să las faptele să vorbească.

Spunând acestea, făcu semn învățătoarei, și, împreună cu ea, aduse câteva dosare și registre pe care le puse înaintea pretorului. Îi arată notele frumoase ale elevilor din ultimii ani și diferite notări elogioase ale organelor inspecției școlare.

— După cum vedeți, domnule pretor – zise revizorul – ați fost indus în eroare. Școala aceasta este cea mai bine văzută la inspectorat dintre toate școlile rurale. Și aceasta, datorită acestor harnici învățători, domnul și doamna Oveză. Despre această școală model și slujitorii ei puteți să vă informați de la domnul Ianculescu, aprigul șef al Inspectoratului Școlar al județului Prahova.

— Știu de unde pleacă reclamația, domnule pretor – întări doamna învățătoare Lizica Oveză. De la dușmanii orânduirii satului nostru drag: de la doamna și domnul popă, despre care v-am spus. De aici se vede intenția lor de a face rău școlii. Și așa v-am spus adineaori că aceștia o să ne strice bunul nostru nume. Mă mir că dumneavoastră, om cu atâta cultură, puteți da crezare acestor uneltiri din partea acestor incuți ce duc un sat în rătăcire. Sau poate faceți numai o glumă, zâmbi cu subînțelea învățătoarea.

Aceste cuvinte măgulitoare iritară firea orgolioasă a pretorului, împingându-l pe tronul său de „liber-cugetător” îngâmfat.

— Îmi pare nespus de rău, prea frumoasă doamnă, că puteți măcar gândi că am pus această întrebare revizorului cu gând rău! reproșa curtenitor șeful de plasă.

— Primare! – strigă el apoi spre masa testărenilor.

— Poftiți! răspunse acesta, sculându-se în picioare.

— Să nu se mai ducă nimeni după popa! Dumneata să-ți informezi mai bine șefii.

Dornic să-și descarce prea plinul îngâmfării, întinse mâinile orizontal în semn de liniște și dădu drumul unui amalgam de cuvinte ce se încălecau unele peste altele ca norii unei furtuni uscate.

— Deși am venit aici numai de două ori, cunosc satul acesta destul de bine cu mintea mea pătrunzătoare, începu el. Frumoasele lui

obiceiuri și buna rânduială de aici nu au nevoie de nicio schimbare, cu atât mai puțin de obscurantismul popilor. Ținta mea și a partidului meu este să aducem cât mai multă lumină în satele noastre; lumină pură, modernă, cum au și alte popoare civilizate și nu basmele unor incuți ca popa de aci, care alterează obiceiurile atât de frumoase ale satelor noastre românești.

În timp ce pretorul își depăna urzeala încâlcită, Ioan Mirea și Paula intrară neobservați de orășeni în antreul școlii ce avea ușa larg deschisă între ei și clasa transformată în salon de petrecere. Ca să nu întrerupă cuvântul pretorului, s-au oprit amândoi aici, lângă săteanul care tocmai ieșea, trimis de primar să-i anunțe să nu mai vină. Cum lampa de gaz numărul douăzeci și cinci era în mijlocul sălii, de aici, din antreul umbrît, se vedea numai jumătatea „salonului” dinspre masa testărenilor, vorbitorul și învățătorul de la Albești, Iordan Roșca. Restul era împiedicat vederii de către ușa antreului.

De la apologia partidului său, prin care se preamărea pe sine, pretorul aluneca la slăvirea unui șir de raționaliști străini de sufletul și de satul românesc, încât Iordan Roșca se sucea mereu pe scaunul său, nemulțumit. Se citea pe fața lui indignarea produsă de o astfel de vorbărie fără niciun rost și la un loc atât de nepotrivit.

— Lumina acestor oameni mari vrea partidul din care eu fac parte să o introducă în țara noastră, zicea șeful de plasă. Aceasta este civilizația prin care se ridică poporul, și nu întunericul credinței. Omul trebuie să cunoască originea lui reală și numai așa se va elibera de obiceiurile învechite. Poporul nostru are nevoie de această lumină sub care poate să-și valorifice frumoasele lui datini moștenite din moși-strămoși.

Și cu cât amesteca ideile străine cu obiceiurile românești, ipotezele incoerente cu verdictele științei, adevărul istoric cu presupuneri instabile, lovind cu aceste încâlcituri în însăși temelia curatelor datini naționale și în credința străbună, cu atât Iordan Roșca devenea mai nervos, învățătoarea Lizica mai surâzătoare, Viforeanu mai încântat, restul orășenilor mai plictisiți și testărenii mai nedumeriți cu primarul lor cu tot.

Din toate acestea, soții Mirea care-L ascultau liniștiți din locul

lor umbrat au observat cunoștințele lui incomplete și nu dădeau niciun semn de tulburare. Numai Paula se amuza, privind la șeful de plasă și la masa testărenilor care făceau haz de gesticulările pretorului, înalt cum era și uscat ca o surcică, părea un schelet însuflețit. Gesturile ce-i însoțeau cuvintele erau proiectate grotesc pe perete de către lampa ce lumina sala. Când întindea mâinile lateral, mânecile prea largi pentru antebrățele lui numai oase atârnavă în jos ca aripile unui liliac uriaș, ceea ce-L făcea pe primar să râdă, iar pe cele două fete care serveau la masă să facă ochii mari a spaimă. Când își aduna buzele ca baierile unei pungi strânse, de făcea mustața pui de arici sub nasul-cioc de cucuvea, hazul la masa testărenilor se întetea.

— Ce zici de fosila asta preistorică, Ionele? șopti Paula soțului ei.

Acesta zâmbi fără să vrea de comparația soției și-i șopti:

— Atitudinea acestui om este destul de serioasă, Paula, și nu trebuie să o tratăm cu ușurință.

— Nicio teamă. Dacă acesta este pretorul, aici nu-i decât un comedian cu oarecare putere administrativă ce-i dă drept la puțin respect. Cuvintele lui încâlcite, pe care le-ar vrea să fie radicale, nu fac decât să-l înjosească în fața străinilor și se lipsesc de auzul localnicilor ca lătratul câinilor la lună.

— Și când te gândești că unii ca aceștia sunt rânduiți făclierii poporului!... zise preotul gânditor.

— Cine-i domnul care vorbește? întrebă Paula pe săteanul de lângă ei.

— Domnul pretor – șopti omul.

Iordan Roșca se ridică indignat de la locul său și se apropie de ușă cu gând să iasă afară, dar se opri și ascultă o discuție mai pronunțată dintre câțiva săteni:

— Da' ce limbă vorbește domnu' pretor, Ioane – întrebă unul pe vecinul său.

— Știi eu?! O fi franțuzește, mă!

— Ba eu cred că vorbește talienește – își dădu altul cu părerea.

— Da, talienește, că seamănă cu a noastră oleacă, nu-i așa, Aurele? întrebă al treilea pe primar.

— Vorbește românește, mă – îi lămurii Turcu Aurel. Așa vorbesc

domnii cei mari.

— Deștept om, domnu' pretor, oameni buni! Da' eu nu prea înțeleg ce spune...

— Nici eu.

Învățătorul de la Albești începu să râdă singur, pășind pragul pentru a ieși afară, dar, observând în antreu pe Ioan Mirea, rămase locului.

— Dumneavoastră sunteți preotul din loc? întrebă el, întinzându-i mâna.

— Eu – răspunse acesta, sculându-se în picioare și dând mâna cu Iordan Roșca.

Scena atrase atenție celor din lăuntru: mai întâi testărenilor, apoi și celorlalți, așa că preotul cu preoteasa pășiră în sală spre mirarea unora, spre mulțumirea altora și bucuria sătenilor care se ridicară în picioare.

Atât seninătatea și vioiciunea soților Mirea, cât și frumusețe naturală a Paulei înfiorară asistența și curmară discursul pretorului. Doamna Roșca, soția învățătorului din Albești, a descoperit în Paula o colegă de facultate a unei nepoate de frate. Frumusețea tinerei preotese a pus oarecum în umbră pe aceea a învățătoarei; numai noblețea feței fără adaosul artificial a dat de comentat doamnei Țugui și pretoresei.

— Un „rouge Lady” ți-ar mări splendoarea, duduie dragă, și un „coti” ar înnebuni pe bărbați. Desigur, și ascuțirea sprâncenelor ți-ar da un farmec deosebit.

Paula și doamna Roșca se priviră zâmbind a dezgust la recomandările celor două.

— Părerea mea este că acestea se potrivesc femeilor ușoare – șopti Paulei doamna Roșca.

— Iar după mine, zise Paula, aceste corecturi sunt insulte la adresa Creatorului și o jignire pentru soț. Nu pot să fiu pentru el așa, naturală, cum sunt în casă, iar pe alții să-i onorez cu așa-zisa frumusețe în plus. Socotesc că-i mai bine să plac lui Dumnezeu și bărbatului meu, decât străinilor care te dezbracă cu privirea și gândul.

Și pentru a onora și pe cele două cu un răspuns, zise mai tare:

— Eu sunt preteasă în acest sat, cu misiunea de a sfinți prin faptă și cuvânt împreună cu soțul meu și ne-am face de râs purtându-ne altfel de cum sfătuim pe alții să se poarte. Ne-am zădărnici osteneala.

Doamna Oveză, care zâmbea a bocet de când au intrat soții Mirea în sală, scăpă din mână o farfurie ce se sparse cu zgomot, în timp ce doamna Roșca îmbrățișa cu drag pe Paula, șoptindu-i:

— Bravo, Paula! Ocupându-te mai puțin de înfrumusețarea artificială a trupului, îți îmbogățești sufletul cu virtuți spre lauda lui Dumnezeu și admirația oamenilor cinstiți.

În timpul acesta, în partea cealaltă a mesei, sosirea preotului a parfumat apele limpezi și a tulburat pe cele clocite. Sutana preotului creștin amintește totdeauna sufletelor cinstite de iubirea miluitoare a Creatorului, iar conștiințelor pătimase, de teribilul Judecător.

— Mă rog, cine-i domnul pretor? întrebă Ioan Mirea, după ce salută cordial asistența.

— Eu, răspunse cel căutat, din spatele lui, nemulțumit că nu-i marcase înălțimea din mijlocul sălii...

— Eu sunt preotul Ioan Mirea, se recomandă el, întinzând mâna pretorului. Am venit la chemarea dumneavoastră. Aveți să-mi spuneți ceva?

— Nu, domnule, răspunse șeful de plasă, dând mâna cu preotul, după o ezitare. Voiam să te cunosc numai... Sunt informat că... în sfârșit... am aflat că într-un timp relativ scurt ți-ai făcut o clientelă oarecare, și mă bucur. Dacă ai ști să tragi foloase, ai face carieră. Partidul meu are nevoie de oameni de ispravă, și, în alegerile ce se apropie, te-ai putea afișa... bineînțeles, dacă nu ești din opoziție... Apropo, de ce culoare ești?

— Sunt incolor, domnule, spuse preotul scurt, privindu-l în lumina ochilor, ceea ce făcu pe pretor să-și coboare privirea, devenind ceva mai politicos.

— Știți că sunteți om de spirit, ceea ce-mi place, râse el forțat. Incolorul se colorează în nuanța obiectului apropiat... așa că... și dumneavoastră sunteți dintr-ai noștri, de la putere. Și nu se poate altfel... un om ca dumneavoastră.

— Domnule, incolorul este limpezime, lumină care nu are nici culoare și nici umbră. Că se colorează de la obiectul din apropiere, aceasta este numai o iluzie optică și dacă am spus că sunt incolor am înțeles că fac parte dintre cei ce s-au lipit de lumina lui Hristos și lucrează pentru binele altora, nu numai pentru interesele personale.

— Exact, domnule, foarte bine! Acest program de acțiune bine determinat, care cuprinde totul, vorba ceea, de la vlădică până la opincă, îl are și partidul meu, se grăbi să spună pretorul.

— Nu m-ați înțeles, accentua preotul. Am spus că m-am alipit de cei care lucrează binele, nu de cei ce-l au în program. Programul are valoare numai atunci când l-a desființat înfăptuirea celor prevăzute în el. Acesta este programul meu, programul religiei creștine, pe care-l ignorați, după cum am constatat din cele auzite adineaori din gura dumneavoastră.

— Așa este, întări Iordan Roșca.

Cuvintele acestea spuse de Ioan Mirea cu apăs încordară atenția asistenței, ceea ce făcu pe pretor să se simtă ofensat.

— Domnule, până aici! zise el. Personal nu mă interesează biserica dumitale, dar am aflat că te amesteci și în alte treburi, în special în cele școlare.

— Și școala vă interesează mai mult decât biserica?

— Aceasta mă privește personal, domnule, dar, ca liber-cugetător, pentru mine biserica este de prisos, întrucât creștinismul este o religie a inculților și eu cu partidul meu lupt pentru ridicarea națiunii prin știința pură, iar ca pretor al acestei plăși, nu pot trece cu vederea o reclamație și de aceea te-am chemat să-ți spun să-ți vezi de treabă, ca să nu duci lumea în rătăcire prin obscurantismul religios.

Făcu apoi un lung bilanț al cunoștințelor sale juridice, scoțându-și în relief grija față de poporul de la țară, pentru care a renunțat la slujbe înalte, chiar în capitala țării, ca să revină iar la politica de partid, amintind avantajele partizanilor săi printre care se numără și câțiva preoți.

— Unii au obținut chiar posturi frumoase la oraș, cu toate că aveau pregătirea pentru la țară, ca dumneata, spuse el, printre multe

altele, apăsând intenționat pe cuvintele „la țară”.

Preotul l-a privit cu multă răbdare, fără dispreț și fără admirație.

— Mai aveți ceva de spus? întrebă el, după ce pretorul își întrerupsese recomandările, contrariat de tăcerea sa.

— Nu, domnule; adică depinde de răspunsul dumitale la cele oferite de mine și de partidul meu.

— Domnule pretor, spuse Ioan Mirea hotărât, bună-cuviința n-am socotit-o niciodată obligatorie pentru cineva și nicio slăbiciune pentru cine o are. A lovi un om care are un rost în societate este o necuviință din partea celui ce o face. Iar lovirea în menirea lui, precum și tăcerea acelui rost sunt o lașitate. Pentru cele spuse de dumneavoastră înainte și după intrarea mea aici nu am niciun răspuns. Informațiilor neverificate și, ca atare, eronate, nu se răspunde. Dar răspund cu hotărâre că negoț nu se face cu sufletele oamenilor. Nu am venit aici ca profitor, ci să sumec mânecile, slujind lui Dumnezeu și fiilor Săi din acest sat, făcându-mă una cu țăranul, pentru a zbura cu el spre culmile cerului pe aripile civilizației sănătoase. Cât privește acuzația că religia creștină este pentru incuți, nu-i o noutate pentru mintea trează. Au spus-o de la început trufașii certați cu morala, apostatii orgolioși și semidoctii moderni care se închid în ipotezele naturaliştilor raționaliști, refuzând știința în totalitatea ei, afișându-se liber-cugetători, deși gândesc cu creierul altora, înlocuind lumina cu o închipuire senzorială, precum liliacul buimac splendorile zilei cu întunericul nopții.

Atitudinea dârză cu care spunea acestea părintele spiritual al testărenilor a produs nedumerire în sală. Doamna și domnul Roșca erau plini de admirație pentru el, Viforeanu, Țugui și Dinu Ovezăa aveau un fel de teamă nelămurită, iar învățătoarea se măcina nervoasă de gelozie. Cât despre testăreni, ei aveau atitudinea copiilor unui tată bun care și-a ieșit din răbdări din cauza purtării necuviincioase a unuia dintre ei.

Las că și figura impunătoare a preotului și văpăile dragostei iritate din ochii lui imprimau fiecare cuvânt în adâncul inimii celor de față.

Pe măsură ce Ioan Mirea accentua cuvânt cu cuvânt, pretorul se

umfla de mânie, căutând un răspuns să frigă aceste săgeți ce-i răneau orgoliul, dar nu găsi decât formula bizară a oficialilor abuzivi.

— Te rog, domnule, să respecti onoarea unui reprezentant al statului! strigă el autoritar.

— Și eu, ca preot al Dumnezeului celui viu și ca părinte al acestui sat, îți poruncesc să încetezi de a mai încerca să-mi otrăvești fiii sufletești când vii pe aici! răspunse Ioan Mirea pe același ton.

Apoi se întoarse către sătenii care încremeniseră în picioare, neînțelegându-le vorbele, dar simțind sensul lor, și le zise în graiul celui mai simplu dintre ei:

— Iar voi, fiii mei preaiubiți, de la vietățile fără grai ce vă înconjoară învățați legile lui Dumnezeu: să vă iubiți familia, purtându-i de grijă, să vă bucurați împreună, începând chiar din această seară de lăsata secului de Crăciun.

Ridică mâna în sus, apoi o lăasă în jos, o duse la stânga și după aceea la dreapta, în binecuvântarea preoțească, zicând:

— Mergeți în pace la casele voastre, unde vă așteaptă soțiile și copiii, în căldura căminului vostru drag!

Și, fără o clipă de întârziere, se întoarse la pretor și, înainte ca acesta să-și dea seama, îi strânse mâna, spunându-i calm, în timp ce testărenii începură să plece:

— Domnule pretor, iar acum, „bună seara!” și iertați dacă v-a supărat atitudinea unui părinte ce-și apără fiii și a unui preot al lui Dumnezeu.

Salută cu aceeași cordialitate asistența, ca la sosire, și plecă împreună cu Paula. După câteva minute, pretorul, rămas ca de stâncă, în picioare, în urma lor, se așează la locul său, șuierând aproape tare:

— Bolșevicule!

VII.

DISCUȚII ÎNTRE SOȚI

Seceta care a împuținat recolta din vara trecută, precum și iarna aspră ce a urmat au contribuit întrucâtva la deștelenirea testărenilor de către preotul Ioan Mirea și Paula. Imobilizați în sat de omătul îmbelșugat și de sărăcia cuibărită în vetre, oamenii apucau tot mai mulți spre biserică, unde găseau pe lângă căldura sobei de zid și pe

aceea a dragostei celor doi soți. Chiar și incidentul de la școală cu pretorul a mărit fluxul spre locașul de închinare, pentru că, unii, din admirație, alții, împinși de curiozitate, căutau să afle tot mai multe despre evenimentul ce umpluse satul. Așa cum se întâmplă de obicei, îndeosebi la țară, faptele mai deosebite iau forme fantastice, se umflă, se deformează, ba câteodată intră și în supranatural, cum a fost și cu acesta.

Încă de a doua zi, întâmplarea de la școală a luat proporții în gura lumii.

— Ai auzit ce a fost aseară la școală? Întreba câte unul, mai pe ascuns la început. Cică popa s-a luat la harță cu domnii.

— Eee!

— Da, zice că l-a scos afară pe dom pretor.

— Ba eu am auzit, spuse altul, că pretorul a chemat pe popă să-l muștruluiască pentru că n-a lăsat copiii să meargă la vânătoarea școlii.

Până la urmă, și cei care au fost de față în seara aceea la școală deviară de la adevăr. Aceștia, cu un fel de mândrie, se lăudau că au văzut cum preotul a legat limba pretorului care a rămas mut până la plecare, când l-a dezlegat, dând mâna cu el. Mulți așteptară să vadă o companie de jandarmi intrând în sat să lege pe preot, că a ridicat mâna asupra mai-marelui plasei.

Numai baba Ileana era convinsă de „omul lui Dumnezeu” că nu i se poate întâmpla nimic. Și așa a fost. Doar protoieria din Cricov i-a trimis o invitație, la câteva zile după incident, pentru unele lămuriri. Și preotul s-a supus.

— Mi s-a adus la cunoștință că stai cam de-a curmezișul obiceiurilor de acolo, i-a zis părintele protopop precaut, acoperindu-și nemulțumirea cu un surâs transparent. Ai luat-o cam rău cu astfel de devieri.

— Devieri? De la rânduiala bisericească, de la sfintele canoane? a întrebat Ioan Mirea nedumerit.

— Nu... nu, frate, nu de la rânduiala, dar știi... este mai bine să fim în pace cu toți... mai cu seamă cu mărimile de la conducere; cu cei mari.

— Chiar dacă aceștia seamănă discordie și dau mătrăgună

copiilor?

Și protopopul s-a grăbit să schimbe subiectul, aducând laude lui Mirea pentru unele îmbunătățiri ce auzise că a făcut bisericii din Teslari.

Cam acestea au fost urmările celor petrecute la școală, iar după o lună, au urmat alegerile parlamentare și testărenii s-au prezentat cu toții la Cricov pentru votare, însă fără scandal și ciomăgeli tradiționale.

— Asta-i mare minune cu ciomăgașii din Teslari! Și-au lăsat năravul acasă, oameni buni, își spuneau alegătorii din satele vecine.

Secretul cuminenției lor s-a aflat curând chiar din gura acestora, cu ocazia unei oferte de scandal din partea altor bătăuși.

— Dumneavoastră cu cine votați? i-a întrebat unul ce părea a fi în fruntea celor care căutau scandal și în care Turcu Aurel a recunoscut pe preotul acestora, deși era fără uniformă.

— Votul e secret, părinte, și fiecare votează cu cine vrea! a răspuns primarul în numele sătenilor lui.

— Bravo, mă testărenilor, v-ați deșteptat și voi ca oile! a strigat cineva cu ton de ceartă, la care însă nu a răspuns nimeni.

— Dar cel care a fost porcar la noi, tot primar e la voi, mă? a râs altul dintre aceia, contrariat de tăcerea testărenilor.

— Tot primar, mă, și e mulțumit că a plecat de la porci și a venit între oameni, a răspuns Moș Lampe, în hazul celor care au înțeles ironia.

— He, he, he, mai încet cu porcii, că-ți mut fălcile cât ești de bătrân! s-a repezit unul din scandalagii.

Preotul civil și-a potolit enoriașul cu un semn discret, adresându-se lui Moș Lampe:

— Nu aveți pe nimeni cu dumneavoastră? Ați venit singuri?

— Singuri, adică a venit și părintele Ioan cu noi, preotul nostru.

— Și cu cine v-a spus să votați?

— Cu cine vrem, numai să nu facem război între frați, ca nemintoșii, a răspuns Moș Lampe, apăsător.

— Aveți și voi popă, mă! s-au mirat unii, în răs.

— Avem și încă mai rar așa preot, au răspuns cu mândrie aproape toți testărenii.

Această simplă manifestare de iubire a testărenilor pentru păstorul lor a grăbit pe preotul acela să se întâlnească cu Ioan Mirea în târgul Cricovului ca să-i câştige prietenia în vederea atâtor voturi ce i-ar fi mărit prestigiul în ziua aceea, dar, numai după câteva cuvinte schimbate cu preotul testărenilor, gândul prieteniei s-a transformat în antipatie din cauza vederilor exagerate ale acestuia în problema păstoririi.

Întorşi de la vot, testărenii şi-au văzut de sărăcie pe lângă case în satul lor. Aceasta, pentru că, chiar de a doua zi, a fost izolat de restul lumii de către viscolul ce l-a îngropat în troienele omătului alb-friguros.

Pentru soţii Mirea, casa babei Ileana devenise mai confortabilă pe astfel de vreme. Paula ştiuse să împartă spaţiul cămăruţei lor, în așa fel încât fiecare lucru așezat cu gust la locul lui dădea impresia unei largimi. În fund, o laviţă lângă care era masa cu trei scaune la fiecare latură a ei. În dreapta, patul, iar în stânga, soba cu plită pentru gătit şi o etajeră pe care erau așezate vasele de bucătărie. Pe peretele dinspre deschizătura uşii, o altă etajeră, cu cărţi, biblioteca celor doi soţi licenţiaţi. Această mobilă improvizată de ei era îmbrăcată cu huse şi perdeluţe din pânză ieftină, cafenie, iar patul, cu o cuvertură înflorată, ca şi doi din cei patru pereţi. Pe jos, preşuri ţesute din cânepă cu zdrenţe dădeau cămăruţei un colorit cald, atrăgător, în ciuda pereţilor strâmbi şi pleoştiţi ce-i avea. Alături de fereastra din fund, deasupra laviţei, icoana Mântuitorului, cu licărul candeliei de sub ea, îmbia la evlavioasă reculegere.

Adevărat, la propriu, ca şi la figurat, asprimea timpului de afară face strâmtoarea interioară mai largă şi pe oameni mai îngăduitori unii cu alţii. Desigur, despre aceasta din urmă nu se putea obiecta între cei doi soţi.

De când s-au cunoscut, n-au avut nici măcar o umbră de neînţelegere, dar în seara aceasta de joi din săptămâna albă o divergenţă, o adevărată controversă teologico-literară se iscă între cei doi. Desigur, respectul era reciproc între soţii Mirea şi dreptatea nu ţinea cont de ierarhie sau de moderna întâietate de politeţe între sexe.

Discuţia porni de la simpla observaţie asupra cântăreţului

trimis încă de săptămâna trecută în postul vacant de la Teslari, și care își manifestase cunoștințele muzicale duminică.

Dar să pătrundem în discuția celor doi soți, pentru a înțelege divergențele.

— Are glas frumos, Paula, dar nu știe să cânte – zise Mirea, așezându-se pe un scaun lângă masă.

— Aici nu ai dreptate, Ionele – ripostă Paula, potrivit focul în soba la care gătea ceva. Încă n-am auzit un cântăreț ca el, executând cu atâta măiestrie trilurile acelea specifice cântărilor bisericești.

— Tocmai aici este defectul. Prea îngroapă cântarea în ele.

— Bine, dar majoritatea cântărilor le-a executat după notele psaltice, la utrenie, iar la Sfânta Liturghie numai după ele.

— Nu prea, ți se pare numai.

Gospodina se opri din lucru și, privindu-și soțul, întrebă cam imperativ:

— Vrei să zici că ținea cartea cu note în față în mod fățarnic, de formă? Nu, Ionele! Băiatul acesta nu poate fi în stare de așa ceva.

— Nici nu m-am gândit să acuz pe Tudor de fățarnicie. E plin de râvnă și își cunoaște obligațiile. Nici asprimea iernii nu l-a oprit să vină aici când l-a trimis protoieria. Tu însă îmi pari mai meșteră în execuția cântărilor decât el.

— Dacă nu te-aș cunoaște cât mă prețuiești, aș zice că râzi de mine, Ionele, adăugă Paula serioasă, luându-și lucrul de la sobă și așezându-se pe un scaun dincolo de masă.

— De ce? întrebă Mirea împăciuitor, văzându-și soția așa de serioasă.

— Pentru că sunt atât de stângace la cântat, încurcând glasurile, iar pe unele nici nu le cunosc, și tu mă faci mai meșteră decât Tudor. Preoția lui Hristos, după cât mă pricep, nu prea îți dă voie să nedreptățești pe nimeni, părtinind pe cine iubești. Fie și numai cu părerea. Nu trebuie să uităm niciodată că dacă iubirea noastră pentru ceva sau cineva ar întrece mai mult decât pe aceea pentru Domnul nu suntem vrednici de El.

Preotul încercă să zâmbească auzind acestea, dar seriozitatea cu care vorbea Paula îl obligă și pe el la aceasta.

Tăcerea stăpâni câteva clipe între soții Mirea. Preotul își rezemă bărbia în palma stângă, iar cu dreapta începu să bată darabana, absent, în scândura mesei, gândind la spusa Paulei. Părerea ei nu-și găsea temei în sufletul său, dar nici iubirea față de ea nu era lipsită de rădăcini adânci în inima lui. De atâția ani de când se cunosc, timp în care inimile lor se atașaseră deplin, nu i-a spus prin grai că o iubește, dar purtarea față de ea a dovedit mai cu temei aceasta. Pentru el, mărturisirea iubirii prin vorbe era prea minoră față de această măreție cerească, iar între iubirea de Dumnezeu și de soție, părinți, copii sau orice semen nu făcea nicio deosebire în mintea lui. Nu înțelegea două iubiri, una pentru Dumnezeu și alta pentru oameni, fiindcă iubirea este una în sine, deși se manifestă în mai multe feluri, își zicea el.

— Da, așa este, își exprimă el gândul cu glas mai mult. pentru sine.

— Dacă este așa, atunci retrage-ți cuvântul și să nu-ți faci din nevestă idol, uitând de Dumnezeu și de slujirea Lui cum se cuvine – zise Paula, râzând, în timp ce se ducea să-și continue munca ei culinară.

— Tocmai neslujirea lui Dumnezeu cum se cuvine lipsește din cântarea lui Tudor și mă face să spun aceasta – zise preotul, respirând adânc. Felul tău de a exprima conținutul cântărilor sfinte este mult superior întortocherilor lui muzicale, din care nu se aude nimic ziditor de suflet.

— Vrei să spui că muzica nu înalță sufletul? Întrebă gospodina, încheindu-și lucrul la soba de gătit și revenind la locul ei de lângă masă.

— Desigur, muzica bună înalță, dar nu mântuiește. Singur cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrează mântuirea oamenilor. Pe acesta îl tâlcuiesc cântările bisericești, atunci când nu sunt înecate de muzică. Melodia este numai lingurița prin care se duce medicamentul mântuirii la sufletul credinciosului.

— Ai dreptate, Ionele. Dar ce vină are Tudor, dacă așa sunt notate melodiile? spuse Paula, după un timp de gândire.

— Nu prea, dezaprobă Mirea. Dacă s-ar gândi la conținut și mai ales la auditori, ar mai lăsa din gorgoane și paragorgoane, pentru a ieși

înțelesul mai limpede.

— Acum de ce te contrazici? Își certă Paula soțul, zâmbind.

— Adică, ce vrei să spui?

— Cu o lună în urmă mi-ai atras atenția să nu schimb arhaismele și atâtea inversări de cuvinte din lectura cărților bisericești și acum spui contrariul cu privire la muzica de strănă. De ce, mă rog, această dezicere?

— Fiindcă dumneavoastră, literații și lingviștii, găsiți de corectat și unde nu trebuie, de multe ori.

— Adică este mai bine să spunem vorbe învechite, greu de înțeles pentru cei de astăzi, decât graiul limpede pentru toți?

Și licențiată în litere înșiră mai multe cuvinte arhaice și inversări negramaticale din circulația limbii române, ca: anghiră, năstrapă, mânecând de noapte, pre cei din mormânturi, ascultându-i pre ei, arătându-se presine-și, nădăjduindu-mă eu, citând pasaje întregi din cântările de strănă cu atâta seriozitate și imitație de bătrân, încât bărbatul său râse cu poftă fără să vrea. Apoi, cu aceeași seriozitate, luă din biblioteca lor improvizată Sfânta Scriptură pe care o deschise într-un loc și citi apăsător: mai bine câteva cuvinte înțelese de toți, decât nesfârșitul vorbelor greu de priceput.

Puse Cartea la loc și se așeză la locul ei, privindu-și soțul întrebătoare. Acesta tăcu mai multă vreme, după care zise gânditor:

— Ai dreptate, Paula, dar nu toate cuvintele pot fi înlocuite dintr-odată, mai ales la testăreni.

— De ce?

— Fiindcă s-ar produce tulburări în conștiința poporului. Din cauza unor corecturi neînsemnate s-au produs și schisme în decursul istoriei. Cât privește corectura gramaticală în literatura cărților de ritual, este de dorit. Dar înlocuirea multor cuvinte în biserică ar slăbi evlavia credincioșilor și s-ar pierde din plasticitatea tradiției cultice. După cum sunt cuvinte specifice în toate ramurile, ca: inginerie, medicină, învățământ, mecanică și atâtea altele, tot așa are și Biserica limbajul ei. De pildă, cuvântul „miluiește-mă” are un înțeles mai larg decât „ai milă de mine”, fiindcă poți avea milă de cineva, fără să-l miluiești. A milui este și a dăruia, pe lângă sentimentul de milă. Nu se

înțelege așa în limbajul nostru național?

— Da, așa este, spuse ea.

— Nu știu de ce, poate din cauza tradiției, cuvântul speranță este mai sărac în expresie și sonoritate decât nădejde, ce sună mai plin. Așa este iubirea față de dragoste și prepoziția „pre”, în loc de „pe”. Preotul, ca și cântărețul bisericesc, într-o măsură oarecare, face parte din glasul lui Dumnezeu „Cel bătrân de zile”, cum spune Sfânta Scriptură și nu știu cum ar suna în gura lor cuvântul tânăr, proaspăt intrat în limbaj. Ia închipuiește-ți ieșirea mea, ca preot, în fața poporului, la sfârșitul Sfintei Liturghii, rostind în limbaj nou: „Vorbirea de bine a Domnului să fie peste voi tot timpul, de acum până la infinit”; iar tu sau Tudor de la strană să răspundeți: „Așa să fie” ce impresie ar face?

— Stranie.

— Acum imaginează-ți că eu sunt un preot bătrân sau un arhiereu cu o barbă lungă cum e neaua, îmbrăcat în odăjdiile cuvenite, binecuvântând norodul.

Spunând aceasta, Ioan Mirea își îngroșă vocea a bătrân și, sculându-se în picioare, dădu o binecuvântare arhierească cu mâinile cruciș și cu ochii în sus, zicând:

— Doamne, Doamne, caută din cerul Tău cel sfânt spre via aceasta și o desăvârșește pe ea!

Nici el nu știa de ce a rămas câteva clipe așa, cu mâinile încrucișate a binecuvântare și cu privirea dusă undeva, poate într-o biserică la o slujbă ca arhiereu. S-a așezat apoi la locul lui cât se poate de abătut, muștrându-se că a luat cam cu ușurință lucrurile din Biserica lui Hristos.

— Da' ce-i cu tine, iar ți-e rău? își întrebă el soția, văzând-o stând cu resemnare aplecată cu capul peste mâinile împreunate a rugăciune deasupra mesei.

— N-am nimica, părinte Ioane – răspunse Paula cu ochii umezi, încercând să zâmbescă. Am fost pătrunsă numai de binecuvântarea arhiereului și am văzut cât sunt de îngustă la minte, încercând să îndrept ceea ce-i destul de corect pentru sufletul care caută pe Dumnezeu. Numai după felul cum ai folosit cuvintele arhaice, m-am

simțit în fața unui arhiereu bătrân, bătrân, cu barba și pletele lungi și ninse de vreo nouă decenii. În urma lui, așa, parcă vedeam lanțul sfânt de arhieriei cu pornirea de la Apostolii de sub binecuvântarea Marelui împărat-Arhiereu, Care scâldea în lumina Lui îndumnezeitoare pe aceștia până la tine, în ciuda bolovănișului celor două mii de ani.

— Ți-am mai spus eu, Paula, că ești culmea imaginației – spuse preotul.

— Nu-i o imaginație, ci o realitate nepătrunsă de mintea mea prea puțină. A șterge cuvântul bătrânesc din biserică ar fi un fel de rupere cu trecutul, cu rădăcina acestui Pom uriaș; și nu știu ce rod ar face.

— Asta nu înseamnă că nu sunt și îndreptări de făcut, așa cum se roagă biserica într-una dinectenii pentru episcop, zicând: îndreptând cuvântul adevărului Tău – adică rectificând ceea ce oprește cunoașterea adevărului dumnezeiesc.

— Dar nu eu.

— Desigur, rectificarea se face de către specialiști, cu aprobarea forului superior, pentru că altfel s-ar produce o

— Bună seara, Ileana!

— Bună seara, Lampe!

— Părintele este acasă? se auzi al doilea glas, mai sonor, după ce spuse și el «Bună seara!».

— Acasă.

Preotul deschise larg ușa și întâmpină cu obișnuita lui voioșie pe enoriașii care-l căutau.

— Ei, bună seara, haiducilor! glumi el cu toată gura, poftindu-i înăuntru.

Pe Moș Lampe îl cunoaștem mai bine din povestea noastră de până acum, însă pe Grigore Hâncu, al doilea musafir, mai puțin. Acesta era omul cel mai respectat din Teslari, nu pentru starea materială sau morală, cât pentru fizicul său impunător ce a obligat pe atâția să-i dea dreptate și unde nu avea. La treizeci și cinci de ani ai lui, pieptul său ca pentru doi și umerii lați, care făceau să-i plesnească în mijlocul spatelor haina de postav cu gulere de blană, smulgea respect și celor dornici de a-i pălmuși fața lată și plină, împodobită cu o mustăcioară de

cărbune. Dacă musculatura lui de oțel, cu toate că era de statură mijlocie, și pumnul său ca un baros nu-l făceau cunoscut din timp bătașilor, de mult era trimis în lumea tăcerii pentru glumele lui ironice la adresa ipocriților. Minte inventivă și fire glumeață, găsea porecla cea mai potrivită pentru năravul deocheat, ca și pentru însușirile bune. S-ar putea spune că el era nașul nu numai al testărenilor, ci și al străinilor marcați de el. Unii se făleau cu numele căpătat de la el, dar alții ar fi pus mătrăgună în mâncarea „nașului” lor.

— Tocmai cântam câte ceva cu preoteasa, zise Ioan Mirea, ca să anuleze scuzele musafirilor pentru deranjul la o oră atât de târzie. Este nevoie uneori să ne controlăm și felul de a cânta în fața lui Dumnezeu, deși avem cântăreț de-acuma, mai spuse el.

— Așa-i, părinte, numai că doamna preoteasă cântă mai frumos decât dascălul nostru – zise Moș Lampe, trăgănat.

anarhie, dar nu ne oprește nimeni a exprima corect ceea ce se poate, fără înlăturarea cuvântului tradițional.

— Am înțeles acum, nu însă și problema cu Tudor.

— Și asta ai s-o înțelegi, numai fii atentă și desparte cuvintele după respirație. Îmi pare rău că nu am aici notele pentru a-ți demonstra, deși mă cam împiedic în ele.

Și Ioan Mirea intona frânturi din mai multe cântări, iar Paula nota pe o bucată de hârtie, despărțind cuvintele după cum respira cântărețul. De la un timp, rămase cu creionul în mână, urmărind curioasă jocul melodic cu o mulțime de triolete, apogiatuiri și accente sincopice nazale, încât avea impresia că aude un turc din Cadrilater, doinindu-și orientalismul pe pământ românesc. Vocea lui destul de cantabilă și pătrunzătoare în expresii, acum i se părea cu totul străină și bizară.

— Extraordinar! exclamă ea, după ce tăcu Mirea, zâmbind de mirarea ei.

— Am ridiculizat cumva pe Tudor, exagerând în imitații? întrebă el.

— Deloc. Dar mă întreb: de ce n-am remarcat acestea duminică?

— Pentru că te-a furat timbrul vocii lui atât de frumos. Defectul cel mare este acolo unde eroarea se acoperă cu frumusețea glasului, iar

conținutul poeziei este înecat de trilurile exagerate. El, ca atâția cântăreți, face clasma cu înflorituri pe toate notele. Și cuvintele cum au ieșit?

— Oribile! Ascultă să ți le citesc: ca ripehe cuvimicu tainăanchi puim. Nea muriletoa teteferi cesepeti nefecioa răcurată.

— Destul, Paula! Cred că este o blasfemie și imitarea acestor neglijențe dăunătoare. Bine că suntem la țară, unde pretențiile nu sunt așa de mari la muzică și la poezie.

— Crezi?

Discuția între tinerii soți fu curmată de două glasuri ce se auziră în tindă, aproape în șoaptă.

— Așa vi se pare dumneavoastră, fiindcă v-ați obișnuit cu mine, îi răspunse Paula cu o ușoară dojana în glas.

— Ba nu, zău, doamnă preoteasă – vorbi și Hâncu dumneavoastră sunteți o vioară de la care se înțelege tot ce se cântă, de parcă ați vorbi, nu altă ceva, pe când behăilă parcă-i moara lui Țugui din Cricov, când urlă de douășpe și vine până la Teslari buhuiul tremurat de vânturi.

— Ptiu, bătu-te-ar norocul, măi Hâncule! îl botezași și pe ăsta – hohoti mocnit Moș Lampe.

— Da' nu-i așa, nea Lampe? Eu numai de trei ori am fost la biserică în iarna asta, da' când l-am auzit cântând duminică, eram gata să râd, că mi-am adus aminte de povestea cu baba și dascălul.

Apoi, privindu-și vârful bocancilor uzi de zăpadă, continuă cu vorba lui rară, ca de bătrân:

— Cică era unul de ăștia ce urla de ochii oamenilor, în loc să cânte lui Dumnezeu, încât toți din biserică zâmbeau spre el ca la un măscărici de bâlci, numai o babă tot plângea. Și, într-o zi, a întrebat-o dascălul: „De ce numai dumneata plângi, mătușă, la auzul glasului meu frumos, în vreme ce toată lumea zâmbește cu ochii la mine?” Și bătrâna a spus, plângând: „Am avut și eu un măgar, că a murit, maică, și, de câte ori te aud zicând ca el, nu mai pot de plâns”.

— Gluma lui Hâncu n-a avut ecou în cazul soților Mirea, doar un zâmbet îngăduitor s-a desenat pe buzele preotului care spuse blajin:

— E încă tânăr dascălul nostru și are timp să învețe.

Moș Lampe ghici nemulțumirea păstorului lor și-l ghionti pe Hâncu, amintindu-i unde se află și pentru ce au venit aici. Și unul și celălalt au călcat pragul preotului ca să ceară sfat la câte un necaz familial. Bătrânul avea ginerele bolnav, și Hâncu, o neînțelegere cu nevastă-sa. Pe lângă acestea mai aveau de comunicat și un plan al satului întreg, pornit de la Moș Lampe chiar în ziua aceea.

Adunați la primărie cam pe la ora prânzului pentru o consfătuire gospodărească a satului, testărenii au fost îmboldiți de Moș Lampe, încât ghețurile au cedat la propunerile lui călduroase.

— Vouă vă place, mă, cum șade preotul nostru într-o cocioabă la marginea satului? – a început el să strige nepăsării lor. Mie-mi crapă obrazul de rușine și cred că și vouă, când or afla cei din alte sate treaba asta.

Apoi, cu o dibăcie țărănească, le-a zgândărit mândria de a nu se lăsa mai prejos decât cei din satele dimprejur care se laudă cu case parohiale arătoase. După unele co-deli, oamenii au cedat propunerii lui, la care se adăugaseră și îndemnurile primarului Turcu Aurel. Chiar de la primărie, bătrânul a început o listă de subscripție pentru casa parohială, pornind după aceea prin sat la casele oamenilor. Subscripția aceasta consta mai mult din materiale și zile de lucru la construcție decât din bani, pentru că o grindă sau un stâlp de prispă se găsea mai ușor în gospodăria omului.

Ca însoțitor la colindat, Moș Lampe l-a luat pe Hâncu, nu numai pentru că era meșterul cel mai iscusit în construcții și artist la toate celea, cât și pentru influența sa, cum am spus mai înainte. Mai era ceva la mijloc ce a făcut pe Hâncu să-și ofere voluntariatul acesta. De vreo lună încoace, nevastă-sa îi face zile fripte cu niște trăsnași, de-l scoate din sărite câteodată, încât ar face-o una cu pământul, dacă nu l-ar topi dragostea pentru ea. De mult dorea să ceară un sfat de la părintele Ioan pentru acest lucru, dar nu îndrăznea. Acum a găsit cel mai bun prilej să i-l ceară.

— Părinte, zise el cât se poate de abătut după ce primi ghiontul, Albina s-a scrântit la cap, de nu știu ce să mă fac cu ea.

— Cine-i „albina”? întrebă preotul.

— Nevastă-mea. Așa-i zic eu, că-i harnică foc și frumoasă ca un

trandafir. Ne înțelegeam bine amândoi, până nu i-a stricat mintea Floruță cu pocăința lui. Am auzit că Paparuda i-a zis să-și deschidă iar adunări în casă, că se lăsase de mult de ele.

— Dar „Paparuda” cine-i? mai întrebă preotul.

— Brezaia de învățătoare, că vara umblă goală pușcă, doar cu un petic de rochie, atâtica.

Și spovedania lui Hâncu se desfășură nestingherit, din care preotul Ioan Mirea a înțeles că aici mai este un front de luptă, acela al dezbinărilor sectare ce capitulasera o vreme sub năvala viciilor testărene, și acum dăduseră iarăși colț.

— Brazda când o îngrăși devine prielnică și buruienilor – zise părintele mai mult pentru sine și pentru Paula, care privea cum se măcina bietul Hâncu în descrierea discordiei din casa lui. Cât era de robust, se ghemuise în frământare pe scaunul ce trosnea sub el. Își freca palmele de uriaș, încât ar fi sfărâmat un pietroi dacă l-ar fi prins între ele.

— Și cum să fac eu asta, părinte, că mă bate Dumnezeu? Am umblat și eu destul prin lume, că am fost o vreme ucenic la o vocsitorie în Ploiești, da' n-am mâncat niciodată zeamă de pădurețe cu lingura. Ce adică? Să stau ghem cu ochii închiși în casa lui Floruță, să aud cum se roagă Mirica pentru caprele lui? Nu pot face asta, că sunt și eu creștin ca orice om, și Albina nu vrea să înțeleagă. A spus că pleacă la mă-sa, dacă nu mă pocăiesc și eu – oftă omul din baierile pieptului.

— Am să vin pe la dumneata și să căutăm împreună restabilirea păcii în casa dumitale – îl mângâie preotul.

Această promisiune aduse din nou pe Hâncu la firea lui obișnuită și, ca electrizat, se ridică de pe scaun, plecând acasă fără să zică măcar «Noapte bună!».

— Bietul om, rosti Paula compătimator.

— De mult ce ține la nevastă-sa a uitat că a venit cu mine și pentru casa parohială – zise Moș Lampe, scărpinându-se deasupra urechii stângi.

— Ce casă?! întrebare soții Mirea deodată.

Drept răspuns, bătrânul întinse lista cu subscripțiile enoriașilor, apoi, satisfăcut, povesti isprava din ziua aceea. Numai că mulțumirea

lui păli la dezaprobarea celor doi.

— Încă nu a venit ceasul pentru așa ceva, a spus preotul. Oamenii abia vin la biserică așa, dar să-i mai pui și la astfel de bir.

— Dar ni-e și nouă rușine, părinte, că stați într-o hâitură ca asta, și-a apărat Moș Lampe inițiativa.

— Pentru noi e prea bună și destul de încăpătoare – a răspuns Mirea, descriind apoi încăperea lor cu atâta farmec, încât și Paula o vedea destul de comodă, iar moșul se credea într-un palat din basme.

După câteva clipe, Moș Lampe a plecat, cerându-și iertare că a făcut un lucru așa, de capul său. Preotul și-a condus enoriașul, după obicei, până la uliță, restabilindu-i mulțumirea, în timp ce Paula, simțindu-se nu tocmai bine, s-a întins pe pat.

— Ce zici de ei, Paula? zise Mirea din pragul ușii, după ce se întoarse.

— E semn că a încolțit dragostea în inima lor – răspunse Paula, stins.

— Ei, dar ce-i cu tine, dragă? întrebă grijuliu soțul, apropiindu-se de ea.

— Nu-i nimica, Ionele. Știi că ai descris frumos locuința noastră, spuse Paula pentru alungarea îngrijorării soțului ei. N-aș schimba-o cu un palat imperial. Nu știu de ce unii doresc mai mult decât au nevoie.

— Așa este, Paula, dar ce-i cu tine, de ești atât de palidă? De ce te ascunzi de mine?

— Nu mă ascund, Ionele, zise ea după o ezitare, ascunzându-și fața în pernă. Așa se întâmplă femeilor când devin mame.

— Mamă? făcu Ioan Mirea, tresărind ca la auzul unui eveniment extraordinar.

Timp de câteva minute nu s-a auzit apoi în locuința lor decât tic-tacul ceasului de buzunar, atârnat în cui, lângă icoană, și vântul care se simțea afară. Sentimentul bucuriei de tată se hărțuia cu îngrijorarea pentru mama abia întremată, iar situația economică și cea edilitară preotul nu o vedea potrivită pentru a treia persoană familială plăpândă și pretențioasă.

— Trebuie să încurajăm osteneala lui Moș Lampe, spuse el într-un târziu mai mult pentru sine.

— Așa repede te-ai schimbat, Ionele? zâmbi Paula dojenitoare.

— Nu, Paula, dar știi, mă gândesc la „moștenitor”, zâmbi și el.

VIII.

ANCHETA

EÎN vara ce a venit brusc peste scurtimea primăverii I ciuntită de iarna lăbărțată, nuiaua sărăciei a mai I ținut încă la respect pornirile deșănțate ale testărenilor. De obicei, sărăcia unui an neroditor se simte mai rău în prima jumătate a anului ce-i urmează, culminând în preajma recoltei noi. Cei care mai ciuguleau câte un bănuț pe aiurea, la lucru cu ziua, sau printr-o mică negustorie, erau nevoiți să potolească revolta stomacului cu câte un pumn de mălai, mai ales în toiul săpatului viei și al porumbului, la coasă, iar mai târziu la secerat. Fâșiile înguste de pământ sărăcăcios ce-l aveau nu aduceau nicio îndeustulare de la o recoltă la alta, dar anul acesta promiteau mai mult ca oricând.

— Nu-mi aduc aminte de spice așa de pline pe hotarul nostru – spunea mulțumit câte un bătrân.

— Ăsta-i belșug de câmpie – zicea altul mai umblat, iar femeile bisericoase și bărbații mai potoliți mărturiseau că aceasta-i binecuvântarea cerului, datorită frumoaselor slujbe făcute de preotul lor.

Dar până la primul maldăr de grâu din recolta nouă, măcinată la moara din Cricov, bieții oameni au fost nevoiți să se hrănească cu ce da Dumnezeu prin grădini și ce se mai găsea la câte un fund de sac. Până și domnul Mă-nole Stavîn a simțit colții sărăciei înfiți în buzunarul său, iar în cârciuma spațioasă, o liniște păgubitoare pentru el. Se mângâia doar cu listele datornicilor, dar și aceștia băteau în retragere din lipsa băuturilor din rafturile cârciumii. Cu toate acestea, Manole mai găsea câte un strop de țuică pentru domnul învățător care nu rămânea dator niciodată, sau un păhărel de vin pe fundul unui butoi, în pivniță, pentru cei care mai dădeau de câte un bănuț în buzunarul lor. Într-o după-amiază din prima sâmbătă după Rusalii, pivnița lui Manole a făcut minuni. Din uscăciunea ei, tot a scos vreo două vedre de vin domnul Manole sau jupân „Tețelea”, cum îl poreclise Hâncu din cauza accentului său grecesc. Și cum să nu scoată omul, când cei vreo zece inși nădușiți de muncă și de căldura de afară în frunte cu Hâncu îi

călcau pragul și cereau de băut pe bani gheață.

— Jupâne, astăzi ne dai ceva udeală pe bani curați – i-a strigat Hâncu din pragul ușii în loc de binețe.

— De unde să dau, bre, căței de la podgorii nu dau pe răs și pivnița a făcut țupertși, că datorniții nu plătesc? s-a văicărit domnul Manole, neîncrezător.

Însă după mărturisirea oamenilor cu demonstrația pipăibilă a banilor, Manole Stavru a cotrobăit printre troacele din pivniță și a mai găsit un butoi cu lichid amețitor.

— Da' de unde ați țugulit părăluțe, bre? a întrebat Manole din dosul tejghelei pe oamenii ce se răcoreau cu zeama încălzitoare.

— Jupâne, astăzi am isprăvit casa preotului nostru, începută înainte de Paști – a răsunit glasul lui Hâncu în golul cârciumii, în timp ce pe ușă intra doamna învățătoare Lizica Ovezea.

Apoi oamenii s-au întrecut în povestirea despre construcția casei parohiale, lăudând alesele însușiri ale preotului lor și potolind astfel curiozitatea cârciumarului asupra provenienței banilor.

Avântul mobilizator o dată pornit a luat proporții de la sine în Teslari, alimentat de dragostea dezinteresată a soților Mirea, pentru că aluatul iubirii crește până se varsă în veșnicia de unde-i plămădit.

Începând de a doua zi după vizita celor doi, preotul și preoteasa și-au făcut zilnic drum pe la casa lui Hâncu, până ce dihonია neînțelegerii a dispărut dintre el și Albina lui. Drept recunoștință pentru aceasta, Hâncu s-a făcut pionul de căpetenie în construcția casei parohiale și unul din stâlpii însuflețiți ai bisericii din Teslari.

Încă înainte de topirea zăpezii, materialul lemnos din care s-a construit casa în întregime a și fost adus de sânni pe locul de lângă biserică, iar pe la jumătatea lui aprilie a început lucrul cu temei. Proiectul casei cu două camere și o tindă cu prispă în față l-a făcut Hâncu, direct pe pământ cu cazmaua, apoi cu tesla, barda și celelalte unelte de dulgherie, ajutat de consătenii săi.

La început, preotul a stat mai rezervat la această lucrare, deși gândul la moștenitor și la mama lui îl împingea spre ajutorul oamenilor. Voia să nu-și supere soția care i-a reproșat cu drag că a început să-l preocupe lucrări mai puțin importante în misiunea lor aici,

în Teslari. Dar, văzând osteneala oamenilor și dorul soțului său, tot Paula i-a spus într-o zi că este o necuviință să le nesocotească dragostea. De atunci au pus și ei umărul la construcția casei și buzunarul pentru ajutorul alimentar al lucrătorilor. Un apel pentru împrumut, făcut prin scrisori la câțiva prieteni, a grăbit isprăvirea lucrului, iar leafa pe o lună, primită chiar în ajunul terminării casei, Ioan Mirea a împărțit-o toată constructorilor, și oamenii au venit la cârciuma lui Manole Stavru să se cinstească între ei, după obiceiul vechi.

În timp ce Hâncu și oamenii lui povesteau – sau mai bine-zis comentau între ei diferite isprăvi din timpul lucrului la casa parohială – învățătoarea trăgea cil urechea spre ei, deși se făcea că nu-i bagă în seamă, ci vorbește cu cârciumarul. Iar când vorba se purta între săteni despre iscusința, hărnicia și bunătatea preotului lor, doamna Lizica se măcina pe loc în vorbire cu Manole, ca un cal nărăvaș biciuit. Venită după învățător, cel puțin așa s-a exprimat ea cu glas tare la sosire, a evitat să-l mai caute în altă parte. În schimb, de mai multe ori trecuse după teighea, în dosul raftului cel mare, de unde revenea mai îmbujorată, tamponându-se cu batista la buze.

— Am umblat și eu destul în viață, jupâne, zise Hâncu, dar om ca popa nostru n-am găsit.

— Da, râse învățătoarea mai mult către Manole. L-am văzut și au adineaori trecând spre coliba lui în cămașă, cu haina popească pe mână și pot jura că-i un lipovean ce speculează pe proști.

— Lipovean, nelipovean, dar face mai mult decât o mie de filfizoni umflați cu un strop de carte și care se feresc de noi ca de niște ciumați – ripostă Hâncu, înghițind în sec a mulțumit.

— Aceștia ne bagă în seamă numai când au nevoie de noi – zise altul dintre săteni, ciocnind cu ceilalți un pahar de vin și dându-l peste cap.

— Ce vrei, mă, dacă-s niște omizi mimai cu gură de mâncat și adulmecă numai după capre rele de muscă, râse Hâncu, trăgând cu ochiul spre învățătoare, în hazul celorlalți.

Și săgețile lui ironice au urmat una câte una, din ce în ce mai ascuțite, spre auzul doamnei Lizica, iar dumneaei le-a suportat până la

un loc; căci și răbdarea are limită.

Învățătoarea căutase de mult prietenia acestui Hercule testărean, pentru a scăpa de biciul cuvintelor lui ardeiate la adresa celor cu purtări deochete, dar n-a reușit. Țăranul iscusit mai are și mândria lui. Neizbânda prieteniei cu el a împins-o apoi la încercarea de a-l face cel puțin dușman aderenților preotului, îndemnând-o spre sectarism pe Albina lui. Numai că manevra a dat greș, iar lucrurile au ieșit exact pe dos. Abia după o săptămână de la restabilirea păcii în casa lui, a aflat Hâncu de la nevastă-sa că îndemnurile veniseră mai mult de la învățătoare.

— Mi-a spus că și ea s-ar pocăi cu dragă inimă, dar nu ar lăsa-o domnii să fie învățătoare, i-a mărturisit lui Hâncu nevastă-sa.

— Așa! a șuiert el atunci. Ei lasă că ți-o plătesc eu, paparudo!

— Ba nu, Grigore, să nu-i faci nimic doamnei învățătoare, că iar mă pocăiesc – l-a amenințat Albina, de frica a ceea ce ar putea să vină, dacă ar încăpea Lizica Oveză în mâinile lui de fier. Și Hâncu s-a abținut. Dar acum, încălzit oarecum și de vinișorul lui Manole, țintea câte o țepușă ironică drept în inima doamnei Oveză. Iar dânsa, oțelită și de lichiorul gustat după tejgheaua grecului, a ripostat până la urmă:

— Sunteți niște animale cu popa al vostru cu tot – a explodat ea cu o ploaie de invective vrednice de o mahalagioaică guralivă, la adresa celor încălziți de vin și a preotului Ioan Mirea.

Explozia ei a făcut să se pomenească în ulița satului cu rochia sfâșiată de sus până jos de mâna uriașă a lui Hâncu cel uriaș, care o apucase de spate, scoțând-o afară ca pe o nimica.

De la această întâmplare trecu o săptămână, fără ca testărenii obișnuiți cu scandalurile de la cârciumă să-i dea o importanță deosebită. Dar a doua zi, fiind duminică, a circulat un fel de vorbă printre unii, că Hâncu ar putea să o pățească dacă doamna învățătoare s-ar plânga la cunoscuții ei cei mari de la oraș. Însă această părere s-a topit în comentariile asupra puterii fizice a lui Hâncu.

Din toate acestea, nimic n-a ajuns la urechile soților Mirea. Paula, pe măsură ce se accentua prezența moștenitorului, în sinea ei devenea tot mai zgârcită cu ieșirea între oameni. Soțul ei, în așteptarea uscării pereților de la casa parohială, isprăvită ca să se mute în ea, nu

prea avea nici el multe de făcut prin sat. Lasă că și oamenii erau mai toți printre holde, ocupați de o săptămână încoace cu seceratul orzului abia pârguit.

Acuma, tot sâmbătă, însă de dimineață, la o săptămână după cele petrecute la cârciuma lui Manole Stavru, părintele Ioan Mirea ajuta preotesei să plivească buruienile în grădina cu flori, umbrită pe jumătate la ora aceea de salcâmul crescut peste măsură alături de casa babei Ileana, la vecin. Roua nu se ridicase încă și florile zâmbeau mulțumite de umezeala ei.

Ochiul vizitatorului se uimește la prima vedere a unui castel impunător înconjurat de un parc bine îngrijit, cu alei străjuite de copaci falnici, printre care se văd rondurile cu cele mai alese flori indigene și exotice, așezate simetric pe un vast covor de iarbă, mereu întinerită sub ploaia artificială și sub foarfecele unui grădinar cu renume. Dar această uimire slăbește din intensitate pe măsură ce ochiul se obișnuiește cu acest paradis al vederii, lăsând loc regretului că nu-ți aparține, să te bucuri de el cât vrei. Ba te simți și prost, străbătându-i aleile, când sărăcia nu-ți permite o ținută corespunzătoare luxului și, mai ales, poate da naștere și invidiei asupra proprietarului dacă nu-ți este sufletul treaz.

Aceste inconveniente nu le avea grădinița cu flori a Paulei, mare de trei pași în lățime și șase în lungime, cât ținea gardul de la uliță, între porțiță și vecinul babei Ileana. Invidia testărenilor a mers cel mult până la imitarea preotesei în cultivarea florilor, cultivare necunoscută aici până acum. Plimbarea obișnuită a doamnei preotese devenise ținta trecătorilor care, din drum, o priveau nestingheriți peste gârduțul dres de părintele Ioan.

— Ia privește ce mândrețe de flori are doamna preoteasă, măi frate! exclamă câte un trecător însoțitorului său, oprindu-se în dreptul căsuței de la marginea satului.

Și, într-adevăr, frumusețea florilor din micuța grădină era parcă mai mare decât a acelor ce se pierd în cosmopolitismul vegetal din vastitatea parcurilor cu castele încremenite.

Îmbrăcată într-o rochie simplă, de culoarea cerului fără pată de deasupra lor, Paula, cum stătea înghesuită la plivit, părea și ea una din

florile învolte. Își strecura degetele delicate printre ele, ca o cântăreață pe strunele unei harfe în psalmodiere. Soarele muia în aur părul ei răsfirat în două părți ale capului aplecat peste lucru.

Ioan Mirea, cu capul gol, numai în reverendă, isprăvisese de plivit partea lui și se ridicase în picioare, înălțimea sa întrecuse streășinea casei cu o jumătate de cap, iar reverenda lungă până la glezne îl făcea și mai înalt de cum era.

— Eu am terminat, Paula – zise el, curățindu-și mâinile de pământ.

— Și eu, spuse ea, sculându-se în picioare și îndreptându-și părul capului cu îndoitura cotului de la mâna dreaptă. Apoi își curăță și ea mâinile de pământ, privind veselă împrejur, la grădinița curățată de buruieni.

— Ți place parcul palatului nostru, Ionele? zise Paula cu un gest larg, îngroșându-și vechea măreție.

— Ha, ha, ha! – râse Mirea cu toată fața, gesticulându-și cuvintele. Parcul nostru este cât cuprinsul cu ochii până colea și palatul până ici, sub bărbie.

— Râzi pentru că nu vezi măreția acestei grădini și înălțimea locuinței noastre, reproșa tânăra preoteasă în cuvinte ce voiau să pară grave.

— Da, da, așa-i, mărturisi soțul ei mai potolit. Palatul nostru este ceva mai înalt decât al lui Hundafor, făcut de sfântul arhitect Toma, al cărui acoperiș îl căuta proprietarul prin slăvile cerului, stând cu picioarele pe temelia neîncepută.

— Și până la urmă a văzut toată frumusețea palatului dincolo de mărginirea rigidă – zise ea. Apoi continuă gesticulându-și descrierea: Frumusețea aceasta căzută sub simțuri, eu o gust cu tot sufletul meu până dincolo de realismul nepătruns însă de mintea mea. Privește-onele, privește această petală de floare și vezi măreția

Creatorului ei, la creația căreia mintea omenească n-a ajuns nici măcar să gândească a o face cu tot parfumul și frăgezimea ei. Culorile acestea atât de măiestrit combinate! Gâza pestriță de colea ce urcă pe tulpina lalelei suave și albina din floarea salcâmului de sus ce adună polen pentru miere! Ascultă concertul vieții dimprejur. Păsările cântă

scăldate de lumina curată a dimineții; behăitul mieilor ce zburdă printre oile care pasc acolo pe tăpșanul cu iarbă fragedă; cântecele lucrătorilor de prin holde, ce se contopesc atât de armonios în acest ansamblu, în care se integrează atât de bine și căsuța mătușii Ileana cu grădinița noastră... Nu este acesta un mare parc încântător, plin de viață, în care avem și un culcuș ferit de ploaie? Are nevoie un prinț de mai mult în castelul său bogat pentru a-și odihni trupul?

Tăcu, privindu-și soțul, întrebătoare, cu mâinile încrucișate pe piept.

— Ai dreptate, Paula – zise Mirea după o pauză, încântat de descrierea ei. Mărturisesc sărăcia mea contemplativă și imaginativă, față de a ta. Cu toate că sunt preot, încă n-am pătruns prin lucruri dincolo, în lumea spirituală, cum ai pătruns tu. Imaginație nu am deloc.

— Nu cred. Fiecare om are imaginație, dar la mine poate că este un defect, făcând din imaginație o realitate. De exemplu, pentru mine, eroul unei lecturi literare trăiește, și, de câte ori văd o ecranizare sau scenarizare după un roman de mare valoare, ies dezamăgită de la spectacol. Eroii mi se par străini, inferiori celor imaginați de mine în lectura operei.

— Desigur, încuviință Mirea, zâmbind. Dacă i-ar trece cuiva prin minte să pună în scenă pe Harap Alb al lui Creangă, l-ar deforma. Prin descrierea lui de a prinde păsările de după nori și din cuprinderea pământului cu brațele, Păsărilă și Lungilă din poveste ar fi reduși la niște actori cuprinși într-o scenă, iar Setilă s-ar mulțumi cu un butoiș de carton, sunând a gol. Pe lângă deruta din imaginația spectatorului care a făcut lectura unei opere exteriorizate prin spectacol, se pierde și miezul gândirii poetului-autor.

— După mine este o necuviință a modifica opera unui scriitor care trăiește prin stilul său – completă Paula. Romanul nu este dramă și nici poezia, operă bufă. Frământarea sufletească și lirică a unui personaj literar nu poate fi exprimată ca epică, prin replica lui Trahanache, personaj special creat de Caragiale pentru teatru...

— Respectele mele, cucernice părinte, și sărut mâna, doamnă! se auzi în spatele lor un glas ce curmă discuția soților Mirea și îi făcu să se întoarcă într-acolo.

— A, bună ziua, domnule plutonier! exclamă preotul, apropiindu-se de gardul lângă care se oprise șeful postului de jandarmi, Vâlcu Stan, cu cei doi însoțitori. Paula, după ce răspunse la salut, se retrase în casă.

— Nu știu cum, părinte, dar păreți mai înalt de cum erați când ne-am întâlnit – se miră șeful de post.

— Așa par oamenii la țară, unde casele sunt mai mici. La oraș se micșorează între lucrurile făcute de ei cum eram și eu atunci sub balotul umflat ce-l căram încoace. Dar cu ce ocazie pe aici? Sunteți în patrulare sau în vreo cercetare mai deosebită în satul nostru?

— În cercetarea unui caz foarte serios cu ținta principală în persoana dumneavoastră – răspunse plutonierul grav, măsurând cu privirea pe Ioan Mirea.

Acesta vru să glumească, dar seriozitatea jandarmului îl făcu să-l privească și el întrebător, cu ochii micșorați.

— Da, da, părinte! accentua șeful de post din Cricov.

— Despre ce este vorba?

— Despre bătaia din 28 iunie de la cârciuma lui Manole Stavru.

— Bătaie la cârciumă? Nu înțeleg.

Șeful de post, citind nevinovăția în cuvintele preotului, se mai potoli. Istorisi apoi reclamația împotriva lui primită prin comandamentul din Ploiești de la învățătoarea Oveză Lizica.

Faptele erau grave. Preotul plătise cică mai mulți derbedei din Teslari, în frunte cu renumitul bătăuș Hâncu Grigore, ca să maltrateze pe învățătoare. Cu banii primiți, oamenii au băut la cârciuma lui Stavru Manole, după care au tăbărât asupra sus-numitei ce trecea pașnică pe ulița satului. După ce au insultat-o, au luat-o la bătaie, rupându-i și hainele, la îndemnul preotului.

Așa suna reclamația adresată Comandantului Jandarmeriei din Ploiești de către Inspectorul Școlar al județului Prahova, făcută în baza plângerii doamnei învățătoare Oveză Lizica din comuna Teslari. Reclamația avea și un referat al Preturii Cricov referitor la preotul revoluționar.

Desigur că domnul plutonier Vâlcu Stan, șeful postului de jandarmi, trebuia să se conformeze imediat ordinului primit în ajun,

mai ales că a fost încunostințat de el și prin telefon. Trebuia să ancheteze cazul, să adune declarații, ca apoi să le trimită Comandamentului cu raport, pentru a se întocmi dosarul ce trebuia trimis forurilor bisericești în vederea pedepsirii, eventual destituirii preotului instigator.

— Și în ce stadiu vă găsiți cu ancheta? întrebă Ioan Mirea, după ce ascultă calm învinuirea adusă.

— Abia la primul pas. Am început cu dumneavoastră.

— Adică ați și terminat cercetările, cum s-ar spune.

— Ce vreți să spuneți?

— Că de la mine nu aflați mai mult de ceea ce mi-ați spus acum dumneavoastră.

— Curios. N-ați dat bani la nimeni?

— Ba da. Am plătit, sau mai bine-zis am cinstit sâmbăta trecută pe cei care au lucrat voluntar la casa parohială.

— Ce au făcut după ce le-ați dat banii?

— Asta puteți afla de la ei.

Plutonierul rămase câteva minute pe gânduri. Se putea citi pe fața lui îngrijorare în lupta cu simțul datoriei.

Cum putea el cere declarații unor bătauși de la care a mai avut de îndurat? Numai deschiderea gurii pentru așa ceva ar putea provoca înjurăturile lor, la care trebuia să tacă ori să intre în război cu ei fără șansă de victorie. Ce putea face cu doi oameni la un sat de bătauși împărțiți în două cete vrăjmașe, dar uniți când se luptă cu forța autorității? A mai gustat el din păruiala lor din care s-a ales cu trei coaste rupte și stagnarea în grad. Își vedea ancheta eșuată și raportul către Comandament un act acuzator de indisciplină, de călcarea ordinului primit sau pe un pat de spital, dacă nu trecut pe lumea cealaltă.

Venise drept la preotul reclamat, crezând că va afla de la el ceva cu care ar putea face față, dar degeaba. Voia să ia declarație pârâtului împotriva lui însuși, contra regulilor juridice, deși anchetarea unui preot aparține mai întâi forurilor bisericești. A venit că-i trebuia ceva ca să poată raporta Comandamentului din Ploiești.

— Deci nu puteți să-mi dați niciun indiciu, părinte? zise el

gânditor.

— Nu.

— Dați-mi măcar o părere. Cum pot obține declarație de la bătauși?

— Simplu, răspunse preotul. Le solicitați.

— Poate nu-i cunoașteți îndeajuns – șovăi jandarmul. Sunt în stare de orice prostie, numai de a da declarație împotriva lor, nu!

— Totuși eu spun să încercați. Poate nu-i chiar așa. Începeți cu Grigore Hâncu, fruntașul bătaușilor, cum spune reclamația.

Și Vâlcu Stan, șeful postului de jandarmi din Cricov a ezitat puțin, dar apoi, îndemnat de părintele sufletesc al testărenilor, a plecat să adune declarații pentru întocmirea dosarului de acuzare împotriva preotului instigator.

Dacă spunea cineva plutonierului Vâlcu Stan că testărenii s-au autoexterminat în cele douăzeci de luni de când n-a mai dat prin Teslari, credea, dar ca să adune un dosar de declarații într-o jumătate de zi de la ei, cu toată munca lor de la câmp, nu ar fi admis în ruptul capului. Dar și mai de necrezut îi venea purtarea lor mai potolită față de el și însoțitori, când, înainte, nu-i răspundeau nici măcar la binețe. Nici acuma nu-i prea răspundeau unii cu toată gura, dar și mormăitul lor era, pentru șeful de post, un semn de transformare a ciomăgașilor-tâlhari de aici.

— Părinte Mirea, sunteți un miracol. Testărenii au început să năpârlească – strigă el de departe, înapoiindu-se ca să felicite pe preot, când se lăsau umbrele serii.

Părintele Ioan, care tocmai ieșea din curte pentru a merge să facă vecernia la biserică, glumi pe același ton:

— Hei, oștenilor, vă întoarceți din luptă fără trofee?

— Ba nu, părinte, le am aici, deși victoria vă aparține – râse plutonierul, bătându-și cu palma geanta de campanie de la sold.

— Ei, care-i situația? Cum a mers ancheta?

— Mai bine decât aș fi visat. M-am dus întâi drept la Hâncu și l-am strigat la poartă. Era acasă. Când i-am spus de reclamație și de situația în care vă găsiți, a lovit cu pumnul său de zmeu în poartă de a trecut dincolo, strigând: „Ptui, mânca-te-ar iadul de paparudă, de nu

ți-o face eu de petrecanie!”. Apoi mi-a povestit în amănunțime cazul de la cârciumă, cum a luat pe învățătoare de spate și a pus-o în uliță ca pe o pisică, rupându-i rochia sub degetele-i aspre. „Cum puteam noi tăcea, domnule, când ne-a făcut preotul că-i lipovean, că l-a văzut mergând prin sat fără haina aceea popească?” a mai zis el.

La acest amănunt, Ioan Mirea ridică sprâncenele nemulțumit, în timp ce șeful de post povesti cum au curs de la sine declarațiile. Hâncu se făcuse crainicul celor cu

Lucrătorii mei care a băut sâmbăta trecută la Manole, chemându-i să apere prin declarații nevinovăția preotului lor.

— Este cea mai frumoasă reclamă pentru dumneavoastră acest dosar cu laude din partea unui grup de oameni și s-ar putea ca doamna învățătoare s-o pătească pentru calomniile aduse.

— Am să intervin, zise preotul.

— Foarte bine, se grăbi jandarmul. Apoi, oarecum nedumerit, întrebă: Pentru cine să interveniți?

— Pentru doamna învățătoare. Nu-i vinovată dânsa.

— Nu înțeleg... Ce vreți să spuneți?

— Vedeți, domnule plutonier, preotul și militarul nu trebuie să se despartă niciodată de uniforma lor bine rânduită de Sus, pe lângă ținuta morală vrednică de rostul lor. Când lumea te vede dezbrăcat de această uniformă exterioară își slăbește intensitatea respectului, iar când ești lipsit de amândouă, e un dezastru. Militarul fără uniformă este un civil, iar preotul dezbrăcat, fără motiv întemeiat, de haina clericală este un fel de apostat ce se rușinează de misiunea lui. Dumneavoastră, ca jandarmi, nu v-ați pierde din autoritate dezbrăcați de uniformă?

— Așa este, aprobă șeful de post, potrivindu-și ținuta militară, urmat de același gest de către sergentul și caporalul care-l însoțeau.

— Dacă nu dam ocazia, poate nu se producea scandalul de la cârciumă.

— Ocazie? întrebă Vâlcu Stan mirat.

— Da, pentru că am trecut prin sat fără reverendă. De aici a pornit cearta, după cum spuneți.

— O, nu, făcu plutonierul, acesta a fost numai începutul... Dar, ia

stai... poate aveți dreptate, însă învățătoarea trebuia pusă la punct, că nu avea niciun drept să vă reclame.

— Totuși e nevinovată.

— Cum nevinovată? Cine-i vinovatul atunci?

— Înșelătorul, rosti zâmbind preotul.

— Înșelătorul? se miră Vâlcu, apoi reveni. Aha, adică diavolul.

Numai că eu, până la diavolul, aş suci gâtul servitoarei lui.

— Ați face bucurie vicleanului cu arma ce-i aparține. Nu-i mai bine să-l lovești cu arma de care tremură?

— Tot aceea despre care mi-ați spus când veneați încoace, iubirea, nu-i așa? zise Vâlcu Stan, zâmbind a milă. Iubirea împotriva urii este ca mângâierea unei lăbuțe de iepure pe burta lupului înfometat. Nu veți reuși, părinte, că și la noi în armată este mai greu să instruiești cu metode umane pe un intelectual tâmpit și încăpățânat decât pe un țăran neghiob.

— Se poate, dar noi suntem obligați de Dumnezeu să încercăm.

IX.

PROCESUL

Am spus mai înainte că Vâlcu Stan avea o fire dârză și cam impulsivă. De fapt, diferența între aceste două însușiri nu este prea mare, iar la șeful de post din Cricov deosebirea era cu totul confuză, pentru că dârzenia, curajul, îndrăzneala, cutezanța, înversunarea, îndărătnicirea, încăpățânarea, semeția, sau cum vrei să-i spui acestei noțiuni, erau tot una la el cu impulsivitatea care-i incitase, imbold, avânt nestăpânit către o acțiune.

Impresia ce a făcut-o asupra lui domolirea testărenilor a fost atât de mare încât s-a hotărât să dea tot concursul preotului Ioan Mirea – cauza acestei preschimbări. Respectul crescuse enorm în sufletul său pentru preot și-i lăuda faptele peste tot. Dar nu și-a putut încă alunga din minte nedumerirea pentru atitudinea lui Mirea față de învățătoare. Pe măsură ce respectul i-a crescut față de acesta, a răsărit în el și dezgustul pentru aceea. Atentatul ei împotriva onoarei acestui om l-a înfierbântat atât de mult pe plutonier, încât jurase celor doi însoțitori ai săi că nu se va lăsa până ce învățătoarea defăimătoare nu-și va lua pedeapsa pentru uneltirea ei criminală. Nici prin minte nu

i-a trecut ca tânărul preot să se lase călcat în picioare tocmai de o femeie ca Lizica Ovezea, fără să schițeze măcar o revoltă oarecare și să riposteze cât de cât.

Două zile s-a frământat Vâlcu Stan după ce s-a întors de la Teslari, unde făcuse ancheta, să facă sau nu o acțiune de dare în judecată a doamnei Lizica Ovezea în numele preotului Ioan Mirea și până la urmă a făcut-o. Chiar înainte de a face raportul către Comandantul

Jandarmeriei din Ploiești, a întocmit procesul pentru infamie pe care l-a înaintat Judecătoriei din Cricov.

Bine, dar acțiunea aceasta trebuie făcută de părintele din Teslari, domnu' plutonier – i-a spus sergentul cu care întocmea actele.

— Știu, dar o dată ce acesta nu vrea s-o facă, nu putem sta nepăsători la o uneltire atât de murdară împotriva unui om ca Ioan Mirea – a spus plutonierul. Este un act de dreptate pentru care nu poate să se supere nici Dumnezeu. Păcat de el, că e un popă atât de harnic! Dar are o bunătate prea exagerată care aduce puțin a naivitate; ca să nu zic mai mult...

— Numai să n-o pățești, domn plutonier, a mai spus sergentul.

— Nicio teamă, băiete.

Așa a spus Vâlcu Stan atunci, dar la câteva zile după ce a introdus acțiunea la judecătorie, l-a cam pus pe gânduri problema procesului. L-a început i-a fost teamă că Mirea va retrage acțiunea, dacă va afla de ea și infamia va rămâne nepedepsită, apoi că lucrările puteau să ia o întorsătură neplăcută pentru el. Învățătoarea, primind, după cum este obiceiul, o copie de pe acțiune, s-ar putea împrieteni cu preotul de frica judecății și carul cu oale să se răstoarne peste el. Doamna Ovezea putea face lucrul acesta cu ușurință, iar dacă ar afla că acțiunea a fost introdusă de el în numele preotului, putea ușor întoarce lucrurile încât procesul să apară drept o înscenare a șefului de post asupra unor fapte ce nu s-au petrecut niciodată.

— Măi, dar ce prostie mai făcui și eu de data asta! Își zise Vâlcu Stan, cam la o săptămână după înaintarea acțiunii ce nu mai putea fi retrasă de-acum decât de pârâul legitimat de Judecătorie. Totuși, după câteva zile de cumpănă, el se duse la Judecătorie și încercă retragerea,

desigur, fără reușită.

— Acum câteva zile a fost aici și reclamanta care s-a interesat câți martori și-a pus reclamantul la proces și cine sunt – a zis arhivarul.

— Hopa!... făcu Vâlcu Stan, trecându-și palma cu degetele rășchirate peste față. Știu ce am de făcut. Și, după câteva zile, se prezentă din nou la registratura Judecătoriei cu lista celor zece martori și cu copiile după declarațiile lor făcute la ancheta lui în Teslari, cu două săptămâni în urmă.

La câteva luni după aceea, mai precis, la 5 noiembrie, un grup de zece testăreni aștepta în fața Judecătoriei din Cricov să intre la procesul preotului lor cu învățătoarea de acolo. Era o dimineață senină de toamnă târzie, puțin răcoroasă, cu puțină brumă ce sclipea pe acoperișul caselor sub soarele ce răsărise.

Printre acești împricinați veniți în ziua aceea la Judecătorie, testărenii se deosebeau prin grupul lor strâns în jurul plutonierului de jandarmi din localitate, care discuta cu ei aprins, spionând cu privirea împrejur, parcă așteptând să apară cineva de care trebuie să se ferească.

— Ai stricat toată treaba, Firule, spunea cu nerv plutonierul unuia din testăreni.

— Ce puteam face dom plutoner? se dezvinovăța omul.

— Să-l ocoliți, măi!

— N-am avut cum. Să vezi cum a fost. Încă nu se luminase de ziuă astă dimineață și mă pomenesc cu el în față. Abia l-am cunoscut, că luna scăpata atunci. După ce îmi dădu el întâi «Bună dimineața!», mă întrebă că unde mă duc. Săru' mâna părinte, mă duc la Cricov la un procest, zic eu fără să vreau. Ce procest? zise. Și eu zic tot așa: ăla al dumneavoastră cu doamna învățătoare. Atâta a fost tot. El a plecat în sus, grăbit parcă, și eu am venit încoace. Ce puteam face dacă m-a luat așa pe scurt?

— Puteai să spui că mergi la pădure, ori la Mizil, la Călugăreni sau la... spânzurătoare, numai aici nu, șuiere plutonierul printre dinți.

— Crede-mă că nu aveam cum, domn plutonier – se apăra Firu. Și apoi în fața lui nu puteam spune o minciună, că nu se cade și s-ar fi văzut că mint, pentru că părintele nostru ne cunoaște și gândurile

parcă; nu-i așa, mă? se adresă el celorlalți.

— Așa-i! spuseră mai mulți.

— Fire-ați să fiți cu popa al vostru cu tot – făcu Vâlcu Stan, frecându-și palmele nervos. Să vezi ce-o să iasă acuma, dacă vine încoace.

— Nu vine, că se duce la Mizil, zise unul. L-am auzit aseară întrebându-l pe primar cine are cai buni să-l ducă până la Mizil. Spunea că trebuie să fie acolo până la opt.

— Mai știe altcineva în Teslari de proces? întrebă șeful de post.

— Nu, spuseră toți.

— Am ținut secretul, cum ne-am înțeles cu Hâncu – întări unul din ei.

— De doamna învățătoare știe că și-a pus martor pe Bursuc, cel care-i la Tețelea, spuse altul.

— Și pe Ivașcu, zise și Hâncu, arătând foarte abătut, contrar firii lui.

— Dar de voi știe învățătoarea că sunteți martori? întrebă plutonierul.

— Nu, dom plutonier, răspunse Hâncu apăsător. Numai că cu prostia lui Firu am făcut-o fiartă cu părintele. Mie nu-mi vine să mai dau față cu el de rușine că ne-am făcut martorii lui în ascuns. Dar paparuda tot a pățit-o cu noi. Ea crede că nu-i nimeni martor la părintele, căci am auzit-o într-o seară dăscălind pe Bursuc să spună la gogoși umflate la proces; da' ea o să vadă astăzi cum o să le dezumflăm, de-o să-i meargă răsuflă tu' până la domnii ei care-o dădăcesc.

— Numai de-ar începe procesul mai devreme, să se isprăvească odată cu povestea asta – făcu șeful de post vădit tulburat.

— Este al treilea pe listă, spuse Hâncu.

— Știu, interveni Vâlcu Stan. Vedeți cum vorbiți acolo, să nu vă bâlbâiți sau să spuneți prostii. Spuneți așa cum s-a întâmplat scandalul și să-mi spuneți și mie cum a fost, că am să vin mai târziu pe aici.

Spunând acestea, Vâlcu Stan plecă grăbit, luând-o pe o stradă dosnică din partea opusă, de unde venea spre judecătorie învățătoarea din Teslari, Lizica Oveză. Ea își dăduse întâlnire cu cei doi martori ai săi, chiar pe această stradă.

— O, respectele mele, doamnă Ovezea! Dar încotro pe aici, așa de dimineață? spuse plutonierul, când ajunsese în dreptul învățătoarei, pe partea cealaltă a străzii.

— Bună dimineața, domnule plutonier, răspunse scurt Lizica Ovezea, văzându-și de drum cu privirea înainte.

Vâlcu Stan se opri câteva clipe, privind în urma femeii care era îmbrăcată de parcă se ducea la vreo sindrofie.

Notăm aici că, pe timpul când se petreceau faptele din povestirea de față, capricioasa zeitățe a modei femeiești, mai instabilă decât clima echinocțiului, ajunsese la una din cele două extreme ale ei, la aceea a dezgolirii formelor ce alungă respectul față de femeie, strivind iubirea și aprinzând plăcerile meschine în oamenii mici la suflet. Și, cum doamna Ovezea era o protagonistă a acestei comete efemere, în ziua procesului se îmbrăcase ca atare, fiind sigură pe farmecele ei. Deși răcoarea dimineții de noiembrie te făcea să mai strângi din umeri, ea își pusese pardesiul pe mână. Fusta-i vișinie, din stofă englezească, abia-i acoperea jumătate din coapse, iar bluza albă cu mâneci de-o șchioapă, făcută din mătase chinezească, avea la încheietura decolteului mult prea generos o broșă aurită ce strălucea în bătaia razelor solare care răzbeau printre case și crengile desfrunzite ale pomilor. Mersul ei săltăreț, din cauza înălțimii tocurilor de la pantofi, făcea să-i tremure părțile proeminente ale trupului și moțul pufos de la bereta-pălărie cu boruri întoarse ce acoperea o parte din părul ei tăiat scurt.

— Hm, să nu fie de deochi! făcu plutonierul în sinea lui, zâmbind sarcastic. Aceasta s-a îmbrăcat așa pentru a impresiona asistența de la proces și, dacă ar fi judecătorul mai tânăr și pofticios, poate că Eva n-ar fi chiar nebăgată în seamă – mai gândi omul și plecă mai departe.

Am putea fi ispitiți să credem și noi ca șeful de post din Cricov despre îmbrăcămintea doamnei Ovezea la proces, însă altul era motivul, și anume: Leon Bursuc, unul din martorii ei, sau Bursucel, cum îl mângâia dânsa, fapt ce-l făcea pe acesta să se simtă cel puțin deasupra norilor. Leon Bursucel era în serviciul domnului Manole Stavru, ca un fel de slugă-achizitor, pe care cârciumarul îl trimitea să-i procure băuturi și alte mărfuri pentru prăvălia lui. Desigur, plata

achizițiilor o făcea domnul Manole, fie la primirea mărfii pe care o aduceau de cele mai multe ori furnizorii, fie deplasându-se la aceștia Caliopi, soția dumnealui, și numai rareori dânsul. Deși Bursuc era în serviciul soților Stavru de doi ani, aceștia nu s-au decis încă să-l împovăreze cu mânia banilor, cu toate că omul le spusese mereu că a condus, atât administrativ cât și financiar, restaurantul nu știu cărui negustor cu vază din târgușorul moldovenesc Momești. Într-o vreme, domnul Manole se gândise să-i încredințeze și unele chestiuni bănești, dar nu știu cum s-a făcut ca tocmai atunci să lipsească din teigheaua cârciumii sale o sumă destul de respectabilă. În prăvălie nu fusese nimeni în acel timp, fiindcă tocmai închisese pentru aranjarea pivniței, cum spunea domnul Manole. Fapt este că abia trimisese pe Bursuc din pivniță să-i manevreze butoiul gol din prăvălie spre chepeng, pentru a-l coborî amândoi jos, căci proprietarul își și aduse aminte că lăsase teigheaua descuiată. S-a urcat el destul de repede în prăvălie și e drept că-și găsisese sluga trudindu-se cu butoiul în preajma teighelei, dar seara, la încheierea casei, a constatat lipsa banilor. În mintea lui, tot nu se stabilise bine gândul de învinuire a servitorului pentru furt, până la vreo săptămână, când doamna învățătoare, trecând pe la cârciumă a mulțumit lui Bursuc, în auzul său, pentru un cadou de preț.

— Ești prea drăguț cu mine, Bursucel dragă, i se adresă doamna Ovezea servitorului, atunci, mângâindu-i obraji cu amândouă mâinile. Broșa ta e prea scumpă pentru buzunarul tău și am s-o port cu plăcere.

— Pentru matală ducă, chiar viața dacă mi-aș da-o, nu-i prea mult, mărturisi Bursuc zăpăcit de fericire.

De altfel, Leon Bursuc era frumușel. La vârsta lui de 26 de ani, avea o față de școlăriță, numai că era prea timid în fața învățătoarei. Se înroșea până în albul ochilor de câte ori îl mângâia aceasta pe obraji, când se ducea pe la cârciuma domnului Manole Stavru. Doamna Ovezea își făcuse un obicei din alunecarea mânuței sale delicate peste obrazul plinuț al servitorului care era înnebunit de dragul mângâietoarei lui.

— Dacă ai avea nevoie de o slugă la casa matali, ducă, eu aș fi gata să ti slujesc numai de dragul să ti pot vedea în fieșticare zi, i-a spus el odată.

— Da' de ce, Bursucel? Sunt eu atât de frumoasă? l-a întrebat ea atunci, zâmbindu-i șăgalnic.

— Ca Ileana Cosânzeana, dducă, i-a răspuns Leon Bursuc, mimând cu amândouă palmele din sus în jos suplețea corporală a învățătoarei. Iar când a fost solicitat ca martor în procesul despre care ne este vorba, Bursuc n-a ezitat nicio clipă.

— Cum vei spune așa voi zice, dducă, și-a asigurat servitorul îndrăgita.

Acesta era unul din cei doi martori ai doamnei Ovezea, cu care își dăduse întâlnire pe această străduță dosnică în dimineața aceea. Pentru el se îmbrăcase ea atât de elegant. Al doilea martor, pe care-l aștepta tot aici, era Ivașcu Ion, de loc tot din Teslari, dar stabilit de opt ani, cu soția și un copil, aici, în Cricov. Doamna Ovezea și-a adus aminte de Ivașcu tocmai târziu, după ce nu găsisese al doilea martor în Teslari. îl cunoștea din casa domnului Țugui, proprietarul morii din Cricov, unde lucra diferite munci manuale. Cât despre acceptarea de a fi martor la procesul dumneaei, a fost destul promisiunea unei sume de bani, destul de mică de altfel, și o jumătă-țică de rachiu, drept aldămaș la cârciuma de la bariera Cricovului în apropierea căreia locuia Ivașcu, alături de fabrica de butoaie.

— Lasă pe mine, conică, și, dacă nu v-o plăcea, să nu-mi dați niciun ban! și-a întărit omul angajamentul, după ce i-a povestit învățătoarea despre ce este vorba în procesul injurios ce i-a fost tentat, cum zicea dânsa.

— Să vă povestesc numai un caz întâmplat nu de mult cu mine și din care să vedeți cum am știut să ies, ca să știți cu cine aveți de-a face, completă Ivașcu, turnându-și în pahar ultimul conținut din sticlă. Apoi, în cuvinte bombastice, povesti o ispravă, mândrindu-se cu ea, și anume: pusese pe copilul său să fure doage de la fabrica de butoaie, gard în gard cu el, iar după ce a fost descoperit cu pivnița plină de materialul furat, a scos cu înjurături pe musafirii nepoftiți care-i răscoliră gospodăria în lipsa lui și peste care dădu pe când s-a întors de serviciu.

— Ieșiți afară, porcilor! Voi mi-ați necinstit atâta vreme nevasta, ademenind-o cu doagele voastre despre care abia acum aflu că mi-ați

ocupat cu ele pivnița. Am strigat la ei, de-au ieșit oamenii din fabrică, povesti Ivașcu învățătoarei. Ca să scape de gura lumii, mai ales că avea nevastă frumoasă căreia vecinele i-ar fi scos nume rău, au lăsat totul baltă, ba l-au și rugat să fie cuminte și să nu-i facă de ocară.

Învățătoarea a râs cu poftă de procedeul lui de atunci și i-a mai comandat o jumătățică, după care a plecat. Acum se opri cam la jumătatea străzii, în dreptul unui stâlp răsturnat de lângă casă, așteptându-și martorii. Acesta era punctul fixat pentru întâlnire, dar oamenii nu veniseră încă. Își privi ceasul de la mână și constată că e devreme. Nu era nici ora opt și judecătoria începea serviciul abia la nouă. Ea s-a înțeles cu martorii să se întâlnească aici mai devreme, pentru a mai discuta unele detalii asupra procesului.

— Bună dimineața, iubito! auzi doamna Ovezea un glas de femeie în spatele ei, salutând-o.

— Bună dimineața, răspunse ea surprinsă, întorcându-se în partea de unde venea glasul. A, dumneavoastră erați, doamnă Roșca?

— Eu.

— De unde ați apărut, așa, pe neașteptate?

— De aici din curte de la nepoată-mea. Am venit aseară la Cricov pentru unele treburi ce le-am făcut acum de dimineață. Dar tu de unde vii, sau unde te duci îmbrăcată atât de elegant, după ultimul jurnal de modă? Iartă-mă că poate sunt indiscretă cu tine.

— Nu, doamnă Roșca, n-am de ce să vă iert, că nu am nimic de ascuns. Am un proces aici, la judecătorie, cu domnul popă de la noi.

— Proces cu preotul Ioan Mirea? se miră doamna Roșca!

— Da, doamnă, m-a dat în judecată pentru infamie.

— Ei, cum asta, iubito, că oamenii aceștia am văzut că sunt foarte cumsecade și nu-mi vine să cred că ar fi în stare să facă vreun rău cuiva.

— Nu, doamnă Roșca, nu-i chiar așa! o contrazise învățătoarea din Teslari, cu ură în glas. Așa cred mulți despre aceste lepre care mi-au făcut numai șicane de când au venit în Teslari. De la sosirea lor aici, ei au crescut în fața oamenilor, iar eu am scăzut mereu, până ce am ajuns ca să nu-mi pot scoate capul în lume. M-au poreclit paparudă numai pentru că știu să mă îmbrac bine, așa cum mă vedeți și-mi place

frumosul, pe care ei îl socotesc păcat. Uită, inculții, că și frumosul face parte din Sofia cerească, din dumnezeire, ca tot ce este artă, că, slavă Domnului, cunosc și eu destulă filosofie creștină, poate mai multă decât ei, și știu că moda, care se schimbă așa de des, producând emoții plăcute cu noutatea ei, face parte tot din artele frumoase ce înalță sufletul spre Dumnezeu. Iar o femeie fără podoabă, ca mitocanca de preoteasă, este o nesimțită, pentru că cine se oprește numai la bucătărie și măcelărie este inferior celui care zăbovește la o vitrină a modei și își pune o floare la butonieră ori altă podoabă pe corpul său, fiindcă femeia care știe să descrețească fruntea unui bărbat este mult superioară uneia nesimțite, care-l face să strâmbe din nas a silă din cauza simplității primitive în mijlocul civilizațiilor noastre, chiar dacă-i la țară, într-un sat, o femeie care... Și Lizica Oveză opri aici delirul prin alte cuvinte care căutau să fie un fel de scuze.

— Iertați-mă, doamnă Roșca – continuă ea – dar nu fac aluzie la toate femeile onorabile, cum sunteți dumneavoastră, de exemplu, care desigur, în tinerețe, deși nici acum nu sunteți bătrână, ați avut podoabele de atunci...

Am relatat mai înainte, în povestirea petrecerii vânătoarești de la școală, că doamna Roșca era îmbrăcată simplu și fără adaosuri de înfrumusețare artificială, așa cum se îmbrăca întotdeauna, lucru de care doamna Oveză uitase în delirul ei și credea că a jignit-o.

— N-ai de ce să te scuzi, iubito, pentru că ai vorbit din prisosul inimii – zise doamna Roșca. Ai fost sinceră și ai spus exact cum vezi dumneata lucrurile, cu toate că acestea nu sunt tocmai așa. Nu toate fazele modei pot fi considerate lucruri de artă.

Spunând acestea, doamna Roșca, în gând, compara moda tinereții sale cu cea de față care a obligat-o și pe ea să-și scurteze simțitor rochia. Vedeă în mintea ei acele rochii lungi, bogate în falduri, lucrate cu măiestrie, cu volă-nașe dantelate împrejurul gâtului și al umerilor, pălăriile artistice de sub care inundau valurile de plete bogate, împodobite cu funde înnodate cu gust. Această modă artistică o vedeă doamna Roșca în gând, iar cu ochii pe cea din fața ei, pe Lizica Oveză, protagonista îmbrăcămintei noi ce scotea în evidență formele corpului său ispititor, modă la care i se putea spune mai degrabă

nudism.

— A socoti lucru de artă moda de astăzi, iubito, este egal cu a spune unui pai de mătură trandafir. Mai degrabă am putea spune acestei parodii de îmbrăcăminte o cicatrice hidoasă pe demnitatea noastră, pentru că femeia, cu cât va fi mai goală în fața oamenilor, cu atât va câștiga mai puțină iubire adevărată și respect din partea celor sinceri și va fi mai mult dorită de forțele meschine ale celor mici la suflet. Noi nu trebuie niciodată să confundăm iubirea cu plăcerea.

— O fi adevărat ceea ce spuneți, doamnă Roșca, dar viața noastră e atât de scurtă și trebuie trăită din plin, folosindu-ne de toate lucrurile pentru a deveni fericiți – spuse Lizica Ovezea, zâmbind a superioritate și fandosindu-se în fața interlocutoarei cu mișcări de balerină.

— Fericire? făcu învățătoarea din Albești, ridicând sprâncenele a mirare. Probabil că nu înțelegei sensul adevărat al cuvintelor: plăcere, iubire și fericire, iubito!

Doamna Roșca observă că ultramoderna ei colegă din Teslari nu prea dădea importanță spuselor sale, ci se uita în lungul străzii, parcă așteptând pe cineva, dar nu dădu importanță acestei necuviințe, ci spuse mai departe:

— Vezi tu, iubito, oamenii se cunosc atât de puțin pe ei înșiși, încât se înșală și în dorințe. Suspină după fericire și o caută unde nu poate fi găsită. Doresc o viață lungă, deși bocesc încontinuu că traiul de pe pământ este un chin și împlinirea atâtor dorințe o socotesc fericire la care nu ajung niciodată, ci numai o confundă cu mulțumirea.

— Pentru că fericirea nici nu există pe pământ, decât dorul după ea.

Lizica se întoarce spre ea și o privi întrebătoare câteva clipe.

— Da, da, iubito – continuă doamna Roșca – fericirea este ceva mai presus de fizic și nu poate cădea sub simțurile noastre. Alergăm după un lucru oarecare cu speranța că, atingându-l, vom fi fericiți, dar constatăm după ce ne-am atins ținta că mai fericiți eram în timpul alergării, fiindcă acțiunea umple golul ce există în viața noastră terestră și care este un dezastru pentru noi. Am putea ilustra golul acesta cu spațiul lugubru dintr-o încăpere sinistră, din care, pe măsură

ce este umplut cu un lucru oarecare, groaza de acolo dispare. Chiar și durerea în lipsa unui bun este un bun care umple acest teribil gol.

Și acum să ne întoarcem la oamenii aceia despre care-mi spuseseși că te-ar fi dat în judecată, lucru pe care greu îmi vine să cred că-l pot face și pe care-i socotești nefericiți și dușmanii tăi, iubito. Mulțumirea lor este mai mare în lupta cu răul din Teslari decât dacă ar huzuri undeva în belșug.

— Bine, dar ei vor ca toți oamenii să gândească cu creierul lor; să vadă lumea cum o văd ei, ripostă doamna Oveză cu patimă.

— Nu cred, iubito. se ostenesc doar să-i trezească pe oameni din letargia lor mintală, să le pună creierul în funcție, pentru a gândi la ei înșiși și la cele din jurul lor, deoarece de atâtea ori trebuie ca altul să ne arate un lucru de sub nasul nostru spre a-l vedea. Nu-mi vine să cred că preotul Mirea sau Paula, preoteasa lui, să-ți fi făcut vreo observație că te îmbraci nu știu cum sau că ai o comportare socială nepotrivită. Dimpotrivă, contrastul între purtarea lor și a ta, iubito, a făcut pe cineva să te poreclească paparudă, iar pe tine să te vezi într-o postură mai întunecată decât ceea ce te ostenești cu încăpățănare să pari în fața conștiinței tale.

— Nu-i adevărat, izbucni Lizica la auzul ultimelor cuvinte, atât de tare, încât doamna Roșca tresări, iar Ivașcu, care aproape ajunsese la ele, se opri locului.

— Iartă-mă, iubito, poate cuvintele mele te-au ofensat, dar să mă crezi că ți le-am spus cu iubire și te rog să te mai gândești la spusele mele – zise doamna Roșca, după care o salută și plecă, realizând că Ivașcu este cel așteptat de colega sa din Teslari.

— Săru' mâna, conică – spuse Ivașcu, apropiindu-se de Lizica Oveză, care rămăsese cu privirea fixată undeva în partea opusă, după plecarea învățătoarei din Albești.

— Bine ai venit, domnu' Ivașcu – spuse ea, întorcându-se spre om. Dar Bursuc unde-i?

— Uite-l, vine de acolo – zise Ivașcu, arătând în partea opusă, înspre Leon Bursuc, care se apropia de ei.

După câteva minute, cu doamna la mijloc, toți trei discutau așezați pe stâlpul răsturnat în dreptul casei.

— Ești sigur, Bursucel, că popa se duce astăzi la Mizil? Întrebă doamna Oveză.

— Sigur, ducă, așa să n-am parte de ochii mei din cap. Am auzit aseară pe Floruță că-l duce la Mizil. Știi că ăla are cai buni di fugă, numai că sunt sperioși.

— Ar fi minunat să nu se prezinte la proces, spuse învățătoarea, mai mult pentru sine, mușcându-și buza de jos. Dacă nu vine... o, atunci... e bine, măi băieți! Facem planul unei întorsături, adăugă ea înveselită.

— Ducă, dacă-mi spuneai că-i mai bini să nu fie popa la proces, îl făceam eu să zăbovească mult și bini – se lăudă Bursuc.

— Ei, cum, Bursucel?

— Iac-așa coala... la Râpa Cornului, unde se poate întâmpla câte-o năpastă.

Doamna Oveză îl privi lung, apoi, după ce-i zâmbi cu îngăduință, închise pleoapele câteva clipe, gândind la această râpă care-i producea frică ori de câte ori trecea în vreo căruță pe lângă ea. Era o prăpastie de-a curmezișul drumului, aproape de Teslari, care nu putea fi ocolită când erai nevoit să călătorești din sat spre Cricov sau înapoi, decât trecând peste ea pe un pod șubred din bârne putrede. Lung de vreo douăzeci de metri și lat numai de doi pași, podul avea doar pe o singură parte o închipuire de balustradă, din câteva nuiele înădite cap în cap, iar în partea cealaltă, spre malul unui povârniș înalt de vreo cincisprezece metri și departe de trei stâneni de pod, avea o împletitură de curpeni, prinsă de vârfurile câtorva tufe ce se ridicau de sub pod din malul abrupt. Mulți dintre căruțași, când treceau cu greutate peste această închipuire de pod, coborau din căruțe și apucau caii de dârloage, trecând cu multă precauție. Și, Doamne ferește, să nu se sperie caii de ceva în dreptul acestui loc! Iar pentru un răufăcător era destul să dea câteva lovituri de topor într-una din grinzi, pentru a o slăbi că era destul pentru a se prăbuși tot podul la trecerea unei căruțe chiar goale.

— Și ai fi în stare să faci popii vreun pocinog la Râpa Cornului, Bursucel? Întrebă învățătoarea.

— Să n-am parte de ochișorii mei, dacă nu sunt în stare să fac

orișice pentru matali, ducă! explodează servitorul cârciumarului, măsurând pe învățătoare cu ochi pătimiști de la boiul feței până la picioarele dezgolite mai sus de genunchi. Ivașcu privi la el lung, iar învățătoarea tresări, privindu-și ceasul și spunând:

— O, dar e trecut de nouă! Hai să mergem că ne-o fi strigat la Judecătorie!

Sala Judecătoriei din Cricov nu era prea mare, așa că doamna Oveză o găsi plină când a sosit cu cei doi martori ai săi. Se așază pe o bancă de lângă ușă, urmărind desfășurarea unui proces care se judeca. După lista afișată la intrare, procesul dumneai era al treilea, dar nu știa ce număr se judeca acum.

— Ce număr are procesul ce se judecă? Întrebă ea în șoaptă pe o femeie de alături.

— Al doilea – zise femeia.

Răspunsul o îmbucură, deoarece după acesta urma a ei și ardea de nerăbdare. Își roti privirea prin sală și se bucură că nicio uniformă preoțească nu se găsește înăuntru. Celelalte persoane nu o interesau. Începea să trepideze de bucurie că procesul se va termina cum nu se poate de bine, după socoteala ei. Numai că minutele ce i se părea veacuri treceau unul câte unul și procesul ce se judeca nu se mai isprăvea. Cu ochii mereu la ceasul de la mână, de un timp nerăbdarea ei ajunsese la culme și un fel de teamă nelămurită i se strecură în suflet. Se făcuse ora unsprezece când luă sfârșit procesul care se judeca.

— În sfârșit! oftă ea, respirând adânc și sculându-se, în picioare.

— Dosar numărul trei sute douăzeci, reclamant Mirt Ioan și inculpata Oveză Lizica – strigă grefierul.

— Prezent! strigă și doamna Oveză, înaintând până la rampa din fața judecătorului și continuând să spună nervoasă: Procesul acesta este o înscenare murdară și rog să fie judecat imediat, cu toate că constat în sală lipsa celui ce l-a înaintat, care... și se opri aici cu gura căscată ca electrocutată, căci, vorbind, își roti privirea peste asistența din sală și observase pe cei zece testăreni înșirați unul lângă altul pe două bănci alăturate.

— Un moment, doamnă, să vedem care-i situația! – spuse

judecătorul, răsfoind dosarul înmânat de grefier Apoi strigă: Mirea Ioan!

— Prezentă avocat Deleanu Aurel, răspunse un domn. de-alături, sculându-se în picioare.

— Procura? ceru judecătorul.

— N-am, fiindcă a trecut numai în grabă pe la mine astăzi în zorii zilei, rugându-mă să-l reprezint, adică să cer amânarea procesului până la ora unsprezece, când spunea că va fi aici. A fost chemat, până la Mizil.

— Dar nu știa că are procesul astăzi? întrebă iar judecătorul.

— Mi-a spus că abia astă dimineață aflase despre el și că, dacă știa, amâna plecarea la Mizil.

— Ei, cum vine asta, domnul avocat? se miră judecătorul, răsfoind dosarul. Cum putea clientul dumitale să nu știe de procesul pe care singur l-a introdus? Văd că are aici și o listă de martori și nu mai puțin de zece. Hâncu Grigore! – Începu apoi judecătorul să strige martorii, pe care-i audia unul câte unul, după ce grefierul citi acuzația.

Doamna Ovezea intrase într-o panică mentală de nu mai știa de sine. Se făcuse mai întâi roșie la față ca un mac roșu, apoi deveni alb-gălbuie, ca pielița unui caș învechit. Genunchii îi tremurau ca gelatina de piftie și nu era în stare să articuleze un cuvânt. Avea fâlcile încleștate și limba înțepenită în cerul gurii. Ar fi dorit să dispară, să iasă din sală, să ceară amânarea procesului sub un pretext oarecare, dar nu era chip. Nu găsea motivul și nici glas nu avea, căci acuzațiile erau zdrobitoare și la un moment dat observase cu coada ochiului și pe Ioan Mirea intrând. Biata femeie vedea că, după mărturiile ce se depuneau, nu avea nicio șansă de scăpare nu numai la o amendă maximă pentru calomnie, ci și la câteva luni de închisoare corecțională, dacă va considera legea și ultraj fața ei. Știa și dumneaei că împrôșcarea cu noroiul infamiei asupra unui preot, care-i pus de stăpânire săditor și supraveghetor al bunelor obiceiuri în popor, se pedepsește cu strășnicie de către lege. În afară de aceasta, era în pericol însuși serviciul ei din cadrul învățământului. Revizorul Viforeanu, ca și inspectorul Ianculescu, de când aflaseră despre proces, erau îngrijorați. În cei de la inspectorat nu mai avea nicio speranță. Dar

dintre toate neajunsurile ce vor urma sigur din acest proces era rușinea în fața oamenilor, atât a celor din Teslari, cât și a celor din Cricov, Ploiești și din toate părțile unde era cunoscută. Pentru prima dată în viața ei, începu să-i încolțească în inimă regretul pentru o faptă săvârșită. Regret și de frica urmărilor, dar și pentru fapta în sine. Aștepta cu groază sentința și parcă-i era teamă de glasul preotului care va cere maximum de pedeapsă. Cât despre martorii ei, nu mai putea fi nici vorbă.

— Reclamantul mai are ceva de adăugat? întrebă judecătorul după ce termină cu audierea martorilor.

— Da, spuse avocatul, să fie pedepsită inculpata în mod exemplar de onorata instanță și...

— Un moment, un moment – se auzi glasul preotului Ioan Mirea, întrerupând pe avocat, în timp ce se apropia de rampă. Nu v-am rugat, domnule avocat, decât să cereți amânarea procesului până la urmă, în jurul orei unsprezece și nu să mi-l susțineți. Apoi se adresă judecătorului cu fermitate în glas:

— Rog, domnule judecător, să fie închis acest proces!

Această cerere produse în sală o înfiorare de nedumerire, și instanței judecătorești o tresărire. Doamna Ovezea scoase un scâncet slab și se lăsă pe o bancă, aproape leșinată.

— Nenorocitul! șopti ea, punându-și o mână la piept a sufocare.

— Aceasta nu se poate, părinte, rosti judecătorul cu glas autoritar. Cazul este grav și nu se poate trece cu vederea. Chiar și scrisoarea Inspectoratului de Jandarmi din Ploiești, adresată Judecătoriei noastre, ne cere să aplicăm o pedeapsă din cele mai severe celui ce a înscenat o faptă atât de gravă împotriva dumneavoastră, din care vă puteați alege cu destituirea din preoție, pe lângă condamnarea pentru ultraj, căci bătaia de la cârciumă se făcuse în timpul când învățătoarea era în exercițiul funcțiunii prin sat, după cum suna raportul mincinos.

— Și cine a solicitat scrisoarea Inspectoratului de Jandarmi care v-a informat despre aceasta? întrebă preotul.

— Văd că dumneavoastră, după cum scrie aici, și este însoțită de raportul asupra anchetei șefului de post din Cricov, Vâlcu Stan – spuse

judecătorul, răsfoind prin dosar.

— În orice caz, onorată instanță – zise Mirea după un minut de gândire – conform legilor, cred că am dreptul să cer închiderea acestui dosar și scoaterea de sub urmărire a persoanei în cauză.

— Bine, părinte, dar pentru ce ne dați de lucru cu un proces pe care apoi să-l retrageți? spuse judecătorul agitat. De ce ați introdus acțiunea?

— Vă rog să mă iertați, că se mai fac și greșeli, pentru că suntem oameni.

— Bine, dar cheltuielile de judecată cine le suportă, că procesul este ca și judecat? Trebuia doar să tragem concluzia și să pronunțăm sentința.

— Suport eu, domnule judecător, orice cheltuială! răspunse ferm; apoi continuă, făcând o plecăciune cu capul: Vă mulțumesc și iertați pentru deranj.

Preotul Ioan Mirea părăsi sala sub privirile mirate ale celor de față și în clipa următoare se afla în stradă față în față cu șeful de post din Cricov, Vâlcu Stan, care, informat de ce se petrecuse înăuntru, căuta să preîntâmpine o nenorocire. Situația în care se găsea era mai mult decât dezastruoasă. Uzurparea ce o făcuse era ca și descoperită. Nu trebuia decât ca preotul să adune datele și urmarea era ușor de ghicit.

— Ei, ce poate urma acum, domnule plutonier? îl întreabă Ioan Mirea cu subînțeles.

Vâlcu Stan se făcuse ca lămâia la față și abia bâigui:

— Am crezut că vă fac un serviciu, apărându-vă onoarea, părinte.

— Onoarea mea nu poate să fie mai mare din partea oamenilor decât aceea a Stăpânului meu, în slujba Căruia sunt; și dreptatea divină nu se apără de noi prin îndepărtarea sufletească a cuiva de la Hristos, replică preotul, plecând spre căruța ce-l aștepta la vreo cincizeci de metri.

— Părinte, dar... – încercă șeful de post să spună ceva, însă nu avu cum, fiindcă din mulțimea ieșită din judecătorie doamna Oveză se desprinsese și se îndreptă cu pași hotărâți spre Ioan Mirea. Acesta se

opri în loc și o privi întrebător. Femeia se propti în fața lui ca o statuie și își aținti privirea spre el ca o săgeată încremenită în zbor, iar fața-i schimbă mai multe culori; apoi izbucni ca ieșită din minți:

— Și pe aceasta de ce ai făcut-o, domnule? Ca să-ți adaugi încă o nestemată la cununa de lauri ce-ți închipui c-o porți pe frunte? De ce nu lași legea să-și urmeze cursul ei? Dacă m-ai dat în judecată pentru purtarea mea murdară trebuia să mă lași să-mi iau pedeapsa; era o pedeapsă mai puțin usturătoare decât opăreala iertării. De ce faci asta, domnule? Ce vrei de la mine? Vrei să-mi schimb viața? Nu pot, nu pot, înțelege!

Și, cum Ioan Mirea o privea mut, fără să clipească măcar, învățătoarea nu mai putu suporta tăcerea lui. Făcu un salt și-i trase o palmă, după care rămase cu gura căscată a spaimă. Apoi izbucni într-un plâns cu sughițuri, îngropându-și fața în palme.

Preotul rămase într-o mare încurcătură. Rușinea palmuirii era în cumpănă cu nobila resemnare într-un astfel de caz. Până la urmă birui aceasta din urmă sub influența milei pentru un suflet atât de zbuciumat, văzând și baia de lacrimi în care se scălda doamna Oveză, zguduită de un spasm vrednic de compătimire. Preotul nu știa ce să aleagă: să termine cu vreun cuvânt de mângâiere, sau să-și vadă de drum, lăsând plânsul femeii să-și facă efectul binefăcător, cum se întâmplă de cele mai multe ori la muritori. Până să se decidă ce atitudine să ia, preotul văzu că i-a luat-o altcineva înainte cu mângâierea învățătoarei. Era doamna Roșca; se întorcea de la treburile ei și, trecând pe acolo, a văzut scena. Învățătoarea din Albești și-a luat colega de umeri cu drag și s-au așezat pe una din băncile aflate în fața Judecătoriei, pe când preotul și-a văzut de drum, iar curioșii s-au împrăștiat.

Numai Leon Bursuc a rămas în fața celor două doamne.

— Ia spune, ce s-a întâmplat, iubito? Întrebă învățătoarea din Albești, Elisabeta Roșca, după ce Lizica se mai liniști.

— Nu mai știu nimic, doamna Roșca. Simt numai că înnebunesc de câte mi-a făcut popa ăsta. Acesta mi-a stricat liniștea, mi-a întunecat prestigiul.

Și, în cuvinte încurcate, sărind de la una la alta, când nervoasă,

când potolită, râzând sarcastic sau melancolică, aproape plângând, povesti frânturi din viața ei în Teslari și fapte de-ale soților Mirea, din care doamna Roșca nu înțelegea nimic, doar deducea că sufletul z buciumat al colegei sale ajunsese la răscruce.

Doamna Elisabeta Roșca era cunoscută ca o adevărată mamă, educatoare nu numai a copiilor de școală din Albești, ci și a sătenilor maturi chiar și din alte sate, încât atât numele său cât și acela al bărbatului ei, Iordan Roșca, erau prețuite până departe, ei fiind considerați ca o pereche exemplară de adevărați învățători, în strânsă colaborare cu preotul de acolo. Atât ea, cât și soțul ei au știut să contopească cele două instituții, Biserica și Școala, în așa fel, încât sătenii au devenit deopotrivă fii buni ai Bisericii și gospodari exemplari ai Școlii și ai caselor lor. Școlarii primeau cu aceeași bucurie sfințirea sufletelor de la preot și luminarea minților de la învățători. Lecțiile la religie le ținea la școală preotul, dar mai mult învățătoarea. Ea puneă atâtă suflet în predarea adevărurilor de credință, încât l-a determinat pe slujitorul Altarului de mai multe ori să-i cedeze chiar predica Evangheliei la sfârșitul Sfintei Liturghii din biserică, până ce o scrisoare primită de la Episcopie l-a oprit de la acest procedeu. „Această observație a forului bisericesc nu poate fi decât rezultatul clevetirii cuiva dintre colegii rău-voitori, și-a spus preotul din Albești atunci. Ce rău poate să fie dacă în via Domnului mai plivește din buruienile ce răsar și câte-o femeie cu atât farmec în cuvânt ca sora Elisabeta Roșca?” își continuă omul gândul cu obidă, reducând activitatea învățătoarei în biserică numai la conducerea corului de copii format de dânsa. Dar ca mamă a satului munca ei era neîngrădită de cineva.

Acum, doamna Roșca Elisabeta, cu multă delicatețe, a știut să smulgă din măracinișul vorbelor fără noimă al doamnei Oveză ceva din istoricul divergențelor dintre ea și preotul din Teslari sau, mai bine-spus, cauzele care i-au împins în fața judecății din ziua aceea. Cu toate că învățătoarea din Teslari căuta să-și dosească vina în povestirea ei, colega învățătoare din Albești ghicise că dreptatea nu putea să fie de partea colegei sale. În afară de faptul că în mintea doamnei Elisabeta Roșca, Ioan Mirea rămăsese unul dintre preoții

model, din cele aflate despre el la vânătoarea de anul trecut, retragerea procesului o convingea acum că darea în judecată n-a făcut-o el. Cât despre iscarea divergențelor dintre el și învățătoare, doamna Roșca vedea că este numai o închipuire a acesteia. De aceea îi și zise:

— Părerea mea este că nu preotul Ioan Mirea te-a dat în judecată, iubito.

La auzul acestor cuvinte, Lizica o privi lung, ca trezită dintr-un somn. La așa ceva ea nu se gândise până acum. Darea în judecată și apoi cererea de închidere a dosarului tocmai după ce se judecase i se păruse ca un fel de joc al preotului, fie ca prin aceasta să-și facă o faimă, așa cum categorisea dumneai toate acțiunile soților Mirea, fie pentru a-i face și mai acrită viața, trecând-o de la rece la cald și de la cald la rece.

— Nu, doamna Roșca – izbucni ea din nou, după ce parcă se mai liniștise – omul acesta este pentru mine un chin cu faptele lui care ies din comun.

— Lasă-l pl mini, ducă – spuse Bursuc slugarnic. L-oi puni io cu botșorul pl labi chiar azi. Mai ești vremi până diseaři.

— Bine, bine, Bursucel – spuse Lizica Ovezea nemulțumită de întreruperea lui Bursuc. Lasă-ne acum singure.

— Bini, ducă, am vrut și ți aștept, dar ne-om întâlni pl diseaři la Râpa Cornului – zise Bursuc, depărtându-se de cele două.

Doamna Ovezea nu prea luă în seamă la început ultimele cuvinte spuse de Bursuc. Dar, după o scurtă convorbire cu învățătoarea din Albești, și-aduse aminte de ele și, sărind în picioare ca arșă, o luă pe urma servitorului, strigând:

— Bursucel!... Bursuc!...

X.

ACCIDENTUL

Prin cer pluteau fire de păianjeni și scamă de scaieți argintați de soarele ce da spre asfințit în ziua aceea de toamnă târzie. Largul zărilor era pustiu de plinul verdelui din vară și de ciripitul zburătoarelor, iar pomii dezbrăcați de podoaba lor așteptau cucernici botezul iernii.

Drumul bătut ca-n palmă și măturat de vântul din ajun, odihnind acum undeva în culcușul lui, făcea mersul căruței mai lin

decât pe caldarâmul străzilor Cricovului de unde veneau. Se apropiară de sat în pasul cailor, și cei doi călători din căruță nu mai isprăveau cu vorba. De fapt numai vizitiul vorbea, că pasagerul, de la un timp, mai mult asculta deșirarea cuvintelor căruțașului bogat la gură. Contrastul era izbitor la ei atât ca îmbrăcăminte, cât și ca situație socială. Vorbitorul, îmbrăcat țărănește, mâna caii de pe capra lui improvizată dintr-o scândură, iar celălalt, în sutană preotească, asculta lângă el cu răbdare de ucenic încâlcita-i expunere despre mântuire, împănată cu o mulțime de citate biblice. De cum ieșiră pe bariera Cricovului și s-au așternut la drum, discuția a fost căutată de vizitiu cu o prefăcută timiditate.

— Dar cum v-ați gândit să mă luați tocmai pe mine cu căruța? și-a început el grămada cuvintelor ce-i sta în dosul buzelor încă de astă-dimineață de la plecare, dar pe care nu o putea începe pentru că preotul se grăbea să ajungă cât se poate mai repede la Mizil și după aceea la Cricov.

— Apoi gândul mi-a venit fără să-l chem, cum vin gândurile de obicei – spuse preotul.

— Bine, bine, așa vine gândul, dar alegerea este a omului să-l asculte sau nu.

— Asta așa este, bine ai spus. Și mie mi-a venit gândul acesta de la Dumnezeu prin capul primarului și l-am ascultat, că mi-am zis: Tot mai aproape este cămașa de pielea omului decât haina.

Căruțașul și-a întors capul smucit spre pasagerul său, privindu-l mirat. I se păruse că preotul a spus aceste vorbe în bătaie de joc, dar a văzut după fața lui că nu-i așa.

Cred că din cele povestite mai înainte se poate deduce că preotul era Ioan Mirea și căruțașul, Mihai Floruță.

Acesta din urmă, Floruță, aseară, după ce isprăvise cu treburile pe afară, s-a retras în casă să-și facă predica pentru duminica viitoare. Subiectul și-l alesese tot pe cel din duminica trecută cu pedeapsa păcătoșilor, însă de aici de pe pământ. Nici el nu știa cum îi venise atunci această idee. Se pregătise ca să vorbească despre altceva, dar, văzând adunarea atât de redusă, și-a schimbat subiectul. Pornind de la cuvântul evanghelic îndrăznește, „turmă mică”, încerca să-și mângâie

adunarea compusă numai din cei opt membri ai comunității, trei bărbați, cu el cu tot, și cinci femei, lipsind total „prietenii”, așa cum numeau ei pe asistenții netrecuți încă la secta lor baptistă. De dimineață mai veniseră câțiva dintre aceștia la adunare, dar după-masă, niciunul. Durerea care se abătuse peste casa preotului Ioan Mirea determinase pe mulți testăreni să ia parte la ea, chiar și pe cei mai cu rezervă, între care se numărau și cei câțiva oscilanți între adunarea din biserică și cea sectară din casa lui Mihai Floruță. Murise fetița ce o născuse Paula cu o lună în urmă și sătenii ținuseră să mângâie pe tinerii soți cu prezența lor la înmormântarea copilei ce le-o dăruise, dar apoi le-o și luase Dumnezeu.

Natural că Floruță a trebuit atunci în vorbirea lui să atingă și motivul lipsei auditorilor, tot așa să facă și puțină aluzie la pedepsirea preotului de către „Dumnezeul Savaot care pedepsește pe păcătoși până la al nouălea neam”. Ne vine să credem lucrul acesta, fiindcă s-a văzut nu o dată simplitatea curată a țăranului nostru otrăvită de propaganda anticlericală a unor sectari care, pentru susținerea ideilor lor distructive, se foloseau chiar de citate biblice răstălmăcite de ei.

Pentru cuvântul său înflăcărat întărit cu citate scripturistice, vorbitorul a fost mult lăudat de către frați, fapt ce i-a dat aripi să ia aceeași temă și pentru duminica viitoare. Pe lângă aceasta, mai scrisese și câteva rânduri bisericii baptiste din Ploiești să-i trimită ajutor la „cuvântul Domnului pentru întărirea fraților din Teslari în vreme de primejdie...”. Cuvântul acesta îl subliniase Floruță cu creta, în roșu. Confirmarea cererii n-a venit astăzi și pe unul din cei mai iscusiți predicatori îl aștepta să sosească poimăine, adică sâmbătă sau cel mai târziu duminică în zori, de aceea și el trebuia să se pregătească, în cursul săptămânii, s-a gândit mult ce temă să-și aleagă. S-a oprit, în cele din urmă, la cazul împăratului-proroc David, cu moartea fiului său drept pedeapsă pentru păcatul săvârșit cu femeia căpitanului Urie. Iar ca pildă nouă, pe popa Mirea cu moartea fetiței lui, pentru că și-a pus păcătoșii ca s-o bată pe învățătoare.

După ce și-a fixat tema predicii, o altă problemă i-a răsărit în minte, aceea a auditorilor. Dacă adunarea va fi tot așa de redusă ca duminica trecută, cuvântul său și al fratelui predicator de la Ploiești

vor suna în gol, de aceea făcuse chemarea mai multor consăteni la cuvântul deosebit, dar nu prea mulți i-au promis. Adunările popii din biserică au înșelat atâtea suflete din adunarea lui, zicea el. Măcar dacă ceilalți frați ar fi recoltat mai multe promisiuni, dar și la ei înșiși a constatat o oarecare răceală. De când popa a pus la biserică și pe unul din păcătoșii lui să citească nu știu ce din cărțile sale, ba pe Moș Lampe să și vorbească, grosul mulțimii se face acolo, pe când adunarea lui se subțiază.

— Măcar dacă fratele de la Ploiești ar veni însoțit de mai mulți, lucrurile s-ar schimba – și-a zis Floruță aseară, așezându-se în fața Bibliei deschise la prorocul Iere-mia. Dar tocmai atunci se auzi strigat la poartă:

— Frate Mihai!

— Poftim, frate, numaidecât! strigă el, ieșind afară grăbit, crezând că este predicatorul de la Ploiești sau alt frate, dar a rămas încremenit. În fața lui se găsea preotul Ioan Mirea. Surpriza a fost destul de neplăcută, mai ales când l-a rugat să-l transporte cu căruța până la Mizil.

— Nu pot, că am cai sperioși – a refuzat el categoric, zicându-și cum o să transporte el în căruța lui chiar un popă care era obiectul cel mai combătut în vorbirile sale din fața adunării. Așa gândise el la început, dar s-a muiat, auzind de suma de bani respectabilă ce i se oferea, mai mare ca dublă de cum se plătea până acolo. Și, astă-dimineață la plecare, preotul, aflând despre procesul ce-l are la Cricov, a mai mărit suma, mulțumind peste așteptările lui pe Floruță, care, deși cu fala lui de mărturisor al împărăției Cerurilor în care nu pot intra cu ușurință iubitorii de avuții, și el se număra printre aceștia.

— Și zici că eu sunt mai apropiat de dumneata decât alții, de aceea m-ai luat cu căruța? Întrebă acum Floruță pe pasagerul său, după un răstimp de mers.

— Da, da, frate Mihai – și-a întărit preotul spusa. Nu suntem noi frați în Domnul Iisus Hristos? Nu mărturisim același Domn și aceeași credință, cum scrie la Cartea Sfântă?

— Asta cam așa este – mărturisi Floruță molatic la început, apoi, aprinzându-se din ce în ce, continuă în limbajul obișnuit al sectarilor:

Așa ar trebui să fie, numai că dumneavoastră ne socotiți pe noi rătăciți, dar noi nu ne supărăm, ci din contră ne bucurăm când suntem vorbiți de rău, că așa și spune Domnul Iisus la Matei cinci cu unspe și la Luca șase cu douăzeci și doi; iar la Ioan șaispe cu treizeci și trei zice că vom avea necazuri și vom fi urâți pentru numele Lui, cum zice și la Matei zece cu douăzeci și doi, Marcu treispe cu treispe, Luca douăzeci și unu cu șapteșpe și Apocalipsa doi cu zece, unde mai zice să fim credincioși până la moarte, că vom lua cununa vieții, noi, care suntem mântuiți prin jertfa Domnului Iisus, cum scrie la Romani unu cu șapteșpe și opt cu doi; că noi ne luăm după legile făcute de oameni, că buchea ucide, cum zice la doi Corinteni trei cu șase și la unu Ioan cinci cu treispe, pentru că noi suntem îndreptați prin credință, adică mântuiți, cum spune Pavel la Romani cinci cu unu și la Efeseni doi cu paispe, în legătură cu Coloseni unu cu douăzeci, că noi avem mijlocitor pe Domnul Iisus, cum zice la unu Ioan doi cu unu, că...

Și Floruță, o dată pornit, și-a lăsat puhoiul cuvintelor fără noimă să potopească auzul pasagerului său ca șuvoiul apei peste zbaturile de la roata morii, când ridică morarul stăvilarul pentru măciniș. Preotul l-a lăsat să-și macine în voie nepriceperea-i trufașă și, timp de o oră, rătăcitul a ciugulit la versete din capitolele Bibliei, așa cum mușcă de-a valma lacomul nemintos din toate bunătățile, până la îmbolnăvire, când este lăsat în voie la masa îmbelșugată a unui milostiv.

Contrariat de tăcerea preotului, Floruță a pornit și la clewetirea rânduielilor din biserică, mai întâi pe ocolite, apoi direct. Nici la această hulă părintele Ioan n-a schițat vreo împotrivire, nici măcar când a fost vizat direct ca preot. De obrăznicia testărenilor scăpase el acum oarecum, rămânând doar pe ici pe colea câte o ieșire muribundă, dar la această injurie la adresa Bisericii în numele lui Hristos nu se gândise destul de serios până acum. Desigur, sectarul nu se folosea de înjurături, ca Turcu Aurel la primul său contact cu acesta, și nici de calomnierea radicală a pretorului la școală, dar nici clewetirea aceasta spânzurată în simplitatea țaranului pe curăția cuvântului dumnezeiesc nu era mai prejos.

Pe măsura lucrării sale în via Domnului din Teslari, preotul constatase că rezerva față de biserică scăzuse treptat odată cu pălirea

viciilor, în timp ce la cei câțiva sectari, nu numai că se menținea rezerva, ci creștea un fel de ostilitate. Și mai înainte cu o lună văzuse el un fel de tremurătură a mânie în glasul acestor oameni care aveau Sfânta Scriptură în mână, la o adunare în aer liber, când a trecut pe lângă ei; dar nervul cu care și-a început acum Floruță vorbirea l-a umplut de milă pentru aceste suflete măcinate de himera mântuirii lipsite de sfințire.

Ioan Mirea își puna diferite întrebări în timpul vorbirii scâlciate a căruțașului. „Oamenii aceștia de ce nu ajung să înțeleagă cuvântul sfânt pe care-l mânuiesc cu atâta râvnă? și-a zis el. Oare creștinismul, acest curent de mântuire a oamenilor, la începutul nașterii spirituale a lumii, s-a răspândit prin scrierile Evangheliilor de către cei patru scriitori-mărturisitori, sau prin acțiunea de jertfă a Golgotei, perpetuată de aproape două mii de ani pe Sfintele Altare ale Bisericii, precum și prin celelalte lucrări ale Sfântului Duh din Tainele sacre? Evanghelizarea s-a făcut prin scrieri, sau aceasta era deja făcută în unele părți când au apărut primele însemnări ale sfinților cronicari cunoscute atunci în cercurile restrânse? Nu. Mântuirea oamenilor s-a făcut și se va face întotdeauna prin sfințirea sufletelor de către Duhul Sfânt care învață trăirea evangheliilor lui Hristos” – șopti Ioan Mirea în momentul când Floruță cita cu mult patos cuvintele:

— ...că așa spune Domnul Iisus la Matei douăzeci și opt, nouășpe, douăzeci: să învățăm toate neamurile, botezând în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte a poruncit Domnul Iisus, Care ni le-a dezvăluit prin Duhul Său, pentru că Duhul pe toate le cercetează, cum zice Pavel la unu

Corinteni doi cu zece, așa că noi nu ascultăm de oameni... și Floruță își continuă mai departe vorbăria interminabilă, în timp ce Ioan Mirea vorbea cu sine: „Cât adevăr conțin cuvintele acestea și ce rătăcită interpretare! – gândi el. Adică, întâi botezul, după cum sună Cuvântul Sfânt, și apoi învățătura sub călăuzirea și curățirea Duhului Sfânt, ca și în armată: întâi înrolarea și apoi instrucția. Fără îmbrăcămintea harului ceresc nu se poate intra la Nunta Mirelui. Dacă s-ar mântui oamenii numai prin virtuțile recomandate de lege, nu mai era nevoie de Golgota sfințitoare și perpetuă pe Sfintele Altare. Virtuți

speciale au și alte religii, dar nu și Duhul Sfințitor care face intrarea în ceruri și a tâlharilor care se pocăiesc”.

— Nu este mântuire decât prin acest nume, Iisus – spuse Floruță cu glas de mânie, iritat de calmul și tăcerea preotului la provocările sale.

„Bietul om – gândi preotul în sinea lui – mare păcat au îndrumătorii acestor nevinovați”. Apoi cu glas tare:

— Adevărat, frate Mihai, dacă toți creștinii noștri din Teslari ar avea și faptele legii pe care le aveți dumneavoastră, după cum spui, satul nostru s-ar preschimba cu totul în cer. Bineînțeles, dacă și dumneavoastră ați avea sfințirea lor, dar am înțeles că aveți copii destul de mari nebotezați, contrar celor ce spuneai adineaori, că întâi trebuie botezul și apoi evanghelizarea.

— Cum? făcu Floruță ca electrizat. Am spus eu aceasta?

— Da, frate!

— Ei, cum poți spune așa de mare minciună, domnule? se rățoi sectarul furios de-a binelea.

— Dar nu-i deloc minciună, frate, ci este curatul adevăr pe care l-ai rostit așa de frumos – zise preotul cu un calm desăvârșit, făcându-l pe Floruță să se mânie peste măsură și să rostească pe un ton de înjurătură, închinându-se:

— Doamne ferește, dar cum poți spune așa ceva, părrr...? și se opri la jumătatea cuvântului părinte.

Preotul îi zâmbi cu bunătate și-i puse mâna prietenește pe umăr, spunându-i cu dragoste:

— Mă bucur, frate Mihai, că ai rămas tot credincios strămoșeștilor noastre datini creștinești, chemând în ajutor la nevoie pe Domnul și pecetluindu-ți chipul cu semnul Sfintei Sale Cruci.

— !!!... păi, dacă și dumneata scoți omul din sărite c-am spus minciună... – zise Floruță, potolit și oarecum rușinat.

— Nu-i minciună, frate, îți spun încă o dată, ci este adevărul pe care l-ai citat din Sfânta Evanghelie de la Matei „douăzeci și opt cu nouășpe, douăzeci” – afirmă Ioan Mirea în limbajul vizitiului său. Acolo spune limpede că după botez urmează învățătura Domnului. Dumneata, care citești cu atâta râvnă Cuvântul Domnului, știi că

eunucul pe care l-a botezat Sf. Apostol Filip în drum spre Gaza, Corneliu cu toată casa lui, temnicerul ce păzea pe marele Pavel, cei trei mii de încreștinați la cuvântului Sfântului Petru și atâția alții pomeniți în Faptele Sfinților Apostoli au fost învățați după botez; căci nu se pot învăța atâtea în așa scurt timp; că începutul îl face credința ce poate chezășui și pentru cei mici, ce trebuie botezați după naștere; căci „de nu se naște cineva din apă și din Duh, nu poate intra în împărăția Cerului”, cum spune Domnul lui Nicodim.

Și, cum preotul Ioan Mirea avea căldura dragostei în glas și meșteșugul combinării citatelor biblice în mod ziditor de suflet, sectarul se potoli binișor, numai de câteva ori încercă să-l întrerupă cu alte citate, dar preotul își consolida cuvântul în tema aleasă, spunând în încheiere:

— M-aș bucura, frate Mihai, dacă unul ca dumneata ar mărturisi pe Domnul și în Biserica noastră din Teslari.

Floruță nu-i răspunse la această invitație, ci se mulțumi să-l privească lung, apoi îndemnă caii la trap, că soarele scăpătase după muchia dealului din dreapta lor și se cernea a noapte peste coclaurile pe care se găseau. Drumul era strâmtorat între două maluri prăpăstioase, încât cu greu puteau trece două căruțe alăturate.

— Hei, nea Floruță, fă-ne loc s-o luăm înaintea – se auzi în urma lor glasul doamnei Oveză dintr-o căruță ce-i ajunsese în galopul cailor.

Floruță trase de hățuri și cârni în dreapta urcând cu două roți pe doalma din „cea”, iar căruța din spate o luă înaintea tot în galop.

După vreo sută de pași, drumul făcea la stânga și după alți cincizeci de pași trecea peste închipuirea de pod, șerpuiind mai departe printre coline spre Teslari. În trapul cailor, călătorii noștri ajunseră la intrarea pe podul de peste Râpa Cornului unde dădură peste căruța ce le-o luase înaintea, trasă pe stânga, într-o lărgime de unde o potecă urca piepș coasta povârnită de deasupra podului.

— Da' de ce-ai oprit aici, Fane, și s-a întâmplat ceva? întrebă Floruță pe căruțașul ce staționa după ce-și struni caii în mers.

— Nu, dar doamna învățătoare cred că s-a smintit la cap de-a binelea spuse omul.

— Da' de ce spui așa, Fane?

— Iac-așa! După ce m-a purtat toată după-amiaza prin târgul Cricovului căutând pe un știu cine din cârciumă în cârciumă, mi-a spus să gonesc încioace spre Râpa Cornului cu toată puterea cailor.

— Și acuma unde-i?

— Acuma, după ce s-a uitat pe sub pod, ispitind bârnele, a luat-o pe-aici în sus, spunându-mi s-o aștept, explică Fane, arătând spre poteca ce suia în zigzag coasta Răpii Cornului.

— Dar ce o fi căutând acolo? – se miră Floruță, privind în sus spre muchia mohorâtă a dâmbului ce împungea cerul luminos după apusul soarelui.

— Ce să caute? Pe necuratul! Dacă eu spun că-i apucată de „ducă-se pe pustii” ...

— Da' taci, măi Fane, nu blestema, că știe doamna învățătoare ce face – zise sectarul, privindu-și pasagerul care tăcea ascultându-i.

— Zi mai bine: Doamne ferește! – rosti Fane, trebăluind pe lângă căruță.

— Dii! strigă și Floruță, îndemnându-și caii, care o luară pe pod struniți cu precauție din hățuri.

Bârnele podului, mâncate de roțile căruțelor și potcoavele cailor, făceau pe cei doi pasageri de pe banca improvizată să se izbească în umeri la fiecare aruncătură laterală a căruței, iar mâinile cu care se țineau de loitre, li se scuturau precum picioarele cailor cuprinși parcă de paralizie, din cauza hurducăturii. Floruță avea grijă de cai să nu-și întoarcă privirea spre prăpastia ce se căsca neagră în dreapta, sub ei, că ar fi fost o nenorocire. Sperioși cum erau, caii puteau face o smucitură în partea cealaltă și prăbușirea ar fi fost inevitabilă. Balustrada improvizată nu putea face decât să amestece oamenii, caii și căruța, făcându-i să ajungă în fundul abisului, claie peste grămadă, mutilați în cădere de tancurile și buturugile presărate pe povârniș.

— În sfârșit, trecurăm cu bine Râpa Cornului și de data aceasta, sperioșilor, spuse Floruță ușurat, adresându-se cailor, care ieșeau de pe pod.

— Slavă Domnului! spuse și Ioan Mirea, ridicându-se în picioare să-și dezmoștească genunchii, dar tocmai în momentul acela un

zgomot infernal le izbi auzul.

De undeva din susul colinei de deasupra lor, se auzea rostogolindu-se spre ei ceva ca un vas de tinichea, probabil cu câteva pietroaie într-însul. Caii lui Floruță săriră în două picioare, nechezând speriați, apoi o luară la goană în dreapta, azvârlind căruța peste doalma șanțului și, înțepenind-o cu partea din urmă între pom și o ridicătură de pământ, iar partea din față cu loitrele târâș o luă înaintea, cu vizitiul proptit cu picioarele în crucea oiștei și cu mâinile răsucite în hățurile încordate. Cât despre Ioan Mirea, acesta, din cauza smuciturii, a fost azvârlit de-a rostogolul pe povârnișul de la capătul podului și, dacă nu intra cu piciorul stâng în tulpina crăcnată a unui copăcel, ajungea fără viață în fundul prăpastiei. Cu mare greutate, preotul reuși să-și despletească piciorul din răsuceala copăcelului și, agățându-se cu mâinile din mărăcine în mărăcine, se târî până la îmbucătura podului cu malul, de unde cu un efort acrobatic ajunse deasupra. Se ridică în picioare, dar piciorul stâng nu-l mai asculta. De la glezna lui, o durere surdă ce-l seca la inimă se producea ori de câte ori încerca să se rezeme în el, iar de sub mânăca reverendei, sfâșiata până la cot, simțea că se prelinge o dără de sânge pe antebrăț.

— Ți s-a întâmplat ceva, părinte? auzi el întrebând pe Fane care se apropia grăbit pe pod.

— Mai nimica, frate, doar piciorul stâng mă cam supără – spuse preotul. Vezi mai bine ce face bietul Floruță.

Acesta se auzea undeva prin întuneric, îmblânzindu-și caii, apoi tropăitul copitelor și târâșul căruței dezmembrate apropiindu-se de drum. Dar tot atunci se auzi pe vârful măgurii glasul învățătoarei scoțând un țipăt înfundat și câțiva bolovani rostogolindu-se dintr-acolo.

— Hei, ce se petrece acolo, doamnă învățătoare? strigă preotul.

Vocea lui răsună până departe, dar niciun răspuns nu-i veni, doar ecoul strigătului se întorcea tremurat de prin coclaurile înfundate în noapte și clinchetul ce-l făcea fierăria căruței lui Floruță, pe care-o încheia mai încolo.

— Trebuie să vă duceți careva până sus pe deal, că pe mine nu mă ascultă piciorul ăsta – se adresă Mirea lui Fane.

— Da' de ce, părinte? Întrebă acesta.

— Cum de ce, frate? N-ai auzit pe doamna învățătoare țipând? Acolo s-a întâmplat ceva necurat.

— Apoi, iaca eu de-aceea nu mă duc, părinte. Întâmple-i-se paparudei ce i s-o întâmpla, dacă umblă cu necuratul. Ce-a căutat acolo?

— Cum, frate, să lăsăm femeia să moară?

— Și eu ce-aș putea face necuratului, părinte, când aici, la Râpa Cornului, s-au întâmplat atâtea năpaste de la el!? Pe unul l-a aruncat dracul de pe pod, cum l-ar fi aruncat și pe Floruță acum, dacă nu erai dumneata, omul lui Dumnezeu, în căruța lui. Iar pe Gârbău l-a smintit la cap „ducă-se-pe-pustii”. A trecut p-aici în noaptea lui San Toader și necuratul a împins peste el tot omătul de pe cuca dealului, taman când bietul om era la jumătatea podului. A venit într-un suflet până acasă, sculând tot satul în toiul nopții cu strigătele lui. zicea că s-a zgâmboiat necuratul la el, zgâind niște ochi de pe vârful povârnișului, ca două vizuini de smoală, răsăriți așa d-odată din albeața omătului. D-atunci o rămas într-o ureche săracu', și n-ar trece p-aici, să-l tai!

După felul cum spunea Fane aceste cuvinte cu voce sugrumată a frică, Ioan Mirea și-a dat seama că nu putea face nimic cu omul acesta.

— Frate Mihai!... strigă el atunci lui Floruță, cu speranța că va face cu acesta vreo ispravă. Dar nu primi niciun răspuns nici la prima strigare, nici la altele care-i urmară. Din locul unde Floruță se găsea în bezna nopții, mai mult se ghicea cum își drege căruța tăcut și după câteva minute cum se depărtează spre sat cu ea.

Ioan Mirea se lăsă neputincios pe un mușuroi, făcând în minte diferite planuri cum să ajungă sus pe deal, bănuind că acolo i s-a întâmplat ceva grav doamnei învățătoare, într-un picior nu putea birui coasta abruptă, decât doar să încerce în patru labe, ferind glezna de efort. Pe Fane, care stătea înaintea lui la câțiva pași încremenit ca o statuie, nu era chip să-l înduplece.

După atitudinea lui, preotul vedea că-i este frică și să se ducă înapoi la căruța lui. Floruță așa se îndepărtase, încât numai ecoul căruței se mai auzea, din ce în ce mai pierdut. În cele din urmă se stinse și acesta, lăsând o liniște apăsătoare împrejurul Râpei Cornului,

însuflețită...

doar de târâitul greierilor. Durerea din glezna piciorului său se accentua tot mai acut.

— Și totuși trebuie să ajungem sus! spuse el hotărât, sculându-se în picioare și făcând câțiva pași spre Fane, mai mult într-un picior.

Poteca începea de la capătul celălalt al podului unde era căruța lui Fane, așa că trebuia s-o ia într-acolo.

— Da' cum o să te duci așa într-un picior, părinte? zise Fane.

— O să mă ajuți dumneata – spuse șchiopul, luând pe Fane de umăr și pornind în sărituri spre celălalt capăt al podului.

— Poate se prăbușește hâitura asta de pod cu noi, părinte – scânci Fane, văzând cum se hâțâna acesta la fiecare săritură a preotului.

— Nu-i nimic! spuse Mirea apăsât. Ajungem mai repede la locurile noastre: unul în rai cu Domnul, și altul în iad cu necuratul” dumitale. Fiecare cu acela de care se teme mai mult aici pe pământ.

— Mă tem eu și de Dumnezeu, părinte, că sunt și eu creștin, dar necuratul mă îngrozește cu ceea ce văd că face – bâigui Fane.

— Vezi prostiile din cap și nu vezi că acolo sus se chinuie un suflet care ne cere ajutor! Suntem mai necurați decât „necuratul” dumitale!

În momentul acela auziră ceva târșâit alunecând în etape din susul povârnișului și gemete la intervale scurte. Cineva se târa sau mai mult se rostogolea devale pe poteca în zigzag. Preotul deduse aceasta după târșâitul întretăiat de gemete, dar și după mogâldeața albicioasă ce o distingea cu greu mișcându-se pe coasta sură în noaptea neagră. După eforturi dureroase, părintele Ioan Mirea, sprijinit de Fane, ajunse la capătul de jos al potecii.

Pe dibuite, a dat peste corpul aproape neînsuflețit al învățătoarei Lizica Oveză.

* * *

Târgușorul Cricov, care nu era decât un sat mai mare, nu avea încă spital în timpul acela, dar avea trei medici dintre care unul, și anume Viorel Nasta, avea alături de cabinetul său o cameră cu trei

paturi pentru nevoile spitalicești mai urgente ale clientelei sale, sau, mai bine spus, un fel de tranzit pentru pacienții din afara localității până la găsirea mijloacelor de transport la spitalul din Ploiești sau din altă parte.

Doctorul Viorel Nasta avea de soție pe nepoata de frate a doamnei Elisabeta Roșca, învățătoarea din Albești care trăgea aici ori de câte ori venea cu treburi la Cricov și era nevoită să rămână până a doua zi pe-acolo. De data aceasta, doamna Roșca a fost nevoită să rămână încă o noapte consecutivă, datorită convorbirii de două ori în ziua aceea cu colega sa, Lizica Oveză. Acest fapt a împiedicat-o să-și isprăvească toate treburile, dar nu-i părea rău pentru această zăbavă, știind că din această convorbire va răsări odată ceva bun. Îi spunea aceasta zbuciumul sufletesc ce-l văzuse la colega ei după ieșirea de la Judecătoria, când a dat și o palmă preotului Ioan Mirea. Știa învățătoarea din Albești că niciodată nu prinde mai bine cuvântul sănătos în inima omului ca atunci când este zbuciumat, chiar dacă ți se pare că rikoșează. Și părerea aceasta s-a adevărit chiar în noaptea aceea.

Târziu, în seara aceea, după o lungă și înălțătoare conversație între familia Nasta și doamna Roșca, sau „tanti de la Albești” cum i se spunea aici, s-a retras fiecare pentru somn în camera sa. Ai casei, în dormitor, iar musafira, în camera-spital unde-i plăcea acesteia să doarmă când rămânea pe la nepoată; bineînțeles, când în cameră nu se găsea internat cineva. Pe fata din casă o trimiseră mai demult la culcare, pentru că nu aveau obiceiul s-o țină în picioare după ei când mai întârziu seara la câte un taifas. Curând, toată locuința doctorului Nasta era cufundată în întuneric, afară de camera-spital unde mai licărea o tainică fărâma de lumină răspândită de grăunțele de flacăra ce pâlpâia cucernic din candela ce îmbia la evlavie, așezată sub icoana Maicii Domnului. Aici, doamna Elisabeta Roșca se adâncise în obișnuita ei rugăciune de seară, prelungită acum prin cererea cu stăruință a Harului ceresc ca să coboare asupra sufletului zbuciumat al colegei sale, Lizica dar se ruga și pentru preotului Ioan, ca să-i dea Dumnezeu multă răbdare și mai ales uitarea ofensei din ziua aceea, spre a-i omorî în inimă orice gând răzbunător sau de răceală față de situația

ofensatoare.

După respirația spirituală în rugăciune, învățătoarea din Albești s-a culcat, încercând să doarmă, dar n-a fost chip. Scena cu pălmuirea preotului Mirea stăruia să-i rămână mereu în minte, punându-și diferite întrebări. De felul cum a putut pălmuitul să rabde ofensa nu se mira atât de mult, știind că Ioan Mirea își trăia preoția, dar se uimea cum a putut ajunge Lizica până acolo și ce a determinat-o. Că era zbuciumată sufletește pentru lucrul ieșit din comun al preotului, acela de a renunța la orice personalitate, cerând anularea procesului, știa; dar această faptă mai natural era s-o umilească, apropiind-o de el cu respect.

„În orice caz, ceva orgolios, o dușmănie pizmătăreață sau așa ceva trebuie să-i macine sufletul bieteii femei” și-a zis doamna Roșca, schimbându-și poziția în așternut pentru a-și momi somnul ce-i sta la distanță. Târziu, după mai multe încercări de-a schimba aceste gânduri, căzu într-o letargie somnolentă din care fu trezită de zgomotul unei căruțe de pe stradă, ce se apropia din ce în ce mai mult, până se opri în dreptul casei. Auzi o voce întrebând ceva și alta răspunzând, după care urmă o bătaie ușoară în poartă.

— Cine-i? Întrebă ea cu o voce scăzută, deschizând fereastra.

— Preotul Ioan Mirea! Îi veni răspunsul.

— Un moment! răspunse doamna Roșca, îmbrăcându-și pardesiul și aprinzând lumina.

În clipa următoare, se găsea uluită de groază în fața preotului Ioan Mirea ce stătea la intrare cu învățătoarea Lizica Oveză în brațe, moale ca un sul de plapumă și fără cunoștință.

— Moartă!... bâigui Elisabeta Roșca.

— Încă nu, răspunse Ioan Mirea și întrebă: Domnul doctor e acasă?

Răspunsul veni odată cu apariția acestuia, care, văzând despre ce este vorba, interveni imediat. Mai întâi luă povara de pe brațele preotului, observând că și acesta, după înfățișare, nu-i mai zdravăn ca muribunda. Îi spuneau aceasta ochii injectați de durere, fața fără vlagă și piciorul umflat cât o bute.

Doamna Oveză avea fața lividă și din gură i se prelinsese, pe

obrazul drept, o dâră de sânge care se uscaseră de-acum. Doctorul o așeză pe unul din cele trei paturi din camera-spital și se ocupă intens de ea. După ce-i găsi diagnosticul, strivirea toracelui, probabil de o lovitură sau de o greutate ce i-a apăsât pieptul, își puse nevasta, ajutată de doamna Roșca, să-i facă o frecție bună cu alcool peste tot corpul, iar el trecu în cabinetul său medical cu celălalt pacient al nostru. Piciorul preotului a fost supus unui amănunțit examen din care s-a constatat o luxație a gleznei și o fisură în lungul gambei, care din cauza efortului se agravase.

— Dar cum ați putut suporta, părinte? Întrebă doctorul mirat.

— La început mi-a fost greu, dar pe urmă m-a lăsat, răspunse Ioan Mirea.

— Tocmai această lăzare este gravitatea. Din cauza efortului ați căpătat o anestezie periculoasă ce v-a agravat rana, în așa fel încât mă îndoiesc să reușim ceva fără o nedorită amputare. Glezna o aducem noi la loc, dar ce facem cu fisura? În orice caz, punem piciorul în ghips, dar nu înainte de a se dezumfla; așa că poftim dincoace.

Spunând aceasta, doctorul își introduse pacientul în dormitorul său, unde, după ce-l așeză la orizontal, îi spânzură piciorul de căpătâiul patului pentru dezumflare.

— Dar, mă rog, doamna Oveză scapă cu viață? Întrebă preotul pe doctor când acesta era pe punctul de a se culca și el în al doilea pat.

— În orice caz, doamna se află într-o stare mai puțin gravă decât a sfinției voastre. Câteva zile și o puteți vedea înzdrăvenită.

În camera-spital cu cele trei paturi ocupate de-acum, învățătoarea din Albești n-a fost chip să-și închidă ochii tot restul nopții. Nu-i putea intra în cap ideea ca preotul Ioan Mirea să se răzbune atât de repede și în mod atât de brutal. Așa gândea dumneaei după ce se întrebase și își răspundea și se întreba de atâtea ori că cine și ce să aibă cu colega sa. Să fie maltrată de altcineva și el s-o salveze, nici asta nu-i intra în cap. Cel puțin așa-i spusese nepoată-sa în timp ce o fricționa cu spirt, că Lizica are semne de tortură pe corp. Să fie fapta unuia din enoriașii săi care se spune că ar mai fi avut incidente cu ea la cârciuma din sat? Și apoi el, preotul, de ce are piciorul rupt? Ce i s-a întâmplat? Au fost accidentați amândoi într-un loc sau atacați de

cineva? Dar dacă nu este el autorul accidentului femeii? Atunci ajutorul lui este o faptă măreață. Așa s-a frământat doamna Roșca între aceste întrebări și răspunsuri, până ce pe fereastră au început să zâmbească zorile. Parcă-i părea rău că nu l-a întrebat astă-noapte la sosire despre cauzele celor două răniri. Ei nu-i stătea în caracter să fie curioasă, să întrebe fără obraz despre întâmplări în aceste ocazii, dar acum parcă regreta că n-a călcat această bună-cuviință, chiar dacă-i un preot. Abia aștepta să se scoale toți pentru a descoperi adevărul celor întâmplare. Privi pe bolnava care dormea liniștită și oarecum mai înviorată la față, apoi ațipi și dânsa.

Soarele se ridicase binișor deasupra orizontului și atât învățătoarea Ovezea, cât și preotul Mirea erau încă adânciți într-un somn binefăcător după suferințele prin care au trecut amândoi, când în fața casei doctorului Nasta se opri o altă căruță și din ea coborî Paula. Doamna Roșca ieși de întâmpină preteasa, care, după ce spuse un „Bună dimineața!” scurt, întrebă îngrijorată:

— Unde-i?

— Doarme!

— Și picioarele?

— Care picioare, Paula? A fost doar o scrântitură la o gleznă pe care a pus-o la loc doctorul astă-noapte – căută învățătoarea să liniștească pe preteasă.

Aceasta, mai potolită, fu introdusă în cabinetul doctorului unde veni și acesta cu soția lui și povestiră mai detaliat situația în care se aflau bolnavii, liniștind-o deplin pe vizitatoarea îngrijorată. Aceasta, la rândul ei, povesti forma în care se răspândise în Teslari vestea accidentului de la Râpa Cornului. În zorii zilei tot satul știa că astă-noapte, din hăurile râpei, necuratul a tăbărit asupra căruței lui Floruță, speriiind caii și rupând piciorul preotului. Cei câțiva sectari speculau și această întâmplare, răspândind vestea că „Domnul Iisus care păzește pe aleșii Lui a trimis îngerul său și a scos din mâna lui satan pe Floruță, teafăr, călăuzindu-și căruța cu cai cu tot până acasă”. Din aceste fantasme superstițioase, Paula a reținut numai că soțului ei i s-a întâmplat ceva, informându-se cât de cât de la Floruță despre aceasta. El i-a spus și faptul că a lăsat pe Fane să-l transporte înapoi la

Cricov, fiindcă nu putuse să-și mai strunească din sperietură caii. Cu o căruță căutată în grabă, preoteasa a plecat pe urmele soțului, și pe drum s-a întâlnit cu Fane care a mai completat adevărul, dar și fantasmemele. A spus cum s-a urcat doamna învățătoare pe muchia povârnișului, ademenită de necuratul, care s-a răstit apoi la ea de s-au cutremurat coclaurile, speriiind caii lui Floruță.

— Vai de mine! exclamă doamna Roșca, cu regret în glas, auzind acestea de la Paula. Va să zică Lizica a fost cea care a tentat viața părintelui Ioan. Doamne, iartă-mă, că eu îl condamnam pe dânsul în cugetul meu păcătos. De-aceea a luat-o ea de lângă mine ieri ca o disperată.

Din camera alăturată se auzi vocea preotului strigând pe Paula, și în clipa următoare acestea se găseau în fața lui Ioan Mirea. Doamna Roșca, după ce-și ceru iertare pentru bănuiala ei, îl rugă să le relateze cum s-a petrecut accidentul. Din descrierea preotului s-a aflat că de pe vârful povârnișului, unde se aruncase învățătoarea Oveză, mai înainte s-a rostogolit zgomotos spre pod ceva ca un vas de tinichea care a provocat accidentul și după câteva minute s-a auzit țipătul acesteia, după care i-a urmat alunecarea de-a rostogolul până jos, unde a dat Mirea peste ea. Până către ora prânzului, în dormitorul doctorului toată discuția s-a învârtit în jurul acestui subiect, fără să se știe precis cine este autorul acestei fapte, numai părerile erau împărțite. Doamna Roșca și nepoata ei susțineau că rostogolirea tinichelei zgomotoase nu putea fi decât opera învățătoarei din Teslari. Paula și doctorul erau neutri, iar preotul împotriva.

— Sufletul acesta nu poate avea atâta răutate în sine, zicea el. Doamna Oveză mai mult este purtată de valul instabil al neștiinței fudule decât răutăcioasă.

Din informațiile doctorului care intra din când în când în camera-spital, se știa că bolnavei îi mergea mai bine. Somnul lung și liniștit în care era adâncită alungase orice pericol. Pulsul și respirația erau absolut normale și peste câteva ore, când se va trezi, va putea satisface și dorința curioșilor cu aflarea cauzelor rănirii sale, căci aceea a ruperii piciorului preotului se știa de-acuma.

Oricât ar căuta creștinul să se conformeze îndemnului

învățătorului său de a iubi până și pe dușmanii săi, totuși ceva pălește acest sentiment când comportarea celui iubit nu este pe placul lui. De când s-a aflat tentativa doamnei Ovezea la viața părintelui Ioan Mirea, fie ea și ipoteză, bolnava n-a mai fost cercetată cu aceeași dragoste de către doamna Roșca și nepoata ei, ca la sosire. Singură Paula intra mereu la ea și o privea compătimitor, în timp ce doctorul o consulta.

Târziu, după ora prânzului, tocmai pe când doctorul se întorcea din camera-spital cu vestea că bolnava s-a trezit și se poate vorbi cu ea, la poartă se prezintă șeful de post Vâlcu Stan, cerând să vorbească cu Ioan Mirea. Era împreună cu nedespărțiii săi însoțitori la patrulare și aveau cu ei un om legat cu mâinile la spate. Cererea plutonierului a fost îndeplinită și între el și preot avu loc următorul dialog:

— Am venit, părinte, să vă cer iertare pentru gafa aceea cu procesul intentat în numele dumneavoastră – încep șeful de post, după ce salută pe preot cu mult respect.

La auzul acestui amănunt despre proces, doamna Roșca făcu ochii mari a mulțumire și afecțiune pentru Ioan Mirea.

— Această gafă s-a iertat încă de ieri, domnule plutonier, spuse preotul.

— Și nu veți face niciun raport?

— Nicio teamă.

— Vă mulțumesc din inimă și vă sunt dator.

— Domnului mulțumirea și datoria.

— Și dumneavoastră un serviciu care pentru mine este o datorie.

— Anume?

— Cred că de data asta veți fi de acord.

— Despre ce este vorba?

— Despre învățătoarea Ovezea. Cred că nu veți spune că-i nevinovată și acum.

— La ce vină vă referiți?

— La atentatul împotriva vieții dumneavoastră.

— Dovada vinovăției?

— Picioarele dumneavoastră rupte și declarația căruțașului care transporta pe învățătoare.

— Mai întâi, picioarele sunt întregi, doar la unul am un fleac de fisură pentru care nu putem acuza pe doamna învățătoare.

— O dată ce ea s-a urcat pe deal de unde s-a rostogolit tinicheaua...

— Și pe dumneaei cine a maltratat-o?

— Nu știu, nu mă interesează, că nu mi s-a raportat încă pentru a întreprinde cercetările.

— Dar despre mine vi s-a raportat?

— Nu, dar am aflat ducându-mă astăzi în zori la Teslari, iar dumneavoastră sunteți altcineva decât individul Ovezea.

— Ați fost întâmplător la Teslari așa de dimineață sau ați avut ceva interes la serviciu?...

— Interes de serviciu și să mă întâlnesc cu dumneavoastră spre a vă cere iertare pentru gafa cu procesul.

— Dacă nu-i un secret, care a fost interesul de serviciu?

— Acum nu-i un secret, fiindcă am pus mâna pe pupăză. Am primit ordin pentru descoperirea și arestarea unui individ care a făcut o spargere acum doi ani cu alți derbedei undeva prin Moldova, la Moinești, și care s-ar ascunde pe-aici. Ordinul este de mult, dar n-am dat de urma lui până ieri, când i-am găsit numele în dosarul procesului dumneavoastră.

— În dosarul procesului?

— Da. Este unul din cei doi martori ai învățătoarei și-l cheamă Bursov, Leon Bursov.

— Bursov? făcu preotul mirat. Nu cumva Bursuc?

— Bursuc îi zice lumea în Teslari, după câte am aflat astă-dimineață și era în serviciul cârciumarului Stavru Manole, sau mai bine zis, era până ieri, căci astă-noapte, întorcându-se târziu de-aici, și-a jefuit stăpânii, încercând să dispară, dar l-a dibuit Vâlcu Stan și acum-a-i colea afară legat fedeleș – se lăudă șeful de post, îngroșându-și vocea semeț și potrivindu-și uniforma cu mândrie.

Ne-a dat de furcă astăzi, dar rezultatul este strălucit, vorba ceea, doi iepuri dintr-un foc.

— N-ați putea introduce pe domnul acesta la doamna Ovezea care se găsește alături pe patul de suferință? Își dădu cu părerea Ioan

Mirea.

— Pe Bursov?

— Da. Poate, știu eu? S-ar putea să mai cadă încă un iepure dintr-același foc.

Plutonierul ieși glonț, sub privirile mirate ale celor de față. Peste câteva minute, se auzi o exclamație de mirare mândră a doamnei Ovezea din camera-spital, după care urmă un interogatoriu luat de plutonier când unuia, când celuilalt.

— Dar nu face rău bolnavei acest interogatoriu, domnule doctor? Întrebă Ioan Mirea pe Viorel Nasta.

— Dimpotrivă, abia-i relaxează plămânul strivit de to-race – răspunse doctorul.

După o jumătate de oră, Vâlcu Stan intră din nou în dormitor, unde asistența aștepta curioasă.

— Ei, care-i situația, domnule plutonier? Întrebă preotul.

— Am mai spus eu, părinte, că sunteți un miracol. Cum ați știut că acesta este atentatorul la viața dumneavoastră și maltratorul învățătoarei Ovezea?

— Niciuna, nici alta n-am știut până acum, domnule plutonier – zise preotul. Bănuiam numai că între numele acesta de Bursuc și necazul ce a dat peste doamna învățătoare trebuie să fie o legătură. Am dedus aceasta din faptul că rănita, în delirul ei de astă-noapte când veneam încoace, a pomenit de mai multe ori numele acesta.

— Aha! făcu Vâlcu Stan. În orice caz aveți ochi de detectiv.

— Și care a fost motivul acestei fapte criminale, domnule plutonier? Întrebă doamna Roșca, nerăbdătoare.

— Dragostea, doamnă, dragostea ardă-o focu' de pacoste pe capul nostru, că și individa asta de învățătoare se împopoțona numai ca să ne înnebunească mai mult pe noi, bărbații, cum am văzut-o ieri dimineață îmbrăcată.

Apoi, cu lux de amănunte, povesti tot ce a descoperit la interogatoriul celor doi. Crezând că face pe placul învățătoarei Ovezea, Bursuc, după ce s-a despărțit ieri de ea la Cricov, și-a procurat un cazan de tinichea în care a pus câteva pietre și, acoperit bine, s-a instalat cu el de-a-supra podului de peste Râpa Cornului, așteptându-și

prada. Dar tocmai când căruța lui Floruță intrase pe pod, Bursuc s-a pomenit cu doamna Oveză urcând disperată spre el, gâfâind și făcând semne să nu dea drumul cazanului. N-a voit să audă, ci i-a dat drumul, în timp ce învățătoarea, ajungând la el, îl luase de gât, obosită, suierând: „De ce ai făcut asta, Bursucel?”. „Pentru mătăluță, ducă”, a spus Bursuc, cuprinzând-o în brațe cu gând murdar. S-a produs atunci o luptă disperată între învățătoare și el, care s-a sfârșit cu trântirea la pământ a femeii, cu fața în jos peste un ciot de lemn, unde a rămas leșinată de durere. Bursuc, crezând că a omorât-o, s-a grăbit să ajungă acasă. Spărgând prăvălia stăpânilor săi și golind teigheaua de conținut, a căutat să dispară. Vestea accidentului pusese lumea în picioare, încât a fost nevoit să se ascundă într-o șiră de paie unde l-au găsit jandarmii. Doamna Oveză, revenindu-și din leșin, s-a târât pe potecă devale, mai mult moartă decât vie, unde a găsit-o preotul Ioan Mirea.

— Vai de mine, ce păcătoși suntem! exclamă doamna Roșca. Judecăm cu atâta ușurință și așa de repede pe semenii noștri, înainte de a cunoaște adevărul! Biata Lizica!

— Părerea mea este că doamna învățătoare Oveză a recoltat doar din semănătura făcută – zâmbi Vâlcu Stan, după care salută și pleacă.

Până seara târziu, piciorul părintelui Ioan Mirea abia se dezumflase puțin, dar el stăruia să i se pună ghipsul pentru că voia să fie la biserica lui a doua zi dimineață.

Nu putea spune că tonul era țâșnit din ură, dar nici de iubire nu putea fi vorba. Cuvintele ei păreau mânate mai degrabă de un fel de amestecătură a respectului cu indignarea, sau, mai bine-zis, avea tonul nevinovatului acuzat de ceva pe nedrept. Mirarea învățătoarei se transformă într-o indignare tacită greu de stăpânit și se întreba: „Cum poate fi cineva atât de nerecunoscător față de un binefăcător asemeni lui Ioan Mirea față de Lizica, nu numai cu procesul de alaltăieri, ci și mai ales cu sacrificiul său pentru salvarea bolnavei de la o moarte sigură?”

— Cum, iubito? – spuse ea – nu te-a impresionat nici măcar sacrificiul omului acestuia care și-a pus viața în primejdie pentru tine, de vorbești pe tonul acesta la adresa lui?

Drept răspuns, Lizica izbucni într-un plâns cu hohote, ceea ce impresiona pe interlocutoarea ei, care trebui să aștepte destul timp până să-i vină răspunsul.

— Tocmai sacrificiul acesta față de mine mă îndurerează, doamnă Roșca – spusese Lizica mai potolită. Nu pot spune că n-am un oarecare respect pentru preotul Ioan Mirea și soția lui, ba poate și un strop de iubire pentru amândoi, dar acestea sunt înecate de o profundă mâhnire ce-o am în suflet pentru un cuvânt jignitor ce mi i-a spus el încă de la începutul sosirii lor în Teslari.

— Și care a fost cuvântul acesta jignitor, iubito, dacă nu-i un secret?

— Acela că aș face parte din categoria oamenilor ce-și fac din plăcerile trupești singurul scop în viață, adică, cu alt cuvânt, că eu, care nu am cunoscut ce este o mângâiere bărbătească în viața mea, aș fi o stricată.

— Cum spuseși, iubito? Cum n-ai cunoscut bărbat? Doar ești femeie măritată, spuse doamna Roșca, mirată.

— În privința aceasta, nu. La vârsta de șaisprezece ani am suferit o operație care m-a scos din rândul femeilor.

— Mă uimești cu ceea ce aud de la tine, iubito, se miră învățătoarea din Albești, făcând ochii mari. Și domnul Ovezea? Cred că ați făcut o greșală că v-ați luat.

— În orice caz, nu puteți pleca imediat, părinte – i-a replicat doctorul. Trebuie să se usuce ghipsul, așa că abia mâine dimineață veți putea pleca.

Și, a doua zi, sau mai bine zis în noaptea aceea înspre ziuă, preotul Ioan Mirea a pornit spre Teslari cu o căruță, însoțit de Paula. Înainte de plecare, el ținu să vadă pe bolnavă, pentru a-și lua rămas bun de la ea și a-i ura grabnică însănătoșire. Numai că aceasta nu a fost în stare să-i răspundă la urările lui.

De cum a dat ochii cu preotul, învățătoarea Ovezea și-a întors capul în partea opusă, închizând ochii de sub pleoapele cărora au început să curgă două șiroaie de lacrimi, având gura încleștată într-un plâns mut. Elisabeta Roșca observa scena din antreu, unde aștepta pe preot, și un sentiment de sinceră milă îi umplu sufletul. Abia plecă

preotul și ea se apropie de bolnavă cu gândul s-o mângâie, ghicind că în sufletul colegei sale trebuie să fie o adâncă durere. Se așează pe marginea patului lângă ea și, netezindu-i fruntea, spuse cu duioșie:

— După câte văd eu, iubito, în sufletul tău există o durere mai mare decât cea provocată de strivirea pieptului și nu e bine s-o ascunzi. Firea noastră omenească este făcută dintr-o singură țesătură ce nu trebuie destrămată prin tăinuirea lucrurilor și necazurilor individuale. Cu cât vom ține acestea mai ascunse, cu atât durerea va fi mai usturătoare și bucuria mai searbădă. Suferința împărtășită se mărunțește, scăzând simțitor de deasupra celui ce o suportă, iar bucuria comunicată și altora crește ca dospitura aluatului. Nervozitatea cu care mi-ai vorbit alaltăieri și mai ales lacrimile scăpate azi la vederea preotului Ioan Mirea mi-au adevărit că suferința pe care o mocnești este într-o măsură oarecare în legătură cu acesta.

— Destul! – strigă bolnava iritată. Dacă vrei să-mi ușurezi rana, nu-mi pomeni de omul acesta!

Doamna Roșca amuți. Tonul cu care spusese Lizica aceste cuvinte i-au demonstrat că bănuielele ei erau adevărate-Numai eu am greșit, el nu. Pentru el eu sunt o necesitate socială și el pentru mine o decepție morală.

— Fă-mă să înțeleg ce vrei să spui?

— Dinu fusese căsătorit înainte de a ne cunoaște și din cauza unei dezamăgiri se despărțise de nevasta care-l înșelase cu cel mai apropiat prieten, cu hotărârea de a nu. Se mai căsătorii niciodată. După mulți ani, cunoscându-mă pe mine și situația în care mă găsesc, s-a răzgândit. Și eu și el, după ce ne-am consultat de mai multe ori, am ajuns la concluzia că oamenii au nevoie de femei, ca și femeile de bărbați, mai mult pentru o completare moral-socială, decât pentru plăceri, știind că doi inși de același sex nu vor gospodări niciodată ca ambele genuri Unite într-o persoană morală, chiar și fără fizic.

— Aceasta așa este, iubito, și bine ați făcut că v-ați luat, dar nu înțeleg care-i motivul decepționării despre care-mi spuseseși.

— Diferența de vârstă.

— Diferența de vârstă? Nu înțeleg. Ce contează asta când trăiți ca...

— Știu, știu ce vrei să spui – o întrerupse Lizica. Așa m-a judecat și Ioan Mirea atunci când i-am pomenit diferența de vârstă între mine și Dinu. Numai că potriveala vârstelor în căsătorie este necesară pentru felul de a gândi, de-a vedea lucrurile și de a gusta din cele înconjurătoare cu același simț. Este natural ca speciile să se adune împreună și fiecare din noi să ne simțim bine între Cei de-o vârstă cu noi.

Doamna Roșca ascultă mărturisirea bolnavei și se mira de ascuțimea minții ei în a judeca lucrurile, dar tot în același timp se întreba cum poate să fie cineva atât de trufaș, ca Lizica. Încă nu întâlnise până acum o ființă mai orgolioasă ca dânsa, care să nu uite un cuvânt insultător, cuvânt care bănuia că a fost mai mult interpretat greșit decât jignitor. Știa Elisabeta Roșca, din câte auzise, că Preotul Mirea e un suflet ales care nu ar fi în stare să supere pe cineva cu vreun cuvânt și cum ar putea să facă măcar aluzie la defectul moral al cuiva? Poate că omul s-a referit la unii ce-și fac un țel în viață din nimicuri ușoare, vorbe cu două înțelesuri, flecarii, distracții păgubitoare pe care de altfel știa că le practică și colega sa. Că lumea, și în special testărenii, o tratează din ce în ce mai cu indiferență de la sosirea soților Mirea încoace. Și aceasta este tot din cauza purtărilor ei, în contrast cu cele ale preotesei. Țăranul nostru judecă lucrurile prin contrast, la justa lor valoare când acestea se alătură. Prietenia exagerată a soției învățătorului lor cu revizorul Viforeanu, cum puteau testărenii s-o vadă cu ochi buni? Când aveau și ei cloaca viciilor netulburată de preotul lor, acestea treceau neobservate, dar, o dată privirile întoarse spre propriile lor hidoșenii morale, vedeau mai cu ușurință și pe ale altora.

— Nu te supăra, iubito – zise doamna Roșca – dacă-ți cer o lămurire, bineînțeles dacă nu-i o indiscreție, prietenia între...

— ...între mine și revizorul Titu Viforeanu, nu-i așa? Îi luă vorba din gură bolnava.

— Da, iubito.

— Știam că o să mă întrebi despre aceasta. Am spus adineaori că afinitatea între soț și soție constă nu atât în plăceri trupești, cât în cele spirituale. Cum nepotrivirea între mine și Dinu este prea mare, trebuia

să am și eu un prieten intim cu care să-mi împărtășesc bucuriile și necazurile vârstei mele; cu unul de seama mea. Și cine putea fi mai potrivit pentru mine în această privință ca fostul bărbat al surorii mele moarte?

— Cum – făcu Elisabeta Roșca – Titu Viforeanu îți este cumnat?

— Da, și toți mă socotesc ibovnica lui, în frunte cu domnul po...șuieră Lizica fără să pronunțe întreg cuvântul popa, ca altă dată. Bietul Titu, numai atunci simte o mângâiere de pierderea surorii mele când este lângă mine care-i semănă întru totul ca o geamănă ce sunt.

Derutată de cele auzite de la colega sa, doamna Roșca epuizase orice cuvânt de mângâiere pentru bolnavă. Nu mai găsea argumente să-i poată îndepărta răciala sufletească. După cum vedem, Lizica Ovezea avea toate motivele să fie frământată sufletește.

„A fi deklasat de lume, fără să fii vinovat, este o teribilă suferință morală pe care numai un vrednic urmaș al Marelui Ocărit dintre Pretoriu și Golgota ar putea-o suporta cu seninătate – gândi Elisabeta Roșca, privind cu compătimire spre bolnavă și cugetând mai departe: Sunt cruci pe care unii și le creează fără niciun rost, alții poartă prostește câte una, deși pot să scape de ea și numai puțini sunt dintre aceia care duc resemnați crucea ce li s-a rânduit de Sus cu răsplătire la ziua socotelilor”.

Așa gândea învățătoarea de la Albești fără să poată preciza în care categorie din acestea ar putea s-o așeze. Că își tănuia lipsa feminității avea o cauză întemeiată, aceea de a nu ajunge la sfidarea semenelor sale, dar comportarea ei în fard și îmbrăcăminte ca o femeie ușoară ce căuta să adenenească bărbații nu o înțelegea. De-aceea, cu delicatețe, căută să afle motivul acestei comportări și zise:

— Nu știu, poate greșesc, iubito, dar părerea mea este că într-o oarecare măsură ai contribuit singură la situația morală în care te găsești față de lume. Mă refer la prietenia ta cu Viforeanu și la moda aceea, arde-o-ar focu'! despre care am discutat și alaltăieri dimineață.

— Adică, după părerea dumneavoastră, să rup prietenia cu el, să nu mă bucur nici de singura tovărășie a unui om atât de bun ca acest cumnat?

— Nu aceasta vreau să spun, iubito, să rupi legătura prieteniei

cu el, ci să cunoască lumea că îți este cumnat.

— Ca dandanaua să fie și mai mare în fața mitocanilor de testăreni, iar cunoscuților intelectuali să apar ca o femeie lipsită de viață, robită de un babalâc de bărbat, ca tutore după mine și îmbrăcată respingător, ca să mă lipsesc și de zâmbetele curtenitoare ale cunoscuților care-mi fac atâta plăcere. Și asta numai de dragul unora ca... șilizica se opri brusc nemairostand numele soților Mirea în tonul iritat cu care spusese aceste cuvinte.

— Numai că noi, femeile, trebuie să deosebim zâmbetul cuviincios al iubirii de rânjetul pățimaș, iubito.

— Știu, doamna Roșca, dar în lipsa merelor dulci te mulțumești și cu pădurețe. Îmi place să fiu curtată, în ciuda celor ce mă cred ușuratică. Știind că purtarea mea descrețește atâtea frunți amărâte de bărbați, mă simt bine. Cred că și aceasta este o binefacere.

— Vai, iubito! făcu doamna Roșca iritată, încă tot nu te-ai lecuit de aceasta nici după cele întâmplate? N-ai văzut încă până unde pot merge aceste rânjete pățimașe iscate de îmbrăcămintea ta ademenitoare? Ți-ai dezgolit trupul care-i atât de ispititor pentru bărbații dezbrăcați de caracter, ca să ajungi în brațele unui servitor grosolan și fără suflet ca toți ceilalți ce spui că te curtează, fără să știi că acestea le fac din imboldul poftelor meschine pe care tu nu le cunoști, dar le provoci. Dintre toate păcatele de moarte, cel mai scurt dar și cel mai scârbos, cu urmări din cele mai grave, este desfrâul pe care tu nu-l săvârșești, dar îl propagi, făcându-te vinovată ca și femeile stricate.

Apoi, dându-și seama că și-a ieșit din fire, învățătoarea de la Albești se opri, observând și la colega sa o schimbare în fizionomia ei. Nu știa dacă cuvintele ei au provocat o zdruncinare sufletească ce se oglindea pe fața bolnavei, sau nervul cu care vorbise, contrar firii ei, o mirase pe Lizica. Schimbă tonul și spuse cu blândețe, mângâindu-i fruntea:

— Vezi tu, iubito, în împărăția Cerurilor oamenii vor fi ca îngerii, fără sexe și lipsiți de orice dorințe avute aici pe pământ, postură morală înaltă pe care noi, creștinii, trebuie s-o deprindem de-aici, din lume, din noi înșine, de unde începe să fie așezată împărăția, cum

spunea Iisus Hristos, Dumnezeuul nostru al tuturor, fie că am crede, fie că nu. De aceea este bine să nu ispitească femeia pe bărbat și nici bărbatul pe femeie, ca să nu se facă prin aceasta înger al lui satan pentru care este gătit focul cel veșnic, așa cum spune Scriptura Sfântă. Preotul Ioan Mirea, probabil că la aceste ispitiri s-a referit când ți-a spus că unii își fac din acestea singurul țel în viață.

Aduse apoi un frumos elogiu soților Mirea, arătând bunătatea și sinceritatea acestora datorită cărora și-au cucerit stima tuturor și că nu ei au contribuit la declasarea bolnavei în fața testărenilor, ci contrastul purtărilor ei, culminând cu raportul ei mincinos împotriva preotului.

— Raport ce a fost făcut de pretor în numele meu, doamnă, pentru că dumnealui m-a dat în judecată, ca apoi să anuleze procesul cu scopul de a-și câștiga încă o medalie la numele său bun și pe mine să mă degradeze cu încă o treaptă – adăugă doamna Oveză șovăielnică și abătută.

— Raportul tău a fost făcut de pretor fără să știi de el, iubito? strigă aproape tare doamna Roșca, uimită de această noutate.

— Da, doamnă Roșca – spuse bolnava cu amărăciune. S-a făcut în baza celor aflate întâmplător de la Bursuc. Nu am aflat de raport decât abia când am primit o scrisoare de muștrare pentru neadevărurile din el de la Inspectoratul Școlar.

— Asta-i bună! făcu Elisabeta Roșca. S-a întâmplat exact ca și cu procesul tău de alaltăieri.

— Ce vrei să spui? se miră bolnava.

— Cum, n-ai aflat? Adică n-aveai de unde. Procesul a fost introdus de plutonierul Vâlcu Stan în numele preotului, fără să afle acesta până în ziua judecării.

— Cum? ți-pă Lizica Oveză, făcând o smucitură pentru a se ridica, dar aceasta deveni un țipăt sfâșietor de durere și căzu pe așternut în nesimțire.

— Doctore! Doctore! strigă învățătoarea din Albești, intervenind.

XI.

PĂSTOR ȘI PĂSTORIȚI

În dimineața aceea de duminică, soarele parcă răsărise mai devreme ca de obicei peste Teslari. Dacă frunzele îngălbenite ar fi fost scuturate din toți pomii și păsările stabile nu ar fi amuțit, puteai spune că te găsești la începutul primăverii, atât era cerul de cristalin și de verde iarba fragedă după ploile calde de la sfârșitul lui octombrie și căldura blândă din noiembrie numită de localnici „vara lui San Mihai”. Aceasta în ceea ce privește natura înconjurătoare, căci prin sat toamna avea toate podoabele ei pe care testărenii începuseră să le îndrăgească. Fânul încăpițat și coșarul cu porumb se vedeau în destule gospodării, iar maldărele de fuioare spânzurate la soare pe fiecare prispă erau mândria gospodinilor. Până și puzderia cânepei rămasă de la melițat era adunată prin câte un ungher și folosită pentru ațâțatul focului sau întetitul flăcării sub oalele grăbite la fiert. Gardurile dărăpănate începuseră să fie din ce în ce mai rare de-a lungul ulițelor, pe măsură ce casele spoite se înmulțeau. Mătura de nuielă sau de pelin, în lipsa acesteia, era mănuită cu întrecere nu numai în curți, ci și în uliță, în dreptul fiecărei gospodării, mai cu seamă sâmbătă seara și în ajun de sărbători. A doua zi dimineață, în jilăveala de rouă și în aerul îmbălsămat de țară, te simțeai ca renăscut. Așa era și în dimineața aceea de duminică după accidentul de la Râpa Cornului.

Oamenii se sculaseră și ei parcă tot mai de dimineață ca alte dați, fără să știe nici ei prea bine de ce. Cei care își făcuseră un obicei din mersul la biserică în sărbători erau descumpăniți, neștiind nimic sigur de preotul lor și dacă vor avea slujbă în sfântul locaș. Aseară, ca și acum în zori, clopotul vestise Ziua Domnului, dar se știa că până ieri la căderea nopții preotul nu venise și nici acum de dimineață nimeni nu aflase c-ar fi sosit. Știa numai de la consăteanul care transportase pe doamna preoteasă la Cricov că părintele Ioan are doar un picior rupt și nu amândouă, cum se zvonise și că astăzi va fi la biserică, după cum ar fi spus. Ceilalți testăreni, dornici după vești mai deosebite, își făceau de lucru pe-afară, ispitindu-se unul pe altul. Fiecare dorea să știe cât mai multe despre cele petrecute și voia să afle păreri cam ce-ar mai putea să se întâmple în ziua aceea.

— Ce mai știi de paparudă, vecine? Că am auzit de la unii că va fi arestată dacă scapă cu viață – întrebă un vecin de-al primarului Turcu

Aurel pe altul de peste drum.

— Așa spunea și primarele că s-ar pedepsi fapta ei ca și cum l-ar fi omorât pe popa – spuse cel întrebat.

— Eh, n-o fi chiar așa cum spune Aurel.

— Nu se știe, vecine! Aurel cunoaște legea, că doar a făcut la jandarmi.

— Dar de Țețelea ce mai știi? mai ispiti acela. Am auzit că l-a burdușit bine afurisitul de Bursuc când l-a prădat de bani și că nu prea e nădejde să scape cu viață.

— Da' de unde, mă! Am fost aseară la crâșmă și l-am văzut întreg. Se cam ține de piept, că suferă de inimă grecu, da' spune că Bursuc n-a intrat în odaia lor, ci numai în crâșmă.

Dialogul dintre cei doi vecini fu întrerupt de niște hohote de râs ce veneau din curtea primarului. Privind într-acolo, văzură peste gardul acestuia pe câțiva care făceau mare haz de ceva ce se petrecea în curte. Se apropiară și ei curioși.

— Da' ce-aveți, mă, de vă hârbuiți așa de râs? întrebă unul din ei, molipsindu-se amândoi de râsul acelora.

— I s-au îmbătat porcii – chicoti unul din curte, arătând spre cei patru grăsuți ai primarului, ce mergeau clătinându-se și făcând mătăanii.

— Ha, ha, ha! – izbucniră și aceștia, s-au îmbătat ca porcii.

Ce se întâmplase? Ca în toți anii, Turcu Aurel făcuse puțină țuică și resturile din alambic le aruncase într-un colț al grădinii, peste care dăduseră porcii în dimineața aceea și mâncaseră până s-au îmbătat, provocând hazul ce nu se mai isprăvea acum. Lângă cei de la gard se mai adăugară și alți trecători, care, aflând despre ce este vorba, mărîră concertul râsetelor. Și, colac peste pupăză, mai veni o întâmplare care dublă hohotirea sătenilor. Din aceleași resturi din cazanul de țuică mâncaseră și cele zece rațe ale primarului pe care primăreasa le găsise ca pe niște cârpe în grădină. Crezând că sunt moarte și, ca să recupereze ceva din pagubă, primăreasa jumulise măcăitoarele pentru a-și face măcar o pernă din fulgii lor, apoi le aruncase la grămada de gunoi. Numai că rațele, în răcoarea nopții, golașe cum erau, s-au trezit din beție și își făceau acum intrarea în curte, goale pușcă, măcăind

înfometate, ca după beție.

— Fi-ț-ar borhotul de răs, Aurele! strigă primăreasa la bărbatul său, intrând și ea în curte în urma rațelor și abia stăpânindu-și râsul.

Biețele orătării, din cauză că gospodina nu le lăsase nici măcar penele mari, li se bălăbăneau aripile în jos ca niște mâini paralizate pe lângă corpul lor deșălat de rață, provocând potopul de râsete.

— Mă, că slute mai sunteți! spuse primăreasa, intrând în casă.

— Parcă voi sunteți mai frumoase când umblați aproape dezbrăcate! chicoti primarul, în timp ce de undeva de prin apropiere izbucni o muzică instrumentală fără melodie, dominată de o trompetă, încât rațele măcăiră speriate.

— Ei, asta-i acum, ursari ne mai lipsea! făcu Turcu Aurel nemulțumit.

— Nu-s ursari, primare, ci mi se pare că-s pocăiții lui Floruță pe care-i așteaptă! spuse un consătean din uliță, privind în lungul drumului.

— Știu, că mi-a spus Floruță aseară că-i vin ajutoare oratorilor la secerișul de față. Urmă o cântare combinată între voci și fanfară.

Vedea-L-vor pe Iisus

Și cei ce L-au împuns

Și-atunci cu toți vor plânge; așa suna cântarea, după care urmă predica mult-așteptată a fratelui de la Ploiești. După obiceiul acestora, vorbirea era îmbinată cu texte biblice, în care dominau, în egală măsură, cifrele cu vorbele, fapt ce obosi repede pe ascultători. Și, cum vorbitorul avea un tic nervos de a-și mângâia destul de des tâmpla stângă în timp ce cu dreapta răsfoia o Biblie respectabilă de pe masa din fața lui, atenția testărenilor se concentra mai mult asupra personajului decât la cele spuse de el.

— Are ceva în capul lui pocăitul! spuse unul din grupul de-afară.

— Are de bună seamă, că dacă n-ar avea, nu s-ar scărpinga, trăncăvețul! spuse Hâncu.

— Ptiu, bătu-te-ar norocu, Hâncule, îl botezași și pe ăsta! zise Moș Lampe, izbucnind în răs, urmat de ceilalți.

Râsul lor cam tare făcu pe ceilalți din curte să întoarcă privirea spre ei, iar pe predicator să-și întetească cuvântul cu unele tăişuri la

adresa păcătoșilor, reușind să atragă atenția ascultătorilor din nou spre el. Și, când „fratele de la Ploiești” ajunsese la apogeul predicii sale, senin că se apropie de sfârșit, și tocmai când acesta credea că și-a cucerit auditorii ce erau numai ochi spre el, clopotul bisericii sună prelung din imediata apropiere, acoperind totul cu chemarea lui. Testărenii din curtea lui Floruță își făcură semnul Sfintei Cruci ca la o comandă și din gură în gură circulă cuvântul: „A venit părintele! A venit părintele!”, după care începu exodul, îndreptându-se spre biserică și lăsând pe „fratele predicator” cu vorba în gură.

Oricât a căutat preotul Ioan Mirea să ajungă mai devreme la Teslari, n-a fost chip. Cei nouă kilometri de la Cricov până aici nu i-a putut face mai iute din cauza gloabelor de cai de la căruța ce-o găsisese în grabă în dimineața aceea. Cu toată bunăvoința căruțașului, n-a fost în stare să scoată de la cai nici măcar un trap ca lumea. Totuși preotul de la Ploiești, dar tot una sunt cu ursarii – zise primarul. Și unii și alții fac zgomot în jurul lor pentru ademenirea proștilor, să le cadă ceva în pungă.

Mihai Floruță, care aștepta să-i vină în ajutor un „frate predicator” și cel mult câțiva însoțitori, era beat de fericire văzând apropiindu-se de casa lui o adevărată comunitate de frați cu fanfara în frunte. Satul, vorba lui Turcu Aurel, ca după urs, a luat-o după muzică. Copiii și tineretul, în curte, căscau gura la fanfara compusă din câteva instrumente de suflat ce intonau strident diferite melodii de import, în cadență străină, majoritatea de trei pătrimi și șase optimi. Cei mai în vârstă predominau în uliță, privind peste gard, și mai puțini în curte.

— Poftim înăuntru, prieteni scumpi! stăruia Floruță cu cei câțiva din ceata lui, poftindu-și consătenii în curte. Aveți prilejul să auziți Cuvântul Domnului, ca niciodată.

Mai de gura lor, mai de curiozitate, testărenii au intrat, că tot n-aveau ce face. Clopotul bisericii bătuse numai o dată, anunțând sărbătoarea, fără să tragă și a doua oară, ca de obicei, când începea slujba, semn că preotul nu venise, așa că rândurile din adunarea lui Floruță au fost îngroșate și de către unii dintre cei ce mergeau regulat de-acum la biserică. Totuși Hâncu, care venise aici mai mult târât de gura nevastei lui, s-a mulțumit să stea în uliță, refuzând toate poftirile

mieroase ale sectanților. La fel au procedat și Moș Lampe și alții vreo câțiva, care făcuseră un fel de grup în opoziție, comentând între ei cu vocile acoperite de fanfară.

— A venit ceva apă la moară lui Floruță astăzi, fraților – spuse unul din grupul de-afară.

— Da, ca puhoiul Cricovului când îl umflă ploile și ține cât apa în ciur – răspunse Moș Lampe.

Mihai Floruță care socotea de-acuma accidentul de vineri seara o binecuvântare cerească, văzând atâta lume în curtea lui, întrerupse muzica și anunță deschiderea adunării printr-o rugăciune făcută în picioare din cauza locului unde se găseau. Fu numit „fratele predicator” din fruntea grupului de la Ploiești cu rostirea rugăciunii libere, în care se ceru stăruitor iscusință lu’ era mulțumit că ajunsese și la ora aceea, ca să poată intra în Sfânta Liturghie măcar la ora unsprezece. Cum nu găsisese pe nimeni la biserică, nici măcar pe dascălul Tudor, primul lucru a fost să tragă clopotul, după care a dat binecuvântarea și Paula a început cei șase psalmi la strună, fără de care părintele Ioan Mirea nu începea niciodată Utrenia, oricât ar fi fost de grăbit. Primul venit în sfântul locaș, ca niciodată, a fost învățătorul Dinu Ovezea. Preotul l-a găsit în naos când s-a întors de la clopot.

— Părinte, vreau să vă rețin câteva minute! se adresă el preotului.

— Cu plăcere, domnule învățător, dar iertați-mă, după Sfânta Slujbă, fiindcă e târziu! răspunse preotul.

Învățătorul îl văzuse trecând pe lângă școală cu căruța și s-a luat imediat după el; dar, până să sosească, preotul se și urcase la clopot.

Abia spuse preoteasa „amin” după binecuvântarea soțului ei, că și începu să curgă lumea în biserică. Învățătorul, hotărât să aștepte convorbirea cu preotul după sfârșitul slujbei, se alătură de strana preotesei care-l rugă să citească el psalmii până la venirea cântărețului. Omul acceptă și, tot timpul până la sfârșitul Sfintei Liturghii, contribui la cântarea de strună împreună cu credincioșii, ba cântărețul Tudor îi dădu să citească și Apostolul. Biserica era ticsită de lume. Parcă nici la slujba învierii din anul acela nu fuseseră atâția testăreni în Sfântul Locaș. La început, fiecare căuta să vadă picioarele

părintelui dacă sunt întregi, dar la Vohod, când a ieșit cu Sfânta Evanghelie, pășind rar, sătenii s-au convins că omul are amândouă picioarele sănătoase, deși undeva li se păruse că șchioapătă puțin. Iar când a spus cu glas înalt din ușile împărătești, ridicând Sfânta Evanghelie, „înțelepciune, drepti”, tot poporul, până și cei ce nu știau să cânte au strigat mulțumiți: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos...”

Predica a fost și de data aceasta înălțătoare ca totdeauna, dar nu știu cum, celor care mergeau regulat la biserică li s-a părut atât de potrivită cu preotul lor.

Pericopa Evangheliei de rând, care se citise, a fost cu

Samariteanul milostiv și, atât în citirea ei, cât și în predică, oamenii văzură întâmplarea de la Râpa Cornului, asemănând în mintea lor pe bunul samaritean cu preotul lor și pe cel căzut între tâlhari cu învățătoarea Oveză, stropșită atât de rău de necuratul”. După spusa lui Fane, tot așa a luat Ioan Mirea în brațe pe învățătoare, aproape moartă, și a dus-o la căruță și apoi în casa doctorului din Cricov, cum a dus samariteanul pe cel căzut între tâlhari la hangiu.

— Numai că doamna învățătoare singură s-a dat în mâna celui ce a stropșit-o, că a voit să facă voia lui, omorând pe omul lui Dumnezeu – șopti baba Ileana unei surate pe când se apropiau de miruit.

— După-masă avem adunarea noastră obișnuită și Vecernia pentru sărbătoarea de mâine, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil – anunță preotul, pășind spre iconostas pentru a mirui pe credincioși.

Printre cei din urmă la miruit au fost învățătorul Dinu Oveză și Hâncu Grigore. Amândoi aveau ceva de spus preotului, dar ultimul parcă se apropia de eșafod, așa era de disperat și umilit în același timp. Ochii îi jucau în umezeală, gata să țâșnească izvorul lacrimilor din ei și nodul gâtului n-avea astâmpăr.

— Ei, ce este, frate Grigore? întrebă Ioan Mirea, citindu-i frământarea în privire.

— Părinte, să... să mă ier... iertați – îngână Hâncu.

— Ce s-a întâmplat?

— Știi, procesu’ de alaltăieri, părinte, dar nu eu, ci... – și

cuvântul îi fu curmat de plâns.

Drept răspuns, preotul Ioan Mirea îl sărută pe frunte și Hâncu plecă ușurat.

Din câteva cuvinte schimbate cu învățătorul, preotul înțelese că acesta are mai mult de vorbit și că frământarea lui este mai adâncă decât a lui Hâncu, de aceea își ceru scuze pentru câteva minute, în care intră să se dezbrace de sfintele odăjdii în altar, apoi se întoarse și intră cu omul în vorbă:

— Să auzim, domnule învățător, despre ce este vorba, dar mai întâi să vă mulțumesc pentru contribuția dumneavoastră la strănă – spuse Ioan Mirea, oferind un scaun învățătorului și așezându-se și el pe altul.

— Eu trebuie să vă mulțumesc, părinte, pentru destinderea mea sufletească ce mi-ați prilejuit astăzi prin felul cum știți să slujiți lui Dumnezeu, atât prin serviciul divin, cât și prin cuvântul ales al predicii – spuse Dinu Oveză în sincere cuvinte.

— În orice caz, pentru strana bisericii acestui sat a fost o onoare prezența dumneavoastră la ea cu bogăția glasului ce-l aveți și meșteșugul cântării pe care-l posedați și pe care eu nici nu-l bănuiam. Dar să intrăm în subiect. Spuneți!

Auzind despre subiect, învățătorul Dinu Oveză își schimbă puțină luminozitate a feței pe o crispăre posomorâtă în care se oglindeau gânduri negre, instabile, întretăiate de speranțe ipotetice. După câteva clipe de gândire, spuse ca pentru sine:

— Știu că nu-i frumos să împrști pe altul cu necazul tău, cu atât mai mult cu părerile rele despre ai tăi, care pot fi uneori numai închipuiri, dar am ajuns la saturație. Părinte – spuse el mai hotărât – știu că preoția, pe lângă sfințirea oamenilor, mai are și pe aceea de-a-i lumina când li se întunecă mintea. Eu unul am ajuns acum la această întunecare. Nu mai știu ce să fac.

Se opri aici, privind în ochii preotului câteva clipe.

— Spuneți, despre ce este vorba? zise Ioan Mirea, privindu-l și el în ochi.

— Nu știu să continui sau să-mi înec mai departe părerile în mine, dar simt că voi exploda.

— Spuneți!

— Este vorba despre Lizi, soția mea. Ne-am legat crezând că ne vom înțelege, cu toată diferența noastră de vârstă, dar m-am înșelat. Nu pot zice că nu-i bună gospodină. Face totul în casă, până și atunci când pleacă undeva, chiar pentru mai multe zile, are grijă să nu-mi lipsească nimic în absența ei. Aceasta am și căutat când ne-am luat și mergea totul bine, până când prietenia între ea și cumnatul ei s-a accentuat din ce în ce, iar față de mine s-a răcit, încât mi s-a umbrat mulțumirea. Știți, este vorba de revizorul Titu Viforeanu. Nu știu ce s-a petrecut în mine, n-aș putea să definesc bine sentimentul. De gelozie nu poate fi vorba, pentru că, mă iertați, ea nu este complet femeie, totuși ceva s-a petrecut în sufletul meu. La început am căutat să amorțesc această pornire din cugetul meu printr-o picătură de rom și câte o partidă de vânătoare. Și, parcă, atunci simțeam ceva ușurare în ele, dar cu timpul nici alcoolul nu-și mai făcea efectul, cu toate că i-am mărit doza treptat, și nici vânătoarea. Acum am căzut într-un fel de întristare, văzând că nu am avut noroc în viață, nici cu prima soție și nici cu aceasta, care-i gheață față de mine. Și cum să nu fii trist când nu simți pe nimeni în jurul tău, nici pe cel care ar trebui să-ți fie mai apropiat? Până și în fața copiilor, la școală, rămân câteodată așa năuc, de îmi pierd firul lecției pe care o predau, încât uneori îmi ajută elevii să-l reiau. Toate acestea le duceam cum le duceam, dar ultimele boroboațe făcute de Lizi mi-au pus capăt. Chiar dumneavoastră, cu anularea procesului intentat pe bună dreptate și care v-a răsplătit cu atentatul de la Râpa Cornului, ați umplut paharul încât nu-l mai pot suporta. Sunt hotărât de-a-cuma să rup orice legătură cu ea, cu toate că mai ușor mi-ar fi să-mi smulg unghiile, dar ce pot să fac dacă acesta este rezultatul nepotrivirii de vârstă?

Învățătorul se opri din cauza unui nod ce i se pusese în gât. Preotul, care-i ascultase toată mărturisirea cu răbdare, intrase acum într-o cumpănă destul de delicată. Omul venise după un sfat și el nu știa cum să i-l dea. Vedea că amândoi soții Oveză aveau aceeași vină, deși ei o căutau în altă parte, în aceea de nepotrivire de vârstă, pe când, după spusa învățătorului, aceasta era în diferențierea sentimentelor dintre ei. Și unul și altul se mărgineau la nimicurile minore ale vieții:

ea, la distracțiile ușoare ale tinereții, și el, la egoismul gelos al vârstnicilor ce regretă mereu trecutul. Amândoi erau însă ascunși unul față de celălalt, ca niște străini, înstrăinare ce s-a accentuat din ce în ce mai mult din vrerea lor. De aceea, după aceste clipe de reflecții, Ioan Mirea spuse cu bunătate:

— Să mă iertați, domnule învățător, căci nu vreau să dau nicio povață unui om ca dumneavoastră, ci vreau numai să-mi exprim o părere. Despre diferența de vârstă, de care-mi vorbiți dumneavoastră acum, mi-a vorbit și doamna învățătoare cu doi ani mai în urmă și vă spun aceleași cuvinte spuse și doamnei atunci, anume că aceasta este partea minoră a sufletului omenesc din care atâția își fac singurul scop în viață. Noi trebuie să deosebim preocupările spirituale de cele mintale. Amândouă sunt lucrări ale rațiunii. Una se mărginește numai la cele materiale în legătură cu persoana noastră egoistă. Ea ne înrăiește, și, acrindu-ne viața, ne trage în jos spre erotism individual, făcând din noi niște guzgani ai lutului searbăd. Cealaltă preocupare a minții noastre cizelează sufletul, ne înfrumusețează moralul, înălțându-ne pe aripi de vultur spre culmi înSORITE, mai presus de zborul potârniciei sau fâlfâitul mamiferului înaripat ce-și mărginește plutirea numai la întuneric. Cuvintele acestea voiam să le explic și soției dumneavoastră, dar a făcut stânga-împrejur, plecând nervoasă.

— Aceasta-i firea ei deocheată, părinte, una din cauzele ce m-au distanțat de ea – zise Dinu Ovezea.

— Totuși, părerea mea este că doamna Lizica e mai bună de cum o judecă lumea. Cred că nu e înțeleasă bine, după cum nici dânsa nu a pătruns înțelesul multor lucruri.

— Și atentatul împotriva dumneavoastră este un act al bunătății ei?

— Unul din cele mai mărețe acte ce le poate săvârși cineva pentru semenul său.

— Nu pricep! Ce vreți să spuneți?

— Îmi face impresia că dumneavoastră nu cunoașteți adevărul întâmplărilor de la Râpa Cornului. Altcineva a provocat accidentul. Doamna a încercat să-l oprească, punându-și viața în pericol, încât, dacă nu se intervenea la timp, era moartă de două zile.

— Moartă? făcu Dinu sărind în picioare. Și unde-i acum?

— Sub îngrijirea doctorului Nasta, la Cricov, ieșită din orice pericol.

— Dar ce i s-a întâmplat? întrebă învățătorul mai liniștit, auzind că soția lui a fost rănită din cauza unei fapte bune și că e în refacerea sănătății.

Și, după ce preotul îi povesti realitatea în amănunțime, omul se grăbi să plece, spunând că chiar în ziua aceea vrea să-și vadă soția.

— Neghiobii aceștia de țărani, neștiind adevărul, s-au hotărât să nu-mi primească soția în sat că a vrut să vă omoare, părinte – zise Dinu Ovezea, ieșind din biserică, după ce salută pe Ioan Mirea.

Acesta, auzind ultimele cuvinte ale învățătorului, înțelese că, începând chiar din după-amiaza acelei zile, trebuie să pună la loc de cinste în fața testărenilor pe doamna Lizica Ovezea, învățătoarea satului, și pe soțul acesteia. „Satul nostru românesc, fără preot și învățător cinstiți de toți, nu poate exista” – își spuse el în gând, ieșind din biserică și îndreptându-se spre locuința parohială, unde-l aștepta Paula cu masa pusă.

Numai că, la ieșirea din biserică, mai întâlni un obstacol. Doi bărbați și trei femei, așezați pe iarba din fața ușii, mâncau din merindele lor așternute pe un șervet de cânepă. La ivirea preotului, creștinii se ridicară în picioare și salutară respectuoși.

— Sărut mâna, părinte!

— Ce-i cu dumneavoastră? întrebă Ioan Mirea, după ce răspunse la salut.

— Suntem din Bozieni, părinte, și am venit la Sfânta Slujbă. Am auzit că țineți adunări și după-masă și vrem să rămânem și noi.

— Dar aveți și acolo slujbă la biserică.

— Da, părinte – zise unul din bărbați – dar nu ne prea lasă dascălu’ să cântăm și noi. Spune că numai ereticii cântă toți la adunările lor. Eu am mai fost aici la biserica asta, și-mi place că toți cântă și dumneavoastră predicați.

— La dumneavoastră nu se predică?

— Nu. Citește numai dascălu’ Cazania, câteodată. Discuția dintre preot și cei cinci fu acoperită de sunetul fanfarei ce venise la Floruță și

care trecea tocmai atunci pe uliță. Începuse o cântare stridentă, în timp ce în curtea bisericii intra Hâncu Grigore, având în mână un coșuleț cu gutui.

— Ce-i cu ăia, frate Grigore? întrebă Ioan Mirea.

— Bondarii lui Floruță și-au luat zborul în altă parte, că aici nu și-au găsit cuiabar – răspunse Hâncu.

— Adică?

— Au venit azi dimineață și au făcut ciorobor în curtea lui Floruță, ca broaștele în baltă, de au strâns satul în gălăgia lor. Dar cum a bătut clopotul bisericii s-a spart gașca, de n-a mai rămas decât trăncăvețu' cu suflătorii hargoanelor și alde pocăitu' cu gânsacii lui. Acuma, după ce-au tot suflat din bucime și au gâgâit din gură pe săturate, văzând că nu mai vine nimeni la bâlciul lor, și-au luat tălpășița, scuturându-și papucii coala în uliță, zicând că mai ușor va fi pentru Sodoma și Gomora la ziua aceea, decât nouă care suntem samariteni păgâni și nu vrem să ne botezăm acum când suntem mari, cum zic ei că... Hâncu se opri o clipă, citind nemulțumirea pe fața preotului de pălăvrăgeala lui, și zise: Să mă iertați, părinte, că m-am stricat la gură cât am fost „ocinic” la „vocsitorie” în Ploiești... și primiți acesta din partea Albinei, nevastă-mea! sfârși el, oferind coșul cu gutui preotului.

— Mulțumesc, frate Grigore, și să fii cuminte de-a-cum, că ești omul bisericii! spuse Ioan Mirea, luând coșul cu gutui să-l ducă preotesei. Nu cu vorbe multe și cam deocheate arătăm noi că ținem la credința noastră...

XII.

CONGRESUL

Pe străzile Sibiului – acest oraș medieval din centrul Ardealului – nu s-a văzut niciodată animație mai impunătoare ca aceasta de acum, din ziua Rusaliilor anului 1932. Au defilat aici multe regimente ale împăraților care au stăpânit acest oraș în decursul istoriei, dar uniformele lor de paradă nu s-au apropiat măcar de frumusețea costumelor țărănești ce sclipeau în lumina soarelui de iunie, înălțat deasupra clădirilor surâzătoare, împodobite cu ramuri de tei verde, după obiceiul locului, la această sărbătoare. Bărbați și femei, bătrâni și

tineri, în fermecătoare costume naționale din toate colțurile țării, veniseră la marele congres al societății religioase «Oastea Domnului». Societatea sărbătorea zece ani de existență și, la apelul lansat de ea prin organul său, foaia pentru popor «Lumina satelor», răspunseseră mulți dintre membrii ei, în majoritate țărani.

Izvorâtă din sânul Bisericii Ardelene, ca o necesitate a timpului, această Mișcare de trezire sufletească depășise de mult hotarele regiunii, ba și ale țării, iar numărul membrilor ei întrecuse suta de mii în anul acela.

Acum, după sfârșitul Sfintei Liturghii, mitropolitul Nicolae Bălan, cel care binecuvântase strădaniile preotului Iosif Trifa – inițiatorul acestei Mișcări – ieșise din catedrală și se opri câteva clipe, privind din vârful scărilor la miile de credincioși care se îndreptau spre curtea Facultății de Teologie, unde urma să se țină cuvântările Congresului. Prin fața lui, pelerinii treceau pâlcuri, pâlcuri, cu prapuri în frunte, care se îmbinau armonios în cântarea bisericii cu costumele naționale ce-și schimbau nuanța din minut în minut, ca un briliant de preț în lumina soarelui. Trecea un grup în costum bucovinean, după care urma altul bănățean, apoi venea un pâlc în straie moldovenești și altul din Țara Moșilor, din Muscel, Dobrogea sau Mehedinți, ori din părțile Făgărașului, din Maramureș, de pe Câmpia Dunării... Toți păseau prin fața ierarhului Bisericii lui Hristos ca o țesătură multicoloră ce se unduia dintr-o latură într-alta sub binecuvântarea arhierască. Masa aceasta mișcătoare de oameni cânta cu mult elan, ca un singur om, Troparul Rusaliilor: „Binecuvântat ești, Hristoase Dumnezeuul nostru...”. Ba și lumea de pe trotuare, ca și cei de la ferestrele caselor care asistau la trecerea convoiului cântau împreună, încât întreg orașul părea o vastă catedrală cu soarele de iunie de deasupra drept candelabru atârnat de cupola cerului azuriu și fără pată.

În lungul străzii Mitropoliei în care inunda din toate părțile tumultul pelerinilor, nu se vedea decât o masă compactă de capete omenești mișcătoare care devenea din ce în ce mai densă și se mișca anevoie, până se opri, în cele din urmă, semn că locul fixat pentru ținerea Congresului se umpluse. Grupurile oprite pe parcurs se

contopiră curând unele cu altele, păstrându-se doar nuanța regională a costumelor. În pauzele dintre cântări, oamenii intrau în vorbă unii cu alții:

— De unde sunteți, fraților? Întreba câte unul.

— Din Năsăud – spuneau unii, alții din Gorj, de la Bacău, din București.

— Dar ce-o fi având omul acela ce plânge așa în hohote coale? – întrebă unul în taină pe altul, dintr-un grup local, oprit în dreptul Bisericii Luterane.

Acela întoarce capul în direcția indicată discret de întrebător și văzu pe grilajul gardului pe cel care plângea cu fața în palme întors spre zidul bisericii.

— Acela-i preotul luteran de la această biserică săsească – șopti cel întrebător.

— Săracu'! Da' oare de ce o fi plângând?

— Cine știe, poate vreun necaz.

— Mă duc să-l întreb, că poate are nevoie de ajutor – zise acela și se strecură prin lume, în curtea bisericii, unde se adresează preotului care nu-i observă apropierea:

— Să mă iertați, părinte, da' pe mine nu mă rabdă inima să nu întreb când văd pe cineva plângând. Pot să vă ajut cu ceva?

Preotul, surprins și oarecum rușinat, se întoarce spre întrebător, ștergându-și ochii și spunând:

— Nu, frate, nu trebuie ajutor la mine, că io plâng de bucuria dumneavoastră că aveți așa un popor și așa o Biserică bogată în frumuseți, nu ca la noi.

Apoi, observând că în fața lui are un țăran robust cu pumnii de oțel, gata să intervină cu ei la nevoie, spuse zâmbind:

— Dumneata ai inimă bună, frate. De unde ești și cum te cheamă?

— Grigore, Hâncu Grigore și sunt din Teslari, un sat de prin părțile Ploieștilor.

Preotul luteran îl măsură atent cu privirea, plăcut impresionat de acest țăran musculos care parcă era făcut pentru lupte sportive sau pentru bătăi; și acum stătea în fața lui în atitudine de smerenie, ca un

monah oriental, gata să-i dea mână de ajutor dacă i-ar cere.

— Ești și tumneata ostaș al Domnului, frate? întrebă el pe Hâncu.

— Încă nu, da' o să mă fac dacă m-o lăsa părintele nostru. Am venit și eu încoace cu cei din Bozieni, un sat de lângă noi, că vreau să-mi cumpăr și „vocsele” de pictură, că am auzit că aici se găsesc, nu ca la Ploiești.

— Știi să pictezi?

— Așa puțin, că am fost „ocinic” la o „vocsitorie” care făcea și „forme”.

— Foarte frumos, frate.

Și, cum mulțimea începu să se miște iarăși câte puțin, Hâncu părăsi pe preotul luteran, pentru a nu se rătăci de tovarășii lui.

— Frumoasă Biserică au românii aceștia! spuse luteranul în limba lui săsească, zâmbind în urma lui Hâncu care se strecura prin mulțime la ai săi. Iată ce poate face această Biserică cu iubirea și blândețea ei când se lucrează cu inimă. A putut aduna mai multe suflete supuse decât ai noștri cu protestul lor în patru secole.

Organizatorii Congresului nu prevăzuseră acest flux de oameni, așa că plănuiau să deschidă lucrările lui chiar acum și în poziția în care se găseau. Planul fu adus la cunoștința Mitropolitului spre aprobare de către grupul condus de Părintele Iosif Trifa, și înaltul Ierarh îl încuviință, dând binecuvântarea de începere. Programul se deschise prin rugăciunea «împărate Ceresc», cântată de corul mitropolitan, după care urmă cuvântul Ierarhului.

Mitropolitul Nicolae Bălan, care era și unul din renumiții doctori în filosofie, vorbi în ziua aceea atât de adânc, dar în același timp în cuvinte simple și pe înțelesul tuturor, încât, în cele douăzeci de minute cât a ținut cuvântarea, mulțimea aceasta părea de cremene, ca o vastă frescă națională zugrăvită de cel mai iscusit pictor.

— Hristos în mijlocul nostru! strigă Înalt Prea Sfinția Sa.

— Este și va fi! tună răspunsul mulțimii celor adunați.

— Iubiții mei fii sufletești!

Simt în inima mea o deosebită bucurie de a saluta Oastea Domnului de pe întreg cuprinsul țării românești.

Bine ați venit cei care purtat, pe Hristos în sufletele voastre! Dumnezeu să vă binecuvânteze pașii și să vă sporească puterile. Lucrul acesta să fie binecuvântat căci e lucrul Domnului.

Iubiții mei, folosesc ocazia ca să vă asigur de toată dragostea ce o dă Biserica Mișcării voastre.

Era după război. Dumnezeu m-a chemat la scaunul Mitropoliei ardelenene. M-am rugat Domnului să-mi descopere ce anume ar putea face să renască la o viață nouă pe fiii Neamului nostru. Atunci am luat hotărârea de a înființa aici o gazetă care să poarte cuvintele Scripturii și să le împrăștie pe întreg cuprinsul acestei țări. Îmi trebuia un om pentru îndeplinirea operei. Sub inspirația lui Dumnezeu, gândul meu s-a oprit asupra unui smerit preot din Munții Apuseni, care, pe vremuri, când eram profesor, fusese ucenicul meu la seminar. Am trimis vorbă Părintelui Iosif, din Vidra. A venit. Și am pornit împreună la lucru. Părintele Trifa, văzând cum crește opera, creștea și dânsul duhovnicește.

Oastea Domnului este un curent de trezire în albia vieții noastre. Un curent de care se bucură Biserica. Un curent care e chemat ca o ploaie de primăvară. Un curent pe care să-l binecuvânteze Hristos, socotindu-l a fi al Său.

Lucrul început a sporit an de an, și azi Oastea numără aproape 60.000 de ostași în slujba Domnului. Nu cred să mai fie vreo societate culturală care să numere azi 60.000 de suflete închinat lui Hristos.

Ea este sfântă.

Altarul saltă de bucurie.

Părintele Trifa, purtătorul steagului acestei Mișcări, a fost învrednicit de Domnul să aibă harnici luptători în toată țara. De aici, de la «Lumina Satelor», și până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, Oastea a intrat în familie cu lumina lui Hristos. A răspândit peste 300.000 de exemplare de cărți, și toate închinat lui Hristos. Colaboratori a avut și în alte locuri, chiar și în Capitala țării. Acolo e o mișcare din aceea ce poartă cuvântul Asociației. Am numai bucurie pentru preoții și fruntașii intelectuali ca: Arhimandritul Iuliu Scriban, scriitorii Alexandru Lascarov-Moldovanu, Ion-Gri-gore Oprișan ș.a. Domniile lor au avut curajul, în fața tuturor adversităților, să depună

mărturisirea lor de credință tare.

Sunt pilde vrednice de urmat, chemând intelectualitatea să se înroleze sub steagul nostru. Sunt drepti ca lumânările. Aș merge prea departe înșirând din lumea orașelor și satelor noastre pe cei care ostenesec pentru Oaste.

Dumnezeu e la conducerea ei. Oamenii nu pot face așa ceva. Asemenea porniri sunt de la Dumnezeu, Cel care a dat viață, a înviat pe Hristos și a trimis pe Duhul Sfânt să se pogoare peste Apostolii Săi.

Cu aceasta închei și vă zic: Bine ați venit, voi, cei care ați venit în numele Domnului!

Dumnezeu să fie cu voi! Amin.

După sfârșitul cuvântării, Ierarhul s-a așezat pe un scaun ce i-a fost adus din catedrală, în timp ce toată suflarea intona imnul Oștii, «Iisus, Regele cel Mare», încât vibrau geamurile caselor de glasul mulțimii, urcând spre slăvile cerului, iar ecoul răzbătea până la mari depărtări.

După sfârșitul cântării, din vârful scărilor unde a stat Mitropolitul, a luat cuvântul un laic îmbrăcat în straie de oraș. Omul era mic de statură, grăsuț și cu fața rotundă, împodobit cu o mustață neagră, tunsă scurt în lungul buzei superioare și pieptănată în jos. Fruntea părea mai lată de cum era, din cauza începutului de chelie de deasupra ei. Ochii lui căprui, mai mult mici decât mari, și-i aplecă peste cele câteva hârtiuțe cu însemnări ce le avea în mână pentru predică, apoi începu să vorbească cu glasul său, nu prea sonor, dar mângâietor și plin de clocotul credinței ce-i țâșnea din inimă:

— Înalt Prea Sfințite Stăpâne, preacucernici părinți slujitori ai sfintelor altare, preaiubiții mei frați și surori în Domnul Iisus Hristos, dulcele nostru Mântuitor, Slăvit să fie Domnul!

Am dorit mult ziua aceasta când, în Capitala Oștii, să fluture steaguri duhovnicești, să vibreze sub bătaia Duhului Sfânt inimi duhovnicești.

A fost ca o trâmbiță de mobilizare chemarea pe care înaltul Păstor din cetatea arhierască a marelui Șa-guna ne-a făcut-o cunoscută prin «gornistul» Domnului.

Iată-ne răspunsul la apel.

Voit-a Domnul Iisus, Comandantul Suprem al Oștii, ca aceasta să se petreacă în slăvită zi de naștere a Bisericii Lui. E aceasta mai presus de orice îndoială, este orânduire de Sus, în care noi vedem degetul lui Dumnezeu. (...)

Numai El a rânduit ca în ziua aceasta de îmbucu-rare deplină să putem aduce Bisericii noastre luptătoare pentru nație – căci aceasta a fost însușirea de căpetenie a creștinului de pe aceste meleaguri – plecarea genunchilor noștri

Am cunoscut din istoria acestei Biserici, ca și din drumurile mele prin satele cu bisericuțe de lemn, dar cu suflute de aur, pecetea ostășiei acestui creștinism.

Și când, din Sibiu, s-a făcut auzită până la marginile țării chemarea de luptă împotriva puterilor întunericului, săptămână de săptămână, de zece ani, cum am putea să nu vedem degetul lui Dumnezeu că astăzi, în Ziua Rusaliilor, ne aflăm în tabără duhovnicească în acest Sibiu, leagănul Oștii noastre scumpe?

Dacă este adevărată afirmarea celui mai de seamă istoric al nostru că „Biserica României unite nu este încă așezată în formele sale, nici în spiritul ei” din pricina împrejurărilor istorice deosebite în care ea a avut să se dezvolte, suntem fericiți să vedem că din stânca Bisericii din Ardeal, totdeauna în nobilă misiune de luptă, a izvorât – cu o putere necunoscută până aici – cea mai intensă mișcare duhovnicească din Biserica noastră, cuprinzând tot mai în larg și mai în adânc sufletul românesc de pretutindeni. E un omagiu curat, ca și inima noastră de azi, pentru Biserica Ardeleană, pentru oamenii ei și așezarea ei.

Viziunea Profetului Iezechiel, cap. 37, cu acea vale plină de oase uscate, care, într-un «vuiet» și «foșnet» s-au împreunat os la osul său, s-au acoperit cu carne și piele, a intrat suflarea duhului în ele, a trăit și a stat pe picioarele lor o oaste foarte, foarte mare, aceasta este actualitatea renașterii pe care o sărbătorim azi, luând contact unii cu alții, sub suflarea Duhului Sfânt, a Cărui binecuvântare înmiresmată o respirăm cu toții.

Înalt Prea Sfințite Stăpâne, numai Duhul lui Dumnezeu V-a inspirat atunci când ați chemat la lucrarea aceasta de trezire a oaselor moarte pe smeritul slujitor din Munții Apuseni. O țară întreagă, ale

cărei hotare și împărțiri istorice au căzut ca zidurile Ierihonului, la sunetul deslușit al trâmbișasului ce v-ați ales, s-a cutremurat în conștiința ei stagnată ca un iezer. Cele peste 300 de mii de cărți ale Oștii, stropite cu lacrimi și rugăciune, și care s-au desfăcut în câțiva ani, precum și alte câteva sute de mii de Biblii, ce s-au pus în mâna poporului prin Oastea Domnului, sub îndemnul direct și binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Voastre, au pregătit, împreună cu «Lumina Satelor» și suplimentul ei religios – «Oastea Domnului» – marea formațiune de luptă duhovnicească, ai cărei stegari, unii prezenți în trup, alții numai în duh, așteaptă cuvântul de ordine.

Și cuvântul acesta, care va fi cuvânt de organizare, îl așteptăm să purceadă de la neînfricatul luptător, care sunteți Înalt Prea Sfinția Voastră. Ați pornit apele revărsării duhovnicești peste ogoarele atât de scorjite de arșița păcatului. Vă revine sfânta grijă de a canaliza aceste ape, integral, în matca Ortodoxiei, spre a fi întru totul **fertile** și binecuvântate, spre a nu se pierde zadarnic niciun strop de energie duhovnicească.

Biserica Domnului – Comandantul nostru Suprem – Vă va înscrie numele în pisană renașterii și unității ei spirituale, dând Oștii Sale cadrele de apostolat voluntar, eroic și generos, pentru lupta cea bună, după lege, lupta în Hristos, pentru Hristos.

Fie ca Duhul Sfânt să umple inimile noastre de înțelepciune în acest mare ceas de iubire pentru Hristos și de ascultare a vocii Lui.

Slăvit să fie Domnul!

Cuvântul acesta dură aproape o jumătate de oră, dar tuturor li se păru un minut. Aceasta se observase după atitudinea ascultătorilor, dar mai ales după glasul acestei mulțimi care, la urmă, răspunse la salut cu o izbucnire ca un torent de vijelie:

— În veci, amin, frate, să trăiești!

Ca întotdeauna la astfel de ocazii, și aci, în apropierea vorbitorilor, se găseau câteva persoane cu blocnotesuri și creioane în mână, care-și notau câte ceva din cele văzute și auzite în jur, pentru a le comunica și altora, poate chiar vreunei gazete sau, pur și simplu, pentru amintirea personală. Printre aceștia, mai la o margine, lângă un preot de vârstă mijlocie, o tânără umpluse trei coli de hârtie cu diferite

semne și acum rămăsese cu creionul în mână, privind la cei din jur, parcă voind să întrebe ceva. Preotul de lângă ea îi observă intenția și o întrebă:

— Doriți ceva, soră?

— Da, părinte, aș vrea să știu cum se numește domnul care a vorbit – zise tânăra, în timp ce mulțimea intona o nouă cântare.

— Acesta-i avocatul Ion-Grigore Opreșan din București, director în Ministerul Industriei și Comerțului.

Tânăra mulțumi și mai făcu la începutul foilor sale câteva semne.

După acest vorbitor înflăcărat, urmă la cuvânt scriitorul Alexandru Lascarov-Moldovanu, venit de la București anume pentru evenimentul deosebit. Ca un torent se revărsau aprecierile sale la adresa roadelor Mișcării duhovnicești «Oastea Domnului», cerând ajutorul tuturor celor îndreptățiți a sprijini Lucrarea lui Dumnezeu, iar înaltului Ierarh de a întări protecția acesteia și mai mult.

În timp ce tânăra își însemna numele celui ce tocmai își încheiase cuvântarea, un glas dulce și pătrunzător, în același timp, statornici o tăcere adâncă și încordată peste întreaga mulțime. Un preot scund, slăbuț, cu un gest atât de calm și de familial, salută adunarea cu: „Slăvit să fie Domnul!”. Tânăra nici nu trebui să mai întrebe cine-i părintele, căci de pe toate buzele se desprinseseră un nume atât de cunoscut tuturor:

— Părintele Trifa!... Părintele Iosif Trifa!...

Și, tot atunci, o mare de voci răspunse salutului, care se rostogoli prin toate ungherele: „În veci amin!...”. Apoi părintele urmă:

— După mișcătoarele cuvântări care s-au spus aici, eu cred că e de prisos să vorbesc mai pe larg. Eu, de altcund, vorbesc prin foaie, în fiecare săptămână, cu „ascultătorii” mei din țară.

Predica mea de aici e scurtă. Eu însumi sunt o predică vie în fața mulțimii de aici și în fața Oștii.

Într-o lucrare atât de mare cum e Oastea Domnului, iată ce vas mic și slab și-a ales Domnul, pentru ca toți să vadă și să înțeleagă că Oastea Domnului este cu adevărat a Domnului, și nu a omului. Eu stau în fața acestei Mișcări mai mult ca o mărturie despre cuvintele

Apostolului Pavel că Domnul alege de multe ori vasele cele slabe (I Cor. 1, 27).

În mișcarea Oștii eu sunt o predică vie, pentru ca toți cei care mă văd să dea slavă lui Dumnezeu. Când vă veți întoarce, iubiții mei frați ostași, pe la casele voastre și lumea vă va întreba ce ați văzut pe la Sibiu, voi să răspundeți: Slăvit să fie Domnul! Văzut-am cu adevărat că la Sibiu nu e lucrul omului, ci e lucrul Domnului. Văzut-am cu adevărat că omul cel mic și slab, pe care l-a pus Domnul să sufle din trâmbiță la Sibiu, nu poate să fie altceva decât o unealtă de care Domnul S-a folosit în lucrarea Sa.

În mișcarea Oștii, eu nu sunt altceva decât un vas umil și slab de care Domnul S-a folosit în lucrarea Sa.

Tot ce s-a făcut aici e darul lui Dumnezeu.

De două zile bucuriile noastre se țin lanț. Cerul de sus ne copleșește cu bucurii nebănuite. Eu vă rog stăruitor, iubiții mei, să dați slavă lui Dumnezeu pentru această bucurie.

Acum doi ani, când munca și boala m-au doborât la pat, eram atât de slab și șubred încât îmi așteptam zi de zi mutarea mea Acasă, la Domnul. Mi-aduc aminte, era vineri, înainte de Rusalii. Toată rugăciunea mea se strânsese într-un singur punct: O Doamne, clipa plecării mele din această lume a sosit; simt că a sosit. O singură dorință mai am. Eu Te rog fierbinte, mai îngăduie-mă două-trei zile ca să nu tulbur cu îngropăciunea mea Praznicul Duhului Sfânt!

Deci dacă mă vedeți aici, în fața voastră, dați slavă lui Dumnezeu! Eu ar trebui să fiu un mort de doi ani, și, dacă mă vedeți aici, în fața voastră, dați slavă lui Dumnezeu! Eu trăiesc de ani de zile prin mila și dragostea Lui. Eu ar trebui să fiu un mormânt acoperit demult cu iarba uitării, dar Domnul m-a păstrat pentru lucrul Lui. A Lui e viața mea. A Lui este și ziua aceasta. Dați slavă lui Dumnezeu!

La Anul Nou se împlinesc 10 ani de la înfiriparea Oștii. Cine va scrie odată istoria acestei Mișcări va afla în ea multe frământări. Va afla însă, în special, minunea grăuntelui de muștar. După înfiriparea Oștii, am stat mai bine de un an numai cu zece frați ostași lângă mine, pe toată țara.

Exact acum 8 ani, convocasem o adunare generală a Oștii, la

Sibiu. Știți ce public am avut? Zece inși, dintre care cinci au fost vorbitori, iar cinci ascultători.

În acele clipe, grele pentru mine, ispititorul mă îmboldea mereu cu șoapta: „Lasă-te de lucrul acesta! Nu vezi că te faci de rușine?”. Dar Domnul nu m-a lăsat.

Și „orice răsad care nu este de la Dumnezeu se smulge” – zicea Mântuitorul (Matei 15, 13).

Răsadul Oștii era de la Dumnezeu, și el s-a prins.

Grăuntele de muștar era de la Dumnezeu, și el a crescut un pom mare ce cuprinde azi toată țara.

Oastea a crescut prin darul lui Dumnezeu. Nici cel ce a sădit nu este ceva în mișcarea Oștii, nici cel ce a udat, ci Dumnezeu care a făcut să crească (I Cor. 3, 6 – 7).

Oastea Domnului a crescut prin darul și harul Duhului Sfânt.

În serbarea de azi este un amănunt, în care eu citesc un semn ceresc.

De trei ori a fost amânată această serbare. Fusese întâi stabilită pentru praznicul Bunei Vestiri. Făcusem și oarecare pregătiri, dar iarna cea lungă ne-a îndemnat să amânăm această dată. Am amânat-o pentru praznicul Sfântului Gheorghe, dar, într-aceasta, Domnul l-a trimis pe fratele nostru Oprișan la Locurile Sfinte și am amânat serbarea pentru praznicul Sfinților împărați Constantin și Elena. Domnul însă a voit ca fratele nostru să nu se poată întoarce de la Ierusalim pe data aceasta, și atunci am stabilit serbarea pentru Praznicul Duhului Sfânt.

De trei ori Domnul ne-a împins serbarea înainte, ca și când ne-ar fi zis: Mergeți cu serbarea voastră la Praznicul Duhului Sfânt, căci acesta este Praznicul Oștii!

Oastea Domnului a ieșit din suflarea Duhului Sfânt. „Vântul unde voiește suflă”. Oastea a ieșit din suflarea acestui vânt ceresc.

„Și mi-a zis mie Domnul – spunea Iezechiel-prorocul: Profețește, fiul omului, și zi Duhului: Duhule, vino din cele patru vânturi și suflă asupra acestor morți, ca să învie! Deci am profețit și Duh de viață a intrat într-înșii și au înviat și a stat pe picioarele lor o Oaste mare foarte” (Ezechiel 47, 3).

Și noi suntem o Oaste înviată din morți prin suflarea Duhului Sfânt. Binecuvântată să fie clipa în care vântul cel ceresc a început să sufle peste noi și viața noastră! El ne-a trezit, el ne-a strâns de prin văile acestei lumi într-o „Oaste mare foarte”.

Multe mai sunt de făcut în Mișcarea aceasta. Acum, după ce aluatul s-a frământat, neapărat și neîntârziat va trebui să vină și organizarea Oștii. Dar să nu uităm un lucru de căpetenie: Oastea Domnului a ieșit din suflarea Duhului Sfânt și ea va trăi și va birui numai până ce va sta sub această suflare.

Și, ca să nu se uite acest lucru, iată, eu fac o rândui ală pentru viitor: în fiecare an, de Praznicul Duhului Sfânt, să se țină Adunarea cea mare a Oștii, Adunarea generală, pe toată țara, în diferite orașe.

Se împlinesc zece ani de la înfiriparea Oștii. Se cuvine să ne aducem aminte de toate câte ne-a făcut nouă Domnul. Multe sunt darurile de care ne-a învrednicit pe oi Domnul. Desigur, după darurile de Sus, de care ne-a învrednicit pe noi Domnul, darul cel mai mare este Înalț Prea Sfinția Sa, Mitropolitul Nicolae.

Înalț Prea Sfințite Stăpâne! în această zi, mare pentru mine, mi se dă prilej să raporteze întâia dată, aici în public, despre încredințarea ce mi-ați dat-o.

Sunt doisprezece ani de când – desigur, prin voia și planul lui Dumnezeu – m-ați chemat de la țară și mi-ați pus în mână plugul de la «Lumina Satelor».

Ca „profesor», pe vremuri, ne vorbeați atât de mișcător despre adâncirea vieții noastre creștinești, despre taina cea mare a nașterii din nou. Ne vorbeați atât de mișcător despre plugul cel de fier care trebuie să are mai adânc în ogoarele noastre pastorale.

Și eu, „elevul” de pe vremuri, v-am luat învățăturile pe sufletul meu. Am pus în brazdă plugul de la «Lumina Satelor» cu lozinka: „Să arăm mai adânc!”

Împotriviri multe am avut în această lucrare. Am mers însă înainte, ascultând de cuvintele Mântuitorului: „Cel care pune mâna pe plug nu se uită înapoi”. Cu o mână am lucrat și cu alta ne-am apărat. Cu o mână am semănat și cu cealaltă am alungat păsările.

Și era o vreme când, hărțuiți din toate părțile, arătura părea

primejduită. Atunci însă s-a ridicat glasul! P.S. Voastre care ne-ați redat liniștea lucrării printr-o declarație scurtă, categorică: „Stați pe loc, căci plugul de la «Lumina Satelor», eu, Mitropolitul Nicolae, l-am pus în mâna celui ce ară cu el!”

Înalt Prea Sfințite Stăpâne! Vă mulțumim din tot sufletul nostru pentru părinteasca dragoste și ocrotire de care ne-ați învrednicit. Noi ne dăm seama neîncetat ce s-ar fi ales de mișcarea Oștii fără această binecuvântată protecție și ocrotire.

Repet și cu acest prilej ceea ce am spus și am scris de atâtea ori: Oastea Domnului e legată cu toate firele ei de Biserică. Noi luptăm și vom lupta mai departe pentru ceea ce se cheamă activismul în Biserica noastră. Vom continua să aprindem toate luminile din Biserică; să facem din fiecare membru al Bisericii un membru viu și luptător pentru împărăția lui Dumnezeu.

Înalt Prea Sfințite Stăpâne! Bunul Dumnezeu a binecuvântat semănătura de la «Lumina Satelor». Iată, holda a răsărit. Iată, holdele sunt mari. Iată, holdele sunt coapte. Iată, secerișul a sosit. După zece ani de muncă și jertfă, eu stau azi cu conștiința împăcată în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Oastea Domnului a copt și coace holdele. Biserica poate strânge acum în jitnițele sale cel mai bogat seceriș din câte a avut vreodată. Dacă ar fi mai puține rezerve și mai multă muncă, jertfă și însuflețire sfântă, Biserica noastră ar putea strânge acum în jitnițele sale cel mai bogat rod din câte a avut vreodată. Eu am ținut să fac Bisericii mele un dar, și greșeala mea poate e aceea că n-am început cu „litera legii”, ci am izbit mai întâi stânca pentru Apa cea Vie. Și, iată, Apa a țâșnit. Apele curg din toate părțile. Bisericii îi revine acum datoria să capteze revărsarea apelor...

— Văd că stenografați bine, soră! – observă preotul

— Dealături, văzând-o pe tânăra noastră cum, absorbită, își nota cu lux de amănunte vorbirea părintelui Trifa. Sunteți cumva de la vreun ziar?

— Nu, părinte. Scriu aceste bucurii ce le văd aici pentru a le împărtăși cât mai amănunțit soțului meu.

— Foarte frumos! Și ce-i soțul dumneavoastră?

— Preot.

— Preot! se miră acesta. Și unde?

— La Teslari, în Prahova.

— Doamna preoteasă Paula, dumneata ești? făcu preotul plăcut impresionat. Cât am căutat să vă cunosc pe amândoi și n-am avut ocazia! Am auzit ce frumos lucrați în Teslari. Eu sunt preotul Stoica din Albești.

Discuția dintre cei doi se întrerupse odată cu încetarea cântării poporului și venirea la predică a unui preot de la București, după cuvântul căruia Mitropolitul s-a retras, dar adunarea a continuat până seara, când mulțimea s-a împrăștiat pentru odihnă în cele câteva ore ale nopții scurte din jurul solstițiului de vară.

Paula, care venise aici și pentru procurarea unor cărți de ritual de la Tipografia Mitropoliei pentru biserica din Teslari, trăsese în gazdă la o familie cunoscută de-a soțului ei. Acum, după sfârșitul adunării, se îndrepta spre familia-gazdă și, în drumul ce trecea printr-un părculeț într-acolo, se așează pe o bancă pentru a-și pune la punct hârtiile cu însemnări. Această ispravă nu o putea face în casă străină, fiindcă familia-gazdă nu prea avea lărgime și ar fi fost oarecum și o necuviință, după părerea ei. Cum hârtiile ei cu însemnări nu erau puține, o apucase noaptea, de-a bine-lea, cu aranjatul lor. Voia, cu acestea, să fie gata la sosirea acasă cu descrierea cadrului în care s-au desfășurat și pe care-l avea acum proaspăt în minte și ușor de zugrăvit, spre a le putea împărtăși soțului ei cât mai îmbucurător. Tocmai când Paula își aduna în poșetă această recoltă spirituală, în fața ei se iviră doi inși: preotul Stoica din Albești și domnul Nicu Oprișan.

— A, doamnă Paula, bună seara! exclamă preotul mulțumit, oprindu-se în dreptul ei.

Și, după ce o recomandă însoțitorului, o poftiră cu ei la un fel de rond pe la câteva grupuri de pelerini prin oraș, ceea ce preoteasa acceptă bucuroasă, cu gândul că va mai putea îmbogăți reportajul său pentru soț.

Iubirea creștină s-a dovedit și de data aceasta făcătoare de minuni în orașul de pe Cibin. Miile de pelerini, ce n-au încăput în dormitoarele și sălile de curs ale Facultății de Teologie, au găsit loc în dragostea diferitelor familii creștine din oraș, iar merindea din

traistele celor veniți de prin apropiere s-a înmulțit cu bucatele localnicilor, saturând pe cei veniți mai de departe care-și isprăviseră provizia. Pe timpul acela, prăvăliile erau închise la oraș în zilele de sărbătoare, iar localurile cu mâncăruri ce aveau și băuturi spirtoase puteau da faliment cu astfel de călători ca ostașii Domnului.

Preotul Stoica și Oprișan, însoțiți de Paula, au găsit în „rondul” lor mulți pelerini grupați în câte-o grădiniță publică sau pe câte un loc viran, unde, unii stând pe bănci sau în picioare, ori jos pe iarbă, continuau trăirea lor spirituală de peste zi și acum sub razele lunii pline de pe cerul limpede al verii. Unii, înzestrați cu darul cântării, înălțau sufletele ascultătorilor pe aripile unui imn de laudă lui Dumnezeu, o priceasnă sau un axion către Maica Domnului, alții, mai iscușiți la cuvânt, dădeau îndemnuri creștinești, iar alții povesteau câte ceva din experiența vieții lor morale. În răstimpuri, intonau cu toții în cor diferite cântări popular-religioase, pe melodii națio-nal-bisericești. La sfârșitul vizitei lor scurte din fiecare grupare, preotul Stoica sau domnul Oprișan rostea câte un cuvânt de îmbărbătare spirituală, iar Paula stenografia tot ce vedea și auzea.

Cam pe la miezul nopții, cei trei cercetași de noapte au ajuns cu „rondul” lor la un grup din curtea unei biserici, unde doamna preoteasă Paula a remarcat câteva fețe cunoscute. Erau din Bozieni, sat învecinat cu Teslarii ei și pe care-i văzuse de mai multe ori la biserica lor. Dar ceea ce a surprins-o mai mult a fost cuvântul ce tocmai se rostea la sosirea lor de către unul care nu era altul decât Grigore Hâncu, enoriașul soțului său. Cuvântul acestuia nu era o predică propriu-zisă și nicio povață oarecare, ci un fel de incursiune asupra satului său, aflat în transformare morală, în care amesteca biografia preotului lor și a preotesei Paula. Limbajul său țărănesc, presărat cu ceva din argoul căpătat în ucenicia de la Ploiești, dădea cuvântului său un farmec aparte. Fără să părasească buna-cuviință, cuvintele lui făceau asistența să zâmbească, ba chiar să râdă uneori, încât întreaga adunare era cuprinsă de o veselie nevinovată și înviorătoare. În această atmosferă caldă intraseră cei trei rondori din noaptea aceea și se opriseră în penumbra ce o făcea castanul din curtea bisericii, luminat dintr-o parte de becul fixat în stâlpul de pe trotuarul din față.

— Satul nostru era codru de ciomege și duhnea a băutură și a păr de țap, în toamnă, când au venit „harhan-ghelii” la noi de-au alungat în hăuri duhul necurat „din colții noștri de turbați” – spunea Hâncu adunării. Toată ziua stam de sfadă și din fleacuri ne încăieram, iar pițulile din jepul nostru se scurgeau în troaca lui jupân Tețelea, grecu’ cel cu meșturi de la noi, ce s-a rotunjit la mutră și s-a burdușit în pântec ca un bivol de pripas. Mai avem și acum d-ăia care-i umflă sacu’ la morișcă, da’ nu mulți, că acum satul nostru ia la ochi orice creștin cu gâtlej de rață și-l face de basme-n uliți, că drăguții de „harhangheli”, să mă iertați, da’ așa zic eu părintelui nostru și doamnei preotese; că așa știu să ne culeagă de prin târșii relelor, ca sfinții „harhangheli” sufletele din ghearele „zvârgolacilor”, cum am văzut într-o poză la Ploiești. Că și ei cu iubirea lor, când ai noștri erau lupi, de-și arătau colții veninoși, părintele și preoteasa ne strecurau degetele bunătății lor prin chică de ne-a secat în suflet răutatea, că chiar eu, așa cum mă vedeți că m-a lăsat Dumnezeu, cu lopețile astea de mâini și cu lada bojocilor cum e piatra, băgăm frică într-ai noștri, da’ acum nu mă lasă inima să fac rău la cineva. Parcă mă rușinez de „harhangheli” noștri, numai când gândesc la rău; pentru că părintele Ioan al nostru are niște ochi de ne citește și gândurile cu ei, iar doamna preoteasă care-i mai frumoasă decât toate doamnele, numai când îți vorbește te unge la ficat și-ți crapă obrazu’ când zâmbește cu bunătate la neghiobiile noastre, că...

— Destul Grigore, destul! spuse Paula, ieșind din penumbră. Ai alunecat de la preamărirea lui Dumnezeu, la slava oamenilor.

Hâncu amuți la auzul glasului atât de cunoscut și lui și celor din Bozieni.

„Am făcu i-o fiartă și de data asta”, își zise el, apropiindu-se de Paula rușinat, ca un copilandru descoperit de mama lui asupra unei năzdrăvănii.

— Să mă iertați, doamnă preoteasă, că n-am spus părintelui când am venit încoace – se scuză Hâncu – da, ia, am venit aici după „vocsele”, că așa mi-au zis cei din Bozieni că aicea se găsesc d-astea și Albina mi-a tot zis și ea să viu că și ea – și cu mine, colea.

— Bine, frate Grigore, bine ați făcut că ați venit – zise preoteasa,

dar Hâncu o întrerupse, spunând mulțumit:

— Și eu zic așa, doamnă preoteasă, că ăștia nu-s ca păcătoșii lui Floruță, că au cruce și biserică și apoi și... să mă iertați, dar... și Hâncu se opri încurcat.

— Bine, bine, frate Grigore – spuse Paula, zâmbindu-i cu bunătate, în timp ce adunarea începu o cântare.

Domnul Nicu Oprișan, ieșind și el din penumbră, urmat de preotul Stoica, se adresă Paulei:

— Să mă iertați, doamnă, nu știam că sunteți preoteasă, dar nu trebuia să întrerupeți din cuvânt pe fratele. Era una din cele mai frumoase predici auzite în seara aceasta și mă miră faptul că pe aceasta n-ați stenografiat-o pentru... ziarul dumneavoastră, chiar dacă vorbitorul elogia niște oameni de-ai lui Dumnezeu, căci și aceasta este spre lauda Domnului Care-i minunat întru sfinții Lui.

— Vina este a mea, frate Oprișan, că nu ți-am prezentat pe însoțitoarea noastră care-i una din persoanele zugrăvite de vorbitor – lămurii preotul Stoica din Albești.

— Așa?! făcu Oprișan încântat. Dumneavoastră sunteți doamna preoteasă Mirea, despre care mi-a vorbit atât de frumos părintele Stoica! Acum înțeleg de ce nu s-a înscris și ultima vorbire în notițele dumneavoastră. Sunt încântat de cunoștință și m-aș bucura să cunosc și pe părintele, soțul dumneavoastră, despre care am auzit atâtea lucruri frumoase de adevărat preot al Domnului.

— Noi ne-am bucura și mai mult dacă această cunoștință s-ar face în sat la noi, în Teslarii de Prahova – spuse Paula, în timp ce adunarea sfârși cântarea, și părintele Stoica din Albești începu să rostească un cuvânt de întărire sufletească.

XIII.

DOUĂ MERE

Sunt întâmplări și fapte, rele sau bune, care nu se șterg multă vreme din amintirea celor ce le-au trăit. Ba, unele rămân pentru totdeauna încrustate în gând ca un semn fixat undeva cu fierul roșu. Un cutremur de pământ sau o furtună nimicitoare sunt povestite cu amănunțime de către cei ce le-au trăit, tot așa ca și un belșug neobișnuit într-o perioadă de timp oarecare. A rămas până în zilele

noastre pomenire despre ocaua cea mare a lui Cuza, care se vindea cu câteva parale, ca și despre dreapta pedepsire a celor care erau prinși cu ocaua mică. Despre ciurma lui Vodă Caragea se mai pomeneste încă pe ici pe colea de către cei ce au moștenit povestirea întâmplării din tată în fiu. Cu atât mai mult, întâmplările mai apropiate vor fi încă vii în amintirea celor ce le-au trăit.

Deși au trecut câteva decenii de la cel mai îmbelșugat an al testărenilor, aceștia povestesc și astăzi cu mult elan despre el. Și, cu adevărat, anul 1933 a fost visul împlinit al testărenilor la care s-a ajuns atunci și care nu s-a mai repetat cu aceeași îndestulare fizică și înălțime spirituală, sau, mai bine spus, din ambianța celor două stări, din care izvorăște adevăratul belșug folositor omului.

Dar să ne întoarcem cu povestirea în anul despre care ne este vorba.

În cel de-al cincilea an de când au venit aici soții Mirea, se schimbaseră atâtea lucruri. Numai cineva care ar fi lipsit de aici în acest interval de timp le-ar fi constatat cu adevărat, deoarece trecerea treptată de la o situație la alta se simte tot atât de puțin de către cei în transformare, ca și etapele vieții între vârste, sau preschimbarea climei anotimpurilor când trăiești în mijlocul naturii.

De-acum, stupul și grădina de zarzavat erau o necesitate la gospodăria testăreanului, iar laptele și fructele aveau locul de cinste la masă, în defavoarea băuturilor spirtoase, deși Manole Stavru mai avea încă destulă clientelă în cârciuma lui.

S-a spus nu știu de către cine că binele are mersul de melc și răul galopul calului, iar hărnicia are mai puțini ucenici decât nepăsarea. Nu știu cât este de adevărată această zicală, dar în Teslari lucrurile s-au petrecut cam invers. Poate pentru faptul că și binele în putregaiul Răutășii de acolo era o noutate. Și acum oamenii erau curioși. Ca mulți dintre semenii lor, au dat și ei năvală asupra noului. Mai întâi Moș Lampe cu ginerele său au fost aceia care au imitat pe părintele Ioan Mirea cu stupii, iar Hâncu l-a imitat cu gardul de lanțuri încrucișate spre uliță, pe când Albina lui a luat exemplul preotesei cu grădinița de flori din fața casei. Mai mult decât atât, Hâncu l-a întrecut pe părintele cu ornamentarea fațadei de la casă și, cum era iscusit în

ale coloritului, a dat un zgomot atrăgător din vopsele, atât casei, cât și gardului nou cu porți cu tot. Turcu Aurel, primarul, tot de la părintele Ioan s-a inspirat de și-a umplut grădina cu pomi altoiți cumpărați de la pepiniera lui Aldeianu din Mizil, înlocuind vița de vie terasă cu „hamburg-veritabil” de la Valea Călugărească. Și, cum țăranul nostru, pe lângă atâtea calități, mai are și pe aceea de a nu se lăsa mai prejos decât semenul său, curând au început nu numai imitațiile, ci chiar întrecerile în buna gospodărire. Fiecare căuta sași întreacă vecinul cu o noutate gospodărească. Unul și-a pus dușumea în casă, lucru necunoscut în Teslari până atunci; altul, pe lângă aceasta, și-a dublat și ferestrele.

Celălalt și-a podit și grajdul pentru vite, cum văzuse în timpul militariei prin unele sate din Transilvania. Ăstălalt și-a cumpărat plug și grapă de fier tocmai de la Voina, din București, iar mobila țăărănească, împodobită cu acele încrustări frumos colorate, intra tot mai mult în sat de prin târgurile dimprejur. Cel puțin gospodarii care aveau fete de măritat se luau la întrecere în procurarea acestor noutăți. Le și plimbau pe ulițele satului, înainte de a le băga în casă, când se întorceau cu ele de la târg. Tot aceștia cu fete mari zgândăriră invidia unora cu valurile de pânză din cânepă și de lână pentru suman, pe care le întindeau mereu la uscat pe afară, fie că le spălau sau nu, ori le aduceau de la piua din Câmpina. Invidia se îneca prin imitare, numai lăudăroșenia unora îi nedumerea pe alții, că părintele Ioan nu o combătea în predicile de la biserică, așa cum făcea cu atâtea metehne. Ba aceștia observau că păstorul lor sufletește, în loc să-i combată, îi lauda și el, umplându-i de ambiție, care sfârșea prin imitare, ba uneori și prin întrecere.

— Dumnezeu mi-a ajutat, părinte, de mi-am cumpărat și eu stupi, fiindcă, dacă ascultam mai demult sfatul ce mi l-ai dat, luam și eu acum bani frumoși pe miere, cum a luat și cutare – spunea satisfăcut preotului câte unul.

— Păi, vezi? zicea acesta cu glas de dojana pe care omul o primea cu gândul de-a pune în practică pe viitor îndemnurile păstorului lor.

În toamna anului despre care ne este vorba, teslă-renii puteau

cu adevărat „să-și numere bobocii” căci pe toți îi găseau găște grase. Aproape toți erau mulțumiți de rodul muncii de peste vară, mai ales că anul fusese binecuvântat cu ploi, soare și vânt la vreme, încât se umpluseră hambarele cu de toate, bineînțeles, afară de cei săraci și neputincioși, pentru că aveau și Teslarii nevoiașii săi.

Aceasta în ceea ce privește belșugul necesar omului pământesc pentru menținerea vieții trecătoare. Cât privește componenta duhovnicească, sufletul, nici aceasta n-a fost mai prejos. Încă de anul trecut, de când s-au întors de la Congresul Asociației «Oastea Domnului», Paula și Hâncu au pornit la acțiunea de înfrumusețare spirituală și morală printre săteni, fiecare în felul său. Era mai mare dragul să vezi pe bătaușul de altă dată combătând cu atâta patos viciile consătenilor lui, vicii pe care le avusese și el:

— Măi frate, măi, nu te mai lecuiești și tu odată de înjurăturile acelea hulitoare de Dumnezeu? Doar El ne-a făcut și El ne dă pâinea cea de toate zilele! Așa îl mustra Hâncu pe câte unul, surprins suduind de cele sfinte; căci de la o vreme se cam fereau de el, nu numai aceștia, ci și fumătorii și birnicii băuturilor amețitoare.

Unde apuca pe mai mulți la taifas după obiceiul vechi, în mijlocul uliței sau aiurea, Hâncu le reproducea fragmente din predica părintelui de la biserică, sau povestea din cele culese de prin tipăriturile religioase împrumutate de la preoteasă, la care adăuga și îndemnurile sale despre virtute și hărnicie:

— Măi fraților! – spunea el – omul este făcut după chipul lui Dumnezeu și trebuie să se asemene Lui și la lucru și la vorbă. Să muncească și să iubească așa ca Dumnezeu, cum ne spune părintele nostru mereu la biserică, nu să doarmă în păcate și să se bălăcească în lăturile împruțite de ura lui satan, cum am citit eu într-o carte.

Tot după întoarcerea de la Congres, Paula devenise și mai mult inima pulsatoare în lucrul Domnului alături de soțul ei.

Împreună cu învățătoarea Lizica Oveză, organizează o adevărată ofensivă a cântecului, mai ales în rândurile tineretului. Înmarmate cu repertorii muzicale și câteva cărți de cântări duhovnicești, din cele populare pe care le cântau diferite asociații religioase, preoteasa și învățătoarea, ajutate de învățătorul Dinu Oveză, formară

un cor destul de reușit din tineretul satului. Cu acesta desfătau pe credincioși la biserică, atât la Sfintele Slujbe, cât și la adunările din după-amiezele duminicilor.

Atât învățătoarea Lizica Oveză, cât și soțul său, Dinu, după accidentul de la Râpa Cornului, se alipiseră cu toată inima de soții Mirea în acțiunea lor de luminare a testărenilor. Preotul, cu un tact vrednic de toată lauda, a știut să pună pe învățători la locul de cinste în fața sătenilor:

— Știți că un sat românesc are biserică și școală de care nu se poate lipsi – a spus preotul Mirea testărenilor în duminica următoare. De aceea, ca prieten, vă sfătuiesc, iar ca păstor sufletesc, vă poruncesc să cinstiți cum se cuvine pe slujitorii școlii, precum și pe cei ai bisericii.

Oamenii au înțeles gândul preotului lor și au început să-și respecte și învățătorii. Pe de altă parte, a început să se reducă și fardul de pe fața doamnei învățătoare, fusta să se lungească simțitor și decolteurile bluzelor să se micșoreze. Pe măsura preschimbării acestora, creștea și respectul testărenilor pentru învățătoare. Pe de altă parte, preocupările muzicale ale lui Dinu Oveză, susținute de către soția lui și de către preoteasa Paula, l-au ajutat pe acesta să se înstrăineze tot mai mult de litrișoara de rom, unde, până nu demult, își găsea refugiul. Revizorul Titu Viforeanu venea din ce în ce mai rar pe la Teslari și, în măsura în care cumnata lui, doamna Oveză, era tot mai ocupată cu soțul ei în lucrări suplimentare extrașcolare, intimitatea lui cu dânsa scădea tot mai mult, până când, într-o zi, veni aici însoțit de o doamnă străină, cu care lăsa să se înțeleagă că ar fi în prag de căsătorie. De atunci, revizorul n-a mai fost văzut pe la Teslari nici măcar la un examen de sfârșit de an școlar.

Această avalanșă spirituală făcuse o adevărată revoluție în rândul testărenilor, încât astupă și gura celor câțiva îndărătnici care mai găseau câte-un noduleț în papură. Printre aceștia se număra și Mihai Floruță cu cei șapte adepți ai lui și unii dintre clienții zeloși ai domnului Manole Stavru. De primăvara și până toamna târziu, noile cântece popular-religioase, introduse în sat de către oamenii bisericii și ai școlii, răsunau la muncile de pe ogoare și livezi, înlocuind pe cele deșănțate cu îndemnuri spre păcat, lucru care nu făcea plăcere celor

care mai frecventau și „biserica lui Manole Stavru”. Găseau ei motive să nu placă. Iubitorii de pahar nu puteau cânta melodii puse pe versuri care le biciuiau năravul și se știe că românul simte nevoia de-a cânta la toate ocaziile. Nici Floruță cu grupa lui nu putea să îngâne noile doine care conțineau în ele învățături drept-credincioaseilor venite din încredințări eterodoxe. Pe deasupra, între acești „noi creștini” și unii dintre fiii bisericii din Teslari, în frunte cu Hâncu și Moș Lampe, se iscau dese discuții contrare pe teme de credință, din care rătăciții ieșeau din ce în ce mai înfrânți, pentru ca, în cele din urmă, să-i cam ocolească. La toate aceste lucruri care se petreceau în parohia lui, părintele Ioan Mirea asista cu plăcere, cu toate că doamnei preotese i se păruse că soțul nu prea avea înflăcărarea pe care ca o pretindea, până într-o zi când l-a întrebat:

— Nu știu cum, Ionele, dar mi se pare că nu te bucuri așa cum ar trebui de avântul duhovnicesc din satul nostru. Pari mai îngândurat, ca de obicei, la manifestările noastre. Ai ceva de obiectat? Nu pășim bine pe urmele Domnului?

Preotul a privit la Paula mai îndelung, fără să zică ceva. Vedeă că tovarășa lui de viață observase frământarea sa interioară ce se manifesta și-n exterior pentru ochii ei pătrunzători. De aceea nu-i ascunse nimic din părerile sale asupra manifestărilor religioase ale testărenilor. De fapt, el se așteptase mai demult la această întrebare, dar, probabil, soția, ocupată prea mult, întârziase să i-o pună.

— Îmi pare bine că m-ai provocat cu această întrebare, Paula. Tocmai voiam să ne sfătuim asupra bunului mers al curentului religios din parohia noastră.

— Adică? se miră Paula.

— Nu poate spune nimeni că sufletele acestea nu caută pe Iisus Domnul – zise preotul; însă de la căutare și până la găsimă mai este de mers. Și nu pe drumul apucat de enoriașii noștri, Paula, ci tocmai în sens invers.

— Nu te înțeleg, Ionele, făcu Paula, devenind numai ochi care își scrutau soțul. Nu s-au lepădat ei de atâtea vicii? Oare nu mărturisesc ei pe Domnul cu râvnă înflăcărată? Sau poate te-ai referit la cei câțiva sectari ce-i avem aici?

— Și la unii și la alții, Paula. Drumul spre împărăția Cerurilor nu-i comoditate, ci este renunțare ce sfârșește în jertfă. Desigur, am făcut un pas bun că am deschis gustul testărenilor noștri pentru cele spirituale, dar nu-i destul. Trebuie să-i întoarcem fiecare privirea spre lăuntruul său.

N-ai observat că divergențele dintre fiii bisericii noastre și cei câțiva frați rătăciți, fie de la calea credinței, fie pe drumul viciilor, nu-i altceva decât o schimbare a certurilor vechi, desigur, mai puțin păruiele fizice?

Și, cu vorba lui cumpănită, părintele Ioan a disecat în așa fel stările sufletești din enorie, încât preoteasa a rămas uimită de spiritul pătrunzător al soțului ei. Abia acum și-a dat seama de ce nu-l entuziasmase așa cum se așteptase nici descrierea celor trăite de ea la Congres. Încântată de cele văzute acolo, Paula povestise soțului ei, dar, cu tot talentul său de povestitoare și mirajul imaginației, descrierea nu-și făcuse efectul dorit. E drept că istorisirea fastului de acolo și mai ales mulțimea aceea însetată după Hristos l-au bucurat, însă după câteva întrebări puse preotesei, părintele Ioan devenise mai gânditor.

Una din întrebări era dacă prezența preoților era în proporție satisfăcătoare în raport cu mulțimea credincioșilor aceasta, primise un răspuns negativ din partea ei. Dar tot ea i-a replicat că trebuie să aibă în vedere faptul că Oastea Domnului nu este o mișcare preotească, ci o mișcare de mireni, în sensul activismului duhovnicesc al mirenilor, propovăduit de Sfântul Ioan Gură de Aur, care, de altfel, este și Patronul acestei Mișcări. Oastea a declanșat doar energiile spirituale latente ale poporului român, care a dat întotdeauna dovadă de o reală sensibilitate religioasă. Apele au început să se reverse – spunea părintele Trifa la Congres. Iar cei care trebuie să le capteze sunt tocmai preoții, care, trezindu-se și ei la această viață nouă, pot să o facă în chipul cel mai fericit, dacă ei înșiși devin ostași ai lui Hristos. De fapt, părintele Trifa, întrebat fiind de cineva: Când Oastea Domnului își va sfârși misiunea?, el a răspuns: „Când toți preoții vor deveni ostași”; adică se vor întoarce la viața vie a creștinismului primar, asumându-și pe deplin misiunea și de preoți, dar și de păstori și călăuzitori ai turmei.

O altă întrebare privea starea de modestie a membrilor Asociației cu care intrase în vorbă. Și la această întrebare preotul Mirea primise răspuns nemulțumitor pentru el, care vedea într-un lucru și partea ascunsă dincolo de el.

— Vezi tu, Paula – i-a spus părintele Ioan atunci preotesei – creștinismul se întemeiază pe omul nou după modelul Aceluia care este „piatra din capul unghiului”, și numai din aceste cărămizi vii de zidește cu adevărat Biserica lui Hristos. Acest om nou, cărămidă vie în edificiul Domnului, trebuie bine cizelat de meșteri pricepuți în această materie, de lucrători rânduiți de către Dumnezeu și înzestrați cu har de Sus pentru treaba aceasta.

— Vrei să spui că această Asociație nu este bună, Ionele? a întrebat atunci îndurerată Paula.

— Vai de mine, Paula, dar nici nu încapе vorbă! spuse el. Astfel de asociații sunt necesități permanente în Biserica Domnului. Pentru că se găsesc multe suflete care, încă de pe pământ, vor să trăiască mai intens Evanghelia împărăției cerurilor. Sunt inimi care simt fericirea numai la picioarele lui Iisus Domnul, ca Maria, sora Martei din Betania. Și cum ar putea cineva spune că astfel de suflete, grupate într-o asociație, să fie ceva rău în Biserică? Numai că în fruntea lor, dedicați trup și suflet acestei cauze sfinte, trebuie să ne găsim noi, preoții, pentru a-i călăuzi pe făgașul cel sănătos al adevărilor Bisericii. N-avem voie să stăm, tihniți, deoparte. Căci noi suntem, moralicește, chiar obligați, tot așa cum suntem datori să ne împlinim funcția rânduită de legile clericale. Numai așa, o atare asociație va propăși cu adevărat în zidirea omului celui nou în Hristos, care să se înșiruiască după cohorte de sfinți ale Bisericii Triumfătoare. Altfel, festivitățile religioase pot rămâne doar o paradă exterioară, precum glorioasa primire în Ierusalim a Domnului de către cei care după câteva zile au manifestat pentru răstignirea Lui.

Aceasta-i problema care mă frământă, Paula: dacă arătura aceasta mai adâncă, de care vorbește părintele Trifa, va pătrunde nu numai în inima mirenilor, ci și în aceea a preoților! Aceștia, pătrunși de duhul înnoitor al Oștii și având în sufletul lor și energia Apostolului Petru, dar și iubirea Sfântului Ioan, vor ști cum să îndrume în albia

Bisericii apele dezlănțuite atât de năvalnic nu numai la Congresul despre care mi-ai vorbit, ci și în întreaga țară. Înflăcărarea aceasta trebuie să determine schimbări radicale în viața enoriașilor, atât în cunoașterea învățăturii noastre de credință, cât și a concretizării acesteia în fapte de trăire zilnică. Altcum, aceste întâlniri ale Oștii pot deveni niște spectacole frumoase, morale, dar fără un fundament pe care să se clădească omul cel din lăuntru.

Spre aceasta am vrea să-i călăuzim și noi pe creștinii noștri ostași din Teslari...

Așa-i vorbise părintele Ioan, iar Paula abia atunci și-a dat seama ce-a voit să-i spună după ce-i disecase stările sufletești ale testărenilor credincioși. Ei nu erau tocmai pe calea cea bună, și printre ei se considera și dânsa. Deși soțul îi vorbise despre religiozitatea exterioară a enoriașilor săi, ea se controla și se văzu și pe dânsa în rândul acestora. Căci, ocupată din ce în ce mai mult cu lucruri duhovnicești pentru alții, slăbise în simțământul interior de altă dată. Rugăciunea individuală o scurtase din cauza ocupațiilor, iar meditațiile spirituale dispăruseră înecate de grijile pentru înduhovnicirea altora.

— Și ce este de făcut pentru îndreptarea pe calea cea bună, Ionele? întrebă Paula, gândindu-se mai mult la persoana sa decât la alții.

— Ceea ce face căraușul înțelept când are carul mai încărcat decât pot duce animalele sale din jug – spuse Mirea. Apoi continuă: Ochii mai întâi spre interiorul nostru, de unde începe împărăția Cerurilor, pentru că „ce va folosi omului dacă va câștiga lumea și își va pierde sufletul?”. Sufletele oamenilor de-aici trebuie îndrumate întâi spre controlul spovedaniei și apoi împreunate cu Hristos prin Sfânta Euharistie. Mărturisitorii eu vorbe, atât cei de aici, cât și cei care vin din Bozieni și de prin alte părți, trebuie îndemnați spre vestirea Domnului și prin fapte bune. Cred că a venit și vremea jertfelor pe altarul iubirii creștine pentru enoriașii noștri, Paula. Tu ce zici?

— Așa este, Ionele! confirmă Paula cu hotărâre, însoțindu-și vorba cu o mișcare de afirmare energetică a capului. Îmi dau seama că numai prin colaborarea testărenilor noștri cu Dumnezeu, în toate direcțiile, poate veni aici împărăția Domnului pe care o cerem mereu

în rugăciunea «Tatăl nostru».

Încă de a doua zi după această consfătuire, atât unul, cât și celălalt, soții Mirea au mai făcut un pas pe drumul cel sănătos de creștere duhovnicească a testărenilor. Paula a pornit de la bunii lor prieteni, soții Oveză, iar părintele Ioan de la Grigore Hâncu. Pe acesta, preotul îl găsisese într-o mică adunare, ținând o predică-polemică antisectară în care, după obiceiul său, introducea cuvinte hilariante, amestecându-le cu îndemnuri sănătoase spre virtute. La sfârșit, Ioan Mirea a spus și el un cuvânt mângâietor, deopotrivă pentru evlavioși ca și pentru păcătoși, drepti, pătimiși și rătăciți.

— Grigore taică, noi pe Hristos Mântuitorul cel prea iubitor spre toți trebuie să-L mărturisim și mai mult cu fapta, nu numai prin cuvânt – i-a replicat părintele Ioan Mirea lui Hâncu, după ce au rămas numai amândoi în drumul spre casă. Fiecare avem un dar și pe acesta trebuie să-l punem la picioarele Domnului împreună cu jertfa noastră de iubire și milă pentru semenii păcătoși – completă el, după care l-a întrebat:

— Ai pictat ceva cu vopselele cumpărate când ai fost cu doamna preoteasă la Congres?

— Aproape nimic, părinte – a spus Hâncu, trădând puțină vinovăție în glas.

— Apoi vezi? l-a certat preotul mai mult din privire. Aceasta a fost destul ca Hâncu să-nțeleagă ce a vrut să spună duhovnicul său.

De atunci, Grigore Hâncu s-a luat serios de pictură în timpul său liber și a făcut mai puțin pe predicatorul din vorbe.

Una din metodele folositoare pentru înduhovnicirea enoriașilor aplicată de soții Mirea a fost și vizitarea mănăstirilor, îndeosebi cea de călugări de la Ciolanu. La câte o sărbătoare mai mică din timpul lunilor călduroase, în răgazul ce-l dau muncile de pe ogoare, ei organizau o astfel de excursie pe jos. Cu puțină merinde în traistă, credinciosul testărean, sau evlavioasa testăreancă, pleca în grup, sub călăuzirea păstorului lor, spre locul de reculegere și fortificare spirituală care este mănăstirea. Nu erau ei prea mulți la plecare, dar la destinație ajungeau de două sau trei ori mai numeroși, fiindcă în dreptul lor se mai adăugau și alții din satele pe unde treceau, deoarece excursia era o

adevărată procesiune religioasă cu psalmi și cântări duhovnicești. În popasuri, la câte o umbră deasă pe iarba pufoasă, preotul Ioan Mirea povestea câte o întâmplare din Proloage sau Pateric, scoțând învățături înălțătoare pentru ascultători. Preoteasa citea câte o poezie religioasă, iar Hâncu sau Moș Lampe erau puși de către preot să povestească viața vreunui sfânt, după care se continua drumul.

De la Teslari și până la Mănăstirea Ciolanu era o cale lungă de mers și nu se putea ajunge într-o singură zi, numai dacă se tăia de-a dreptul peste o moșie vastă plantată cu vie și pomi fructiferi. Această moșie aparținea unui oarecare Mânzatu din Buzău, dar care se vedea foarte rar pe acolo. În schimb, administratorul, domnul Ilie Florea, aici își făcea veacul. În colțul moșiei, unde nici nu te așteptai, acolo îl găseai, încât paznicii îl porecliră „năluca”. Probabil, pentru că apărea pe neașteptate.

Proprietatea domnului Mânzatu era una din acele moșii de invidiat, ce sunt date ca exemplu de bună gospodărire și frumusețe până departe. Și aceasta, datorită administratorului Ilie Florea care făcea minuni din și pe avutul boierului său. Domnul Mânzatu se mândrea cu „omul său de la moșie” cum îl numea el pe Ilie Florea când se întâlnea cu alții de teapa lui pe la câte o sindrofie, că boierului îi cam plăceau petrecerile. Moșia o ținea mai mult ca un fel de fudulie, pentru că sursa lui de câștig erau cele două fabrici din Buzău și cargobotul «Emilia», unul din renumitele vapoare comerciale ce naviga din portul Galați până în cele mai îndepărtate colțuri ale Mediteranei.

Ilie Florea era un bărbat bine legat, de statură mijlocie și cu fața de flăcăiandru, cu toate că era trecut de treizeci și cinci de ani. Fruntea-i lată spunea oricărui psiholog că este inteligent – și era – numai că deșteptăciunea lui plătea tribut grandomaniei. Privea cam de sus pe orice muritor și părerile altora nu aveau nicio valoare pentru el dacă nu corespundeau cu ideile lui. Absolvent al Liceului «Mihai Viteazul» din Ploiești, n-a ocupat niciun serviciu de stat sau particular unde trebuia să asculte de superiori, pentru că nu-i plăcea să fie condus de cineva. Căuta o ocupație unde să nu depindă de nimeni și a găsit-o aici, pe moșia domnului Mânzatu, unde am putea spune că el era stăpânul în realitate, și celălalt numai musafir cu dreptul de

proprietar, undeva într-o arhivă funciară. De aceea, atât muncitorii de pe moșie, cât și țăranii de prin satele învecinate i se adresau cu epitetul „boier Florea”. Asta, pe față sau când vorbeau cu niscaiva străini, căci în ascuns între ei îi spuneau „năluca”, după cum îl porecliseră paznicii. Boier Florea nu era nici popular cu sătenii și lumea de jos, căci încrezuții se văd mereu prea deasupra oamenilor de rând și se înțelege că de aceea moșia, pe care mai mult o stăpânea decât o administra, nu contribuia cu nimic la ajutorul celor nevoiași din preajmă. Se închidea în conacul de pe moșie, iarna, iar vara, rățăcea pe întinsul livezilor singur sau cu vreun prieten care-i pica de undeva în familie. Însă în sat, printre oameni, nu se vedea nici măcar la zile mari. La binețele țăranilor răspundea cu privirea în altă parte. Pe moșie n-a călcat picior străin fără știrea lui, în afara personalului sau a zilierilor tocmiți. Dacă venea cineva împins de nevoie ori să-i comunice „boierului” ceva, paznicul de la poartă trebuia să-l întrebe mai întâi dacă primește ori nu. Când se întâmpla ca domnul Ilie Florea să fie departe de poartă, pe moșia care număra câțiva zeci de kilometri pătrați, cel de lapoartă trebuia să aștepte ore întregi până se întorcea „boierul” la conac, dacă nu avea portarul pe cine trimite cu doleanțele.

Pe la începutul lui septembrie din anul acela, aproape de ora prânzului, la poarta acestei moșii se nimeri părintele Ioan Mirea cu echipa lui de pelerini care număra peste o sută de inși, după cum apreciasse paznicul de la poartă. Locul umbrat de doi nuci enormi din fața porții se umpluse de lume. În ciuda faptului că luna aceasta se număra între cele de toamnă, ea se lua câteodată la întrecere în căldură cu cele două precedente, iulie și august, așa cum se întâmplase și acum.

— După câte am aflat, aceasta-i moșia domnului Mânzatu, nu? Întrebă părintele Ioan Mirea, după ce salută pe paznicul de la poartă.

— Da, răspunse acesta.

— Și cui ne putem adresa pentru ceva? Cine-i mai mare aici? mai întrebă preotul.

— Doar Fierea, părinte – spuse paznicul.

— Unde-l putem găsi?

— Aici pe moșie, numai că trebuie să așteptați mulțisor până se

întoarce de la conac, fiindcă-i dus de dimineață prin livezi. Dar poate aveți noroc să vină încoace.

— Și nu puteți trimite pe nimeni aici să-l caute?

— N-am pe nimeni aici, părinte.

— Pot trimite eu un om, numai să-l îndrumezi.

— Ferit-a Sfântu, părinte! Ce, vrei să mă dea afară din slujbă? Nu poate intra aici picior străin înainte de încuviințarea boierului.

— Nici eu?

— Nimeni! dezaprobă omul mai mult prin clătinarea capului decât cu vorba.

Preotul măsură din privire lungul gardului din jurul moșiei în dreapta și stânga porții. În stânga, împrejmuirea lua piepș o coastă abruptă de munte de vreo câțiva kilometri, după aprecierea din ochi și nu se putea ocoli pe acolo, numai dacă dădeau ocol muntelui, cine știe câte zeci de kilometri. În dreapta, terenul i se păru mai favorabil, în zare se vedea gardul făcând un dreptunghi în josul unei lunci. Distanța nu i se păru mare, de aceea întrebă pe paznicul de la poartă, arătând într-acolo.

— Ca să ocolim moșia pe acolo, cam cât timp ne-ar trebui?

— În orice caz, numai după apusul soarelui ați fi în dreptul acestei porți de partea cealaltă a moșiei, părinte. Până la cotitura gardului ce se vede în luncă sunt zece kilometri, cu cinci lățimea moșiei și cu alți zece venind până în dreptul nostru, fac tocmai bine douăzeci și cinci de kilometri.

Preotul rămase câteva clipe îngândurat, privind-și turma de credincioși de la umbra nucilor. Mulți dintre ei erau tineri și, cu tot ocolul moșiei, până la miezul nopții ajungeau la mănăstire. Dar ce-ar fi făcut cu cei bătrâni, dintre care unii numărau peste șaptezeci de ani? Nu numai că i-ar fi obosit peste măsură, dar, din cauza mersului anevoios, ar fi ajuns dimineața târziu, după slujba Utreniei, pierzând frumusețea rugăciunilor de noapte. Dacă le dădea voie să treacă peste moșie, apucau și Vecernia cu Acatistul Nașterii Sfintei Fecioare Maria, al cărei praznic era a doua zi. Părintele Ioan Mirea scoase ceasul din buzunarul interior al reverendei și, după ce-l consultă, spuse mai mult pentru sine:

— Douăsprezece și zece. Apoi, adresându-se portarului: Și domnul administrator nu ia masa la conac?

— Boier Florea?

— Da.

— Câteodată numai, când scapă încoace, pentru că dumnealui stă din zori până în noapte printre lucrătorii din vii și livezi. De aceea și moșia este un rai de s-a dus pomenirea până hăt, departe, la marginile țării.

Mulțimea de sub nuci începu să cânte un imn către Maica Domnului. Portarul, după ce ascultă cântarea o clipă, spuse cam ironic:

— Poate veniți să cereți voie boierului să treceți prin moșie spre mănăstire, părinte?

— Da! spuse Ioan Mirea.

— Hm, așteptați degeaba, părinte – făcu portarul, zâmbind sarcastic. Poate, dacă erai singur sau cel mult însoțit de unul... dar cu puhoiul acesta? Ar face pârjol prin livadă cu merii plini de rodul gata de cules prin care trece drumul spre poarta din dos.

— Eu te asigur, frate, că nu se va lua niciun măr și niciun fir de iarbă nu se va călca alături de drumul pe unde vom trece – zise părintele Ioan Mirea hotărât, privind pe portar în lumina ochilor.

— Lasă, părinte, că ne cunoaștem noi marfa – spuse portarul strângându-și gura a scârbă. Dacă boier Florea nu-i îngăduitor cu țăranii de prin apropiere, este pentru că sunt niște hoți cu toții. Cu toată armata de paznici de pe moșie, tot se fură în fiecare an câteva căruțe de fructe, dar aceștia lăsându-i să treacă pe-aici? Nu, părinte, nici nu încerca să ceri boierului așa ceva!

După felul cum vorbea de hotărât portarul, Ioan Mirea și-a dat seama că acesta nu-i va da voie să caute pe administrator pe moșie. Orice argument de convingere era de prisos. Să mai aștepte atât de nehotărât până vine Ilie Florea la conac iarăși nu avea rost. Privi în lungul aleii ce lega căsuța de la poartă cu clădirea conacului ce se zărea la vreo sută de metri printre pomii ce o împrejmuiau, cu speranța că poate va apărea vreun om pe care să-l trimită în căutarea administratorului. Din spatele căsuței de la poartă, se auzi un glas strigând la paznic:

— Hei, Sotire, ce-i cu mulțimea aceea de sub nuci? Că le-am auzit cântarea tocmai din partea cealaltă.

— Sunt cu părintele, boier Florea – spuse portarul, ieșind din umbra căsuței, împreună cu părintele Ioan Mirea.

— A, cu părintele! făcu Ilie Florea, apropiindu-se de preot. Apoi, întinzându-i mâna: Respectele mele, părinte: Ilie Florea.

— Am onoarea să vă salut. Preotul Ioan Mirea – se recomandă acesta, strângându-i afectuos mâna.

— Încotro, părinte, cu poporul acesta? Desigur, la mănăstire la Ciolanu! După cum i-aud psalmodiind sunt credincioși cu toții? Întreabă Ilie Florea cu oarecare ironie în glas.

— Exact, la mănăstire.

— N-aveți altceva mai bun de făcut cu ei, părinte?

— Desigur că dacă aveam ceva mai important decât vizitarea unei mănăstiri fortificatoare de suflet, aceea făceam.

— Hm, fortificatoare de suflet! repetă sarcastic Ilie Florea. Dar suntem în secolul douăzeci, părinte, când aceste așezări de trândăvie sunt o plagă pentru omenire. Poate că au fost bune pentru Evul Mediu, dar acum a trecut vremea călugăriei. Mănăstirile sunt o frână pentru civilizație și nu înțeleg ce rost are și vizitarea lor.

Preotul se uită lung la Ilie Florea, ghicind mai mult prin expresia feței, decât prin vorbele lui, că are de-a face cu un om ce privește unele lucruri superficial. Spre deosebire de pretorul de la Cricov, acesta nu avea pretenția de „liber-cugetător”, dar era atins de filoxera raționalismului, rudă apropiată cu ateismul, dacă nu chiar părintele negativismului modern. De aceea preotul evită un dialog prelungit cu el și se mărgini numai la câteva fraze, pentru a nu consuma timpul atât de scump pentru el și echipa lui de pelerini.

— S-ar părea să fie mănăstirea o frână pentru civilizație privind problema cu ușurință, domnule Florea, dar pentru cultură este o mare necesitate – spuse preotul, după o clipă de gândire.

— Ei, cum vine asta? Se poate separa civilizația de cultură?

— În esență, nu, dar în practică se poate. Mă refer la individ. Oameni buni au fost și între primitivi, așa cum se găsesc și răi atâția în civilizația noastră. Un omor săvârșit în mod primitiv cu măciuca este

tot o crimă ca și cel făcut cu armele civilizației. Numai că cine comite fapta este lipsit de cultură, n-a fost cultivat.

— Înțeleg ce vreți să spuneți, părinte, însă civilizația nu permite fapta pomenită – zise Ilie Florea mai potolit.

— Nu permite prin forță, dar intenția poate exista la individ, și împotriva acestei intenții trebuie dusă lupta.

— În orice caz, nu prin mănăstire.

— Mă rog, de ce nu și prin mănăstire? De aici se pot lua atâtea exemple de cultivare a sufletului omenesc.

— Cum, părinte, prin mănăstire? izbucni aproape cu mânie Ilie Florea. Prin această așezare de mizerie, unde omul se pierde în obscuritatea unor practici fără sens? De la o adunătură de bufnițe care înfruntă lumina civilizației? De la acest loc jalnic, unde oamenii, bărbați și femei, au murit înainte de vreme?

Și Ilie Florea descrie mănăstirea într-o mizerie îngrozitoare, iar pe membrii ei ca pe niște oameni mai chinuți decât sufletele din Infernul lui Dante. Din cuvintele lui, Ioan Mirea înțelese că administratorul citise mult, mai cu seamă din scrierile raționaliste, și gândește prin vederea acelora. Pe unele din argumentele lui, preotul le întâlnise în mai multe lucrări literare ale secolului trecut, pe care Ilie Florea ori că nu le citise complet, ori că intenționat reținuse din acestea numai partea opusă creștinismului cu tradiția lui. Cum acesta era încins de indignare împotriva monahismului, părintele Ioan Mirea căuta o împăcare a situației. Așa cum se iritase administratorul, rugămintea părintelui de a fi lăsați să treacă prin moșie spre mănăstire i-ar fi fost respinsă categoric. De aceea zise împăciuitor:

— În orice caz, domnule Florea, este mare nevoie de cei ce se roagă mereu pentru noi care ne rugăm așa de puțin și pentru cei care nu se roagă niciodată.

— Nu știu dacă mai este nevoie de așa ceva astăzi – îngână Ilie Florea mai mult pentru sine.

— Este nevoie astăzi mai mult decât oricând, domnule Florea. Totdeauna este nevoie de rugăciune. Noi suntem aici jos un fel de infinit ce avem nevoie necontenit să ținem legătura cu Infinitul de sus, cu Dumnezeu. Este în firea noastră și nu este bine să smulgem din

bunurile lui Dumnezeu sădite în sufletele oamenilor.

Ilie Florea tăcu mai multă vreme, ȕuguindu-ȕi buzele ȕi privind absent undeva într-un loc din zarea senină, în timp ce mulȕimea de sub nuci cânta „Doamne, pacea noastră Tu eȕti”.

Părintele Ioan Mirea tăcu ȕi el în acest răstimp ȕi tocmai când deschise gura să ceară voie de trecere peste moȕie, administratorul întrebă:

— Ce exemplu de urmat pentru fericirea lor pot lua oamenii zilelor noastre de la aceȕti nefericiȕi ai mănăstirilor ȕi pustiului, părinte?

— Cel mai frumos exemplu de egalitate ȕi fraternitate pe care-l trâmbeȕează civilizaȕia noastră, domnule Florea.

— ȕi libertatea? întrebă administratorul grăbit – căci aȕa suna dictonul: Libertate, Egalitate, Fraternitate.

— Da, ȕi libertatea există mai mare decât în orice parte a lumii.

— Ha, ha, ha! – râse Florea cu toată gura. Libertatea? Când depinde numai de altul? Când face numai voile stareȕului ȕi nimic din vederile sale? Ha, ha, ha!

Preotul nu luă parte cu niciun zâmbet la râsul lui Ilie Florea, ci-l privi cu toată seriozitatea până ce acesta se potoli, ba chiar se posomorî de pripeala judecăȕii sale.

— Aici e greȕeala de vedere, domnule Florea – zise Ioan Mirea cât se poate de serios. Aceȕtia sunt adevăraȕii liberi care nu se lasă conduȕi de pornirile umane distractive ȕi distructive. Libertatea creȕtină constă în a fi stăpân pe tine, pe ambiȕiile personale atât de dăunătoare societăȕii ȕi nouă înȕine. Cât priveȕte nefericirea monahilor ȕi a pustnicilor adevăraȕi, asta este numai părerea noastră, când îi privim la suprafaȕă prin lentilele intereselor materiale de moment. Când ne facem iluzia că numai bunurile lumii pot aduce fericirea, căinăm pe cei ce s-au lepădat de ele pentru adevărata fericire care vine din Harul lui Dumnezeu prin inima noastră. Fericirea ce o simt aceȕti miri ȕi mirese ale Cerului este aȕa de mare încât uită mizeria pustiului ce-i înconjoară. Mizerie în ochii noȕtri, dar pentru ei este mijlocul fericirii care se continuă în mod crescând până dincolo, în veȕnicie, ȕi mai degrabă ai smulge ursul de la miere decât pe aceȕtia din păruta lor

mizerie.

— Interesantă filosofie, părinte, dar cam greu de înțeles – spuse Ilie Florea, zâmbind potolit.

— Ca orice teorie nepusă în aplicare – zise preotul.

— Cu alte cuvinte, să ne facem toți călugări?

— Nu. Adică da, să ne facem toți călugări, fără să ne părăsim treburile noastre, ci să luăm câte ceva din practicile lor, ca să gustăm și noi în mizeria noastră ceva din fericirea lor.

— Hm, fericirea lor! Adică să ne rugăm în continuu și să gândim mereu la moarte, nu?

— Exact. Gândind mai des la moarte, câștigăm foarte mult, iar munca împletită cu rugăciune e mai spornică și de calitate superioară, făcându-ne fără griji, așa cum sunt păsările cerului pe care Mântuitorul nostru ni le-a dat ca exemplu.

— Ca exemplu de muncă? râse vag administratorul.

— Fie și ca muncă, pentru că și ele muncesc în felul lor. Pasărea este numai mișcare și cântec. Aleargă după hrană și zboară continuu spre înălțimi, ca și călugărul, prin rugăciune, meditație și osteneală, sfârși preotul.

Ilie Florea își făcu de lucru cu o nuia ce-o avea în mână, zgândărind un mușuroi de furnici din marginea aleii. Ioan Mirea nu mai înnoi discuția, socotind că a vorbit destul. Câteva clipe se scurseră în tăcere, vorbind fiecare cu sine. Mulțimea de sub nuci se oprise și ea din cântat. Doar paznicul de la poartă mai îndruga ceva, mângâind cu palma un motan întins cât era de lung pe bancă lângă el. După un răstimp, administratorul întrerupse tăcerea, tocmai când preotul voi să-și spună păsul.

— Și când vreți să fiți la mănăstire, părinte? întrebă el, privind îndelung la pelerini.

— Cât mai repede, pentru a apuca și slujbele de seară.

— Poate mâine dimineață, că văd și bătrâni pe-acolo.

— Cu bunăvoința dumneavoastră putem ajunge înainte de apusul soarelui.

— Adică?

— Să ne dați voie să trecem peste moșie.

— Vai de mine, părinte! făcu Ilie Florea. Da' ce, voiți să-mi devasteze puhoiul acesta livada cu merii încărcăți de rod gata de cules?

Și, în cuvinte categorice, înșiră la ipoteze păgubitoare, însă preotul Ioan Mirea reuși până la urmă să-i obțină această mare favoare, garantând că nu se va clinti nicio frunză din pomi, pe unde vor trece. După ce obținut acest privilegiu unic în istoria acestei moșii guvernată de Ilie Florea, privilegiu care uimi pe portar, Ioan Mirea se duse în mijlocul pelerinilor săi și după câteva porunci edenice, convoiul se puse în mișcare, trecând marea de pomi încărcăți de roade, ca oarecând israilitenii prin marea Roșie spre Țara Făgăduinței, mulțumindu-se cu înghițirea în sec, văzând poamele, ca și aceia cu masa cerească prin pustiul Arabiei. Preotul supraveghea convoiul ce cânta „Haideți spre Patria Cerească”, iar Paula cu Lizica Ovezea mergea în fruntea mulțimii, susținând cântarea.

— Dar de unde sunteți, măi? întrebă Ilie Florea pe unul din pelerini care nu era altul decât Grigore Hâncu, rămas mai în urma convoiului.

— Din Teslari, boierule – răspunse acesta.

— Cum? Din Teslari?!... tună administratorul, făcând ochii mari ca la auzul unei mari nenorociri. Înapoi, înapoi!... – mai spuse el, înaintând cu pași mari printre rânduri, să ajungă pe preotul ce se găsea prin mijlocul convoiului.

— Părinte, de ce n-ați spus că sunteți din spelunca de tâlhari și bătauși Teslari? strigă el, cum se apropie de preot. Vă rog întoarceți-vă înapoi! îmi retrag cuvântul, căci vă cunosc păstoriții cum vi-i cunoaște toată lumea.

Preotului îi trebuiră multe cuvinte de îmbunare până să potolească pe Ilie Florea din pornirea lui furioasă împotriva păstoriților săi. Dar, până la urmă, garanția morală de preot birui cerbicia administratorului.

Convoiul își continuă drumul, urmărit discret și neîncrezător de Ilie Florea, care, în cele din urmă, se întoarse la conac uluit. Nu văzuse nicio mână întinzându-se din convoi după vreun măr auriu atât de ispitor. Mai înainte cu câțiva ani făcuse cunoștință cu testărenii chiar aici pe moșie. Tocmise cu ziua câțiva dintre ei și, numai în câteva zile,

jefuiseră moșia de cel puțin două vagoane de fructe. În legătură cu alții de-a-fară, în două nopți consecutive, dispăruseră grămezi de mere adunate în apropierea porții de dincolo. Cei doi paznici de la grămezi dispăruseră și ei tot atunci, dar s-au întors a treia zi, bătuți măr, povestind cum au fost legați de testăreni și duși cu căluș în gură într-o pădure unde au fost priponiți de copaci până și-au isprăvit operația” de pe moșie. Se înțelege că zilierii din Teslari nu s-au mai prezentat la lucru să-și primească plata pentru cele două zile lucrate. Pentru descoperirea făptașilor, n-a fost nevoie de multă bătaie de cap. Numai că chemarea în fața judecății a rămas fără niciun rezultat. Citațiile n-au putut fi nici măcar înmânate, iar șeful de post de la Cricov, Vâlcu Stan, nici n-a voit să audă de arestarea unor oameni judecați în lipsă, o dată ce n-au primit nici măcar citațiile.

— Ar fi bine ca domnul Mânzatu să-și păzească mai bine moșia și când angajează zilieri să știe pe cine ia, a spus Vâlcu Stan domnului Ilie Florea, când s-a prezentat acesta la postul de jandarmi din Cricov, informându-l totodată și despre republica hoți-bătăușilor Teslari.

De atunci abia trecuseră numai cinci ani și nu-i venea să creadă că între testărenii aceștia atât de incorigibili, după informațiile primite, să se găsească astfel de oameni. Îi venea să-și spună că aceștia nu erau din Teslari, dar putem jura că printre ei, văzuse și câteva fețe din aceia ce-i jefuiseră livada de mere atunci. Și apoi chiar dacă nu erau din rău-famații testăreni, echipa preotului era admirabilă și era greu de conceput ca o mulțime ca aceea să treacă printre merele ispititoare și să nu se atingă de ele.

„Să nu aibă oamenii aceștia, și mai ales femeile, care sunt mai pofticioase, nicio pornire naturală de-a gusta dintr-un măr din mulțimea fructelor ce le trecea pe sub nas?” se întreba Ilie Florea, urcând îngândurat scările conacului. „Desigur, popa ăsta ori este un hipnotizator, ori un zbîr de-i știu de frică”, își mai zise el, intrând în casă și uitând să-și salute soția care trecuse pe prispă.

— Ce s-a întâmplat cu tine, Ilie, de ești așa de îngândurat? Îl întreabă nevastă-sa, intrând și ea după el în casă.

— O, iartă-mă, dragă Mery, că nu te-am observat! se scuză bărbatul.

— Am văzut eu că ești adâncit cu mintea în altă parte. Ce s-a întâmplat?

— Minune mare, Mery, sau vreo șarlatanie.

Lui Ilie Florea îi plăcea să împărtășească soției nu numai orice întâmplare mai deosebită, ci și orice idee mai însemnată ce-i trecea prin cap, fiindcă o iubea. A luat-o din dragoste și a căutat să n-o supere niciodată. Și nici nu avea de ce, pentru că Mery, sau Maria Ursache pe numele ei de domnișoară, pe lângă frumusețea ei fizică, mai avea și splendoarea virtuților, care valorifică și pe cei mai puțin frumoși la chip, făcându-i prețuiți de toți. De opt ani de când s-au luat Ilie Florea cu Mery n-au avut nicio neînțelegere familială, pentru că dumneaei era nespus de îngăduitoare, iar dumnealui evita cu dânsa discuțiile asupra religiozității, bunul cel mai însemnat al soției. Nepăsarea lui religioasă nu tulbura pe Mery, având în sufletul său respect pentru orice bun particular, fizic sau psihic. Pe Ilie Florea, la început, îl cam râcăise la inimă vederile religioase ale soției, dar evitase orice discuții în această problemă, ca să nu o supere cumva. Acum povesti cu mult patos cele petrecute pe moșie cu preotul Ioan Mirea și echipa lui de pelerini.

— Și asta numești tu minune sau șarlatanie? Întrebă nevastă-sa, după ce-și isprăvi el povestirea.

— Ce altceva poate să fie, dragă, când dintr-un sat de hoți n-a întins unul mâna după un măr? Dacă luau măcar câțiva câte un fruct era ceva normal și nu ziceam nimic, dar să treacă așa ca niște statui fără simț pe lângă mere, nu poate fi decât o prefăcătorie soră cu șarlatania.

Mery își privi soțul în lumina ochilor, zâmbind îngăduitoare și cugetând dacă a venit momentul pentru care s-a rugat ani de-a rândul să-i poată mărturisi pe Hristos. Căci el avea mintea prea isteată și era prea încrezut, ca să i se poată strecura în suflet bobul credinței sincere, ca într-un pământ sănătos. De teamă ca să nu-i primească ideile numai de dragul ei, ceea ce l-ar fi înjosit în ochii săi, ea n-a încercat niciodată să facă pe dascălița cu el. Așa că acum, după o ezitare oarecare, spuse liniștită:

— Cu adevărat, dragă, în fața oamenilor această întâmplare poate apărea ca o minune, fiindcă iese din comun în zilele noastre, dar

pentru puterea lui Dumnezeu nu-i nicio minune. Cât privește prefăcătoria sau șarlatania, cum vrei să-i spui, în cazul de față nu cred că ar avea vreun rost.

— Ba, da, Mery. Un popă în mijlocul unor tâlhari care-l ascultă orbește nu poate să fie decât la fel cu ei; și purtarea lor atât de curioasă este tot o cursă, ca hărnicia celor câțiva testăreni ce mi-au jefuit livada acum cinci ani.

— Numai că s-ar putea și invers.

— Adică?

Mary nu mai avu timp să explice soțului nimic, pentru că în momentul acela fu introdusă în casă o femeie care ținea în mână două mere.

— Să mă ierți, boierule, că am furat două mere când am trecut prin moșie și să te rogi pentru mine să mă ierte și Dumnezeu, spuse femeia cu umilință, întinzând merele spre Ilie Florea. A fost prea mare ispita, văzându-le așa frumoase, dar mi-a pierit orice poftă să le mănânc dând cu ochii de părintele nostru – mai spuse ea. Ochii lui mi-au ghicit păcatul și eu am recunoscut, iar el mi-a dat canon să vi le aduc.

Femeia stătea cu cele două mere în mână întinsă spre Ilie Florea, dar acesta era cremene; cu ochii fixați spre ea, nu scotea o vorbă.

— Nu le primiți, boierule? zise femeia.

— Nu! – spuse administratorul scurt.

— Nu mă iertați?...

— Ba da, însă merele ți le dau. Mănâncă-le sănătoasă și mai ia o poală și pentru surorile celelalte, când te duci. Eu sunt păcătosul, că n-am dat unor astfel de oameni măcar câte un măr, de poftă.

Ultimele cuvinte Ilie Florea le rosti, sculându-se în picioare și privind în urma femeii care pusese cele două mere în fața lui pe masă și plecă plângând.

— Hei, femeie! Soră!... strigă el, luându-se după ea. Așteaptă-mă, să-ți dau câteva coșuri de mere pentru sfinții pelerini!

Spunând acestea, Ilie Florea ieși din conac, iuțind pasul să ajungă pe femeia care o luase la fugă să-și ajungă frații și surorile de

pelerinaj. Mary, din cerdacul conacului, privea în urma soțului cu ochii scăldați în lacrimi de bucurie. Și, închinându-se, îngână:

— Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai ascultat rugăciunea și ai înmuiat inima bărbatului meu!

Apoi se întoarce în casă, șoptind:

— Și asta, prin două mere!...

XIV.

PAULA

Între oamenii cei mai sinceri în prietenie, ba câteodată și în mijlocul celei mai strânse legături de dragoste familială, poate exista o condamnabilă suspiciune tacită, un fel de frică unul față de altul de a-și deschide inima. Desigur, aceasta se naște de multe ori din teama să nu supere unul pe celălalt, dar aproape întotdeauna este un rău. Numai că iubirea și prietenia curată nu permit aceste secrete, care, descoperite, uneori fac răni adânci.

După ultimul pelerinaj la mănăstirea Ciolanu, Paula deveni din ce în ce mai melancolică și oarecum gânditoare. Intensitatea acțiunii pe tărâmul cultural-religios nu scăzuse, dar se vedea prea bine că un fel de oboseală o năpădea din ce în ce mai mult. Soțul ei, îngrijorat de starea aceasta, o sfătuia mereu să renunțe la această muncă, având destule ajutoare de-acum în cântăreț și în soții Ovezea; cât pentru nevoile gospodăriei, îi angajase o fată.

— Dar ce vrei, Lonele, să te desparți de mine în lucrul Domnului tocmai acum când am început să gustăm câte ceva din rodul muncii noastre? a ripostat ea în glumă, forțându-se să pară serioasă.

— În situația în care te găsești cu sănătatea, din cauza plămânilor tăi, Paula, este bine să lăsăm glumele și să ascultăm sfatul medicului – a spus Ioan Mirea foarte serios.

— De n-ar păzi Domnul casa sufletului, în zadar neam osteni – a răspuns ea cu versetul antifonului din Ca-tavasier, mai mult pentru a-l necăji, căci nu voia să-i afle încă secretul oboselii.

Paula intrase în a treia lună de sarcină și nu-și informase încă soțul despre aceasta, de teamă să nu slăbească lucrul de evanghelizare de dragul moștenitorului, mai ales că învățătoarea începuse o propagandă printre săteni pentru construirea unei case parohiale

mărește alături de căminul cultural în construcție, pornit din inițiativa și contribuția soților Mirea. Atât preotul, cât și preoteasa se opuneau la construirea acestei case, motivând că sunt alte nevoi mai arzătoare și că le ajunge actuala casuță parohială. Acum, Paula voia să țină cât mai mult secretul sarcinii, pentru motivul amintit și alianța soțului în problema casei. Numai că Ioan Mirea, cu mintea lui ageră, ghici că în dosul cuvintelor soției se ascunde ceva. La un moștenitor nu se gândea el, dar privindu-și tovarășa de viață mai cu atenție acum i se păru mai rotundă la mijloc ca de obicei. Un fior de înviorare îi trecu prin toată ființa, gândind că observația aceasta ar putea fi adevărată. Zâmbi tăcut a bucurie, dar nu îndrăzni să întrebe de teamă să nu i se risipească speranța moștenitorului abia înfiripată. Apoi, ca un nor peste soarele primăvăratic, trecu pe fața lui înveselită umbrirea gândului la sănătatea Paulei. După indicațiile medicilor, sarcina și o nouă naștere ar fi fatale pentru ea. Surâse a tristețe, privindu-și pe furiș soția care i se păru mai palidă ca oricând. Paula, ocupată cu destrămarea unei jachete de lână, nu observă frământarea lui.

— Paula! zise el aproape în șoaptă.

Preoteasa îi răspunse cu destulă întârziere, fără să-și întrerupă lucrul.

— Observ că-mi ascunzi ceva, spuse el tot cu voce redusă.

— Legea talionului, Ionele – zise ea.

— Ce vrei să spui?

— Tu nu-mi ascunzi nimic? De când ai fost la Cercul pastoral de la Bozieni te frământă ceva, poate vreo întâmplare de acolo pe care nu mi-ai împărtășit-o, contrar obii în lui nostru de până acum.

I hi acuzare directă făcu pe Ioan Mirea să ridice din sprâncene a vinovăție scuzabilă, dar privirea iubitoare a Paulei, aducând a reproș în același timp, îi tăie gândul dezvinovățirii. Spuse doar ca pentru sine cu resemnare:

— Ai dreptate, Paula, dar am tăcut asupra celor petrecute acolo numai pentru a te scuti de unele dureri spirituale. Nu este nimic mai usturător ca zgârieturile primite din partea acelora de la care pretinzi doar iubire.

Felul cum îl privea Paula, fără să clipească, obligă pe Mirea să

povestească în amănunțime cum a decurs ședința Cercului pastoral de la Bozieni, care mai degrabă am spune că a fost un fel de consiliu de judecată asupra activității sale de la Teslari. Sub pretextul că apără acuratețea și tradiția Ortodoxiei, șase dintre cei opt preoți adunați acolo, în frunte cu protopopul de la Cricov, sfătuiau pe părintele Ioan Mirea să abandoneze felul de a lucra, încadrându-se în rândul preoților ortodocși cu experiență tradițională, spuneau ei, și că „a pune Biblia în mâna credincioșilor este o metodă protestantă care duce la sectarism”. La aceste „sfaturi” Ioan Mirea nu a dat niciun răspuns pozitiv sau negativ, ceea ce a intrigat pe sfătuitoari, în special pe Traian Dobre, despre care cititorii noștri își amintesc, desigur, din cele relatate la începutul povestirii noastre.

Acesta, cu o mânie greu acoperită de sutana preoțească, și-a vărsat tot focul mocnit și în ceilalți confrăți. Acuzațiile, deșiperate și fără temeii, curgeau cu duimul în stilul diplomației care știa să facă din minciună adevăr și viceversa, culminând în condamnarea preotului de la Teslari că ademenește fiii sufletești ai altor păstori cu metodele lui protestante, golindu-le bisericile de credincioși și umplând-o pe a lui, conlucrând și cu Asociația anarhică «Oastea Domnului». Văzându-i seninătatea cu care primea acuzațiile și mai ales tăcerea ce-i enerva, protopopul de la Cricov a cerut preotului Ioan Mirea să nu-și nesocotească confrății, ci să dea un răspuns oarecare.

— Prea cucernici părinți și frați – a răspuns Ioan Mirea –, răspunsul meu este destul de scurt și de slab: priviți faptele rezultate din acțiunea mea la Teslari, dacă sunt conform normelor bisericești. În ceea ce privește ostașii Domnului, scoateți-i pe aceștia din mulțimea ce ne așteaptă la biserică și o să vedeți cine mai rămâne acolo.

Pe mine nu mă interesează dacă sufletul însetat după Hristos face parte din vreo asociație religioasă sau nu, și nici dacă în căutarea lui după Apă Vie a nimerit la vreo băltoacă sectară, ci eu sunt dator să-l adăp pe acesta din izvorul nesecat al Bisericii, după exemplul Aceluia care a spus „pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară”.

Răspunsul acesta, pe cât era de scurt, pe atât a fost de convingător și fără de replică. Din mulțimea care umpluse biserica din Bozieni în dimineața duminicii aceleia și care a rămas și pentru

adunarea de după-masă, nici zece la sută n-au fost din afara asociației religioase «Oastea Domnului». Cât despre rodul metodei de lucru ortodox al preotului din Teslari era prea bogat ca să-l conteste cineva afară de pizmăreții comozi care caută greșeli cu lumânarea aprinsă în miezul zilei. Totuși, preotul Stoica din Albești a făcut o descriere elogioasă a soților Mirea care în cinci ani de lucru în via Domnului de la Teslari a făcut dintr-un sat în paragină un model gospodăresc vrednic de urmat și o fortăreață spirituală a ortodoxiei sătești.

— Și această biruință repurtată acolo spui tu că mi-ar fi produs zgârieturi dureroase, Ionele? reproșa Paula soțului ei, după ce ascultă acestea.

— Fără îndoială că acestea ți-ar fi produs bucurie, Paula – zise preotul – numai că lucrurile nu s-au oprit aici. Elogiul preotului Stoica de la Albești n-a oprit un raport, un fel de sesizare împotriva noastră la Episcopie din partea confrăților și dacă Prea Sfințitul nu mă cunoștea, puteam fi mutați de aici disciplinar pentru acțiunea noastră. Cu mare greutate am înlăturat dispoziția Episcopiei care ne oprea de la activitatea noastră de aici. Aceasta îmi este durerea pe care am tănuit-o față de tine, Paula. Am vrut să te scutesc de ea, căci nu doresc să-i simți apăsările cum le simt eu ori de câte ori mă gândesc la ele. Puteau să ne zvârle cine știe în ce sat mizerabil și s-ar putea să nu fie încă prea târziu pentru aceasta.

Preoteasa își părăsise lucrul său și, cu bărbia în palma mâinii drepte, rezemată cu cotul pe genunchi, asculta mărturisirea soțului. Se uita la el cu câtă durere exprimase ultimele cuvinte. Nici pentru ea intrigile urzite în jurul soțului nu erau mângâietoare, fiindcă nevinovăția lovită doare mai rău decât izbiturile căzute pe spinarea vinovatului. Sudorile de sânge din grădina Ghetsimani nu au fost provocate atât de frica pătimirii și a morții de pe Golgota, cât de grozăvia urzelii omului, care a întrecut iscusița iadului și a făcut dreptatea divină să-și încleșteze pumnii, abținându-se de la pedeapsă, ca să mântuiască lumea. Cei ce sunt legați prin iubire suferă deopotrivă necazul căzut asupra unuia sau altuia dintre ei.

— Puteau să ne azvârle în cine știe ce sat mizerabil, repetă într-un târziu Paula cuvintele soțului mai mult pentru sine. Mai

mizerabil decât l-am găsit pe acesta, părinte Ioane? adăugă ea cu ironie izbitoare.

Preotul tresări și își fixă privirea, ca de om trezit dintr-un somn, în ochii preotesei, care urmă:

— Eu dacă eram în locul tău veneam de acolo cântând de bucurie din pricina unor astfel de zgârieturi pentru Domnul.

— Bine, Paula, dar de la ai tăi?

— Dar Sfinții Apostoli Petru și Ioan de la cine au pățimit admonestarea și bătaia zdravănă descrise în Faptele Apostolilor, nu de la ai lor? Numai că ei n-au bocit ca noi, Ionele; ei s-au bucurat și au lăudat pe Domnul că i-a învrednicit să pătimească acestea pentru Numele Lui.

— Așa este! zise Mirea înviorat, privindu-și cu drag soția care se sculase în picioare și se scutura de scame. Măsurând-o cu privirea de sus în jos, el se convinge că moștenitorul din sânul soției nu mai putea fi un secret pentru nimeni.

— Îmi face impresia că ai descoperit secretul, Ionele – zise Paula – văzându-i privirea ațintită asupra ei. Mirea nu spuse nimic, iar preoteasa continuă cu un fel de dojana în glas: Oamenii, când li se întâmplă ceva mai deosebit, se îndepărtează cu mintea nu numai de lucrurile apropiate, ci până și de ei înșiși, fascinați de cele pățite în exterior care le tulbură duhul.

Ioan Mirea voi să spună ceva, dar Paula se depărta la alte treburi.

Trecuseră câteva luni de la această convorbire dintre soții Mirea, când ei primiră o scrisoare de la Nicu Oprișan, prin care îi anunța că vrea să le facă o vizită. Era a doua vizită ce le-o făcea acest misionar și predicator laic de când se întâlnise cu preoteasa la Congres. Și, cum Nicu Oprișan era atunci unul din fruntașii asociației «Oastea Domnului», vizita sa la Teslari însemna o mare adunare duhovnicească. Un anunț cât de mic în gazeta «Lumina Satelor» privitor la o astfel de vizită era pentru membrii asociației un prilej de adăpare sufletească din Apa Vie, după care aceștia însetau mereu și la care alergau cu grabă.

Era pe la începutul lunii martie, în Postul Mare, când au primit

scrisoarea, cam întârziată, care anunța vizita programată cu o săptămână mai târziu. Vremea era una din cele mai nepotrivite pentru astfel de întâlniri. Pământul era îmbibat cu apă din topirea zăpezilor de către ploile calde care mai continuau încă să cadă. Pe drumurile din afara Teslarilor nu era chip de mers cu căruța. Doar prin sat, unde oamenii începuseră să se gospodărească, se cunoștea și îmbunătățirea drumului.

În casa părintelui Ioan Mirea, timpul posomorât de afară făcea parcă și mai apăsătoare suferința preotesei și îngrijorarea preotului. Sorocul de naștere sosise pentru Paula, dar și sfârșierea nădejdi preotului pentru debilitatea trupească a soției care ajunsese la culme. Doctorul Nasta și soția lui care au fost consultați de câteva ori la Cricov, iar în ultima vreme chemați și acasă, și-au spus părerea în repetate rânduri. Trebuia suprimat pruncul pentru salvarea mamei încă din primele luni ale sarcinii; dar cine să accepte așa ceva? Preotul lui Hristos nu putea călca porunca Decalogului „să nu ucizi”, iar preoteasa nu-și putea schimba firea ei de mamă iubitoare pentru odorul scump pe care-l aștepta cu riscul de a-și da viața pentru el. Paula nu putea renunța nici la iubirea sa pentru Domnul și împărăția Lui de dragul vremelniceii pământești atât de zgârcită în fericire, și nici Ioan Mirea nu-și putea înșela dragostea paternă care era la fel de mare ca și aceea pentru soție. Mai degrabă și-ar fi sacrificat ochii din cap decât să renunțe la una din cele două ființe atât de iubite.

— Ce facem cu vizita, Paula? întrebă el gânditor, după o pauză îndelungată, punând scrisoarea citită pe masă.

— Cum ce facem, Ionele? spuse Paula, acoperindu-și umerii cu plapuma în patul în care stătea ridicată în capul oaselor. Ai putea să refuzi cercetarea unui frate atât de prețios ca domnul Oprișan?

— M-am referit la vizita noastră la un doctor, Paula, sau internarea ta la un spital – zise Mirea, privind-o îngrijorat.

Cu toate că în camera în care se găseau era o căldură destul de mare, Paula avea frisoane, iar temperatura în corpul ei se menținea de mai multe zile mereu la peste treizeci și șapte de grade.

Drumurile desfundate de atâtea ploi opriseră orice mișcare cu căruța în afara satului. De când s-a topit ultima zăpadă, când a fost cu

sania aici doctorul Nasta, Paula n-a mai fost consultată de niciun doctor. Acum, în preajma nașterii care bătea la ușă, situația ei era cum nu se poate mai gravă.

— Și ce-ar putea să-mi facă spitalul mai mult, Ionele? – zise Paula. Încăpere sănătoasă am, pat curat, mâncare bună și la discreție, iar îngrijirea ta și a doamnei Ovezea întrece cu mult pe cea de la spitale.

— Adevărat, Paula, dar pe copilul nostru trebuie să-l primim cum se cuvine și să nu-i periclităm viața prin nepăsarea noastră. Trebuie – zise preotul hotărât – să ne folosim de oamenii și de mijloacele puse la dispoziția noastră de către Dumnezeu.

La aceste cuvinte rostite dintr-o iubire poruncitoare, preoteasa nu mai avu ce răspunde. Vedea că soțul ei avea toată dreptatea. Nici ea nu era împotriva unei internări la un spital oarecare, la un sanatoriu și mai ales la o maternitate în vederea nașterii pe care o aștepta peste zece zile, după calculul ei, dar aceasta era de prisos pentru ea. Vedea că puterile o părăsesc pe zi ce trece. Știa mai bine decât orice doctor că plămânii ei se macină fără cruțare și nicio intervenție nu poate folosi. Singura dorință era să închidă ochii pentru totdeauna aici, în satul la a cărui „naștere din nou” a contribuit și ea după puterile ei. Se bucura de creșterea spirituală a testărenilor și de propășirea lor materială. Când oboseala provocată de suferința ei o reținea în casă, deschidea fereastra dinspre biserică, pentru a putea asculta sfintele slujbe și cântările ce răsunau acolo. Îi creștea inima de bucurie că locul ei din fruntea cântărilor și al lecturii din adunările duminicilor de după-amiază l-a umplut doamna Ovezea cu soțul ei, Dinu. Dragostea credincioșilor care căutau s-o vadă când lipsea din mijlocul lor o copleșea. De-aceea, când ieșeau de la biserică, Paula se așeza la fereastră, pentru a le satisface dorința, schimbând câte un cuvânt cu ei.

Gândindu-se acum la plecarea din vatra caldă a Teslarilor, din mijlocul acestor oameni simpli, dar plini de iubire, inima îi palpita de durere. Și nu de durere egoistă, ci pentru suferința lor de-a nu o mai vedea. Să nu plece, asta ar nesocoti dorința soțului și poate însăși viața copilului pe care-l aștepta, chiar dacă va rămâne fără mamă.

— Și cum spui tu, Ionele, că am putea ajunge la vreun spital cu

drumurile noastre? întrebă preoteasa, privind în neștire un punct undeva în tavan, în vreme ce, fără să vrea, scăpă două lacrimi de sub pleoape.

— Vom vedea noi, Paula, spuse preotul cu puțin tremur în glas, de durerea pe care o stăpânea cu greu.

Știa și Mirea că plecarea tovarășei lui de viață de lângă el ar fi putut să fie fără întoarcere. Tot ca dânsa vedea și el că boala nemiloasă își adâncește ghearele în viața ei, scurtându-i zilele, dar nu putea sta cu mâinile în sân. Când puhoiul înecului ți-a cuprins casă, trebuie să întărești temeliile acesteia, chiar dacă știi că până la urmă tot se va prăbuși. O primejdie întârziată prin preîntâmpinare poate aduce uneori înlăturarea ei.

La două zile după această convorbire dintre soții Mirea, la poarta lor se opriră doi călăreți, sau mai bine-zis două călărețe, pentru că deși erau înveșmântate în pelerine de ploaie cu glugi pe cap, când au coborât de pe cai, mersul cu picioarele vârâte în cizmulițe le dădea de gol că sunt femei. Până să-și îmbrace părintele Ioan Mirea reverenda ca să le iasă în întâmpinare, ele au și intrat în tindă.

— Bucuroși de oaspeți, părinte? strigă una din ele preotului care apăru în pragul casei.

— Bucuroși, doamnă Oveză, strigă și el cu obișnuita lui veselie de-a primi în casă, recunoscând planul învățătoarei. Dar de unde și-ncotro călători pe vremea asta rea? mai întrebă el, în timp ce femeile se dezbrăcau de pelerinele de ploaie.

— De peste țări și mări la sfinția ta, părinte, zise învățătoarea, potrivindu-și bucele răvășite de gluga pelerinei. Apoi, recomandându-și însoțitoarea:

— Am adus pe doamna doctor-mamoș Rodica Vlasiu, prietena mea, să stea cu doamna preoteasă câteva zile în vedere primirii cum se cuvine a celui pe care-l așteptați.

Doamna Vlasiu, femeie între două vârste și mai tăcută decât cealaltă, se recomandă în câteva cuvinte. Era de la Spitalul «Paulescu» din Ploiești, și, deși căutată de multă clientelă, atât la spital cât și acasă, prin rugămințile extrem de stăruitoare ale învățătoarei, a cedat să vină încoace.

— Trebuie să fiți un mare cuceritor de suflete, părinte, dacă ați reușit să faceți din prietena mea Lizi, destul de rece altă dată, o astfel de văpaie pentru fapta bună – spuse doctorița, potrivindu-și sculele medicale în geamantașul ce-l avea.

Preotul, vădit emoționat de fapta învățătoarei și impresionat de jertfa doctoriței de-a veni înapoi pe o astfel de vreme și în condițiile acestea de călătorie, aproape amușise, încât mai mult prin semne decât prin cuvinte le introduse la preoteasă. Aceasta apărură cât se poate de mulțumită pentru o astfel de vizită, ce o scutea de o călătorie neplăcută și aproape imposibil de făcut.

Doctorița, după o consultare minuțioasă a Paulei, nu părură deloc încântată. Dintr-o privire încrucișată cu învățătoarea, preotul înțelese gravitatea și, înainte de a întreba el ceva, doamna Ovezea spuse:

— Am fost pe la domnul doctor Nasta și mi-a spus că ne stă la dispoziție cu orice ajutor la nevoie. Văzând mijlocul nostru de călătorie, a regretat că el nu s-a gândit la un astfel de transport, pentru a mai veni înapoi să consulte mai des pe doamna.

— Nu cred să avem nevoie de intervenția dumnealui, o dată ce avem pe doamna doctor – zise preotul.

— Eu am să-mi dau toată silința, dar, după cum se prezintă situația, bisturiul n-ar fi de prisos să-l avem pe aproape – își dăduse cu părerea doctorița.

— A, era să uit – făcu învățătoarea. Am o telegramă pentru sfinția ta. M-au rugat cei de la poștă să le fac serviciul acesta, adăugă ea, scotocind prin geantă și înmânând preotului telegrama.

Acesta o parcurse în fugă și o puse pe masă, adresându-se preotesei:

— De la domnul Opreșan. Sosește poimâine, sâmbătă, și ne roagă să-i trimitem o căruță la gara Măgurele.

Peste două zile, în gara Măgurele, în loc de căruță, domnul Opreșan a încălecat pe un cal, alături de Grigore Hâncu pe care-l delegase părintele Ioan Mirea pentru aceasta. Seara, la casa parohială, călătorul nostru a descălecat mai paralizat de picioare decât dacă ar fi călătorit pe jos o sută de kilometri. Calul osos și fără șă, l-a purtat cu neprietenoasă legănare pe drumul desfundat până la Teslari. Dar, bine

că a ajuns.

Duminică dimineăța, cerul s-a înseninat brusc și un soare vioi a început să zâmbească peste meleagurile testărene, dând băltoacelor de apă sclipiri azurii și noroiului cenușiu, înfățișare de postav nedat la piuă. Casele stropșite de atâta umezeală zâmbeau de sub acoperișurile îmbrobodite de picăturile de apă cu o pânză de mărgele ce scânteia în bătaia razelor de soare. Oamenii, înveseliți de înseninarea cerului, își dădeau căciulile spre ceafă, făcându-și de lucru pe-afară și căutând să intre în vorbă unii cu alții, înainte de a porni spre biserică. Cu toate că părintele Ioan nu anunțase pe nimeni de venirea domnului Oprișan, totuși testărenii aflaseră cu toții. De cele mai multe ori un fapt discret se răspândește mai repede decât cel spus cu gura mare. Prin plecarea lui Hâncu la gară cu cei doi cai după musafir, jumătate din sat aflase despre ce este vorba, iar prin sosirea domnului Oprișan, știa și cealaltă jumătate. Acum, în zori, mai veniseră vreo două grupuri de străini și se îndreptaseră cântând spre biserică.

În fața primăriei, un grup de testăreni nu părea prea vesel de problema ce o dezbată. În mijlocul lor era învățătoarea care discuta aprins cu Mihai Floruță, la care intervenea din când în când primarul, Turcu Aurel.

— Eu nu pot merge cu căruța mea astăzi, spuse Floruță.

— De ce, că doar ai caii cei mai buni din sat? zicea învățătoarea. Dă cel puțin caii, că găsim noi căruță.

— Dau eu căruța, interveni Turcu Aurel.

— Nu pun caii mei la căruță străină, motivă Floruță.

— Dar nu-i pui la căruță, superstițiosule, ci în fața altora, zise primarul.

— Înțelegeți odată că nu-mi omor caii pe un așa drum, se încăpățâna să motiveze fără temei Floruță.

— Da' punem șase cai la o căruță goală, mă păgânule, interveni Moș Lampe, cu puțină mânie în glas.

— Păgâni sunteți voi care puneți caii la ham în Ziua Domnului, ripostă șeful sectarilor cu apăs în glas. Eu unul nu fac așa ceva, mai zise el scuturând din cap a negare și dând să plece.

Hâncu se postă în fața lui cu pieptul înainte, cu mâinile întinse în

urmă și cu pumnii strânși a bătaie.

— Mă „fariseule”, care omori omu’ cu „litera” legii ca evreii de pe vremea când umbla Hristos pe pământ, de ce nu dai caii s-aducem „doctoru” la doamna „preoteasă” când îi gata să nască? Vezi că acuma mă fac iar ca înainte de a umbla la biserică! Ce, ți-i mănâncă cineva că fac un drum până la Cricov și-napoi, că, dacă ar trage un plug cu trei brazde până acolo, pentru șase cai ar fi nimica.

Discuția sătenilor fu întreruptă de bătaia clopotului care nu se știe dacă el a făcut pe Floruță să cedeze, sau pumnii strânși ai lui Hâncu, ce se desfăcuseră și ei cu semnare la sunetul ce amintește de bunătatea lui Dumnezeu.

Paula calculase greșit sorocul nașterii cu câteva zile mai târziu. Încă de cu seara trecută, pruncul din sânul ei începuse ciocănitul pentru intrarea în lumea noastră.

Până dimineața, preoteasa a trecut prin chinuri grele, fără ca să dea cel mai slab indiciu pentru doctoriță că va putea naște cu ușurință. După primele simptome, doamna Vlasiu și-a dat seama că va fi nevoie de bisturiul chirurgului. O consultare scurtă cu părintele Ioan, și doctorița s-a convins că acesta nu va accepta o suprimare a pruncului pentru salvarea mamei în caz de nevoie. Învățătoarea, care aflate despre aceasta, a organizat o expediție pentru aducerea doctorului.

La Sfânta Liturghie, părintele Ioan Mirea a avut o stare de nerăbdare, necunoscută de el până atunci, pe care cu greu o stăpânea să nu se manifeste și în afară. Fără să știrbească Sfânta Slujbă, ori s-o grăbească, abia aștepta sfârșitul rugăciunilor. Gândul îi fugea mereu spre casă, întrebându-se dacă Paula scapă din impasul în care se găsește. Așa s-a frământat el până la sfințirea Sfințelor Taine, când, ridicând mâinile cruciș, a strigat cu tremur în glas: „Ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate”.

„Doamne, cât suntem de păcătoși! Își zise el în gând, după ce rosti rugăciunea de sfințire în taină. Ți-aducem laude cu bucurie numai când ne merg toate după gustul nostru! Facă-se voia Ta!” mai zise el aproape cu glas, ridicându-se din îngenunchere și strigând edonisul pentru Născătoarea de Dumnezeu.

Pentru prima oară de când a intrat în Teslari, preotul Mirea n-a

rostit predica la Sfânta Liturghie. În schimb, foamea după cuvântul de învățătură a mulțimii care umpluse biserica până la refuz a fost astâmpărată de predica domnului Nicu Oprișan.

Acesta, cunoscând starea dureroasă din casa preotului, a completat cuvântul său cu îndemnul de a se ruga toți pentru păstorul sufletesc al testărenilor și mai ales pentru doamna preoteasă. Cum părintele Ioan nu avea obiceiul să se văicărească pentru necazurile sale, mulți dintre credincioși nu știau despre ce este vorba. O nedumerire aveau însă mulți. Lipsa lui Hâncu de la biserică, lucru neîntâmpnat până acum de-atâția ani. Unii îl văzură de dimineață ieșind din sat cu o căruță trasă de șase cai, însoțit de ginerele lui Moș Lampe. Și aceasta era o faptă nepotrivită pentru un credincios ca el în fața celor care nu știau despre ce este vorba. Dar această nedumerire a fost risipită cu totul după ora prânzului. Testărenii, întorși acasă de la Sfânta Liturghie, veneau din nou spre biserică pentru adunarea de după-masă, când Hâncu intră în sat cu doctorul Nasta în căruță și e oprită la casa parohială.

Deoarece vizita domnului Oprișan la Teslari se anunțase și în foaia „Lumina Satelor” și venise multă lume străină la biserică, părintele Ioan nu putea renunța la adunarea de după-masă, cu tot necazul său. De aceea, la sfârșitul Sfintei Liturghii anunță programul adunării și, după ce recomandă domnului Oprișan pe soții Oveză ca ajutoare, rugă pe acesta să-i țină locul în fruntea adunării.

— Voi fi nevoit să stau mai mult în jurul bolnavei mele, zise preotul cu durere în glas, grăbindu-se spre casă.

Tot timpul cât a durat slujba de la biserică, Paula a rugat pe doctorița care o supraveghea să-i țină deschisă fereastra prin care pătrundeau până la ea rugăciunile și sfintele cântări. Fără să scoată un geamăt în suferința ei, preoteasa, cu pleoapele închise de sub care se prelingeau două dăre de rouă cristalină, psalmodia în șoaptă cu cei din biserică sfintele cântări, spre uimirea doamnei Vlasiu.

— Ce face? întrebă preotul pe doctorița pe care o găsi în tindă, venind de la biserică.

— Stă liniștită acum – șopti aceasta. Aveți un înger și nu o femeie, părinte – mai șopti ea. Parcă n-ar avea trup. Tot timpul a șoptit

cântări cu cei din biserică. Acum doarme.

— Doarme? se miră preotul.

— Da.

— Și durerile nașterii?

Doamna Vlasiu ridică din umeri a nedumerire.

— Nu le are? întrebă omul cu un fel teamă.

— Ba da, părinte, dar le suportă cu o tărie supranaturală. Durerile neputinței de a naște sunt mai teribile decât cele ale nașterii normale.

— Atunci cum doarme?

Doctorița ridică iar din umeri a nedumerire. Neliniștit și nemulțumit de aceste răspunsuri, preotul Ioan Mirea intră grijuliu în camera preotesei, apropiindu-se de patul ei încet.

Fața Paulei era atât de liniștită, încât preotului îi veni să strige că a murit, dar se opri, observându-i culoarea aprinsă de febră. Se aplecă spre ea, încercând să-i asculte respirația ce i se păru că n-o mai are, dar observă că mișcă buzele ușor, mai mult o zvâcnire a nervilor.

— Paula! șopti el, punându-i ușor palma pe frunte. Preoteasa deschise ochii alene și privi lung la soțul ei câteva clipe, fără să clipească.

— De ce m-ai chemat, Ionele? șopti ea. Apoi continuă să murmure, întretăiat de respirația scurtă.

— Pluteam... pluteam... sus... spre înălțimi... și tu... îmi ofereai ciorchini de struguri... din via pe care ne-a dat-o Domnul... să o cultivăm... Știi... visul meu din prima noapte... și aici... din Teslarii noștri...

Preotul continua să-i țină palma pe fruntea care ardea din cauza temperaturii. În cameră căldura era potrivită și aerul proaspăt de primăvară intra din belșug prin fereastra larg deschisă. Soarele căldicel de-afară dăduse glas păsărelelor și găgăniilor, care bâzâiau în mișcările lor. În biserică, cei sosiți pentru adunare îngâneau molcom o cântare pentru Maica Domnului, când, în fața porții, opri căruța cu șase cai ce aducea pe doctorul de la Cricov. Părintele Ioan, observând aceasta prin fereastra deschisă, ieși înaintea doctorului și împreună cu doamna Vlasiu intrară la bolnavă. După o consultație amănunțită,

doctorul Nasta clătină din cap a nemulțumire și se retrase în tindă urmat de cei doi.

— Cezariană nu se poate face, doamnă Vlasiu – se adresă el doctoriței. Pacienta este extrem de slăbită din cauza plămânilor și ar sucomba sub bisturiu. Singura salvare, critică și aceasta, este scoaterea fracționată a pruncului, așa că la treabă – zise el, desfăcând trusa cu unelte chirurgicale.

La auzul acestor cuvinte, Ioan Mirea a rămas ca spânzurat între cer și pământ, neștiind ce să facă. Vedea cum doctorul se pregătea să-i ciopârțească copilul și el era ca paralizat, neputând să articuleze un cuvânt de împotrivire.

Teama de a-și pierde soția îl împiedica de a opri crima, iar groaza uciderii pruncului îi da glas opunerii. Două făpturi iubite parcă îi întindeau mâinile, cerându-i ajutorul dintr-o groaznică primejdie, cerșindu-i ocrotirea de ghearele morții care se încolăcea în jurul lor. Pe care să o salveze și pe care s-o lase? Una era lumina ochilor săi de care nu se putea lipsi, iar cealaltă, inima de care nu se putea dispensa. Amândouă făceau parte din ființa lui. Ale lui erau amândouă, primite de la Dumnezeu care le-a dat viața; și numai El, Dumnezeu, putea dispune de existența Sau inexistența lor. Numai El este Dătătorul de viață care o poate da cui vrea și poate s-o ia de la cine vrea.

Sub razele soarelui ce pătrundeau prin fereastra tinzii, instrumentele chirurgicale nichelate ale doctorului luceau orbitor, halucinând privirea bietului tată. Vedea cu groază bisturiul care trebuia să-i ciopârțească odrasla, scoțând-o bucățele din pânțele maicii sale. Parcă-i și vedea căpșorul despicat la un loc cu mânuțele și piciorușele năclăite de sânge, aruncate de-a valma undeva pe o tavă.

— Nu, nu ucide pruncul! zise Ioan Mirea hotărât, în timp ce doctorii se pregăteau să intre la Paula cu trusa chirurgicală pregătită. Aceștia se opriră locului și priviră la preotul care le sta în față cu fruntea și obrajii scăldați în sudoare. Chinul lăuntric îi brobonise fața.

— Nu se poate altfel, părinte, zise doctorul. Decât să moară doi, mai bine unul, care-i încă înconștient.

— Inconștient, dar e viu și nu avem dreptul să luăm ceea ce nu putem da.

— Să lăsăm atunci să moară doamna preoteasă?

— Nu, nici ea!

— Asta nu se poate! Unul trebuie să moară, ca să trăiască celălalt. Și doctorul dădu să intre. Preotul se așează în fața lui.

— Nu, domnule doctor! Sunt ai mei. Dumnezeu mi i-a dat și numai El mi-i poate lua!...

Doctorul se întoarse cu trusa la loc, iar preotul intră la Paula pe care o găsi chinându-se în cele mai grele dureri ale nașterii neputincioase.

— Să chem doctorița? o întrebă soțul ei.

— Nu, Ionele! Vor să-mi... ucidă... pruncul... V-am auzit vorbind. Nu!... Copilul meu... trebuie... să trăiască... căci eu... tot plec la Domnul meu... El trebuie să se nască... să se nască... din nou... să fie botezat, apoi... să vină și el după mine, când va rândui Domnul... și tu... și toți...

Cuvântul întretăiat de respirația scurtă îi fu înăbușit de un geamăt prelung, în timp ce din biserică pătrunse un freamăt din rugăciunea lui Eminescu pe o melodie duioasă, cântată de mai multe glasuri peste care domina vocea învățătoarei Lizica Ovezea:

„Rugămu-ne-ndurărilor, / Luceafărului mărilor”... răsună cântarea ce o făcu pe Paula să privească spre icoana Preacuratei din perete și să îngâne cu cei din biserică: „Din valul ce ne bântuie, / înalță-ne, ne mântuie...”; apoi scoase un țipăt prelung și căzu într-un leșin.

Doctorul Nasta și doamna Vlasiu care moșmondeau prin trusele lor sanitare auziră țipătul și pătrunseră cu grabă în camera Paulei. Cu mișcări febrile, cei doi doctori interveniră pentru scoaterea preotesei din leșin, în timp ce de sub plapumă auziră scâncet de copil.

— A născut! exclamă doctorița.

Cu toată priceperea celor doi medici, Paula nu și-a revenit complet decât după trei ore, ca apoi să cadă într-o letargie prelungită până după miezul nopții când a închis ochii pentru totdeauna.

Preotul Ioan Mirea încremenise pe un scaun de-alături cu ochii spre soția adormită și spre copilul dolofan de lângă ea, pe care doctorița îl alimenta artificial.

Până dimineață, gândurile lui se învăluiau în minte, ca norii unei

furtuni fără ploaie, căutând zadarnic o descărcare odihnitoare. Crâmpeliul de viață trăit lângă acest suflet care a plecat de lângă el i se părea o veșnicie de bucurii isprăvite acum și tot în același timp o clipă de fericire care s-a topit după ce abia se-nfiripase. Mizeria ce o întâmpinaseră la venirea în acest sat acum îi apărea ca o plăcere ce o simte tinerețea în peripețiile pe care le caută în locuri ce pot fi ocolite.

Parcă simțea în palma lui mâna caldă a preotesei ce-l susținea în atâtea ocazii de restriște morală sau materială. Hățișurile prin care au înnotat, cot la cot, pentru a scoate acest sat la lumină, le simțea acum ca pe niște pieptănari mângâietoare ce le-a înfrumusețat viața.

Știa de-acum că bucuriile adevărate nu sunt acelea care-ți vin din afară, ci altele, pe care ți le creezi luptând în mizerie pentru Hristos alături de o inimă care te înțelege și te ajută. Numai că această constatare o faci după ce ești lipsit de toate acestea.

Satul renăscut la o viață nouă se datora, după Dumnezeu, în egală măsură acestei ființe care a săpat, a plivit și a lăcrimat împreună cu el, până ce această vie spirituală a prins rădăcini. Și câtă bucurie au simțit amândoi când vedeau îmbobocind trandafirii virtuților lor în enoriașii lor, după atâtea înțepături primite de la ei în timpul altoirii cu Dumnezeu. El cu sfințirea și îndemnul, ea cu fapta și mângâierea la necazuri. Unul sădea și săpa, celălalt uda și lega. Aici, în această osteneală din care-și făcuseră o frumoasă petrecere, își simțeau toată bucuria. Lumea cu momelile ei serbede nu le-ar fi dat atâtea satisfacții.

„Dar acum ce voi face singur?” se întrebă el în gând, privind la Paula care părea că doarme în fața lui.

Gândind aceasta, i se păru că aceasta mișcă buzele și îl ceartă cu duioșie, ca atâtea dați, în limbajul bătrânesc al bisericii: „Au nu știai că așa trebuie să se întâmple, Ionele? Au nu știai că aici suntem o biserică luptătoare ai cărei ostenitori sunt chemați unul câte unul acasă, de către Stăpânul? Singur în lupta aceasta pentru Domnul nu-i nimeni, pentru că El a spus: «Iată, Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor!». Și apoi privește în jurul tău să vezi câte ajutoare ți-a dat El!”

Preotul, parcă împins de acest glas tainic, privi împrejur și observă că într-adevăr nu era singur în cameră. Mai mulți fii duhovnicești din Teslari îi stăteau în preajmă tăcuți. Aceștia

deveniseră mai mult ajutoarele lui, printre care se numărau la loc de cinste soții Ovezea, Moș Lampe și Hâncu, iar în fruntea lor se găsea și domnul Oprișan.

— Să mă iertați, fraților, zise el, sculându-se în picioare... dar nu v-am... și cuvântul i se opri neterminat într-o înghițitură seacă...

Abia atunci își dădu seama cât zăbovisе în frământarea lui, cât era de adâncit în ea. Pe fereastra deschisă încă năpădisе lumina dimineții, și el, rușinat oarecum de sine pentru atâta tăcere deznădăjduită, ieși afară, unde dădu cu ochii de mulțimea testărenilor adunați în fața casei. Oamenii, încremeniți și ei de durere, și-au încrucișat privirile cu ale păstorului lor sufletesc fără să scoată o vorbă. Femeile plângeau pe înfundate, iar bărbații își mușcau buzele cu ochii pironiți pe preotul lor care, de durere, încărunțise într-o singură noapte.

Părintele Ioan voi să-și îmbărbăteze fiii sufletești, dar nu fu în stare să articuleze decât trei cuvinte:

— Iubiții mei, Paula... și se opri în hohotul de plâns al mulțimii care se unea cu suspinul său mut.

XV.

DOI VIZITATORI

Lucian, lasă pe nenea să lucreze și vino să jucăm mingea! Copilul părăsi cutiile cu vopsele ale pictorului și dădu fuga din biserică spre ieșire, de unde-i venea strigătul.

Glasul era al părintelui Ioan Mirea și copilul, tot al lui, iar pictorul era Grigore Hâncu. Acesta lucra de zor la reparația unei zgârieturi de pe zidul proaspăt pictat al bisericii.

— Ce zici, Grigore, ești gata? Pot chema oamenii să dăm schela jos? Întrebă preotul din pragul ușii.

— Gata, părinte! Ce mai am de făcut e un fleac. Grinda căzută din schelă mi-a dat prea mult de lucru, dar acum e aproape gata.

— Bine că n-ai căzut cu ea, că atunci ne dădeai nouă și mai mult de lucru, Grigore.

Preotul ieși în curtea bisericii. Aici, se auzeau râsetele copilului, care, aruncând mingea de colo-colo, alerga după ea, însoțit de un cățeluș ce lătra a joacă. Grigore Hâncu, netulburat, își vedea de pictura

lui.

Acestea se petreceau cam pe la jumătatea lunii iunie, în joia de după Rusalii, în toiul celei de-a doua prașile a porumbului. Satul era pustiu. În schimb, lanurile de porumb răsunau de cântecele prășitorilor. Acestea răzbeau prin ferestrele deschise, împreună cu ciripitul păsărelelor, până la Hâncu în biserică. Soarele, înălțat deja binișor în dimineața aceea, trimitea o rază scânteietoare, printr-o fereastră, drept în creștetul pictorului aplecat spre lucru. Acesta, necăjit că scândura căzută i-a zădărnicit planul de-a da gata pictura de Rusalii, lucra acum de zor să isprăvească reparația. Voia cel puțin acum de Duminica Tuturor Sfinților să fie gata și curățenia făcută, lucru pentru care rămăsese doar aceste trei zile. Graba cu care lucra la reparația stricăciunii era provocată și de gândul că la serbarea sfârșitului de an școlar de la Căminul Cultural, programată duminică după-masă, ar putea veni și niscaiva domni de la oraș. Desigur, aceștia vor veni de dimineață și la biserică și cum putea să nu se grăbească? Putea el oare să lase la rugăciune în biserică pe străini printre schele?

Cum a ajuns părintele Ioan Mirea să dea lui Hâncu să-i picteze biserica, nici el nu știa prea bine, dar acum se bucură, văzându-i isprava. De fapt, inițiativa picturii bisericii a luat-o învățătoarea, ca un fel de împăcare cu preotul pe care-l supăraseră cu construcția casei parohiale celei noi, cu cinci camere, alături de căminul cultural.

— Întâi trebuia pusă la punct Casa Domnului și pe urmă a omului, doamnă Lizica – a certat preotul pe învățătoare, când aceasta sosise deja cu un convoi de căruțe încărcate cu materiale de construcție pentru casă. Biserica are nevoie de unele reparații și de pictură, iar dumneavoastră ați folosit obolul sătenilor pentru această locuință în care nu voi sta niciodată – a mai adăugat el supărat.

— Părinte – a spus învățătoarea atunci – casa parohială este tot un bun al bisericii și dacă sfinția voastră nu vreți să locuiți în ea, va sta altcineva, poate chiar fiul dumneavoastră când va fi preot aici. Eu vă rog să mă iertați. Poate am inversat lucrurile. Trebuia mai întâi pictată biserica, dar se va face și aceasta cât mai curând.

Și, cu adevărat, doamna Lizica Oveză a fost aceea care a chemat pe cei trei pictori să concureze pentru zugrăvirea bisericii din Teslari.

Concursul a constat din trei scene evanghelice zugrăvite în frescă” pe zidul bisericii de către cei trei. La sfârșitul acestor picturi de probă, părintele a chemat nu numai epitropia și pe consilierii parohiali, ci întreg satul să-și dea părerea asupra realizării picturilor. Învățătorului Dinu Ovezea i-a plăcut pictura, învățătoarei mai puțin, iar preotul n-a spus nimic. El aștepta părerea tuturor mai întâi, apoi să-și spună și el cuvântul. Majoritatea sătenilor a tăcut, nepricepându-se în de-alde astea; unii au lăudat meșteșugul zugravilor, alții și-au dat părerea în doi peri, numai Hâncu și Moș Lampe au strâmbat din nas nemulțumiți de-a binelea. Celui dintâi nu-i plăceau figurile prea osoase și speriate oarecum, iar lui Moș Lampe scenele care erau: una cu Botezul Domnului, a doua cu Răstignirea și a treia cu învierea.

— Mie nu-mi plac chipurile – a spus Hâncu răs-picat, când i s-a cerut părerea. Parcă sunt oameni din scândură cu țâțâni prea mari în loc de încheieturi. Obrajii sunt supti de parcă acuma s-ar fi sculat dintr-o lingoare de șase săptămâni, iar buzele strâmbe a supărare, de parcă s-ar certa cu cineva, pe când ochii se uită din fundul capului a mânie și nasurile-s ca niște fâșii de oase cu măciulii învelite în piele. Bărbile și hainele sunt ca făcute din sfârtecaturi petrecute unele peste altele ca purcoaiele de jurebii puse alandala, ca alea din piața Cricovului, la bâlci, iar labelle picioarelor îs mai mari ca țurloaiele și seamănă cu lopețile de la roata morii lui Țugui încât...

Și Hâncu s-a oprit brusc, întâlnind privirea certătoare a preotului pentru limbajul său care provocase râsetele sătenilor în biserică, limbaj de care căuta de-acum să se lecuiască, după îndemnul păstorului său sufletesc.

Pictorii, ca să-și scoată operele din gura satului descrise atât de hilariant de către criticul nedorit, au căutat să-i lămurească asupra picturii bizantine pe care au făcut-o, ziceau ei, dar n-a fost chip. Observațiile lui Hâncu în argoul său deșucheat au fost mai puternice în vederile consătenilor săi.

— Eu am văzut niște poze cu zugrăveala din Țarigrad ce-i zice «Sfânta Sofia», dar tare erau frumoase, pe când de astea îmi vine să fug, în loc să mă închin la ele – a spus Hâncu, după lunga lămurire a pictorilor.

Această nouă observație, pe cât de scurtă, pe atât a fost de convingătoare pentru testăreni că meșterii pictori nu sunt chiar de mână întâi în meșteșugul lor, cu toate laudele ce și le-au făcut.

Moș Lampe, mai cumpătat în grai, și-a spus părerea în câteva cuvinte:

— Aicea nu-i cum auzim noi că se cântă la strună de Bobotează – a zis el, arătând spre pictura cu Botezul Domnului. Acolo zice că apele Iordanului s-au întors înapoi când S-a coborât Domnul la Botez; da' aici parcă-i într-o gărlă oarecare. Dincoace – a spus el, trecând la scena cu Răstignirea – soldații aceștia trudesce din greu să răstignească pe Domnul, Care parcă s-ar împotrivi, pe când troparu' zice așa: „Cela ce Te-ai răstignit pe cruce de bunăvoie pentru mântuirea noastră”. Iar aicea unde-i învierea, îngerii parcă ar veni în ajutorul Domnului ca la un neputincios, să-l ridice piatra, deși știm că El a intrat și prin ușile încuiate la ucenici, iar cântarea zice că pecetea a rămas întreagă, ca fecioria Maicii Domnului când S-a născut Iisus.

— Așa-i! au întărit sătenii spusa lui Moș Lampe, iar părintele a rămas plăcut impresionat de evlaviosul său enoriaș care știe să pătrundă atât de adânc în înțelesurile glasului Bisericii.

Atât critica hazlie a lui Hâncu, precum și observațiile în cuvintele cumpănite ale lui Moș Lampe, cât și asocierea sătenilor în părerile acestora au fost luate în considerare de preotul Ioan Mirea. Cel dintâi, cu ochiul său de artist înăscut, a marcat pe bună dreptate lipsa nobleței din pictura șablonată, iar moșul a observat contradicția dintre scenele închipuite și dogma Bisericii, întărită de Sfinții Părinți și cântată de melozii Domnului în cântarea tradițională.

Înainte de a cere comisiei, formată din tot satul, dacă aprobă pictura bisericii de către unul din cei trei pictori exponenți, părintele Ioan a întrebat pe aceștia de costul lucrării. Și cum pictorii, toți trei, au cerut prețuri exagerate, testărenii n-au primit. Li s-au plătit picturile de probă și și-au văzut de drum.

Părintele Ioan, rămas numai cu câțiva în biserică după plecarea grosului, în ziua aceea s-a gândit fel și chip cum ar putea să împodobească sfântul locaș. Așa cu pereții albi nu o putea lăsa. Prețurile, după cum a observat, erau mari și nu mai voia să facă apel la

punga enoriașilor. „Au făcut și așa prea mult” – și-a zis el.

Gândul i-a fugit atunci la Hâncu și la picturile lui destul de reușite. Erau mai calde și mai bine închegate, decât cele pictate de probă pe zidul bisericii și în fața cărora se găsea atunci Hâncu de le studia.

— Ce-ar fi să pictezi tu-biserica, frate Grigore, i-a spus lui Hâncu preotul atunci.

Acela a făcut ochii mari a bucurie reținută și a umilință în același timp. Se făcuse ca bujorul l-a față și, cu glasul tremurând de emoție, a îngăimat:

— Dacă aveți încredere, părinte...

— Am, nu am, biserica trebuie împodobită oricum, că tot mai frumoasă va fi decât așa cu pereții albi.

— Atunci lasă pe mine, părinte, numai să spuneți ce sfânt și unde să-l pictez.

— Tu alegi sfântul și locul unde-l pictezi, Grigore – l-a împuternicit preotul.

Ca orice iubitor de artă, fără gândul câștigului, adunase și Hâncu un vraf de ilustrate de tot felul, în majoritate copiate după picturi religioase. O săptămână de zile în șir după însărcinarea cu zugrăvirea bisericii, pe Hâncu nimeni nu l-a mai văzut pe afară. Cât era ziua de mare și noaptea de lungă, îngropat în maldărul de ilustrate, făcea la schițe combinând personaje, adăugând cadre și scene; desena, copia și mai rupea pe cele nereușite, ca duminica următoare să se prezinte la părintele Ioan cu schița de picturi întinsă pe o foaie de hârtie înădărită din patru coli obișnuite.

— Uite, părinte, s-a adresat el preotului, desfășurându-și desenul. Aici va fi întoarcerea acasă a fiului înstrăinat. Dincoace, Rusaliile; aici, Nașterea Domnului; colea, Sf. Procopie grădinarul între răzoarele lui; iar în partea femeilor, sfintele mironosițe urmând pe Domnul când era dus la răstignire.

Și, timp de o oră, Grigore Hâncu și-a expus planul picturii spre aprobarea preotului Ioan Mirea, iar acesta, încântat de iscusința fiului său duhovnicesc de-a alege și plasa la locuri potrivite scenele, i-a dat binecuvântarea.

Încă din duminica aceea, s-a pornit strângerea materialelor. A fost destul ca preotul să facă o singură strigare în biserică după Sfânta Liturghie și întreg satul a sărit în ajutor. Au pus bănuț lângă bănuț și au cumpărat var, ipsos, vopsele, ulei și tot ce a fost de trebuință. Apoi, după ce s-a desprimăvărat, s-a început lucrul. Mâna de lucru în ajutorul „meșterului pictor” a fost mai mult decât trebuia. La ridicarea schelei și la drișcuirea pereților, zidurile bisericii deveniseră un furnicar de oameni printre care Hâncu alerga cu poruncile priceperii sale. La vopsitul spațiilor dintre scenele religioase, pentru cei care întindeau vopseaua cu pensula era o cinste mare. Iar cei pe care îi pusese Hâncu să coloreze ornamentele desenate de el erau socotiți meșteri. Și iată acum, în mai puțin de trei luni de la începerea lucrului, pictura bisericii este gata, mai puțin reparația stricăciunii făcute de grinda căzută de pe schelă.

— În sfârșit, slavă Ție, Doamne! șopti pictorul, privindu-și de la distanță lucrul terminat. Apoi ieși afară să raporteze că a isprăvit reparația și poate chema oamenii la desfacerea schelei.

— Părinte! strigă el, ieșind afară și nevăzând pe preot. Acesta răspunse din colțul umbros de pe banca din spatele bisericii unde înșira câteva pietricele, punând copilul să le numere.

Ioan Mirea, de când i-a murit preoteasa, simțea toată mângâierea în apropierea copilului. Acesta, rămas fără mamă din primele clipe ale nașterii, era luat în brațe adesea de către tatăl său, chiar de la sânul atâtor femei din sat care-l alăptaseră. Pe măsură ce copilul creștea, se simțea și el la rândul său tot mai bine în tovărășia părintelui, cimentându-se între ei iubirea firească nepricepută încă de mîntea pipăibilă a omului.

— Am terminat, părinte, și mă duc să caut câțiva oameni să-mi ajute la schelă – zise Hâncu, apropiindu-se de preot.

— Lasă mai spre seară, Grigore, că nu găsești acum pe nimeni în sat, spuse preotul.

— Ba mai sunt alde Țineau și cei câțiva sugaci ca el, ce-și fac veacul în bojdeuca lui Țețelea, da' p-aceia nu-i poți trage de-acolo nici cu tractorul cel mare de la rafinăria din Campiña. Da' mă duc pe hotar și chem de la sapă pe câțiva.

— Încearcă, Grigore.

Și Hâncu a plecat, iar preotul s-a gândit la cei câțiva iubitori de pahar din cârciuma lui Manole Stavru de care-i amintise Hâncu. A încercat preotul Mirea în toate chipurile să-i aducă și pe aceștia măcar o dată la biserică, dar n-a fost chip. Patima beției îi ținea prea strâns în ghearele ei. I-au promis de multe ori, chiar cu jurământ, că vin, dar au rămas cu promisiunea. Preotul s-a rugat Domnului pentru ei, i-a pomenit și la Sfintele Daruri, dar prea puțin poate face rugăciunea fără contribuția celui în cauză. Cel puțin dacă le-ar fi smuls o ofrandă oarecare, o milostenie, măcar ca pâinea azvârlită cu mânie în săracul acela de către Sfântul Petru cel milostiv, prin mijlocul căreia s-a întors la Hristos. Cu o cât de slabă binefacere, ar fi avut și el un sprijin în cererile sale către Dumnezeu pentru ei.

— Ce-ar fi să mă duc acum la aceștia, să-i chem încoace pentru un dram de ajutor? își zise părintele Ioan cu glas șoptit, încât copilul se uita la el și întreba în graiul său peltic de începător la vârsta de doi ani și trei luni:

— Chemi pe Tică și Ducu zucăm minza?

— Da, Lucian, dar acum te duci la Nana să-ți dea miere și lapte – spuse copilului preotul, în timp ce se sculă și strigă pe îngrijitoare. Apoi plecă spre cârciuma lui Manole Stavru.

În viață întâlnești contraste fizice sau morale ce produc plăcere și altele care dezgustă. Albul imaculat alternând cu negrul adânc fac și mai strălucitoare aceste culori îmbinate. Armonia unei simfonii este construită din contraste de note ce provoacă emoții plăcute în timp ce o grădină cu flori năpădită de buruieni, te dezgustă, ca și gingășia unui copil alături de un hoit, ori trecerea din splendorile unei zile însorite de iunie, într-o speluncă întunecoasă și îmbâcsită de duhoarea băuturilor amețitoare, așa cum a întâmpinat preotul Ioan Mirea în ziua aceea în cârciuma lui Manole Stavru.

Era aproape de miezul zilei și soarele îmbrăcase pe afară totul într-o lumină diafană ruptă parcă din Paradisul pierdut de către om. În lungul uliței molcome pe unde trecea preotul, casele curate și împodobite cu mușcate la ferestre și flori de toate nuanțele în grădinițele din față zâmbeau recunoscătoare la trecătorul a cărui soție

a știut să împodobească inimile celor ce le-au înfrumusețat. Căldura mângâietoare potolise până și gălăgia orătăniilor ce pășteau alene prin curți, ori picoteau îndestulate pe la câte-o umbră de pom încărcat de rodul în pârg. Chiar și paznicii patrupezi tolăniți pe la porți, nu îndrăzneau să latre la trecătorul singuratic ce se ivea în fața lor. Se mulțumeau doar să deschidă alene ochii pe jumătate, parcă să nu tulbure cu lătratul lor concertul de cântece creștinești ce răzbătea până la ei de la stăpânii lor de pe porumbiștile în toiul lucrului. Mirosul florilor de tei și parfumul crinilor îmbălsămau aerul cald, încât Ioan Mirea se opri locului un răstimp, umplându-și pieptul cu nesaț de binecuvântarea lui Dumnezeu. Privind șiragul de case înălbite, cu perdele brodate la ferestre, gândul i se duse la preoteasa lui, a cărei osteneală se vedea în toate astea. Șopti în neștire: „Paula!...” Apoi continuă în gând: „Cum n-ai trăit măcar acești doi ani scurși de când ai plecat, să te bucuri de roadele ostenelelor tale... Dar poate că așa a fost vrerea lui Dumnezeu!” mai gândi el, și-și continuă drumul.

Cârciuma lui Manole Stavru avea la intrare o scară de lemn cu câteva trepte străjuite de o balustradă. Chipurile, să nu se prăbușească pe domeniul ei aceia care duceau aici paharul la gură până-și paralizau creierul. Pe aceste scări suia acum pentru prima oară în cei șapte ani de când era în Teslari preotul Ioan Mirea. Cine l-ar fi văzut, desigur ar fi strâmbat din nas a dezgust. Și, pe bună dreptate, căci nu poate fi nimic mai supărător vederii unui suflet creștin ca uniforma slujitorului ceresc pe treptele iadului, afară de cazul cum era cel de față. Părintele Ioan căuta aici suflete încredințate lui de către Hristos spre păstorie.

Încă de pe scări, fruntea preotului începu să se înnoureze de atmosfera în care intra. Din lăuntru răzbeau până la el glasuri peltice de oameni amețiți și miros greu de băuturi alcoolice, luând locul aerului curat prin care venise până aici. Pășind pragul neobservat de nimeni, se opri locului, mirat de ce vedea în jur, căci hardughia domnului Manole Stavru semăna înăuntru mai mult cu o magazie de vechituri de tot felul. O îngrămădire de troace puse alandala printre hodoage cu nume de mobilier comercial. Încărcate cu toate nimicurile ademenitoare pentru mințile slabe. Pe rafturile pătate de băuturile scurse și osteneala muștelor, sticlele de diferite forme și mărimi erau

încâlcite între ele ca un stângen de lemne căzute în picioare într-un şanţ dintr-o căruţă răsturnată. În pereţii care nu mai văzuseră varul de mulţi ani, erau bătute piroane de care atârnav spre vânzare lucruri de uz casnic, iar de tavan erau spânzurate două lămpi de gaz pentru iluminat: una mare deasupra teighelei din încăperea de la intrare şi alta mică, în sala mare, încăperea pentru clientela consumatoare pe loc de lichid ameţitor. Aceasta era amenajată cu două mese lungi, fiecare cu câte două bănci de scândură fără spătare, iar împrejur, pe duşumeaua murdară şi tocită de vechime, puse de-a valma butoaie goale, puţini de măsline şi brânză ce îmbăcseau aerul, lăzi şi tot felul de cutii, unele de carton, altele de lemn, cu şi fără capace, ba şi fără fund.

Prin ferestrele lunguleţe şi zăbrelite, lumina de-afară pătrundea stângace prin geamurile îngălbenite, dând o înfăţişare de fantasmă lucrurilor din lăuntru şi celor şapte consumatori învăluţi în fumul de ţigări înduhnit cu mirosul băuturilor.

Cei şapte consumatori, toţi între două vârste, vânturau între ei cu voce tare diferite lucruri cu şi fără importanţă la care antrenau şi pe cârciumar cu unele întrebări. Acesta, aşezat pe un scaun între cele două încăperi, îşi bălăbănea capul enorm, aşezat fără grumaz pe corpul-i buhăit dormitând, mai mult mormăindu-şi cuvintele.

— Eu cred că va veni şi ceva domni la serbarea de duminică – zise unul.

— Ei, parcă ei n-au serbări mai frumoase pe la oraş! spuse altul.

— Poate că vine domnul Oprişan care a fost de mai multe ori p-aici – îşi dădu cu părerea al treilea.

— Am auzit că acela-i director la Minister şi nu la şcoli – zise al patrulea.

— Ăla dacă vine se duce la biserică şi nu la şcoală, mă – zise primul.

— De dimineaţă da, dar după-masă se duc şi cei de la biserică la cămin; aşa am auzit eu.

— Aşa-i, am să mă duc şi eu – se laudă al cincilea.

— Eu mă duc şi la biserică, mă – zise al şaselea, care tot timpul părea dus pe gânduri.

— Tu, la biserică?! – chicotiră ceilalţi.

— Când oi fi eu popă – râse Țineau. Asta-i biserica noastră, mă! Nu-i așa, jupâne?

— Îhî! – întări cârciumarul, deschizând ochii pe jumătate. Te să căutăm noi acolo? te, aiți nu-i bini? Acolo, la bătrânețe, că așa-i la noi la Greția care-s tot creștini și încă te mai creș... Dar nu-și isprăvi cuvântul că observă cu coada ochiului pe părintele Ioan care umplea cu înălțimea lui tot golul din fața ușii deschise. Grecul se sculă în grabă, bolborosind cuvinte neînțelese și făcând temenele. Consumatorii se sculară și ei la apariția preotului în pragul ușii lor.

— Bine v-am găsit, fraților, spuse preotul, apropiindu-se de ei, în timp ce aceștia nu-și găseau răspunsul la binețe.

— Săru' mâna, părinte! reuși unul să rostească, în timp ce preotul se așează pe una din bănci alături de Țineau, privindu-l în ochi.

Acesta se simți prost din prima clipă de prezența lângă el a hainei ce-i aducea aminte de Dumnezeu și, ca să-și facă puțin curaj, spuse cu limba împleticită de băutură:

— Ce bei, părinte?

— Nu bea părintele otrava noastră – îndrăzni unul să-l apere de îmbierea lui Țineau.

— Nu se știe – zise Mirea.

— Așa-i, mă! interveni altul; de ce să nu bea, că doar și asta-i lăsată de Dumnezeu! Nu-i așa părinte? Ce bei, părinte, că plătesc eu?

— Ce bei, părinte, strigară mai mulți, văzând în zâmbetul îngăduitor al preotului o acceptare la băut.

— Ce beți și voi, măi.

— Eu beau vin – zise unul

— Și eu tot vin – spuse altul.

— Noi bem țuică – spuseră ceilalți.

— Și cine plătește – întrebă preotul?

— Eu, eu, eu – se repezică care mai de care cu vorba.

— Jupâne! strigă unul.

Cârciumarul se apropie serviabil, frecându-și mâinile a câștig.

— Și plățiți oricâtă băutură vă cer?

— Plătim, plătim, părinte! Ce bei? întrebă toți într-un glas.

— Ce beți și voi.

— Un chil de țuică, jupâne – comandă unul.

— Și eu dau unul – strigă altul.

— Și eu unul.

— Și eu.

— Două sticle de vin, jupâne – se întrecu unul din cei doi băutori de vin.

— Și din partea mea trei – se ambiționa celălalt. Cârциumarul nu prididea să care pe masă băutura cerută. În câteva minute, părintele Ioan avu în fața lui un adevărat depozit de sticle cu băuturi.

— Un pahar pentru părintele, jupâne! strigă Țineau la cârciumar, văzând că acesta uitase de așa ceva în zăpăceala lui, bucuros de așa vânzare.

— Stați puțin! strigă preotul. Mai întâi plătiți băutura.

— Da, părinte! se repezирă oamenii, scotocindu-se prin buzunare. Cei ce nu aveau se împrumutau de la ceilalți, sau îi trecea cârciumarul în registrul său la contul lor.

— Gata, părinte, acum putem bea, că băutura-i plătită – spuseră testărenii aproape toți deodată.

— De băut vom vedea noi, dar mai întâi vă întreb: băutura este a mea toată?

— Toată, părinte...

— Pot face cu ea ce vreau?

— Da... îngăimără oamenii oarecum nedumeriți.

— Atunci, domnule Manole – se adresă preotul cârciumarului – dumneata poți să-mi înapoiezi banii și să-ți iei marfa?

Manole Stavru se codi puțin, dar apoi spuse cu un fel de bunăvoință silită:

— Pentru un preot ca dumneavoastră ține poate refuza țeва?

Apoi, după ce scotoci prin sertarul de la teighea, numără cu destulă moliciune prețul băuturii și cără sticlele în rafturi, după care se așeză posomorât pe scaunul său.

Consumatorii nedumeriți amuțiră, privind la preotul care numără banii primiți și pe care-i vârî în buzunarul reverendei. Nu păreau deloc mulțumiți, dar se osteneau să pară. Ei se așteptau să înceapă o veselie cu preotul de să-i meargă pomina în ciuda șicanelor

ce le făceau consătenii bisericoși.

— Și acum, fraților – spuse preotul – cu suma asta de bani pe care ați dat-o cu dragoste pentru slujitorul lui Dumnezeu și cu ce vom mai găsi la alți binefăcători, vom cumpăra o vacă cu lapte pentru văduva lui Irimia care a rămas cu doi copii mititei. Dumnezeu să primească jertfa voastră care va aduce atâta mângâiere în casa bieteii vă-duvel știți, femeia nu are pe nimeni în ajutor, că-i venită aici și nici pământ nu are, afară de grădinița din jurul casei lăsată de baba Ileana care a murit anul trecut.

Apoi, în cuvinte din ce în ce mai calde, le-a prezentat pe Dumnezeu și bunătatea Lui, încât ascultătorii mai începură să lăcrimeze, molipsindu-se de la Țineau care plângea cu ușurință când se îmbăta. De fapt, este știut că oamenii cu nervii zdruncinați de alcool sunt foarte sensibili, ba mulți au calități sociale frumoase, iubitori de aproapele, săritori la necazuri, fapte împotriva cărora nu are nici necuratul nimic de obiectat o dată ce-i are asigurați în ghearele lui prin patima beției.

— Apoi dacă-i vorba așa, părinte – zise unul din săteni, scotocindu-se prin buzunar – să mai pun ceva, că nu ajung banii aceia pentru o vacă bună.

— Destul, frate! zise preotul. Are Dumnezeu grijă și va pune restul din bunătatea Lui.

— Da' voim să mai punem pentru biata femeie, că destul dăm pe afurisita asta de băutură – spuse Țineau.

— Ajunge, fraților. Dacă voiți să mai faceți o ispravă bună pentru Dumnezeu, haideți cu mine la biserică să dăm o mână de ajutor lui Hâncu să dea schela jos. Preț de un ceas numai.

— Mergem, părinte!... spuseră mai mulți deodată.

— Hai, mă! se îndemnară oamenii și plecară spre biserică, în frunte cu părintele Ioan.

Ajunși aici și fiindcă Hâncu nu venise încă, preotul Ioan Mirea îi pofti întâi la o scurtă rugăciune prin care ceru lui Dumnezeu să primească darul celor ce-au venit cu el, atât cel de la cârciumă, cât și cel al osteneții din biserică, rugăciune care a răscolit mult sufletele oamenilor. Între timp, a sosit și Hâncu Grigore cu încă patru consăteni,

și, împreună, au început demontarea schelei din biserică.

În timpul acesta, la o bună depărtare de sat, printre lanurile cu porumbul în prașilă, doi săteni cercetau locul numit de testăreni «La ziduri». Există aici niște ruine cu care localnicii s-au pomenit de când se știu pe lume. Mai demult, zidurile nu se vedeau, decât un ȧanc de cărămizi în vârful unei ridicături printre tufele de alun crescute împrejur. Dar cu vreo zece ani în urmă venise aici o echipă de săpători condusă de un inginer și dezgropase un adevărat colț de casă cu mai multe despărțituri. De-atunci i-au zis testărenii locului acestuia «La ziduri», înlocuind numirea veche de până atunci de «Colțul măgurii».

Cei doi săteni cercetători, care veniseră acum cu o mașină și pe care o lăsasera în drumul pietruit de curând al testărenilor, se învârteau alene împrejurul zidurilor, cercetând și vorbind între ei.

— S-ar putea să ai dreptate, Nicule – spuse unul celuilalt – dar pământul e sărac și nu cred să-i fi atras pe romani aici. Și apoi chiar temelia zidurilor nu pare să aibă compoziția betonului puternic pe care-l făceau romanii. Mai degrabă am putea spune că așezarea a fost dacică sau tracă.

— Și totuși, Simioane – spuse celălalt, graiul regiunii cu atâta influență romanică atestă că așezarea a fost romană. Și nici pământul nu pare atât de sărac după cum spui, zise, rotindu-și ochii împrejur. Ia privește ce belșug de păpușoi pe coastele celea și luncile din partea cealaltă cu iarba în floare gata de coasă. Mai încolo, grânele celea în pârgă pe care adierea vântului gonește „oile popii” nu prea îți dau dreptate cu sărăcia pământului și nici viile din partea cealaltă cu aracii ca lăncile unei oștiri romane ce așteaptă porunca de luptă.

Simion se opri, rotindu-și și el privirea peste holdele îmbelșugate, ca un om ce s-ar fi rătăcit prin locuri necunoscute, și spuse, zâmbind a mirare:

— Istoricii tot istoricește vorbește.

De la coborârea din mașină și până la ruine, ocupat cu unele însemnări geografice și cu pământul de sub picioare, Simion nu-și aruncase privirea peste împrejurimi. El mai fusese pe aici de câțiva ani în urmă și era sătul de sărăcia solului bogat în mărăcini și scaieți. Cât despre populația satului s-a ferit s-o cunoască, după îndemnul șefului

de post de la Cricov, care i-a fost dat să-l însoțească în cercetările lui geografice.

— Cu adevărat, Nicule – zise el mirat acum – ceea ce văd, nu-mi vine să cred. Când am fost pe aici cu fiertatul

Pârvan acum vreo zece ani, pământul acesta era doar o paragină, dar acum concurează cu Soveja mea în frumuseți, iar în fertilitate cu Lunca Oltului la Făgăraș. Aici trebuie să fie un secret mare. Ori s-a produs o schimbare în climă, ori în scoarța superioară a solului.

— Sau în concepția de viață a localnicilor – completă celălalt.

— În orice caz, trebuie să găsim misterul. Amândoi, așezați alături în picioare pe ridicătura de pământ, păreau din suita voievozilor legendari ai trecutului strămoșesc. Unul, înalt și robust, cu barba lungă și ochii scrutători parcă peste veacurile scurse; celălalt, ceva mai scund, dar tot cu putere fizică și barba tunsă mai scurt, avea privirea sfredelitoare asupra pământului din care a răsărit.

Din tumultul cântecelor ce se auzeau de prin lanuri, un șuvoi cristalin de voci copilărești răsună în apropiere. Erau copiii de la școala din Teslari care veniseră cu învățătoarea lor după ramuri de tei în vederea împodobirii căminului cultural pentru serbarea de duminică. Copiii ieșiseră din zăvoiul de la picioarele delușorului pe care stăteau cei doi, și învățătoarea le spuse ca să cante un imn național-religios, făcând pe cei doi cercetători să tresalte în sinea lor.

— Lăudați pe Dumnezeu. Copii ai țării mele.

Sub scutul lui strămoșii învins-au vremuri grele – cântau copiii.

— Iată viitorul neamului nostru, Simioane! zise cel înalt cu barba lungă.

Și ce frumos se îmbină tinerețea lor cu frăgezimea vegetației atât de bogate de pe locul pe care ne găsim, Nicule! spuse celălalt, rotindu-și privirea peste holdele îmbelșugate.

Învățătoarea apăru și ea din zăvoi în urma copiilor care se înșiruiseră pe drumeagul de la poalele colinei, cu brațele încărcate de ramuri verzi. După ce privi la cei doi străini de pe ridicătura, mai cu atenție, învățătoarea grăbi pasul și strigă copiilor:

— Hei copii, ia opriți!

Copiii se opriră din mers și din cântat și, ca după un ton dat de învățătoarea lor, începură urarea „Bine-ați venit la noi!”, pe care-o cântau de câte ori erau vizitați de cineva mai însemnat.

Cei doi coborâră spre copii și, după ce aceștia-și isprăviră urarea, Simion se adresează învățătoarei, întinzându-i mâna:

— Dumneavoastră sunteți învățătoarea de aici, nu?

— Da, și mă numesc Oveză Lizica.

— Ne-ați recunoscut, sau așa aveți obiceiul de-a ura străinilor care vă cercetează? Întrebă și celălalt, dând mâna cu ea.

— Și una și alta – răspunse învățătoarea emoționată. Care învățătoare din țara noastră nu cunoaște pe marele istoric Nicolae Iorga și pe vestitul geograf Simion Mehedinți? Eu, personal, mă bucur nespus de mult că ne-ați cercetat meleagurile și ar fi în culmea fericirii întregul sat dacă v-am avea și duminică la serbarea noastră școlară de la Căminul Cultural.

— Aveți Cămin Cultural în Teslari? se miră Mehedinți.

— Da, domnule profesor. L-am terminat definitiv toamna trecută și acum avem prima serbare în el.

— Dar spuneți-mi, doamnă învățătoare, ce minune s-a petrecut în satul acesta atât de mizerabil acum câțiva ani și atât de ridicat astăzi, de aveți și Cămin Cultural? se informă cu vădit interes geograful.

— Bine-ați spus, domnule profesor, că minune s-a petrecut aici. Trimisul lui Dumnezeu a suflat peste el suflare cerească de l-a trezit la o viață nouă.

Apoi, în cuvinte pline de respect, povesti celor doi osteneala și răbdarea cu care a știut preotul Ioan Mirea să aducă satul Teslari, din bezna în care orbecăia, la lumina în care dumnealor îl vedeau acum. Cei doi ascultau cu atenție istorisirea, însemnând în carnețelele lor câte ceva din cele auzite. Școlarii, în lunga lor așteptare, se așezară pe iarba grasă și își făcuseră de joacă, împletind danteluțe din fire de pipirig, sau împușcându-se cu măciulii de mușețel. Când ajunse doamna Oveză cu descrierea la preoteasa Paula și acțiunea ei de ridicare a satului, observă cu coada ochiului pe istoricul Nicolae Iorga, notând în carnețelul său: „O matroană romană vrednică urmasă a

străbunilor ei de pe malurile Tibrului și coastele Carpaților”, iar pe geograf subliniind: „O preoteasă răsărită din pământul românesc, slujitoare lui Dumnezeu și neamului său”.

— Dar cuvintele sunt totdeauna sărace pentru a povesti măreția faptelor pe care le trăim, însă ceva din realizările spirituale ce-au înălțat satul nostru și pe culmile materiale le puteți vedea mai bine la fața locului, dacă ne onorați cu prezența dumneavoastră la serbarea de duminică – își încheie doamna Oveză istorisirea.

Cei doi se priviră în tăcere câteva clipe, înțelegându-se între ei, după care Nicolae Iorga spuse:

— Pentru că nu am deschis încă Universitatea de la Vălenii de Munte în vara aceasta, și duminică nu am niciun program deosebit, vă vom face vizita, doamnă învățătoare.

— Vă mulțumesc din adâncul sufletului – izbucni doamna Oveză în culmea bucuriei și se retrase în grabă, luându-și copiii și pornind veselă spre sat.

— Învățătoarea aceasta cred că este un model în învățământul nostru – spuse geograful, privind în urma cârdului de copii ce zbura spre Teslari.

* * *

Duminică dimineața lumea se sculase mai devreme ca în alte sărbători și aceasta la imboldul învățătoarei care scormonise pe toți la treabă. Și avea de ce. Musafiri atât de mari ca Nicolae Iorga și Simion Mehedinți la o serbare școlară nu-i dat oricărui învățător să aibă și, ca atare, satul trebuia să fie deosebit în curățenie și bună rânduială.

Cele două zile rămase de la întâlnirea cu cei doi și până la serbare, doamna Oveză le-a petrecut mai mult la Căminul Cultural și în sălile școlii, scuturând, spălând și dichisind de zor. Pe învățător l-a trimis cu o parte din școlari la biserică să dea părintelui ajutor la curățenia generală după scoaterea schelei. La oamenii mari nu se putea face apel prea mult, fiind ocupați cu muncile de pe ogoare. Și, iată, acum toate străluceau, puse bine la punct. Până și dimineața aceea părea mai luminoasă decât altele. Sătenii, după o săptămână de muncă în aerul îmbălsămat și în bătaia vântului întremător, sclipeau și ei de sănătate ca și fructele văratice în pârgă. Îmbrăcați de sărbătoare, în

costume naționale, curând umplură biserica și se făcură un singur glas în preamărirea lui Dumnezeu, după cum îi îndătinaseră preotul lor și preoteasa lui cât a trăit. În fruntea satului slăvitor de Dumnezeu, se găseau soții Ovezea și dascălul Tudor, împletind cântarea credincioșilor cu rugăciunile slujitorului sfințit din Altar.

Așa au găsit Nicolae Iorga și Simion Mehedinți poporul din Teslari în Duminica Tuturor Sfinților de la jumătatea lunii iunie a anului aceuia.

Cei doi musafiri, deși veniseră mai mult împinși de curiozitate în cercetările lor, fură curând cucerți de balsamul duhovnicesc din biserică. Simion Mehedinți, care făcuse și teologia, era cu totul adâncit în desfășurarea serviciului divin cum nu întâlnise până atunci. Preotul cu poporul era un singur glas înălțat către Dumnezeu într-o disciplină uimitoare. Nicolae Iorga, cu spiritul său de istoric, examina exteriorul ființelor și al lucrurilor înconjurătoare. – între pictura de pe zidurile bisericii și mulțimea de la Sfânta Liturghie el vedea o afinitate neîntâlnită până atunci nicăieri. Trăsăturile credincioșilor le vedea în chipurile sfinților pictați; până și podoabele îmbrăcămintelor se asemanau în bună parte.

Și unul și celălalt au ținut să mulțumească la urmă preotului Ioan Mirea pentru baia duhovnicească.

— Părinte, mulțumesc pentru clipele trăite la Sfânta Liturghie, pe care cu atâta putere de credință știți să o faceți – a spus Simion Mehedinți. Îndeosebi, m-a impresionat citirea Sfintei Evanghelii fără s-o cântați cum fac atâția preoți, unii chiar îngropându-i înțelesul cu ifosele melomaniei.

— Nu fac altceva, domnule profesor, decât aplic recomandările tipicului – i-a spus preotul. Acolo scrie limpede: se citește Evanghelia de rând. La fel și Apostolul, iar mai încolo zice: se spune Crezul și se rostește Tatăl

Nostru. Nu-mi este îngăduit a schimba rânduiala Duhului Sfânt care a lucrat prin sfințele soboare ale Bisericii.

— Și pictura cine v-a făcut-o, cucernice părinte? întrebă Nicolae Iorga, cu privirea în lungul și latul pereților.

— Dumnealui, răspunse preotul, arătând pe Hâncu, aflat în

spatele celor doi.

Vizitatorii se uitară mirați, când la preot, când la Hâncu și când la picturile de pe pereți. La o astfel de lucrătură ei se așteptau să vadă în meșter artistul cu renume de mare dogmatician ortodox și cunoscător profund al stilului românesc în arte și, când colo, ei vedeau în fața lor un țăran de rând, cu nimic deosebindu-se de ceilalți testăreni.

— Dumneata ai lucrat cu cineva pictură până acum? întrebă Iorga pe Hâncu.

— Să mă iertați, domnule, dar biserica trebuia pictată oricum și am făcut și eu ce m-am priceput – spuse Hâncu sfios, gândind că vizitatorilor de la oraș nu le place lucrătura după felul cum îl măsura din priviri și pe el și zugrăveala lui.

— Bade, spuse Iorga, strângând mâna pictorului, noi îți aducem laude pentru lucrul dumitale. Ai făcut cu adevărat o pictură ortodoxă în cel mai curat stil românesc vrednic de un sat.

Simion Mehedinți era adâncit în studierea scenei cu întoarcerea fiului risipitor acasă, pictată pe jumătate din peretele lateral din stânga bisericii. Tabloul avea expresia de bucurie în toată compoziția lui, de la zâmbetul scăldat în lacrimile dragostei părintești a tatălui cu brațele larg deschise gata să-și strângă la piept feciorul întors acasă, zdrențăros și slăbănogit de mizerie în poziția de-a cădea în genunchi, și până la câinele de curte ce stătea în două labe cu gura deschisă a lătratului de bucurie și picioarele din față fluturându-le a hârjoană. În spatele tatălui, o casă țăărănească arătoasă cu ușa larg deschisă din pragul căreia mama, o femeie bătrână, cu brațele deschise în poziția de alergare, iar în stânga și dreapta ușii, câte-o fereastră în fața căreia, rânduri de zorele, cu clopoțeli deschiși spre scenă, ca și câteva talere de floarea soarelui cu deschizătura spre tatăl care-și primește feciorul.

— Ia privește, Nicule, cu câtă măiestrie se povestește aici, cu penelul, în grai românesc, întoarcerea fiului risipitor din Sfânta Evanghelie! zise profesorul Mehedinți.

— Vino tu mai bine încoace, să vezi pe Sfântul Procopie grădinar, rugându-se cerului în mijlocul belșugului de legume românești, răspunse acesta, admirând scena de pe zidul opus.

Apoi cei doi profesori examină tabloul după tablou și sfânt după sfânt, notând în carnetele lor despre talentul țăranului pictor care s-a inspirat din mediul înconjurător pentru a picta biserica satului. Atât peisajul, cât și figurile scenelor aveau influență locală, iar ornamentele dintre spații erau tot motive românești după cusăturile naționale, încât n-au mai întrebat pe Hâncu de unde s-a inspirat.

— Câtă religiozitate în figurile sfinților și câtă conformitate cu Sfânta Evanghelie, Nicule! spuse la urmă Simion Mehedinți, cunoscător în domeniu, căci voise cândva să se facă preot.

Serbarea școlară de la Căminul Cultural din după-amiaza duminicii aceleia a îmbogățit și mai mult carnețelele cu notițe îmbucurătoare ale celor doi vizitatori. Atât recitățile de poezii, cât și scenetele școlarilor, sau cuvântul de deschidere al învățătorului și cel de încheiere al învățătoarei aveau amprenta românismului încheiat din datinile strămoșești pline de religiozitate ortodoxă. Pe bună dreptate, cei doi vizitatori le-au comentat cu plăcere multă vreme, în drumul lor spre casă.

— Un preot model care a știut să ridice satul acesta, din mizeria în care zăcea, la adevăratul rost al unei așezări românești în geografia țării, spuse profesorul Simion Mehedinți de cum se urcă în mașină.

— Așa-i, Simioane! Un preot vrednic de-a rămâne în istoria neamului românesc, confirmă Nicolae Iorga, privind la șirul de case arătoase printre care înaintau cu mașina spre ieșirea din Teslari.

XVI.

BINECUVÂNTAREA PATRIARHULUI

Opulbere umedă se cernea de sus, dinspre cerul plumburiu, contopit cu pământul sur și văduvit de dărnicia verde a primăverii care stătea undeva ascunsă de la fața oamenilor, ce rupeau de-acuma primele file din calendarul lunii lui mărtișor.

În Piața Mare, răvășită încă de uneltele mari ale constructorilor care au terminat în toamnă planșeul peste Dâmbovița, hărmălaia era în toi. Printre căruțele venite cu mere, cartofi, varză murată, rădăcini de zarzavat și alte resturi de produse agricole de anul trecut, negustorii ambulanți se strecurau grăbiți purtând coșurile lor încărcate, ce atârnavă greu în cobilițe încovoiate, răspândindu-se prin oraș cu

strigătele lor:

— Cartofi, cartofi... zarzavat de supă... mere, mere... pui d-ai mari... varză acră...

Între strada Bibescu Vodă și Planșeul nefinisat încă din apropierea podului Șerban-Vodă, piața unde trăgeau căruțele cu mărfuri de vânzare se menținea încă. Aceasta și pentru că la Obor nu se terminase toată amenajarea unde urma să se mute Piața Mare. Pe aici, dacă aveai trecere cu trăsura ori cu mașina în anumite ore de târg, trebuia să-ți pierzi vreme destulă până să te descurci printre căruțele trase de-a valma. De aceea, cunoscătorii orașului ocoleau acest punct, afară numai dacă treburile nu-i zoreau la Patriarhie sau la cineva care locuia pe coasta Mitropoliei, căci pentru lucrările de la Parlament avea mai multă grijă Poliția să descurce drumul.

O mașină din acestea grăbite se înfundase în mijlocul acestei hărmălăi în dimineața aceea din săptămâna Albă, când toată lumea târguia de zor în vederea lăsatului de sec, ce cădea duminică, peste două zile.

— Măi fraților, da' faceți puțin loc să putem trece – striga șoferul mașinii din deschizătura ușii cupeului.

— Da' ce, măi omule, tu nu vezi că nu se poate? riposta nepăsător cineva cu fața de bețiv.

Țăranii mai înțelegători se înghesuiau unii într-alții cu căruțele și mașina mai făcea câțiva pași.

— Să știi că pierdem audiența la Patriarh, Nicule, spuse unul din cei doi ocupanți ai mașinii, consultându-și ceasul.

— De pierdut nu o pierdem noi, Simioane, numai că nu ne putem respecta ora fixată pentru ea, răspunse celălalt.

După o jumătate de oră, mașina reuși să iasă din încurcătura pieței și să-și ia zborul vijelios pe Dealul Mitropoliei unde biserica și Palatul Patriarhal erau învăluite într-o ceață alburie.

Patriarhul țării, Miron Cristea, se întorsese numai de câteva zile din străinătate, unde a stat mai multe luni pentru tratamentul unei boli de care suferea. Acum, după întoarcere, erau multe probleme pe care subalternii lui n-avuseseră puterea să le rezolve. Cu toate acestea, el nu a renunțat nici la frumosul lui obicei de a chema la Patriarhie, în orele

de răgaz, pe câte unul din oamenii de seamă, pentru a schimba câte-o părere cu ei. Unii dintre cei chemați la o astfel de întrevedere în ziua aceea au fost și Nicolae Iorga și Simion Mehedinți, care, după cum am văzut, întârziaseră cu trecerea prin hățișul de la piață. Profitând de această întârziere, Ulea Marcu, secretarul Patriarhului, s-a prezentat la superiorul său cu o problemă destul de delicată pentru rezolvarea ei pe placul său.

Se știe că oamenilor care ocupă câte-un post însemnat pe lângă cei mari li se înmulțesc prietenii. Numai că nu tuturor acestor prieteni li se poate aplica zicala: „Prietenul bun la nevoie se cunoaște”, ci mai degrabă o inversiune cum ar fi: „Mi-ești prieten, fiindcă am nevoie de tine” – cum și-or fi zicând interesații în sinea lor.

La drept vorbind, Ulea Marcu nu avea nicio vină că atâția colegi de la Teologie și cunoscuți i-au devenit prieteni așa, peste noapte, odată cu ocuparea postului de secretar patriarhal. Însă dacă cineva ar putea să-l acuze o făcea pentru slăbiciunea lui de a se lăsa periat de către ei, fără să observe la unii, în dosul periutei, mâna întoarsă a cerșire nedreaptă după intervenții la posturi nemeritate, iar la alții, în glasul și cuvântul scris, lucrul intrigant al lui Iagp din tragedia lui Shakespeare, cum era raportul ce-l prezenta acum Patriarhului.

— Oricine ar veni, să aștepte până mă întorc de la Înalt Prea Sfințitul – spuse el ușierului, la intrarea în biroul șefului spiritual al țării.

Raportul i-a fost înmănat toamna trecută de către protopopul Mălureanu, odată cu o petiție pentru nepotul său Traian Dobre, în care se cerea transferul la Biserica Izvorului, de pe strada cu același nume din București, post de preot rămas vacant prin pensionarea parohului acestui cartier. Petiția reușise ieri să i-o vâre la semnat printre alte lucrări, dar cu raportul nu putea proceda la fel. Acestuia trebuia să i se răspundă printr-o scrisoare de pedepsire, sau cel puțin de mustrare, cu oprirea activității aceluia preot „antiortodox” din Teslari, cum numise Mălureanu metoda acestuia, când discutau cazul de atâtea ori, în așteptarea Patriarhului.

— Profit de ocazia că sunteți mai liber acum, Înalt Prea Sfințite, și poate aveți bunăvoința să citiți sau să vă citesc eu și acest raport – se

adresă Ulea Marcu Patriarhului, întinzându-i dosarul cu cele trei coli de hârtie pe care era întins raportul.

Venerabilul Patriarh deschise dosarul și, după ce răsfoi hârtiile din el, spuse, închizându-l la loc:

— N-am timp acum, că este prea lung și aștept pe cineva.

— Măcar așa, în fugă, să vă uitați la el, Înalt Prea Sfințite, să vedeți ce dezordine face preotul acesta în Biserica noastră! stăruie secretarul.

Patriarhul redeschise dosarul și începu să parcurgă rândurile, mai întâi în grabă, apoi zăbovind la unele fraze. Deși vedea că raportul era un fel de continuare al altora ajunse în mâna lui, acesta avea unele însemnări mai vrednice de luat în seamă. Și rapoartele dinainte erau, ca și acesta, împotriva preotului Ioan Mirea de la Teslarii de Prahova și sunau pe un ton grijuliu față de buna rânduială a Bisericii, pe care acesta o alterează cu felul său de lucru protestant, mergând până la ademenirea credincioșilor altor parohii ce merg într-un adevărat pelerinaj la biserica lui în duminici. Raportul de acum al preotului Traian Dobre avea pe lângă tonul grijuliu și pe acela al revoltei naționale.

„Întâmplător am trecut pe drumul dintre satul Teslari și orașelul Cricov, dar ce am văzut acolo m-a tulburat profund”, spunea raportul, printre altele. „Fratele preot despre care este vorba scosese tot satul, fără excepție de femei, oameni bătrâni sau copii și, înarmați cu târnăcoape și lopeți, lucrau la facerea drumului dintre cele două localități, chinuind bietele suflete încredințate nouă, preoților, pentru mângâiere, și nu a face cu ele lucrările nu știu cărui inginer interesat...” așa încheia fraza cu reticență la care Patriarhul ridică din sprâncene, pe care apoi le încruntă dând peste rândurile ce sunau:

„Cât a fost în stare preotul acesta să otrăvească sufletele simple de la țară cu protestantismul său am putut vedea și din faptul că tot timpul muncii bieților oameni i-a făcut să cânte diferite versuri pe melodii neortodoxe”. Și raportul încheia:

„Ori că sub haina preoției ortodoxe este ascuns un protestant periculos, ori un comunist sadea. Rog pe Înalt Prea Sfinția Voastră să nu-mi ia în nume de rău acest raport, pe care am ezitat multă vreme de

a-l scrie, dar vă asigur cu fiască supunere că este izvorât din cel mai sincer gând pentru bunul mers al Bisericii noastre strămoșești”.

După citirea lungului raport, bătrânul Patriarh a rămas câteva clipe îngândurat, răsucind alene între degete creionul roșu cu care însemna prin lucrările ce i se prezentau. Lumina candelabrului aprins din cauza timpului închis de afară cădea oblic pe fruntea lui inteligentă de deasupra ochilor săi pătrunzători. În părul și barba-i îmbelșugată, luceau fire de argint lustruit.

— Și de ce nu s-a trimis raportul acesta la Episcopie, de a fost îndrumat înapoi? întrebă el într-un târziu pe secretar.

— S-ar spune că au fost trimise și pe acolo rapoarte de acestea de la mai mulți preoți, dar nu s-a luat nicio măsură, zise Ulea Marcu, tușind a nemulțumire.

Bătrânul Patriarh privi lung la Ulea, spunând mai mult pentru sine:

— Nu s-a luat nicio măsură! Poate că n-a fost cazul. Apoi, întrebător: Dar, mă rog, cu rapoartele celelalte trimise aici contra acelui preot ce s-a făcut? Ce măsuri s-au luat?

— Nimic, Înalt Prea Sfințite, căci nu mi-ați poruncit nimic în această privință, dar pot în câteva minute să vă prezint pentru semnare scrisoarea de pedepsire – zise Ulea cu serviabilitate.

— Scrisoarea de pedepsire? făcu Patriarhul. Dar cazul nu s-a luat încă nici în cercetare.

— Credeam că nu mai este nevoie de cercetări după atâtea rapoarte vrednice de crezare – încercă secretarul să explice, dar nu a mai fost luat în seamă pentru că ușa biroului se deschise și din pragul ei ușierul anunță:

— Domnul Iorga și domnul Mehedinți așteaptă să-i primiți.

— Să intre! spuse Patriarhul, privind pendula din perete, după care mai spuse ușierului:

— Și de ce ai lăsat pe domnii să aștepte?

— Așa mi s-a spus, Înalt Prea Sfințite, că oricine va veni să aștepte.

Patriarhul privi lung la secretar, știind că numai de la acesta pornesc astfel de porunci, și zise:

— Parcă am mai spus să dăm întâietate audiențelor și să lăsăm lucrările de birou în urma acestora. Să chemi preotul acela pârât aici, să-l cunosc și eu!

Ulea Marcu confirmă porunca printr-o mișcare a capului și ieși, iar ușierul introduse în birou pe cei doi.

De obicei oamenii de seamă care-și cunosc menirea în mijlocul semenilor au totdeauna ce discuta când se întâlnesc. Așa s-a întâmplat și cu întrevederea dintre Patriarhul țării și cei doi vizitatori în ziua aceea. Problemele puse au fost însemnate și discuția, serioasă. Iorga și Mehedinți prezentau Patriarhului realitățile și necesitățile istorico-geografice ale țării, iar acesta le împărtășea situația spiritului românesc și nevoile lui, încât consfătuirea a fost lungă, problemele ivite în decursul acestor zece luni de absență a Patriarhului din țară fiind destule și pentru Biserică.

— Un preot model aveți la Teslari, Înalt Prea Sfințite, spuse profesorul Mehedinți, când Patriarhul se plânse de unele lipsuri în mijlocul clerului.

— Preot model la Teslari? făcu șeful spiritual al țării, rotunjindu-și a mirare ochii sub sprâncenele încărunțite.

— Da! confirmă Iorga, zâmbind mulțumit cu toată fața.

— Da, mă rog despre care Teslari este vorba, sunt mai multe sate cu numele acesta? întrebă Ierarhul curios, gândindu-se la raportul citit mai devreme.

— Desigur, sunt mai mulți Teslari în țara noastră, dar noi ne referim la Teslarii din Prahova, unul singur în județul acesta – preciza geograful, apoi continuă: Am cunoscut satul acesta cu opt sau nouă ani în urmă într-o mizerie materială și morală neînchipuită. Pământul nu este atât de sărac, dar nepăsarea oamenilor de a-l cultiva îl adusese într-o paragină de nedescris. Satul era mai degrabă o ruină decât o așezare omenească, iar ceea ce mi-a povestit șeful de post despre stricăciunea morală de-acolo era înspăimântător. Ei bine, Înalt Prea Sfințite, satul acesta este de nerecunoscut.

Și, timp de o jumătate de oră, geograful Simion Mehedinți a descris în cuvinte fermecătoare nu numai belșugul holdelor muncite cu drag, ci și gospodăriile îngrijite exemplar. După informațiile primite

de la învățătorii Dinu și Lizica Ovezea, a mai povestit apoi și metoda de lucru, perseverența și mizeria îndurate de preotul Ioan Mirea și preoteasa lui, încât Patriarhul Miron Cristea, fermecat de graiul povestitorului, dar mai ales încântat de motivul istoriei, l-a ascultat fără nicio întrerupere informativă, cu toate că avea destule. El așteptă ca povestitorul să-și expună nestingherit tot ce simțea. Mai la urmă, când Mehedinți își încheie istorisirea, Patriarhul întreabă:

— D-apoi dumneavoastră, care ați făcut destulă teologie, nu ați observat și ceva nereguli de dogmă la preotul acela?

— Dimpotrivă, Înalt Prea Sfințite. Am avut fericirea să asist împreună cu domnul Iorga la Sfânta Liturghie săvârșită de preotul acesta și am rămas profund impresionat, nu numai de respectarea tipicului, ci și de interpretarea Sfintei Slujbe de la Ectenia Mare de la început și până la binecuvântarea credincioșilor de la sfârșit. Eu, care din păcate am o fire meticuloasă ce observ și creșterea firului de iarbă ca și respirația pământului, nemulțumindu-mă când nu sunt în ordine, n-am observat la omul acesta nici teatralismul sec al unora și nici monotonia plictisitoare ori graba nejustificată a altora. Până și căditul bisericii plină de credincioși era cu adevărat tămâierea unui dar oferit lui Dumnezeu cu tot respectul și cutremurarea cuvenite actului măreț.

— Eu vă mulțumesc pentru aceste informații, domnii mei, și să mă iertați că v-am chestionat atâta asupra preotului acestuia, dar am primit câteva rapoarte contra lui că ar fi introdus nu știu ce curent în biserica de acolo, spuse Patriarhul după ce isprăvi Mehedinți de povestit.

La auzul acestor cuvinte, Nicolae Iorga spuse cu glas revoltat:

— Dar cum pot exista în țara asta oameni de aceștia, Înalt Prea Sfințite, care să răsucescă un lucru atât de sănătos în rău? Preotul acesta este cu adevărat părintele unui sat românesc, așa cum au fost preoții poporului nostru care călăuzeau sufletele pe făgașul unei trăiri creștine, cum a fost românul de când se știe pe pământul acesta. Mi-a fost dat să văd pe ogoarele satului aceuia, vara trecută, urmașii strămoșilor noștri muncind cu râvnă pământul în cântece de laudă lui Dumnezeu, așa cum au spus cronicarii că făceau înaintașii noștri, și faptul acesta numai nemintoșii pot spune că-i protestant. O biserică vie

nu numai între zidurile locașului de închinare, ci peste tot, a fost întotdeauna ortodoxia noastră românească.

Apoi, în cuvinte vrednice de un istoriograf ca el, Nicolae Iorga combină cele văzute la Teslari, de la pictura țăranului Hâncu și până la pălăria de pai împodobită cu flori la prășit, cu descrierile faptelor asemănătoare ale cronicarilor. Asupra cântecelor populare cu miez religios la români, istoricul aduse dovezi uimitoare din colindele bătrânești ce se cântau la toate sărbătorile de peste an, ca și la diferite ocazii din actele creștinești din viața românilor, exemplificând poezia și cântarea popular-religioasă și cu tradiții asemănătoare la alte popoare creștine, fermecând pe cei doi auditori cu frazele sale lungi și atât de explicate, încât Patriarhul Miron Cristea exclamă la urmă în dialectul său ardelenesc:

— D-apoi, domnii mei, după știrile căpătate de la dumneavoastră asupra preotului acela care a sfințit un sat, m-am documentat, cum nici nu mă așteptam mai bine, că acela-i o lumină ce nu poate fi ținută sub obrocul „ocoșelilor” unor oameni pizmăreți. Dar bun este Dumnezeu Care-și va desăvârși via și pe lucrătorii ei.

După aceste discuții care au durat destulă vreme, cei doi vizitatori și-au strâns călduros mâna cu înaltul prelat și au plecat mulțumiți de întrevederea lor folositoare.

La două zile după acestea, sau, mai precis, duminică după Sfânta Liturghie, la Teslari, preotul Ioan Mirea, găsi la intrare, în casă, pe lângă alte două scrisori aduse de factor, și adresa Patriarhiei cu invitația de a se prezenta de urgență acolo.

Porunca era imperativă, cuprinsă într-o singură frază, și suna:

„Vă veți prezenta de urgență chiar la Înalt Prea Sfințitul Patriarh în persoană”.

Citind aceste rânduri, părintelui Ioan îi dispăru buna dispoziție cu care se întorcea de la biserică, unde avusese belșug duhovnicesc. El știa demult că se fac rapoarte împotriva lui și se aștepta la vreun control, dar nu la o invitație de aceasta în dosul căreia bănuia o judecată pripită. Desigur, la o astfel de judecată putea să se apere prin cuvinte, dar ce putere aveau acestea asupra mai multor rapoarte semnate de diferiți informatori?

„Desigur, își zicea el, judecata este făcută și nu mă tem de altă pedeapsă, decât de opreliștea de-a lucra în via Domnului, aici, ca până acum. Și ce rost ar mai avea preoția mea mărgininu-mă numai la sfintele slujbe oficiale: Sfânta Liturghie, botezuri, cununii, înmormântări – mai gândi el. Să mă opresc de la cuvântul de învățătură, să opresc și pe credincioși de la desfătarea lor spirituală atât de necesară sufletului creștin? Să opresc șuvoiul de

Apă Vie care țâșnește spre viața veșnică din fiecare păstorit sub îngrijirea ce mi-ai încredințat-o mie, Doamne, și tovarășei mele de viață al cărei imbold încă mai dăinuiește între ei și după chemarea ei la Tine?” se mai adresă el în gând și lui Dumnezeu.

Apoi se gândi că a mers prea departe cu închipuirea. Poate și chemarea la Patriarhie să nu aibă astfel de urmări. Poate i se vor cere numai unele lămuriri de către Patriarh, despre care auzise că-i un om cu bună judecată. Totuși gândul îi aluneca spre oprirea de la felul său de lucru în via Domnului. Aceasta ar fi pentru el un chin insuportabil. Satul păstorit de el făcea parte din ființa lui. Oamenii erau renăscuți prin ostenele lui, prin suferința lui și a preotesei sale, erau copiii lor, pe care nu-i putea lăsa în voia sortii spirituale. Mutarea în altă parohie ar fi un dezastru sufletesc pentru el. Nu poate să fie nimic mai dureros decât ruperea dintre cei pe care îi iubești. Sentimentul acesta al iubirii îl simțea și în inimile păstoriților. Știa că și ei îl iubesc în aceeași măsură, fapt ce îndurerează teribil la despărțire.

— Părinte, masa este gata, îl smulse din aceste gânduri îngrijitoarea copilului care-i făcea și menajul.

Preotul se conformă chemării, deși foamea ce o simțise venind de la biserică dispăruse. Totuși mănă bine, mai mult pentru îndemnul copilului.

Adunarea de după-masă sfârșea mai devreme ca de obicei, prin denii care începeau de astăzi și durau toată săptămâna, după cum anunțase și pe credincioși, iar acum trebuia întrerupte din cauza plecării la București, conform poruncii Patriarhiei. Și de câtă bucurie trebuia să se lipsească împreună cu păstoriții săi, ciuntind aceste denii!

„Dar ce-ar fi să cer printr-o telegramă amânarea prezentării acolo până duminica viitoare? își zise el, ridicându-se de la masă. Cel

puțin să mă bucur cu fiii mei sufletești la aceste denii pentru ultima oară, căci nu știu ce va mai urma”, mai gândi el, trecând în camera-birou unde ticlui o telegramă prin care cerea amânarea prezentării la Patriarhie.

Telegrama și-a atins ținta. După două zile, o altă telegramă răspundea din partea Patriarhiei că i se aprobă prelungirea prezentării până după Duminica Ortodoxiei, și părintele Ioan în luna a doua din Postul Mare se găsea în tren spre București.

În compartimentul în care se găsea nu erau decât doi călători posaci cu care preotul n-a putut schimba mai mult decât câteva răspunsuri la întrebările lui asupra călătoriei, dar la una din stațiile dintre Pitești și București s-a urcat un protopop. Se cunoștea gradul după o măciulie de argint. Protopopul, fire vioaie și vorbăreată, abia instalat pe banca din fața preotului Ioan Mirea, a intrat în vorbă fără niciun fel de recomandare.

— Călătoriți de departe, părinte, și vă duceți desigur la București – se adresă el lui Mirea.

— Nu așa de departe, dar la București mă duc – spuse acesta.

— Desigur, cu treburile pentru nevoile proprii, că sunt destule de acestea și nu în interes de serviciu?!

— Niciuna, nici alta, părinte protopop.

— Atunci, la ceva rude, desigur, și e bine să ai neamuri în capitala țării, mai aproape de ministere pentru anumite nevoi când se ivesc. Am și eu nepotul de-acum în București. Am reușit să-i obțin una din cele mai bune parohii. Este și el tot preot. Într-acolo mă duc, dar cobor puțin la Periș, că am ceva de aranjat pe-acolo tot pentru el, pentru nepotu-meu. Poate ați auzit de el, se numește Traian Dobre și e băiat bun. În două-trei zile își ia parohia în primire, că am primit înștiințarea de la Patriarhie că s-a aprobat transferul lui. Dacă veți avea nevoie de ajutor în vreo problemă, vă poate ajuta, că-i deștept și are relații întinse. Îl găsiți la Biserica Izvorului. Dar nu mi-ați spus cu ce ocazie la București.

— La Patriarhie.

— La Patriarhie? Interes de serviciu, faceți slujba acolo?

— Nu, altceva.

— A, da, înțeleg. Aveți pe cineva acolo. E lucru mare să ai așa ceva pe lângă cei mari. Am și eu pe secretarul Patriarhului, Ulea Marcu, poate-l cunoașteți. Dacă-l întâlniți, transmi-teți-i salutări din partea mea și întrebați-l ce-a făcut cu raportul. nepotului meu. Este vorba de o sesizare serioasă împotriva preotului din Teslari, poate ați auzit de ereticul acesta îmbrăcat în haina noastră preotească. Ce face acesta acolo este de speriat. Ademeneste enoriașii altor biserici cu năzbâtiile lui protestante, că, dacă ar fi sub protopopiatul meu, interveneam de mult pentru caterisirea lui, că n-avem nevoie de lupi îmbrăcați în piei de oi între noi, așa că te rog în numele meu personal și al nepotului meu, al întregii Biserici în general, întreabă secretarul ce a făcut cu raportul: și, dacă ai pe cineva pe acolo cu puteri mai mari, roagă-l să dea curs raportului în cauză... O, dar trebuie să cobor – își întrerupse protopopul vorbăria, în timp ce trenul intra în gara Periș.

Își luă servieta de pe policioara compartimentului și, întinzând mâna preotului Mirea, se recomandă:

— Protopopul Mălureanu!

— Preotul Ioan Mirea de la Teslari – spuse și acesta, strângându-i mâna, în timp ce Mălureanu pâli și ieși grăbit, trântind ușa compartimentului, în zâmbetul mirat al celor doi călători posaci.

Urcând Dealul Mitropoliei, îngrijorarea părintelui Ioan îi reveni ca în ziua când a primit invitația Patriarhiei. Ocupat din zori și până noapte cu sfintele slujbe de la biserică și cu mărturisirea credincioșilor toată săptămâna trecută, problema opririi de la metoda lui de pastorație, sau mutarea de la Teslari mai dispăruse din mintea sa.

Acum, văzându-se așa de aproape de locul și ora decisivă, i se înfipse din nou în minte ca un piron usturător. Trecu pe lângă șopronul cu clopotul mare fără să-l observe, pășind în lungul bisericii absent și urcă aproape în neștire scările palatului Patriarhal.

— Părintele?... auzi el glasul călugărului-ușier, de cum pași dincolo de ușa grea de stejar.

— Sunt chemat de Înalt Prea Sfințitul Patriarh, spuse Ioan Mirea, arătându-i scrisoarea.

— Cum vă numiți? întrebă acela.

— Preotul Ioan Mirea – răspunse acesta.

În minutul următor, părintele Ioan se găsi în vastul birou patriarhal, în fundul căruia văzuse pe înaltul prelat în dosul mesei de lucru. Alături de el, în picioare, stătea secretarul cu un dosar deschis în care așeza hârtiile pe măsură ce le lua de la semnat.

— Părintele Ioan Mirea, Înalt Prea Sfințite – anunță ușierul, după care se retrase.

Patriarhul își ridică ochii de pe hârtiile din față și, după ce-și înlătură ochelarii, privi lung la părintele Ioan, care rămăsese stană cât era de înalt, lângă ușă, după ce se închinase adânc în fața șefului Bisericii.

— D-apoi dumneata ești preotul Ioan Mirea? întrebă el în dialectul ardelenesc.

— Eu, Înalt Prea Sfințite Stăpâne, răspunse Mirea cu o înclinare de supunere a capului.

— Și dacă dumneata lucrezi așa cum lucrezi, acolo departe, prin văgăunile acelea, crezi că eu, de aici, de la București, nu știu cum lucrezi?

La auzul acestor cuvinte, preotul Ioan Mirea păli. Ca o săgeată trecu prin inima lui un fior dureros, în timp ce secretarul Ulea Marcu, schiță un zâmbet disprețuitor, privindu-l cu superioritate.

— Gata – gândi Mirea – acesta-i preludiul opreliștii. Nu urmează decât sentința.

Patriarhul citi pe figura preotului de la Teslari această frământare lăuntrică de o clipă și zâmbi cu bunătate.

— Da, apropie-te, vino mai încoace! zise el, făcându-i semn cu mâna. Apoi, după ce părintele Ioan Mirea ajunse în fața lui, îi întinse mâna peste masă.

— D-apoi știi de ce te-am chemat?

— Nu, Înalt Prea Sfințite.

— Te-am chemat să te cunosc mai de-aproape și să-ți dau binecuvântarea în ceea ce faci acolo, că bine faci. Ia șezi colea, spuse Patriarhul, arătându-i scaunul din fața mesei de lucru după ce-i strânse mâna, în timp ce Ulea Marcu se întunecă la față și se grăbi să plece, spunând:

— Dacă mai aveți nevoie de mine, mă sunați, Înalt Prea Sfințite.

XVII.

AL VOSTRU ESTE

Din locuința sa de pe strada Agricultori, din București, Nicu Oprișan s-a sculat în dimineața aceea mai obosit de cum se culcase. Evenimentul era prea uluitor pentru el ca să nu-l frământa toată noaptea.

Ajungând cu mintea la situația membrilor asociației din București, Nicu Oprișan a zăbovit aici până spre ziuă, când, obosit de atâta frământare, ațipise puțin, ca apoi să fie deșteptat de soneria ceasului. Îl pusese să sune la ora șase, fiindcă la șapte avea întâlnire cu prietenul său intim, Alexandru Lascarov-Moldovanu, înainte de intrarea în serviciu care era la ora opt.

Dacă se spunea că lumea-și îndrepta ceasul după punctualitatea cu care trecea profesorul german Kant spre catedra sa, apoi nici domnul Oprișan nu era mai prejos în această privință. Ba, mai mult, dacă avea cineva întâlnire cu el sau își anunța vizita la o oră oarecare, apoi să fii sigur că-l găseai acolo cu cinci minute mai devreme. Așa și în dimineața aceea, la ora șapte fără cinci minute, el se găsea pe o bancă de la începutul șoselei Kisseleff, așteptând pe Moldovanu. Își dăduseră întâlnire aici unde se încrucișau căile lor de serviciu. Unul venea din strada Agricultori cu tramvaiul 26 și cobora aici, de unde mergea pe jos la Ministerul Industriei și Comerțului, iar celălalt venea pe jos din strada Kogălniceanu, ca apoi să ia tramvaiul 20 din Piața Victoriei spre serviciul său de la Tribunal, deși putea lua tramvaiul de la capătul străzii. Și unul și celălalt erau avocați, dar Oprișan nu se mai îndeletnicea cu avocatura de mai mulți ani, iar Moldovanu era pe punctul de-a o părăsi. Amândoi făceau aceasta nemulțumiți de dreptatea omenească, de când au cunoscut dreptatea milostivă a lui Dumnezeu pentru muritori sau, cum spunea Oprișan, se întâlniseră cu Domnul Iisus.

Întâlnirea lui Oprișan cu Domnul Iisus se făcuse prin scriitorul clasic Alexandru Vlahuță, la care ucenicise în ale scrisului, iar a lui Moldovanu, prin chemarea fără grai la Hristos de către Oprișan. Ca prieteni vechi, fiecare respecta bunurile celuilalt, fie materiale, fie spirituale. În domeniile religioase ale prietenului său, Moldovanu nu

intra niciodată, cu toate că privea cu superioritate înălțimile neajunse ale divinității veșnice, ca atâția inși care țin cât de cât condeiul de scriitor în mâinile lor. Iar Opreșan, ca bun creștin mărturisitor al Luminii fără de apus tuturor, nu i-a reproșat niciodată sfidarea religiei și nici nu i-a vestit prin grai calea mântuirii. Numai că tocmai această mărturisire prin tăcere și evanghelizare prin fapte a lui Opreșan l-a adus pe Moldovanu la Hristos, așa cum a spus el însuși printr-o dedicație sub formă de motto la o lucrare literară cu miez creștin: „Fratelui meu care m-a adus la Hristos fără să mă cheme”.

De banca lui Opreșan se apropie un necunoscut, care, după ce-l salută discret printr-o înclinare a capului, se așează pe ea și desfăcu ziarul «Universul» ce-l avea în mână, adâncindu-se într-un articol din pagina a cincea.

Vru să ceară ziarul cititorului străin la sfârșit, dar tocmai atunci se ivi în apropiere Alexandru Lascarov-Moldovanu.

— Să mă ierți, tată Opreșan, că am întârziat cinci minute – se scuză Moldovanu după ce-și salută prietenul. M-a reținut un client pe care l-am găsit în fața porții, la ieșirea din casă. Dar să intrăm în subiect, mai spuse el, consultându-și ceasul și luând loc pe bancă între Opreșan și străin.

— Adică să ne fixăm programul de azi și doleanța către Patriarh, fiindcă subiectul a fost limpezit alaltăseară, la sfârșitul adunării – spuse Opreșan.

Nicu Opreșan și Alexandru Lascarov-Moldovanu erau considerați fruntași ai mișcării ortodoxe «Oastea Domnului» și conduceau o grupare de-a acesteia în București, pe strada Bursei, într-o sală a Societății Franco-Române. La această societate, avea o slujbă modestă Ion Blajin și la cererea acestuia conducerea a dat voie să-și țină adunarea săptămânală gruparea respectivă într-una din sălile ei. Lângă acești doi, la conducerea adunării, se mai alăturase și bătrânul preot Bordeianu, care slujea la biserica părintelui Miriuță, dar de la un timp încoace s-a retras, probabil la îndemnul parohului pe care-l ajuta. Din cauza unor frecșuri iscate între unii preoți și enoriașii lor care făceau parte din Asociația «Oastea Domnului», adunarea condusă de Opreșan și Moldovanu a găsit cu cale că nu este

bine fără un preot în fruntea lor care să-i conducă.

— Noi suntem fiii Bisericii și, ca atare, se cade să avem un preot sfințitor de suflete în fruntea noastră – a spus Moldovanu adunării.

— Și aceasta, pentru a nu păcătui cu ceva înaintea Domnului, călăuzindu-ne de capul nostru fără Lumina Harului ceresc care ni se dă prin mijlocirea preoților – a completat Oprișan.

Și, după o sfătuire plină de dragoste, adunarea și-a împuternicit conducătorii să ceară mai-marilor Bisericii un preot pentru turma lui Hristos cea cuvântătoare care-și ținea adunarea de întărire duhovnicească în strada Bursei.

— Să ne rugăm Domnului, fraților, să ne dea un preot care să ne strângă de pe drumuri într-o biserică – îndemnase pe fiecare la sfârșitul adunării Maria, soția lui Blajinu, o femeie mititică și inimoasă.

Moldovanu și Oprișan au mai zăbovit puțin la sfat după adunare, despărțindu-se cu hotărârea ca a doua zi Oprișan să ceară pentru amândoi o audiență la Patriarhul țării. Audiența le-a fost aprobată cum nici nu se așteptau de repede, pentru a doua zi, încât nici nu avuseseră timp să se mai sfătuiască asupra preotului preferat. Forțat de scurtimea timpului, Nicu Oprișan telefonase lui

Moldovanu pentru întâlnirea de acum și iată-i la sfat pe banca de pe marginea șoselei Kisseleff.

— Dar cum făcuși de ai și obținut așa de curând audiență la Înalt Prea Sfințitul, tată Oprișan? făcu mirat Moldovanu.

— Domnul, frate. El poartă de grijă.

— Desigur că El, numai că vremea-i scurtă și noi nu ne-am hotărât pe cine să cerem.

— În orice caz, din București nu prea avem pe cine să cerem, după câte m-am gândit.

— Știu. Unii de aici exagerează cu voluntariatul, alții nu ne înțeleg. Ne trebuie pe cineva mai puțin comod și care știe mânuî bisturiul și fașa binefăcătoare cu dragostea Domnului Hristos. Nu vrem păstor condus de turmă și nici năimit cu ciomagul noduros care să ne cotonogască, ci un preot din Biserica Sobornicească, înțelegător și înțeles de toți. Avem nevoie de un slujitor al altarului care să ne adune în jurul lui de pe drumurile divergențelor polemice prin care am

început să ne risipim aici, în București.

Oprișan se uita la prietenul său care spunea aceste cuvinte cu oarecare indignare în glas. Se ghicea că nemulțumirea îi vine de la fapta preotului Miriuță. Acela invitase odată adunarea lor, ce avea loc pe atunci în biserica sa, la manifestație politică. Moldovanu a fost primul care s-a opus.

— Nu, părinte! Ceea ce faceți nu este drept! a strigat el atunci, în timp ce preotul înșiruia oamenii în stradă pentru manifestația politică. Noi am venit aici pentru Hristos, nu să ne amestecăm în borșul politic.

Rezultatul strigătului său a fost că oamenii i-au dat dreptate și s-au împrăștiat. Preotul Miriuță i-a făcut neascultători de Biserică și sectari, iar cu Moldovanu a avut un schimb de cuvinte cam dureros. De atunci, părintele Miriuță nu are «Oastea Domnului» la inimă.

— Așa este, frate Sandele, aprobă Oprișan. Altfel de preot ne trebuie; și pentru găsirea acestuia ți-am dat întâlnirea de acum. Desigur, Patriarhul, care este așa de înțelegător, ne va cere preferința după ce-i vom arăta situația în care ne găsim.

După aceste cuvinte, cei doi prieteni, vreme de o jumătate de oră, trecură în revistă mai mulți preoți cunoscuți ca mai activi în pastorație și oarecum apropiați și de asociațiile religioase din sânul Bisericii. Pomeniră de unul de prin Ialomița, de altul de la Bacău. Vorbiră despre cineva care păstorește exemplar o parohie din Năsăud, apoi despre altul care aleargă cu credincioșii săi peste tot, vestind Evanghelia la nepăsători. Mai examinară preoți misionari din monahism, ba pe unii ce scriu de-ale Domnului prin gazete, dar nu se opriră cu temei la niciunul.

În timpul discuției dintre cei doi, străinul de lângă ei termină de citit articolul din «Universul», apoi, după ce-l mai răsfoi, îl împături și-l puse în buzunar lângă revista «Ortodoxia», ascultând curios la cei doi. Până la urmă, interveni și el cu o întrebare prin care intră de-a binelea cu ei în vorbă:

— Să mă iertați, domnilor, că vă întrerup cu o întrebare, zise el. Cunoașteți cumva și pe un preot de la Teslarii din Prahova? Că v-am auzit pomenind pe mai mulți preoți harnici.

— Uuu!... făcu Oprișan la auzul acestor cuvinte. Dar cum l-am

uitat oare pe părintele Ioan Mirea de la Teslari! Să știi, frate Sandei, că acela este cel mai potrivit pentru noi. Pe acesta-l cerem, numai să ni-l dea Înalt Prea Sfințitul. Domnule, vă mulțumesc de întrebare, căci numai Dumnezeu v-a îndemnat să ne-o puneți. Mă numesc Nicu Oprișan, sfârși el, sculându-se de pe bancă și dând mâna cu străinul.

— Ilie Florea! se recomandă și acesta, sculându-se și el în picioare.

— Prietenul și fratele de credință Alexandru Lascarov-Moldovanu – mai spuse Oprișan, arătând spre acesta care se sculase și el de pe bancă.

— Mă bucur de cunoștința personală, Domnule Moldovanu, că din scrieri vă cunosc de vreo doi ani, de când preotul despre care vă pomenii m-a trezit la Hristos și citesc tipărituri creștinești în care vă întâlnesc slova, spuse Ilie Florea, strângând afectuos mâna lui Moldovanu.

Apoi, în cuvinte pline de respect, povesti întâlnirea cu preotul Ioan Mirea pe moșia unde era administrator și mai ales despre mulțimea de adevărați creștini ce-l înconjură. Istorisii cum a știut acest preot să facă dintr-un sat de tâlhari, bătăuși și bețivi un model de oameni vrednici de urmat.

Moldovanu, care știa numai câte ceva despre acest preot mai mult din cele povestite lui de către Oprișan, se afla în culmea admirației. Lasă că și Ilie Florea avea darul povestirii, dar și ascultătorii săi duhul pătrunderii.

— Îmi pare bine de cunoștință, frate Ilie, și te rog să poștești și pe la adunarea noastră când ai ocazia să vii la București, zise Moldovanu gata de plecare spre serviciu.

— Ocazii o să am mai multe de acum încolo, pentru că proprietarul moșiei pe care sunt administrator, domnul Grigore Mânzatu, s-a mutat de la Buzău la București, unde are fabrica de încălțăminte de pe Dâmbovița, aproape de Lemaître.

— Așa? făcu Oprișan.

— Atunci, cu bine, frate Ilie, și așteptăm să ne faci vizita, spuse Lascarov-Moldovanu, luându-și rămas bun de la Ilie Florea. La fel făcu și Nicu Oprișan și o porniră amândoi spre Piața Victoriei.

Ilie Florea privea în urma lor încântat de cunoștința făcută în duminica aceea. Și unul și altul i s-au părut oameni distinși, iar din felul conversației între ei și cu el a văzut într-însii suflete alese, lipsite de orgoliu în problema ce-i frământa. Cel puțin Moldovanu i-a rămas la inimă cu firea lui așa cum l-a cunoscut din scris. Statura lui impunătoare de om nu prea înalt și mersul drept ce-l vedea la el acum erau aidoma cu scrisul său viguros și plin de farmec. Fața luminoasă și bine împărțită, ochii pătrunzători, până și părul castaniu ce-l pieptăna peste cap, ca și pieptul lat, toate erau așa cum și-l închipuise din scrierile sale curgătoare într-un limbaj românesc fără prihană.

Cei doi făcură colțul la dreapta și dispărură din vederea lui Ilie Florea, ceea ce-l făcu și pe el să se așeze din nou pe bancă, unde-și aștepta tovarășul de drum, ca să plece spre moșia ce-o administra prin părțile Buzăului.

*

Alexandru Lascarov-Moldovanu și Ion-Gr. Oprișan au fost primiți cu bunăvoință de către Patriarhul Miron Cristea. Și unul și celălalt erau cunoscuți de înaltul prelat, atât din scrisul lor creștin, cât și din activitatea predicatorială, pentru care au fost distinși mai târziu cu diplome de onoare. Erau primii vestitori mireni ai Evangheliei în Biserica Ortodoxă Română investiți cu acest act de cinstire pentru osteneala lor în Via Domnului.

— D-apoi ședeți, domnii mei, că chiar doream să mai stăm de vorbă, și spuneți-vă păsul – i-a poftit bătrânul Patriarh, arătându-le cele două fotolii din fața biroului său.

Și cei doi s-au așezat cuviincios în fotolii, după care, în cuvinte bine cumpănite, au prezentat înaltului ierarh activitatea religioasă a mirenilor din Capitală, așa cum o vedeau ei, și mai cu seamă situația Mișcării «Oastea Domnului» din București, care nu era tocmai strălucită. Unii dintre cei câțiva preoți care lucrau cu această asociație o foloseau în scopuri parohiale, pentru a-și umple bisericile de credincioși sau pentru a-și populariza numele; alții, izolând asociația de Biserică.

Părintele Miriuță, în care credeau că au găsit călăuzitorul potrivit al grupării din București, mersese prea departe, amestecând

asociația în chestiuni politice. Împotrivirea membrilor, în frunte cu aceștia doi, la o astfel de învăluire politică și religioasă a făcut pe părintele Miriuță să înființeze o altă asociație religioasă, iar pe ostașii Domnului să-i defăimeze atât prin scris, cât și prin predicile sale.

La această situație religioasă a Capitalei, din vara anului acela, s-a mai adăugat și curentul minunii de la Maglavit. Se organizau pelerinaje într-acolo. Se iscau discuții între așa-păruții atei și credincioși, chiar și între nepăsători, asupra celor petrecute cu ciobanul neștiut de nimeni până atunci. Ziarele se întreceau în publicarea de știri însoțite de comentarii despre enigma de la „buturugile Maglavitului”. Pe lângă acestea, se tipăreau diferite broșuri cu învățături religioase, bune și rele, de către interesații Cerului și ai Pământului...

Într-o astfel de situație confuză, Moldovanu și Oprișan, conducătorii adunării de pe strada Bursei, nu se simțeau bine fără un preot luminat în fruntea lor. De aceea, după ce prezentară Patriarhului impasul în care se găseau, cerură pe călăuzitorul sfințit.

— D-apoi, domnii mei, zise Patriarhul, pentru creștini luminați ca voi n-ar trebui niciun călăuzitor, dar pentru ochii acelor care văd în orice grupare creștină fără preot în fruntea ei o erezie, am să vă dau pe cineva, numai să-l găsim potrivit. De bună seamă, unul care să fie și un model de urmat pentru acei care introduc în grupările lor metode personale de pastorație și văd la alții doar greșeli. Unul care să fie pildă și pentru acei care socotesc creștinătatea o cucerire împlinită și acum pot sta cu mâinile încrucișate, uitând că evanghelizarea este o luptă permanentă a Bisericii pe pământul acesta. Lumina lui Hristos este vie și trebuie să lucreze; numai așa n-o cuprinde întunericul care se naște odată cu stingerea luminii. Vouă vă trebuie un preot care să fie de pildă și monopolistilor care cred că învățătura lui Hristos s-a răspândit în lume numai de către sutana preotească, uitând că în biserici Crezul se spune de către mireni, care și ei sunt luminile ce trebuie ținute mereu treze și lucrătoare. Câtă vreme se va lucra în Via lui Hristos pentru menținerea sufletelor treze, Biserica va fi vie. Iacă de ce este de trebuință ca orice asociere religioasă să fie în Biserică, numai să fie bine călăuzită. Aicea vine rostul adevăratului preot pe care voi, pe

bună dreptate, îl căutați. Numai că și acesta trebuie căutat să fie cu adevărat din soborniceasca Biserică, să nu lucreze de unul singur, ci după rânduiala pusă de Sfinții Părinți, adică în colaborare cu cei din jurul său...

După o clipă de tăcere, Patriarhul Miron întrebă:

— Dar voi, domnii mei, v-ați ales pe cineva care credeți că v-ar putea călăuzi sufletele spre ceruri, după placul lui Dumnezeu?

— Noi, Înalt Prea Sfințite Stăpâne, ne-am gândit la părintele Ioan Mirea de la Teslari, spuse domnul Oprișan, cu specifica lui blajinătate.

Patriarhul se îndreptă în fotoliul său cu fața surâzând, și, făcând ochii mari a bucurie, spuse cu accentul său ardelenesc:

— D-apoi, domnii mei, al vostru este!

XVIII.

COMUNIȘTII

Părintele Ioan Mirea se sculase în dimineața aceea de noiembrie cu sufletul plin de o mulțumire necunoscută până atunci. Până și la rugăciunea lui obișnuită de la începutul zilei, această mulțumire nu l-a părăsit o clipă. După scularea din îngenunchere, a ieșit afară îngânând în neștire o melodie de cântec nelămurit. Pe prispa casei l-a întâmpinat dimineața de noiembrie cu zâmbet de primăvară. Drept în față, peste colina împădurită, astrul zilei trimitea primele săgeți aurii în fața lui înveselită, presărând fire de beteală scânteietoare în barba sa bogată. Bruma slabă, ce se putea numi mai degrabă rouă îmbelșugată, făcea din frunzele ruginii dantelă de catifea bătută în briliante.

De pe înălțimea prispei, privirea îi alunecă în lungul satului care se trezea în cântecele cocoșilor, pentru că ciripitoarele amuțiseră de apropierea iernii. Coșarele pline cu porumb din curțile bogate ale enoriașilor săi înveseliră și mai mult fața preotului. Iar gândul că tot așa de bogați sunt și în evlavie îi umplea și pieptul de bucurie. Belșugul lor era bucuria lui, iar mulțumirea sa era și a testărenilor săi. Între el și ei se cimentase o singură simțire a iubirii pe care nu o bănuia cu opt ani în urmă, când a venit aici, că va exista vreodată. El îi iubea și atunci, dar nu cu ardoarea de acum. Îi iubea oarecum din porunca Celui care a spus: „Poruncă nouă vă dau să vă iubiți!” Dar acum porunca putea fi

retrasă, căci iubirea rămânea adâncită în ființa lui și a lor. Erau copiii lui, tot așa cum și sătenii îl socoteau părintele lor. Orice durere, orice neînțelegere se ivea între enoriașii săi, el, părintele lor, era cel dintâi care era încunoștințat. Tot așa se întâmpla și cu bucuriile. Iar el intervenea la neînțelegeri cu pacea, în dureri, cu alinarea, și bucuriile erau împărtășite la tot satul din care alungase invidia. Scandalurile amuțiseră de ani de zile și stârpirea concubinajului a urmat curând. Bețiile erau pe punctul de a li se pune cruce, iar cei câțiva sectari și-au închis adunarea din lipsa clientelei, unii dintre ei apropiindu-se umili de biserică. Până și Manole Stavru și-a preschimbat cârciuma în magazin de coloniale unde mai ține și buturi pentru casă, iar dumnealui cu soția a început să calce pragul bisericii.

— Satul meu, fiii mei! șopti părintele Ioan cu zâmbetul pe buze, privind de-a lungul caselor ce sclipeau în razele soarelui parcă primăvăratice în dimineața aceea de noiembrie.

Apoi coborî de pe prispă și o luă prin dosul casei spre cimitirul din dosul bisericii, drept la mormântul preotesei, pentru a-i împărtăși și ei bucuria lui. Așa avea el obiceiul să facă la bucuriile mari.

Aici, se așează pe banca de-alături și, privind la florile tomnatice de pe mormânt, depăna prin minte bucuriile rezultate din ostenelele lor.

— Sunt un preot fericit, Paula! șopti el fără să vrea, apoi continuă în gând:

„Atâția colegi de teologie au alergat după parohii bogate, dar nu vor simți niciodată mulțumirea ce-o simt eu acum, văzându-mi păstoriții îmbogățiți în Domnul și îndestulați în cele trecătoare. Moștenirile grase nu pot aduce mulțumirea pe care ți-o dă belșugul muncii tale. Iată, încă sunt tânăr și pot spune că am asigurată o bătrânețe fericită prin cei câțiva ani de osteneală în Via Domnului”.

Căinele vecinului, care lătra de zor, îl întrerupse din depanarea gândurilor. Vecinul avea casa cu spatele la cimitir și el nu avea cum să vadă la cine se dă câinele așa de aprig. De fapt nici nu-l interesa, căci, cu firea lui lipsită de curiozitate, nu-i plăcea să afle ce se întâmplă pe la ușile altora, așa că se cufundă din nou în gândurile sale de muritor fericit. Cel puțin așa se credea el acum. Și oarecum avea de ce. Era plin

de sănătate, copilul său, la fel, creștea văzând cu ochii; casa era îndestulată; păstoriții, lipsiți de nevoi, ascultători de el și temători de Dumnezeu. Ce poate aștepta un preot mai mult!?

— Slavă Ție, Doamne! șopti el din nou, privind albastrul cerului printre crengile copacilor desfrunziți din cimitir.

Se gândi apoi la copilul său, care împlinise trei ani și jumătate zilele trecute. Acum, odată cu ieșirea din casă, îl trimisese cu îngrijitoarea la doamna Ovezea, la școală. Copilul, deși mic de ani, întrecuse pe toți cei din sat de-o seamă cu el în dezvoltarea fizică și istețime, lucru de care părintele său profită pentru infiltrarea cunoștințelor în sufletul lui. Când învățătoarea avea lecții cu cei din clasa întâi, părintele Ioan își trimitea și el copilul.

După o zăbovire destul de lungă cu gândurile sale, se ridică de pe bancă și o luă alene spre casă. Mergea cu mâinile la spate, continuându-și meditația bucuros. Întâlnind o pietricică mai mărișoară pe alea din cimitir, începu să se joace cu ea ca un copilandru. O lovea cu piciorul ca pe-o minge, făcând-o să sară din loc în loc. Adâncit în gânduri vesele și bătând cu piciorul în neștire pietricica, ajunsese la portița care despărțea cimitirul de curtea casei parohiale și, ridicându-și ochii, observă trei inși care-l așteptau. Își luă mâinile de la spate și își îndreptă corpul, nemulțumit că a fost văzut în atitudinea de joacă.

— Sărut mâna! spuseră cei trei deodată, cu glasposomorât.

— Bună ziua, voinicilor! răspunse el vesel, după obiceiul lui de-a întâmpina pe-ai săi când îl căutau.

Cei trei erau: Moș Lampe, Hâncu și băiatul cel mare al vecinului. Toți trei stăteau în fața preotului, la rând, ca o grupă de soldați în flanc înaintea unui sergent ce-i instruieste. Ioan Mirea îi trecu în revistă cu privirea, ca pe trei reprezentanți a trei generații din Teslari. În spatele lui Moș Lampe, parcă vedea înșiruiți pe bătrânii satului, ca pe niște veterani ai trecutului în pragul apusului vieții. Hâncu era capul coloanei de oameni în puterea vârstei mijlocii, pe umerii cărora apăsă mersul timpului, iar în băiatul vecinului vedea floarea testărenilor în care mijește rodul viitorului.

— Și ce treburi v-au împins încoace, poporul lui Tra-ian? mai

glumi preotul, întrebându-și fiii sufletești.

— Eu am venit cu scrisorile lăsate de poștașul de la Bozieni mai adineaori, spuse flăcăul vecinului, întinzându-i trei plicuri și o carte poștală. A bătut în poartă la dumneavoastră, da' nu i-a răspuns nimeni și le-a lăsat la noi, că se grăbea.

— Bine, voinicule, spuse preotul, luându-și corespondența.

— Eu v-am adus cartea, părinte – zise Hâncu în grai nesigur, întinzând preotului un volum din Viețile Sfinților.

Ioan Mirea observă în atitudinea celor trei că nu acestea erau motivele ce i-au adus la el. Simțea că în dosul acestora ascund ceva. Scrisorile au mai fost lăsate la vecini, dar i le dădeau când îl vedeau întâmplător, pe când acum-l căutaseră. Hâncu aducea cărțile împrumutate la biserică, așa că și acum putea aștepta până mâine, duminică, după Sfânta Liturghie, ori după-masă, la adunare.

— Mă, voi aveți altceva să-mi spuneți, făcu el, mișcându-și degetele a cântare la pian și făcând ochii mari a întrebare.

— E drept, părinte, așa-i, spuse Moș Lampe. Am venit să întrebăm dacă-i adevărat.

— Ce?

— Că plecați de la noi la București.

— Ha, ha, ha! râse preotul înveselit de posomorala lor neîntemeiată. Dar cine v-a spus o așa păcăleală, voinicilor? N-am eu neamuri așa de mari ca să mă mute în capitala țării, și chiar dacă m-ar face patriarh nu plec din Teslari. Așa mă credeți de străin, să vă părăsesc? Nu, frații mei, numai Dumnezeu ne va despărți când va vrea El.

— Așa am zis și eu, părinte, spuse Hâncu înveselit.

— Nu v-am spus eu că poștașul minte, mă? făcu Moș Lampe.

— El v-a spus aceasta?

— Da, când a trecut cu șareta p-aci de dimineață.

Părintele Ioan Mirea se îndrepta spre casă, citind cartea poștală care era de la un cunoscut, în timp ce Hâncu și ceilalți ieșeau pe poartă. Preotul luă apoi plicurile la rând. Era unul de la părintele Stoica din Albești, al doilea de la Ilie Florea, și ultimul cu antetul Patriarhiei.

„Ei, dar ce-o mai fi aici?” își spuse el, oprindu-se locului și

desfăcând scrisoarea.

La dezlipirea plicului, observă că acesta cedează ușor, semn că scrisoarea fusese violată. Faptul acesta nu-l miră, fiindcă isprăvi de acestea mai făcuse factorul și alte dăți, în special cu scrisorile oficiale. De loc din Bozieni și prieten cu preotul de acolo, poștașul deservea și Teslarii. Dar, deși îi era mai ușor să treacă întâi la Teslari cu corespondența când venea cu ea de la Cricov, nu se știe de ce el, în unele dăți, făcea invers. Nu aceasta îl supăra acum pe părintele Ioan; dar într-o clipită îi fulgeră prin minte ideea că ar putea fi adevărate și cele aflate de la poștaș de către cei trei care abia plecaseră. Cu un fior de neliniște, despături scrisoarea și rămase ca paralizat. Cu adevărat, scrisoarea Patriarhiei suna ca o poruncă: Vi se face cunoscut prin prezenta că, odată cu primirea scrisorii noastre, sunteți numit paroh al bisericii «Sfânta Ecaterina», din Capitală. Vă veți prezenta de urgență la noua parohie!”. Și semna scrisoarea însuși Patriarhul țării.

Ca lovit de o mare nenorocire, intră în casă și se trânti pe canapea cu fața în jos. Simțea în tot corpul un fel de slăbiciune și în gură un gust leșietic. Gândurile i se învâlmășeau în creier ca o morișcă din acelea ce învârtesc soldații în manevre, de pârâie asurzitor, imitând mitraliera. Peste acest vâlmășag de gânduri domina porunca Patriarhiei ca strigătul unui general ordonând unei oștiri atacul la baionetă: „Vă veți prezenta de urgență la noua parohie”.

Întorsătura situației lui de preot fericit în parohia sa a fost atât de fulgerătoare, încât nu-i venea să creadă. Când gândea că și-a ajuns țelul năzuinței oricărui adevărat preot tânăr, atunci se vedea dat înapoi la începutul misiunii lui. Numai că atunci nu era nici pe departe în situația dureroasă de acum. Atunci se dezlipea de o școală, de colegii care se așteptau la această despărțire; se pregătise chiar pentru acel moment. Acum era la el acasă în satul acesta, între fiii săi duhovnicești, care făceau parte din ființa lui, și plecarea dintre ei era egală cu smulgerea inimii din piept. Moartea ar fi fost mai puțin usturătoare, fiindcă odată cu închiderea ochilor se isprăvea și cu simțul durerii. Și cu atât era mai mare suferința, cu cât se obișnuise cu gândul că aici va rămâne toată viața, ca într-o familie ideală pe care și-o crease. Plecările din familie, oricât ar fi de dureroase, tot au speranța întoarcerii odată;

fie și numai părerea tot este o mângâiere, dar el nu se putea agăța nici măcar de acest gând. Putea veni numai să-și vadă fiii, ceea ce i-ar răscoli durerea, dar nu să mai trăiască în mijlocul lor, să se bucure de ei, fie și la necaz, căci și participarea la suferințe cu cei dragi este o mângâiere. Începu să transpire. Se întoarse cu fața în sus și se descheie la gât. Cu ochii pironiți în tavan, căuta în minte o posibilitate de-a schimba situația, dar nu găsi nicăieri. N-avea niciun motiv de a cere să rămână aici și porunca era poruncă, pe cât de scurtă, pe atât de imperativă. Își dădu seama că și în preoție, ca și în armată, ordinul nu se poate discuta. Se mai poate raporta câte ceva când ai un motiv întemeiat, dar el nu avea niciunul.

Fu întrerupt din gânduri de o bătaie ușoară în ușă.

— Poftim, spuse el, ridicându-se în capul oaselor și încheindu-se la gât.

Ușa se deschise ușor și în pragul ei se ivi Paraschiva, soția lui Fane, care îngână sfioasă:

— Sărut mâna, părinte, și mă iertați, că nu știam că sunteți bolnav, dar mi-ați spus să venim cu coliva mai târziu și...

— Să mă ierți, soră, că am uitat! spuse Mirea, sculându-se în picioare. Vin acum! mai adăugă el, în timp ce femeia se întorcea la biserică.

Preotul se duse la oglindă pentru a-și controla fizicul și să vadă de ce i-a spus femeia că este bolnav. Numai că l-a găsit pe marginea canapelei sau...

— O, dar ce-i asta? își zise cu glas, văzându-și fața îngălbenită și ochii adânciți în orbite.

Mirat și oarecum supărat pe sine pentru că s-a lăsat pradă loviturii morale ce l-a ajuns, se îndreptă spre biserică. Avea câteva parastase de făcut, de care uitase în necazul lui. Uitase chiar că e sâmbătă și mâine avea Sfânta Liturghie, la care trebuia să se prezinte cu pace în fața lui Dumnezeu și înaintea oamenilor.

După slujba parastasului, se retrase în altar pentru reculegere, după cum avea obiceiul. Aici se ruga în taină pentru sine, medita și cerceta Sfânta Evanghelie, îndeosebi se oprea la pericopa de rând din care scotea învățătura ce trebuia să o prezinte credincioșilor. Numai

că, de data aceasta, rugăciunea i-a fost cu totul seacă. Meditația, la fel. Cu toate eforturile ce le făcea de a fi prezent la rugăciune, mintea aluneca la momentul despărțirii de enoriașii lui, pe care trebuia să-i anunțe mâine. Câteva boabe de lacrimi îi împodobiră rugăciunea, care mai mult erau ale durerii de despărțire decât ca o jertfă adusă lui Dumnezeu.

Cu greutate, se ridică din îngenunchere și se îndreptă spre calendarul prins în peretele din spatele icoanei Maicii Domnului, căutând pericopa de rând a Evangheliei de a doua zi.

„Duminica a douăzeci și șasea după Rusalii...”, citi el în gând, apoi continuă: „... la Liturghie, Evanghelia de la Luca, 12, 16 - 21”.

Scoase din buzunarul interior al reverendei nedespărțitul său Noul Testament, deschise la locul indicat de calendar și citi: „Unui om i-a rodit țarina și omul acela cugeta în sine și zicea: Ce să fac?...” Continuă cu cititul în taină, sec, uscat, cu mintea risipită, tot la evenimentul ce-l frământa, până când ajunse la versetul unde suna ca din partea lui Dumnezeu: „Nebune, în noaptea aceasta ți se va lua sufletul și cele ce ai gătit ale cui vor fi?”

— Doamne, iartă-mă! șopti el destul de tare, încât îi răspunse ecoul din biserica goală, și continuă în gând: „Cât sunt de păcătos, Doamne! Prin puțină osteneală am văzut aici în satul acesta belșugul duhovnicesc și am crezut că-i al meu, ca nebunul din această Evanghelie! Am uitat că Tu ești Cel ce faci să rodească și am lăsat să se urce în mintea mea gândul trândăviei în Via Ta, spunându-mi: Ești un preot fericit! Ți-ai adunat destule, ca să poți trăi fericit tot restul vieții aici, între hambarele spirituale și materiale încărcate! Am uitat să spun că sunt o slugă netrebnică, văzând acestea, după îndemnul Evangheliei Tale. Scrisoarea Patriarhiei de la Tine este și trebuie să o primesc cu bucuria unui servitor de la Stăpânul său îndurat. Voi merge, Doamne, acolo unde mă trimiți, cu toată bucuria. Ajută, Doamne, servitorului Tău și schimbă-i întristarea în bucurie!”

Tot restul zilei a încercat el să se mintă, să-și schimbe întristarea în bucurie, dar n-a fost chip. Căuta să pară vesel cu cine sta de vorbă, dar veselie lui era searbădă și părea mai degrabă o mamă îndurerată ce caută să-și mintă copiii pe patul de moarte. Cei care au avut contact

cu el în ziua aceea au observat contrastul între fața și inima păstorului lor.

— Să știi că tot are ceva pe sufletul lui părintele nostru, spunea câte unul.

— Și eu am băgat de seamă, răspundea altul. N-ai văzut că zâmbetul lui este ca raza de soare dintre norii vijeliei?

A doua zi, la Sfânta Liturghie, mulțimea ce umpluse biserica până la refuz manifesta o nerăbdare neobișnuită. Toți parcă așteptau sfârșitul sfintei slujbe, cu presimțirea că trebuie să fie ceva. Hâncu și Moș Lampe n-au putut risipi știrea răspândită de factorul poștal cu mutarea preotului la București. De fapt nici ei, Moș Lampe și Hâncu, n-au prea fost convinși de spusa preotului lor de dimineață, după preschimbarea ce-au văzut-o la el seara, la Vecernie. Devenise abătut cu totul și de o muțenie neobișnuită.

Acum, la Sfânta Liturghie, predica a fost scurtă și oarecum fără cheagul de până atunci. Ba, învățătorul Dinu și învățătoarea, soția dânsului, au găsit că predica părintelui Ioan Mirea a fost mai mult peticită din frânturi de idei. Tema aleasă din Evanghelia cu bogatul căruia i-a rodit țarina au observat că se învărtea mai mult în jurul său. Iar când a spus în predică printre altele: „nebunul din Evanghelia de astăzi putem fi oricare dintre noi”, puteau și jura că s-a referit numai la sine, după intonația glasului. Parcă era vocea unui penitent ce-și spunea, căindu-se: „chiar când spunem că lucrăm pentru Dumnezeu fără niciun gând de câștig personal, ne descoperim mai la urmă că suntem niște mincinoși. Slava ce pare pe dinafară că I-o aducem lui Dumnezeu, prin faptă și cuvânt, în inima noastră ne-o atribuim nouă înșine și huzurim în rodul harului ceresc ca într-un har propriu, fără de sfârșit, uitând că soarta noastră se poate schimba într-o clipă!” Numai după rugăciunea Amvonului și edonisul de încheiere a Sfintei Liturghii, părintele Ioan avea obiceiul să comunice problemele administrative și de pastorație. Aceasta pentru respectul ce i se părea că i se cuvine sfințeniei și cutremurătorului act de jertfire a lui Hristos pe Sfântul Altar.

După ultimul „amin”, închidea calm Ușile împărătești, lăsa lin perdeaua, apoi ieșea prin ușa din stânga și, dintre cele două sfeșnice

din fața Sfântului Altar, comunica o dispoziție episcopală, anunța pe scurt sărbătorile din cursul săptămânii, slujbele de seară, adunarea de după-masă și chestiuni de gospodărire bisericească, după care începea miruitul, în timp ce mulțimea de la strană cânta diferite cântări religioase.

De data aceasta, el a zăbovit mai mult ca de obicei în Sfântul Altar până să iasă la credincioși. Întârzierea aceasta neliniștea mulțimea din biserică, convingând și pe cei ce se îndoiseră până acum de plecarea lui. După o zăbavă oarecare, preotul ieși din Sfântul Altar abătut și cu privirea în jos. Unora chiar li s-a părut că-l văd prin marginea perdelei de la Ușile Împărătești ștergându-și ochii înainte de a ieși, dar toți au observat că avea ochii cam înroșiți și pleoapele umede.

— Iubiții mei fii și fiice duhovnicești – spuse el cu durere în glas –, cu strângere de inimă vă vestesc că nu din voia mea am fost mutat la București, unde trebuie să mă prezint cât mai degrabă. Așa sună porunca mai-marilor și așa... Atât s-a auzit din tot ce spunea, căci plânsul femeilor umplu biserica. Bărbații încremeniră pe locurile lor, în așa fel, încât păreau ciopliți din stâncă. Cu ochii măriți și fixați asupra păstorului lor, aveau fălcile încheștate fără să scoată o vorbă. Muțenia lor se datora și educației ce a știut să le-o facă preotul lor în cei opt ani de păstorie. Deși biserica lui era la toate slujbele plină de credincioși, el a știut să-i păstreze sfințenia de locaș închinat lui Dumnezeu.

În atmosfera de plumb în care era acum biserica, Ioan Mirea nu avu ce face decât să înceapă miruitul păstoriților pentru ultima oară. Pași lângă iconostas și făcu semn să se apropie lumea la miruit, dar nimeni nu se mișca de la locul lui. Fiecare aștepta să înceapă altul. La strană, contrar obiceiului din timpul miruitului, cântările amuțiseră. Soții Oveză, care erau conducătorii cântărilor, stăteau și ei de stâncă, privindu-și păstorul, ca și ceilalți, cu ochii măriți de durere. Ioan Mirea aștepta, privind undeva un punct fix în dușumeaua de la picioarele sale, ca un condamnat. După câteva clipe, în această încremenire mută în care se auzeau numai suspinele femeilor care încetaseră din plâns, deveniră și ei, ca și ceilalți, cu fețe de iască. În cele din urmă,

învățătoarea Lizica Ovezea întrerupse tăcerea, pășind spre miruit cu pas hotărât ce sună tare pe dușumeaua bisericii. Se închină cuvioasă, sărutând icoana învierii și primi pe frunte Duhul Sfânt de la preotul care spuse după obicei:

— Darul Duhului Sfânt!

— Amin! spuse ea, îndreptându-se spre ieșire și mestecând în gură anafura luată din talerul argintat de lângă preot.

După ea urmă soțul, apoi toată biserica, în aceeași atmosferă de tăcere îndurerată. În câteva minute biserica rămase goală. Până și cântărețul Tudor plecase. În acest pustiu din jurul său, părintele se simțea ca undeva în fundul pământului. Purtarea păstoriților i se părea curioasă. Nu știa ce să creadă. Momentul era chinuitor în măsura în care nu știa ce să creadă. Ori că testărenii se grăbiseră să plece pe la casele lor să-i plângă în ascuns plecarea dintre ei, sau că voiau să-și arate indignarea față de această părăsire neașteptată. Și într-un caz și într-altul, purtarea lor era tot atât de dureroasă.

„Cum? se întreba el. Niciunul să nu-și ia rămas bun de la mine, să-și arate cât de cât un regret? Ce sunt eu vinovat că plec?”

În timp ce gândea el la acestea, dezbrăcându-se de sfintele odăjdii în altar, auzi murmur de voci pe afară și un glas mai accentuat spunând:

— Așa este! Nu trebuie lăsat!

După ce se dezbracă fără nicio grabă, ieși din altar, suflă cele câteva lumânări aprinse și plecă spre casă. Deschise ușa bisericii larg și rămase mirat locului. Toți enoriașii lui erau adunați în fața bisericii în aceeași atitudine de tăcere ca și în biserică. Mulțimea lor se întindea în dreapta și în stânga ușii bisericesti și la mijloc, până departe printre mormintele din cimitir. În fruntea lor se găseau Turcu Aurel, primarul satului, și învățătorii școlii, Dinu și Lizica Ovezea. După o clipă de tăcere în care preotul se privi cu enoriașii săi, primarul întrebă:

— Părinte, oamenii vor să știe dacă dumneavoastră ați cerut mutarea la București sau ați fost mutat din oficiu.

— Din oficiu, spuse el scurt.

— Ați știut mai de mult de această mutare?

— Nu, frate Aurele, n-am știut nimic de mutarea mea de aici și

mai degrabă aş lăsa pe cineva să-mi smulgă inima din piept decât să plec de la voi, dar ce pot face? Preotul este ca şi oşteanul. Unde i se porunceşte să plece, acolo se duce. În ceea ce priveşte aflarea mutării, am ştiut în urma multora de aici. Factorul de la Bozieni, care desfăcuse scrisoarea cu porunca Patriarhiei, răspândise ştirea mutării mele înainte de a afla eu de ea.

— Aşa este, întăriră deodată Hâncu şi Moş Lampe de alături.

— Părinte! strigă doamna Oveză, suindu-se pe îngrăditura de beton a unui mormânt de lângă ea, pentru a fi auzită de mulţime. În numele acestui sat, al fraţilor mei iubiţi din Teslari, îngăduiţi-mi să vă spun câteva cuvinte.

Preotul aprobă cu o înclinare a capului şi învăţătoarea spuse:

— Când aţi venit aici, ne-aţi găsit ca pe nişte morţi faţă de vrerile lui Dumnezeu, orbecăind prin mocirla păcatelor noastre şi nu ne interesa problema mântuirii, simţindu-ne bine chiar în hăul întunericului nostru. Dar cu iubirea curată ce-o aveţi şi cu înzestrarea dăruită de Dumnezeu, prin osteneală şi răbdare de stoic, ne-aţi scos pe unul câte unul la lumina lui Hristos, înlocuind prin aceasta viciile noastre cu nestematele virtuţilor creştine, ca un adevărat părinte ce ne sunteţi; şi nu se cade să ne părăsiţi dintr-odată, întunecând cerul lui Dumnezeu în care am ajuns împreună.

Spunând acestea, două boabe de lacrimi îi scăpară de sub pleoapele lungi, iar vocea începu să-i tremure. Apoi, continuă:

— Fiecare din noi, şi eu cea dintâi, suntem câte-o oaie scoasă în stare muribundă din gura lupului celui rău şi dusă pe braţele sfinţiei tale în Staulul Păstorului celui Mare, Dătătorul de viaţă, Hristos, prin care ni s-au contopit sufletele în iubirea Lui şi nu ne putem despărţi nici în veacul de acum şi nici în cel ce va fi să fie, cum cântă Biserica.

— Aşa este, părinte! strigară o parte dintre oameni.

— Are dreptate doamna învăţătoare! întăriră ceilalţi.

— În calea luminoasă din creştinătatea noastră ortodoxă pe care ne-aţi îndrumat, părinte – continuă doamna Oveză – am descoperit bogăţii nebănuite, ajungând mulţi dintre noi adevăraţi lucrători în Via Domnului, alături de Sfinţia Voastră. Pe această cale, atât eu, cât şi soţul meu, poate şi alţii din satul acesta, am făcut destulă

teologie și știm din scrierile Sfinților Părinți, din mărturia istoriei și din rânduiala credinței noastre strămoșești că Biserica

Domnului este una, sobornicească și apostolească, așa cum mărturisim în Crez și nu-i un bun clerical să facă ce vrea cu ea, fără consimțământul întregii obști, fiindcă atunci nu-i una. Într-un cuvânt, după cum un preot nu poate face nimic, după rânduiala bisericească, fără obștea credincioșilor în mijlocul căreia se găsește, tot așa nici șefii ierarhici ai Sfinției Voastre nu pot să vă dea o poruncă împotriva vrerii noastre.

— Așa este! vociferară testărenii.

— Noi nu vă dăm voie să plecați și nicio forță omenească nu vă poate smulge din brațele noastre! strigă învățătoarea cu voce eroică.

— Afară de Dumnezeu, numai peste trupurile noastre vor trece alții să ni te ia, părinte! strigă Hâncu, strângându-și pumnii războinic, cu pieptul în afară, în timp ce pe obraz îi curgeau două șiroaie de lacrimi.

În mulțime se produse un murmur crescând, spunând fiecare câte ceva vecinului său, toți având aceeași hotărâre de-a nu-și lăsa păstorul să plece dintre ei. Într-o astfel de situație, Ioan Mirea rămase dezorientat. Porunca Patriarhiei trebuia ascultată, dar hotărârea enoriașilor săi vedea că este de nestrămutat. Iubirea lor pentru el devenise o forță de neînlăturat, încât bănuia că va avea și neplăceri cu superiorii săi. Vedea bine că Teslarii au devenit pentru el un domiciliu forțat pe care nu-l putea părăsi. Numai că în adâncul inimii sale situația nu-i displăcea și un fior de speranță de-a rămâne aici susură în sufletul său, luminându-i fața cu un zâmbet șubrezit de gândul la porunca patriarhală.

Făcu semn de liniște mulțimii și spuse cu voce nesigură, făcând ochii mari a îngrijorare și a bucurie totodată:

— Iubiții mei fii sufletești și frații mei scumpi! Eu vă prețuiesc toată dragostea ce-mi arătați, dar mă puneți într-o situație delicată. Eu trebuie să dau ascultare poruncilor Bisericii și...

— Nu, părinte! îl întrerupse învățătorul Dinu Ovezea. Lizi are dreptate. Biserica este totalitatea credincioșilor, preoți și laici, iar noi, Biserica din Teslari, nu vă dăm voie să plecați la o poruncă ce n-a fost

dată de un sobor.

— Nuuu! Întăriră sătenii cu un urlet prelung.

— Și totuși eu trebuie să plec! spuse Mirea hotărât, devenind autoritar.

— Ba eu zic să nu încercați, părinte, că-i în zadar, zise primarul aproape poruncitor. Poate nu cunoașteți și partea cealaltă a oamenilor din sat. Nu-i bine și nici frumos să se despartă copiii de părinți pentru hatârul cuiva. Noi știm că nici dumneata nu pleci de aici bucuros, că se cunoaște după chip și din apele ochilor, dar noi nu vrem nici în ruptul capului. Mai bine facem moarte de om. Doamne, iartă-mă, da' prea-î mare durerea!

— Bine, domnule primar și frate Aurele, dar în situația mea ce pot face? Ce spui dumneata să fac? Întrebă preotul.

— Limpede ca bună ziua, părinte. Faci raport.

— Și ce scriu în raport?

— Așa cum îi treaba. Noi nu te lăsăm să pleci și gata! sfârși primarul hotărât. Apoi strigă la consăteni:

— Hai mă acasă și cu ochii în patru să nu ne scape comoara de preot ce-o avem, că alta nu mai găsim la fel.

Oamenii se retraseră unul câte unul, sărutând mâna preotului care privea cu drag pe fiecare, fără să mai spună o vorbă. Și nici nu mai aveau rost cuvintele. Vedeau el că satul este hotărât să nu-l lase să plece, dar această hotărâre a lor i-a dat multă bătaie de cap toată după-amiaza aceea.

Întors acasă, el suci problema și pe față și pe dos. Mai întâi, purtarea lor în ultimele clipe i se păruse cam rece față de el, dar apoi, gândindu-se mai bine, a constatat că nu are dreptate. Cuvintele primarului pe un ton autoritar erau întemeiate. Nu putea el să fie de altă părere când tot satul se opunea plecării lui. Cuvintele „Să nu încercați, părinte, că-i în zadar” nu erau o amenințare, ci o confirmare a hotărârii lor de fier de-a nu-l lăsa să plece. Cât despre argumentele învățătoarei și ale soțului ei, ele nu erau fără temeii. Laicii în Biserica Ortodoxă au aceleași drepturi ca și preoții, afară de săvârșirea Sfintelor Taine care se fac numai sub puterea harică a preoției. Mei cuvântul de învățătură nu le este oprit, o dată ce au un botez întemeiat

pe Simbolul credinței. Cu atât mai mult dreptul de a-și spune cuvântul când este vorba de rânduiala obștească din care fac parte.

Numai că sunt unele situații care nu pot fi cunoscute de masa credincioșilor, probleme de administrație, de organizare a Bisericii, în mare, sau schimbări de personal în locuri potrivite. Dar el era destul de potrivit aici. Parcă era născut pentru Teslari și nu înțelegea ce rost ar avea el în Capitala țării, când sunt atâtea care aleargă după parohiile de acolo.

Cugetând la toate acestea, gândul i se fixă asupra dispoziției patriarhale la care trebuia să răspundă imediat cu prezentarea lui la noua parohie, lucru peste putință din cauza obstacolului pus de testăreni.

„Dar eu trebuie să fac ceva, că așa nu pot rămâne – își zise el în gând. Am să arăt printr-un raport situația în care mă găsesc și chiriaria va găsi soluția. Poate va contramanda mutarea sau, în cel mai rău caz, va obține o amânare mai îndelungată”.

În urma acestor gânduri, părintele Ioan Mirea a raportat Patriarhului, în termenii cei mai cuvioși, situația sa creată de dragostea enoriașilor săi pentru el și a rămas pe loc încă două săptămâni, așteptând răspunsul. Numai că rapoartele către cei mari, oricât ar fi ele de bine scrise, nu ajung așa totdeauna în mâna acestora. Un secretar ca Ulea Marcu poate să-i facă un rezumat verbal șefului pentru a-l obosi cu toate minciunile, schimbându-i forma, ori să-l rețină într-un dosar sub eticheta uitării, așa cum s-a întâmplat și cu raportul despre care ne este vorba.

În schimb, la Ministerul Cultelor, un memoriu înaintat de învățătoarea Lizica Ovezea, în numele testărenilor și semnat de aceștia prin care se cerea anularea ordinului de mutare a preotului lor, a luat forma unei răzvrătiri în ochii unui director de minister cu apucături naționalist-dictatoriale.

— Acestea sunt apucături comuniste! a tunat el subalternului care-i prezentase memoriul. Ia să se termine cu sovietismul acesta din minister.

Și un raport către Interne cu relatări exagerate a faptelor de la Teslari a făcut ca șeful de post din Cricov, domnul plutonier Vâlcu Stan,

să primească un ordin de la Inspectorul de Jandarmi să execute imediat scoaterea preotului Ioan Mirea din mâna testărenilor revoluționari.

„Veți raporta urgent de execuție” – suna ordinul ca încheiere deasupra semnăturii colonelului comandant, și Vâlcu Stan a pornit întru executarea poruncii a doua zi în zori.

Ioan Mirea tocmai intrase în curte în dimineața aceea, venind de prin sat unde avusese unele treburi, când se auzi strigat de la poartă:

— Părinte!

— Poftim! răspunse el, oprindu-se locului și privind în urmă.

Avu o tresărire ciudată la vederea șefului de post și a celor doi însoțitori ai săi la poartă. În cele două săptămâni de așteptare a răspunsului patriarhal, se agățase oarecum de speranța că va rămâne aici, dar vederea uniformelor de jandarmi la poarta lui nu-i prevesteau a bine. Mintea îi fugi la atâtea rapoarte împotriva lui care până la urmă au reușit să-l smulgă de la Teslari, azvârlindu-l în formă onorabilă în Capitală. La aceasta i se fixase gândul acum, fiindcă cine putea să-l îndepărteze așa dintr-odată de enoriașii lui fără să-l fi vestit cât de cât. În Capitală nu avea pe nimeni care să pună o vorbă bună pentru mutarea lui acolo, ca o favoare după care alergaseră atâția frați întru preoție.

— Am ceva cu dumneavoastră – zise șeful de post de la poartă, fără gând de intrare.

— Da, poftim, domnule plutonier, că ușa preotului nu are zăvor pentru nimeni – răspunse el, și Vâlcu Stan intră împreună cu însoțitorii săi, un caporal și un soldat, care salutară militărește, în timp ce preotul strânse mâna plutonierului mai întâi, apoi și pe acelea ale celor doi.

— Ați primit ordin să mă scoateți de aici, nu? se adresă Ioan Mirea șefului.

— Întocmai, părinte.

— Greu.

— Știu. Tocmai de aceea am venit cam pe furiș să ne sfătuim împreună, poate vom găsi vreo soluție. Cunosc încăpățânarea testărenilor și n-aș vrea să intru în dificultate cu ei... Mai am oase zdravene și n-aș dori să mai cunoască parii foștilor bătauși în care

poate învia firea veche... Dumneavoastră, care ați făcut din lupii de altă dată niște mielușei, veți găsi o scăpare și pentru mine acum. Priviți, eu trebuie să raportez urgent de execuția ordinului primit și n-am cum fără concursul dumneavoastră.

Spunând aceasta, Vâlcu Stan întinse preotului ordinul primit de la Comandamentul Jandarmeriei, care, după ce-l citi, spuse, înapoiindu-l:

— Crede-mă, domnule plutonier, că și eu am voit să mă conformez poruncii primite, adică să plec de aici, dar nu-i chip. Nu numai că n-am găsit o căruță să-mi ducă bagajele, dar mi-au spus că dacă din altă parte va veni cineva să mi le ia de-aici, o va face numai trecând peste trupurile lor. Mirarea mea este însă cum s-a ajuns la concluzia că testărenii mei sunt revoluționari, după cum sună ordinul primit de dumneavoastră.

— Asta nu știu. Principalul este să scap de balamucul ce a căzut pe capul meu și nu pot fără concursul dumneavoastră. Cu arma iubirii, despre care-mi vorbeați acum opt ani când ați venit încoace și care a făcut minuni aici, mă veți izbăvi și pe mine de la acest impas.

— Tocmai această iubire ce o luaserăți atunci în derâdere ca pe o nălucă neputincioasă s-a fortificat în jurul meu, încât nu văd cum o s-o scot la capăt. Simțul acesta venit de la Dumnezeu în care nu cred atâtia robi ai materiei posibile a luat ființă fizică de temut. Așa lucrează Duhul Creator.

În timp ce ei vorbeau în mijlocul curții, în drum s-au adunat vreo doi-trei curioși în jurul cărora s-a făcut curând o strânsură murmurătoare ce atrase atenția caporalului. Acesta făcu semn discret șefului de post, care, observând mișcarea mai mult cu coada ochiului, prinse a-și schimba culoarea feței și intonația glasului.

— Părinte, situația mea-i serioasă și vă rog să-mi dați concursul, zise el aproape în sine.

În momentul acela, intră pe poartă învățătoarea Oveză, urmată imediat de Hâncu înarmat cu maiul ce-l folosea la spartul lemnurilor noduroase.

— Să nu încerci să ne iei părintele de-aici, domnu' plutonier, că nu poți! zise Hâncu, după ce tuși o dată, înfundat.

— Bine, măi Hâncule, dar așa te-a învățat părintele să ieși la oameni cu ghioaga aceea, ca la balaur? glumi plutonierul, schițând un zâmbet fals.

— Când îți intră cineva-n casă cu gând hoțesc, pui mâna pe orice – răspunse Hâncu apăsător.

— Purtarea nu-i prea creștinească și iubirea pe care v-a învățat-o părintele văd că o să iasă cu năbădăi, mai spuse Vâlcu Stan, jumătate în glumă, jumătate în serios.

— Iubirea nu-i o slăbiciune, domnule plutonier, ci este o binecuvântare cerească și devine o forță a dreptății dumnezeiești care se impune celor ce nu vor s-o înțeleagă – interveni învățătoarea.

— Iete-te, mă, paparuda regenerată! șopti plutonierul abia auzit de către cei de lângă el.

— Vă rog, fără ironii, domnule plutonier, că are dreptate! schiță preotul autoritar și discret.

Vâlcu Stan tuși înfundat, potrivitându-și centura nemulțumit, după care se adresează doamnei Ovezea:

— Îmi face impresia că dumneavoastră ațâțați poporul, de nu se poate supune părintele ordinului de transfer.

— Nu eu, ci dragostea ce-o au pentru păstorul nostru, spuse aceasta. Eu numai le netezesc drumul să n-o ia pe de-alături, că atunci nici nu ați fi intrat în sat. Noi vrem să ducem tratative onorabile pentru a ne rămâne păstorul aici. Asta am cerut și noi la Ministerul Cultelor, dar dacă cei de acolo recurg la forță, și noi ripostăm din răspuțeri. Nimic nu poate să ne despartă de părintele nostru: nici constrângerea jandarmilor și nici moartea chiar. Numai Dumnezeu care ni l-a trimis aici ni-l poate lua, când va voi El.

— Așa este! strigă mulțimea ce umpluse ulița și în care se produse apoi un murmur de voci, ca marea când se agită la început de furtună marină, devenind din ce în ce mai gălăgioasă, până ce preotul, văzând că se îngroașă gluma, făcu semn cu mâna a liniște și strigă:

— Frații mei și iubiți fii duhovnicești, este bine să păstrăm măsura în toate. Nu uitați că suntem copiii lui Dumnezeu și este bine să ne lăsăm în grija Lui. Desigur, noi ne opunem neplăcerilor ce vin asupra noastră, dar toate să le facem sub iubirea Domnului. Domnul

plutonier a primit un ordin din partea mai-marilor săi și trebuie să-l împlinească. Dar, văzând că nu se poate trece peste zidul iubirii voastre, va raporta mai sus și poate ne vor înțelege. Așa că este bine să plece fiecare la ale sale.

— Să plece mai întâi domnu' șefi spuse Hâncu.

— Să plece jandarmii!... strigară mai mulți.

— Plec, măi Hâncule, pentru că nu vreau să mă ating de drepturile voastre, care sunt și ale mele – zise Vâlcu Stan. Părintele Mirea mi-a adus și mie un mare serviciu că v-a împlânzit și tot așa doresc să rămână aici, ca și voi, dar eu trebuie să-mi fac datoria. La noi, jandarmii, ordinul se execută, nu se discută, ca la voi! Am să raportez mai sus!

Spunând acestea, șeful de post lipi călcâiele și salută militărește pe Ioan Mirea:

— Respectele mele, părinte!

Și plecă, urmat de însoțitorii săi și de privirile teslă-renilor care-i făcuseră cărare prin mijlocul lor.

A doua zi după aceasta, părintele Ioan se ridicase de la rugăciunea de dimineață având gândul tot împărțit între ce-ar putea să se întâmple după raportul șefului de post și ce s-a făcut cu petiția de la Patriarhie. Vedea el că memoriul învățătoarei a făcut mai mult rău decât să ajute la rămânerea lui pe loc. Deși aflase despre acest memoriu abia ieri din gura învățătoarei, el n-a avut de ce să o certe. Dragostea ei și a sătenilor pentru el a lucrat după cum ei s-au priceput. După plecarea plutonierului, el a cerut doamnei Oveză să explice cum era compus memoriul și dânsa i-a prezentat copia, din care a văzut că nu are nimic rău.

„Cineva este acolo care a interpretat greșit memoriul” – își zise el acum, așezându-se la masa de lucru pentru lectura spirituală obișnuită în fiecare dimineață după rugăciune.

Afară nu se luminase încă de ziuă, deși ceasul de pe masă arăta ora șapte. Timpul mohorât de la începutul lui decembrie întârzia zorii zilei să vină peste satul dăruit cu toamnă prelungită.

Consultă calendarul, cu gând să citească ceva din viața Sfântului din ziua aceea, după lectura Bibliei.

— Cinci decembrie, Sfântul Sava cel Sfințit, citi el în calendar, cu glas șoptit. „Dar astăzi este și ziua mea de naștere, mai spuse el în gând. Împlinesc treizeci și patru de ani, om în toată firea, și mă las furat de valul lumii. Problema transferării mi-a răpit gândurile misiunii mele de preot. Alerg după fericirea pământească. Am început să bocesc după tihna lumii, când eu am solia cerului de care trebuie să depind de-a-ntregul. Mă opun poruncilor Bisericii, complăcându-mă în acțiunea enoriașilor de a mă reține aici, la ei. Mai poate fi aceasta o supunere din toată inima față de Biserică, așa cum am făgăduit la punerea mâinilor preoției? Mai poate fi aceasta crucea unei preoții adevărate după Acela care n-a avut unde să-și plece capul în lumea aceasta? Nu! Eu trebuie să merg cu bucurie acolo unde sunt chemat și să nu creez divergențe, cum fac aici. Nu trebuie să mă împotrivesc planurilor lui Dumnezeu care vin prin oamenii rânduiți de El la conducerea Bisericii Sale. Aici mă simt comod, dar această comoditate nu poate fi decât vrăjmășie Evangheliei. Lucrătorul se identifică deplin cu lucrul încredințat lui și munca fără sudoare este ca somnolența leneșului, mereu vizând decorația ostanelilor”.

O bătaie în poartă, după care urmă zgomotul unor pași duri în curte îl întrerupse din aceste gânduri. Sări în picioare și privi pe fereastra prin care începuse ziua să-și oglindească zorile. Prin lumina difuză văzu cu mirare mai multe umbre intrând în curte. Bănuina mai decât situația, observând țeava unei puști lucind în raza lămpii din casă. Își căută pălăria pentru a ieși afară, în timp ce se auzi strigat:

— Părinte!

— Poftim! răspunse el, ivindu-se în prag și recunoscând glasul șefului de post, Stan Vâlcu.

— Domnul căpitan Zainea cu un pluton de jandarmi de la Ploiești a venit să vă scoată de aici – spuse Vâlcu Stan, cu mâna la chipiu, în loc de «Bună dimineața!».

— Foarte bine – zise el, pășind spre căpitanul ce stătea în mijlocul curții cu un subofițer în fruntea mai multor jandarmi.

— Preotul Ioan Mirea – se recomandă el, strângând mâna ofițerului, după ce acesta îl salută militărește, lipind călcăiele împintenate și după ce spuse formula ordinului primit.

Câteva clipe se întreținură asupra situației în care se găseau, căutând modul cel mai potrivit pentru rezolvarea problemei.

— Am venit încoace cu ordinul de-a proceda cu violență, și, la nevoie, de a deschide chiar focul împotriva unui sat de comuniști care nu vă lasă cale liberă pentru plecarea de aici, părinte, spuse de la început căpitanul.

— Comuniști? se miră preotul, făcând ochii mari.

— Da. Așa am primit ordinul de la Cancelaria Comandantului. Convorbirea telefonică a șefului de post din Cricov așa a fost înțeleasă de ofițerul de serviciu al batalionului.

— Și veți proceda cu brutalitate, așa cum sună ordinul? întrebă cu îngrijorare preotul.

— Depinde.

— De cine?

— De împrejurări. Pe drum, plutonierul Vâlcu Stan mi-a explicat situația de-aici și firea oamenilor dinainte de-a veni sfinția voastră la ei, ca preot. Dacă testărenii revin la firea veche, mă voi conforma ordinului primit.

— Adică, la violență?

— Exact.

Preotul avu o tresărire grijulie în duh, pe care căpitanul i-o citi pe față. Disperarea putea împinge pe enoriașii săi la vreo faptă nesăbuită și gata nenorocirea! Dragostea lor pentru el putea da în ambiție și, de aici, în furie. Ar fi destul o îmbrâncire cu un jandarm, ca aceștia, după datorie, să recurgă la forță. Dincolo, amenințarea bunului lor spiritual putea ușor naște forța fizică de-a și-l apăra; dincoace, dreptul de-a executa după toate regulile ordinul primit din partea Statului. Interpretarea ce s-a dat opunerii lor de a-și menține păstorul, drept o răzvrătire comunistă, putea aduce suferințe grele asupra păstoriților săi de care era atât de legat sufletește, și asta nu voia în ruptul capului.

— Asta nu! ripostă el cu glas, fără să vrea.

— Adică ce nu, părinte? întrebă ofițerul.

— Nu cu violență, domnule căpitan, orice s-ar întâmpla din partea acestor disperați. Sunt frații noștri, ai dumneavoastră, domnule

căpitan, sunt fiii mei, copiii mei născuți ca din ființa mea, din sufletul meu.

Căpitanul se uita la el cu câtă durere spunea aceste cuvinte și parcă-i părea rău că i s-a dat această însărcinare. Și lui îi era teamă că oamenii de aici l-ar forța să recurgă la brutalitate. Semnele ce se iveau îi dădeau dovadă că se poate și așa ceva. Privind peste gard, mulțimea ce se îngrămădea tot mai mult în fața jandarmilor săi erau un semn vădit.

— Părinte, spuse el, eu vă înțeleg foarte bine. Nici eu nu sunt bucuros de o intervenție brutală, dar trebuie să mă înțelegeți și sfinția voastră.

— Poate veți găsi o altă metodă.

— Nu văd.

— Se poate, domnule căpitan. Cu bunătate, cu omenie, cu iubire creștinească, fiindcă și dumneavoastră sunteți creștin.

— Sunt creștin, părinte, dar sunt și jandarm. Cât despre iubire, o am și pe aceasta, însă datoria mă obligă s-o folosesc în alt chip. Știți că și iubirea părinților se împărtășește copiilor câteodată pe lungime de nuia. Datoria mă obligă să mă folosesc de metodele noastre; la nevoie, să deschid chiar focul, accentua ofițerul, apoi strigă la un sergent ce sta mai încolo cu un grup de soldați:

— Sergent, începeți împachetarea lucrurilor din casă.

— Le împachetez eu, interveni preotul.

— Nu, părinte, lăsați pe jandarmii mei să facă lucrul acesta și aveți toată încrederea că nu se va înstrăina niciun lucru din bagajul sfinției voastre. Mai bine spuneți un cuvânt sătenilor care au început să murmure colo, în fața cordoanelor, dacă vreți să nu se întâmple nimic.

— Un cuvânt bine cumpănit din partea dumneavoastră, domnule căpitan, cred că va fi mai folositor în situația de față, spuse preotul stăruitor, după care intră în casă pentru a dirija strângerea lucrurilor.

Testărenii, care au prins de veste abia când s-a ivit furgonul cu hodorogeala lui, căci jandarmii veniseră peste câmp și intraseră în sat prin grădinile vecinilor de peste drum de casa parohială, se adunaseră acum în fața cordoanelor de „jandarmi, murmurând între ei

nemulțumiți. Cordoanele de jandarmi, strânși cot la cot, nu-i lăsau ca să se apropie mai mult de treizeci de metri de casa parohială, într-o parte, subofițerul venit de la Ploiești și în cealaltă, plutonierul Vâlcu Stan patrulă în spatele lor, supraveghind orice mișcare. Din ușa casei, până la furgonul din uliță, o alee de jandarmi străjuia lateralele. Toți erau echipați de campanie, purtând pe cap căști metalice, scut eventualelor bombardamente cu pietre și pari de prin gardurile testărenilor.

În timp ce părintele Ioan Mirea vorbea cu căpitanul Zainea în curte, plutonierul Vâlcu Stan intrase în vorbă din spatele cordonului său cu testărenii. Vorbea potolit, deși sătenii ridicaseră glasul amenințător.

— Crezi că dacă ai venit cu treizeci, patruzeci de jandarmi ne vei scoate preotul de-aici, domnu' șef? vocifera unul.

— Puteți trage în noi, că tot nu-l lăsăm! strigă altul. Murim mai bine aici, unul peste altul, că și noi suntem destui.

— Suntem mai mulți de o mie, cu femei și copii cu tot, și n-aveți atâtea gloanțe pentru toți – se lăuda cineva.

— Or veni și din alte sate în ajutorul nostru, țișă o femeie.

— Măi fraților, strigă șeful de post, făcând semne disperate să fie ascultat. Nu eu am adus jandarmii peste voi, că nu vreau să ne stricăm prietenia. Eu, după datoria mea, numai am raportat că nu pot scoate pe părintele Ioan de-aici, că și eu vreau să rămân în Teslari, dar să știți că dacă faceți vreo poznaie, de loviți careva în noi, trei companii așteaptă coala după dâmbul de la Râpa Cornului și gata nenorocirea! Între cei mari s-a adus vestea că voi toți sunteți comuniști și știți ce înseamnă asta. Așa sunt socotiți cei care nu se supun ordinelor venite de sus. Eu numai vă previn că n-aș vrea să se întâmple o nenorocire, că suntem de-atâta vreme împreună.

La această ticluire a șefului de post, între cei adunați în fața cordoanelor se produse un nou murmur, de data aceasta cu iz de neînțelegere.

— I-auzi mă, ne făcură domnii și comuniști – ziceau unii.

— Ei și? ripostau alții.

— Facă-ne ce vor, măi, dar nu-i lăsăm să ne ia preotul, orice s-ar

întâmpla – vocifera majoritatea. Mai bine comuniști cu părintele nostru aici, decât să ni-l ia tâlhărește, nici măcar să ne întrebe pe noi.

— Așa-i.

— Nu-l dăm.

— Nuuu!

— Da' ce facem cu armata de la Râpa Cornului?

— Vezi mă că ne minte șefu'!

— Dar dacă-i adevărat?

— Așa-i.

Într-o astfel de atmosferă a venit căpitanul Zainea să-i potolească, printr-un cuvânt după îndemnul preotului. Suit pe ghizdurile fântânii din curtea casei parohiale, privi la masa de capete câteva clipe, apoi, ridicând mâna dreaptă în sus și rezemat cu stânga pe mânerul sabiei de la șold, strigă la mulțime:

— Oameni buni, vă rog să-mi dați ascultare! Și, după ce se liniște lumea, urmă:

— Am venit aici cu plutonul de jandarmi, nu din voia mea, ci dintr-un ordin, ca urmare a opunerii dumneavoastră de-a lăsa pe părintele Ioan Mirea să plece acolo unde i-a fost poruncit. Să știți că eu, ca om, n-am venit cu niciun gând rău împotriva dumneavoastră, dar, ca jandarm, am obligația să plec de aici cu preotul dumneavoastră, orice s-ar întâmpla. Am aflat, acum în urmă, cu ce preot v-a binecuvântat Dumnezeu aici, la Teslari. Vă înțeleg durerea despărțirii, dar poate așa este vrerea lui Dumnezeu să-l ducă în altă parte unde are nevoie de el... Eu n-am nicio putere să vi-l las, am însă un ordin și o forță să vi-l iau. De aceea eu, în numele meu de român și creștin ca și dumneavoastră, ba sunt și fiu de preot, vă rog să mă înțelegeți. Nu mă obligați să mă folosesc de forța ce mi s-a pus la îndemână, căci m-ar dura să văd curgând sânge de buni creștini și români ca dumneavoastră. Cred că m-ați înțeles, oameni buni, căci înțelege-rea-i de la Dumnezeu, Tatăl nostru, al tuturor.

Spunând acestea, căpitanul dădu să coboare de pe ghizdul fântânii, dar un glas de femeie, venit din mulțimea testărenilor, îl făcu să rămână pe loc. Era glasul învățătoarei care se ridicase pe ceva înalt în mijlocul strânsurii și se adresa atât căpitanului, cât și testărenilor:

— Domnule căpitan și frații mei săteni – zise ea –, văd că memoriul nostru către Minister, atât de cuviincios compus, a luat forma unei răzvrătiri în ochii cuiva de acolo. Dovada este că a trimis peste noi o armată și cu învinuirea că suntem comuniști. Dar să știți, domnule căpitan, că nu de frica armelor ne supunem ordinului unui om lipsit de patriotism sincer și de înțelegere creștinească, ci din iubire pentru păstorul nostru, care duce aceeași cruce dureroasă a despărțirii pe umerii săi ca și noi. Ne supunem, căci nu vrem să creăm vreun necaz părintelui nostru iubit, aruncându-i-se în spate același epitet de comunist, ca și nouă, numire ce astăzi este egală cu aceea de criminal, hoț sau trădător de țară. Dar, fraților și domnule căpitan, oriunde va fi dus preotul nostru Ioan Mirea, noi vom fi cu el și el ne va fi părintele care ne-a născut la o viață nouă, la viața în Hristos, Dumnezeuul nostru. Noi vom alerga pe toate căile să-l aducem iar la noi acasă și cred că vom reuși dacă va fi voia lui Dumnezeu.

Și acum, domnule căpitan, dați ordin jandarmilor să ne îngăduie a ne apropia de părintele nostru pentru a-i primi binecuvântarea de despărțire. Vă asigurăm, prin cuvântul nostru de buni creștini și români înțelegători, că nu se va produce nicio dezordine. Așa este, fraților? Întrebă învățătoarea pe testăreni, ca încheiere.

— Daaa!... răspunse într-un glas mulțimea în care cuvântul ei își făcuse efectul.

Căpitanul Zainea, aflând cine-i vorbitoarea, îi mulțumi și ordonă retragerea jandarmilor. Curând, prin fața preotului ce stătea în poartă, se perindară rând pe rând enoriașii de care se despărțea, sărutându-i mâna, iar el pecetluindu-le fruntea cu un sărut părintesc. Între timp, furgonul fu încărcat cu bagajul părintelui Ioan, care nu se deosebea prea mult de cel cu care venise în Teslari, cu opt ani în urmă.

Din lungul uliței se ivi Turcu Aurel, cu căruța lui, la care erau înhămați caii săi cumpărați de curând, „cei mai focoși din toată Prahova”, după cum se lăudau toți testărenii cu ei pe unde se duceau. Primarul trase căruța în urma furgonului tocmai când preotul se pregătea să se urce în el.

— Poftim aici, părinte, că doar nu veți pleca de la noi cu șura asta de furgon, îl îmbie primarul. Poftiți și dumneavoastră, domnule

căpitan, că tot mai bine mergi într-o căruță, pe arcuri și cu bancă din saltea, se mai lăudă Turcu Aurel.

Printr-o înțelegere tacită, cei doi urcară în căruța omului și porniră în pasul cailor pe drumul bătucit și fără de praf pe timpul friguros de decembrie, poposit pe neașteptate în poala toamnei muribunde. Înainte mășcăluia plutonul de jandarmi sub comanda celor doi subofițeri, după care urma furgonul, apoi căruța primarului cu preotul și ofițerul. În urmă, puhoiul testărenilor se ținea aproape, mut ca la înmormântare: femeile, ștergându-și mereu lacrimile, iar bărbații cu fălcile încleștate a părere de rău.

La podul cel nou de peste Râpa Cornului, preotul a rugat pe căpitan să oprească convoiul pentru a da poporului ultima binecuvântare în semn de rămas bun, socotind că le-a fost destul drumul până aici, mai ales că se lăsase frig de-a binelea. Rugămintea i-a fost împlinită, și el se sculă în picioare în căruța oprită, cu fața înapoi spre mulțime, cu gând să le spună câteva cuvinte, dar nu se văzu în stare. Abia ridică mâna dreaptă în sus, o lăsă în jos, apoi o duse la stânga și dup-aceea în dreapta, cu degetul mare împreunat cu cel mijlociu, binecuvântându-i cu semnul crucii, preoțește, și rostind:

— Binecuvântarea Domnului nostru Iisus Hristos dragostea lui Dumnezeu-Tatăl, și împărtășirea Duhului Sfânt să fie cu voi, cu toți!

— Amin – răspunseră testărenii într-un glas tremurat de răsunară împrejurimile.

— Rămâneți în dragostea Domnului și iubiți-vă unii pe alții așa cum și eu... mai încercă el să spună ceva, dar glasul îi fu oprit de un nod pus în gât.

Căpitanul, care văzu și două lacrimi scăpându-i de sub pleoape, șopti primarului:

— Dă-i drumul!

Căruța porni agale mai departe, odată cu convoiul militar printre malurile ce străjuiau drumul șerpuitor. În fruntea mulțimii rămase dincolo de Râpa Cornului, preotul abia mai distingea prin ceața deasă ce se lăsase figura învățătorului suit pe un dâmb alături de Hâncu și Moș Lampe, făcându-i semne cu mâna toți trei.

Căruța coti după un deal și totul se șterse din fața preotului Ioan

Mirea, care se lăsă alene pe „banca din saltea” a primarului, alături de căpitanul Zainea.

— Greu vă vine această despărțire, părinte! spuse ofițerul, compătimitor.

— Mai ușor îmi venea dacă mi se smulgeau unghiile, răspunse el, ștergându-și ochii pe furiș. Sfârșit